Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

858
686/II.

IONEL TEODOREANU

LA MEDELENI

ROMAN

VOLUMUL I

HOTARUL NESTATORNIC

EDIȚIA III

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ", BUCUREȘTI

25.074

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

702

PARTEA INTÂIA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_193z

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. I.

POTEMKIN ŞI KAMI-MURA

Doi ţărani salutară cu o arhaică solemnitate pe viitorul stăpân al moşiei. Mişcarea vastelor pălării invălui pe Dănuţ cu epicul vânt al gloriei. Se opri în mijlocul şoselei ca un gladiator aclamat în arenă cu călcâiul pe trupul biruitului. având drept scut zmeul, drept lance sfoara al cărei fuior îl strângea în pumnul răpezit îndărăt.

— D'apoi nu te doboară, boerule, namila asta? — întrebă unul din ţărani.

— Pe mine!?

Dănuţ tocmai isprăvise clasele primare. Era licean în vacanţă.

— Mai bine hai de i-om da boerului o mână de-ajutor să-l sue, se amestecă în vorbă celălalt ţăran, apropiindu-se de zmeu.

— Da' mare-i! — se minună el. Cât o fereastră boerească!

Dănuţ se simţi mândru că zmeul e al lui şi umilit că e mai mare decât el. Instinctiv — cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ocoleşte o femee măruntă vecinătatea celor înalte — se îndepărtă grav, măsurând şoseaua cu pasul. Zmeul rămase arestat între cei doi ţărani.

— Opreşte, boerule, că nu bate vântul dintr'acolo; întoarce-te 'napoi, — porunci sfătos unul dintre ei.

Dănuţ se codi o clipă, cercetă zările, se încruntă cu demnitate, ca frământat de socoteli adânci, de răspunderi... şi se supuse. In goana mare trecù pe lângă zmeul atent, şi fugi, şi fugi depănând sfoara între degete. In urma lui, mosorul se sbăteà ca un guzgan epileptic.

— Daţi-i drumul! — răcnì el de departe, zmuncind sfoara din răsputeri.

Zmeul căzù in cap, Dănuţ pe spate.

Intre timp, unul câte unul, apoi pâlcuri-pâlcuri, copilaşii satului îngrădiră, desculţi şi naivi, evenimentul de pe şosea.

— Lasă, boerule, că ţi-l muştruluesc eu — il linişti unul din ţărani, ştergându-i straele de colb cu bătăi delicate, ca pe un patrafir.

— Vezi! Vezi! Dacă nu i-aţi întins coada, suspină întretăiat Dănuţ, abia stăpânindu-şi lacrimile.

— Ia să vezi, boerule, numai să-l iei cu binişoru', ş'ăl vezi că porneşte! Aşa-i şi calu' nărăvaş!... Ia te uită mata!... Ş'ăl tragi... ş'ăl încerci... ş'ăl mai laşi slobod... şi iar tragi hăţu'... Ia 'n auzi!

Melodică mânie de violoncele, zbârnâitoarea vâjâiă în salturile, tresăltările şi încovoierile 'n-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cordate ale zmeului însufleţit de viaţa vânturilor străvezii. Cozile se alintau feminin în larg, dezmierdând puterea vânturilor.

— Hooo-pa!...

Dănuţ întinse braţele pe jumătate, într'ajutor celui de sus, c'un gol în piept şi înfiorat îşi feri capul. Cu o pornire de balet, fetiţele se mlădiară lin; băeţiii se 'ncordară, gata să se avânte.

Ca un delfin pe valul mării zmeul se dăduse peste cap... şi mărâind se înţepenise iar la loc, piept în piept cu 'ntreg văzduhul...

In urmă ondulară cozile păstrându-şi graţia de stele căzătoare.

— Hăi-hăi! — chiuiră copiii.

Dănuţ clipi, zâmbind.

Sfoara curgea repede spre cer. Zmeul se înalţă deasupra satului, mai sus decât dealurile, decât soarele, decât rândunelele. Copiii îl căutau cu mâna streaşină la ochi, cu degetul celeilalte întins.

— Uite-l măi! — izbucni un băeţel.

— Taci măi! — se răsti la el un altul.

— Ci măi? Ci?

— Sss! — se 'ncruntară ceilalţi.

In tăcerea din nou limpezită, cerul torceă înăbuşit.

Dănuţ pipăi sfoara ca pe tăişul unei săbii, cu vârful vârfului degetelor.

— Apucă zdravăn, boerule, că ţin şi eu...

Dănuţ se înghesui în ţăran, apucă sfoara şi pătruns de adâncimea bulboanei de sus, îşi trase o mână de pe sfoară. Dibuind cu ea îndărăt,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://statransilvania.ro/mdrr1901-1932

apucă braţul omului. Mâna de pe braţ strângea din răsputeri; cea de pe sfoară, uşurel.

— Ţine bine, boerule, nu-ţi fie frică... Pune amândouă mânile, voiniceşte.

Cu o pornire duşmănoasă, Dănuţ se opinti şi trase, încreţindu-şi faţa. Cerul nu se desfundă... In mânile lui, atletică, sfoara vibră, umplându-i muşchii de bărbăţie... Ochii îi străluciră îmbătaţi.

— De-acum poţi plecă.

— Rămâi sănătos, boerule, glumi cu seriozitate ţăranul, prefăcându-se că pleacă.

Sfoara-i izbucni din mână.

— Stai! Stai! Nu mă lăsà! Scapă-mă! ţipă Dănuţ, îmbrâncit, târît, răscolit de panica unui innec în văzduh.

— Iaca aici-s!

Din urmă răsună un trap jucăuş...

— Vă pofteşte coniţa de grabă la curte.

— Dece? — se răsti Dănuţ către omul depe bihuncă.

— Mergem la gară, boerule, că-i vremea! — răspunse omul, abia stăpânind calul.

— Feriţi măăi — chiuiră copiii, zbughind din calea calului speriat.

Colbul se luă la trântă cu şoseaua... Hora copiilor încercui îndeaproape pe Dănuţ.

— Ce ne facem? — întrebă el mâhnit, cu toată nădejdea în ţăran. ...Il dăm jos?

— Mai lasă-l bădie!... Nu-l da jos, boerule! — se rugară în cor copiii, când la ţăran, când la Dănuţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eu zic să-l ducem în ogradă şi să-l legăm.

— Sigur! Sigur! — jubilă Dănuţ, mai-mai să sară de gâtul mântuitorului.

In frunte cu Dănuţ, alaiul mărunţilor călăuzi până la poarta ogrăzii, pasul înalt al zmeului... Ograda se umplu de zarvă: câinii hămăiau, slugile răsăreau din toate părţile.

— Hai, Dănuţ, hai că vine trenul, îl îndemnă din trăsură gata de plecare, doamna Deleanu, cu mânile pe urechi.

— Stai, mamă, nu vezi că am treabă! — răspunse Dănuţ, trăgând de sfoara zmeului priponit, ca spre încercare.

— Gata, boerule! De-acuma nu mai scapă, că doar îl ţine un stejar!

— Ai isprăvit, Dănuţ?

— Bine, da' cine-l păzeşte? — se îngrijoră el.

— Noi! Noi! — protestă poarta înflorită cu copii.

— Ba eu! — hotări apăsat un băeţaş mai răsărit, îngroşindu-şi glasul.

Infruntând dulăii, intră în ogradă şi se înfipse lângă stejarul încolăcit de sfoara zmeului.

— Cum îţi zice ţie? îl cercetă bănuitor Dănuţ.

— A Marandei, să trăiţi — răsună marţial răspunsul.

— Şi mai cum, băeţele? — întrebă cu blândeţă doamna Deleanu, scoborând pe scara trăsurii.

— Gheorghiţă, sărut mână!

— Şi nu ţi-i teamă c'or să te mănânce câinii?

— Ehei!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Măi Gheorghiţă, să nu te mişti de-aici! — porunci Dănuţ.

— Écoutes, mon petit, il faut lui parler gentiment, pas de cette manière; tiens, donnes-lui des bonbons.

— Na... poftim, retuşă Dănuţ subt privirea doamnei Deleanu.

Şi brusc, îi întinse cutiuţa cu bomboane violete oferindu-i orăşeneşte. Gheorghiţă şovăi, dar îndemnul cucoanei îl hotărî. Inşfăcă repede cutiuţa. Dănuţ rămase cu capacul, indignat şi nedumerit. Doamna Deleanu începu să râdă.

— Lasă, Dănuţ, dă-i şi capacul... Poftim şi dumitale pentr'un rachiu, — şi-ţi mulţumesc.

— Să trăiască boerul şi să crească mare se ploconi ţăranul.

Trăsura porni.

Urcându-se în genunchi pe pernă, cu bărbia sprijinită de poclit, Dănuţ privi îndelung, cu melancolică invidie, pe din ce în ce micşoratul Gheorghiţă. La fel priveau copiii căţăraţi de-alungul porţii, pe străjerul stejarului cu zmeul.

Rămas stăpân, Gheorghiţă a Marandei dezmierdă sfoara întinsă şi sonoră ca o strună... şi nesocotind bunătăţile din pumnul închis, se aşeză la pământ sprijinindu-se de trunchiu, îşi încrucişă braţele pe piept şi începù să privească cerul ca un flăcău îndrăgostit.

* * *

— ...Te rog, nu te deranjà, domnule Şteflea.

— Vai de mine! Scuzaţi, vă rog! Ştiţi, căldurile...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Odăiţa scundă băzăia ca un 10 Mai al muştelor.

Şeful gării, cu surtucul pe jumătate îmbrăcat, boxă în zadar, pe nevăzute cu pumnul îndărăt, gaura blestemată a celeilalte mâneci.... Insfârşit, răzbind prin tunelul de alpaca albastră, mâna şefului se repezi spre mâna înmânuşată a doamnei Deleanu. Cu o înclinare eroică de om gras, sărută mănuşa. Aducându-şi aminte de batistă, şi-o luă de pe cap, — pudic.

Dănuţ, se simţi înfrigurat, ca într'o magazie cu jucării misterioase. Nu-şi luă ochii dela looping-the-loop-ul lent al benzii de hârtie ciuruită de pe rotiţa telegrafului... Ştiă că banda aceia e tainicul funicular cu care urcă şi coboară cuvintele de prin văzduh... şi parcă nu-i veneă să creadă.

— Vine regulat, domnule Ştefleă?

— Vai de mine, coniţă, imediat — găfâi şeful.

— Hai, Dănuţ, afară.

Pe peron aşteptau un buchet de gâşte legate, o traistă vărgată, — şi blondă, dimineaţa de vară între doi castani.

— Ia să te văd, Dănuţ... Vai! In ce hal eşti!

Costumul elegant de marinar, îmbrăcat abia de dimineaţă, încercase naufragiul şoselei. Sandalele fumegau la fiecare mişcare, de colbăite ce erau, iar şosetele atârnau buzate, descoperind gleznele mai albe decât pulpele.

Doamna Deleanu se aşeză pe bancă, avându-l pe Dănuţ în faţă, ca o problemă de arhitectură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdr/1901-1938

Își ridică voaleta, își scoase mănușele. Dănuț se simți reconstruit.

Cochetă impertinență — poruncită de năsucul cârn copilărește — bereta albă se înclină spre ceafă, cam pe-o ureche, decoltând fruntea în întregime; panglicile fluturară marin; funda albastră reînflori cu ancora pe față, la îmbinarea aripelor gulerului...

— Numai o mireasă-i lipsește! — se minună duios șeful gării, răsărind cu o condicuță subțioară, și cu chipiul roș deasupra pletelor batistei.

— Vine?

— Vine.

— Dănuț! Dănuț!

Cu resemnare satisfăcută, ca salvat dela sinucidere, Dănuț se lasă tras îndărăt. Zărise la orizontul vertiginos al șinelor, un punct negru, dușmănos ca o gaură de revolver încărcat.

Mai așteptară, privind șinele nervoase... Îngrozitor de supărată pe gară, mașina trecu înainte...

— Marfă... marfă... marfă; a treia... a treia... a treia... descifră Dănuț în gura mare, clipind și strângând mai tare mâna doamnei Deleanu.

— Uite-l pe tata, mamă! Nu-l vezi? Papa! Papa!

La fereastra unui compartiment, mânile domnului Deleanu scuturau mănușele spre cei dela peron... La ușa vagonului fluturară pletele întunecate ale Olguței. Nici nu se oprise trenul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că Olguța și sărise de pe scară, veselă, familiară, cum săreă și dimineața din pat pe covoraș.

— Vai, Olguța! vrei să mă îmbolnăvești? — țipă doamna Deleanu, alergând spre ea.

In treacăt Olguța-i sărută mâna și se repezi la vizitiu.

— Moș Gheorghe! Moș Gheorghe! Am venit!

In urma Olguței se coborâră bagajele — trecute pe geam lui Ion — apoi domnul Deleanu, chefliu, în haine de soie-écrue, cu panamaua pe ceafă. gata să glumească, să interpeleze; după el, cu mișcări liniștite și ochi mari de îndrăgostită. privind și respirând vacanța, Monica.

— Îți pare bine că ai venit la noi, Monica? — o întâmpină doamna Deleanu, luând-o în brațe deadreptul depe ultima treaptă, și sărutându-i obrajii.

— Da.

Pălăria de pai, cu boruri rotunde și panglică neagră, prinsă cu elastic pe subt bărbie, îi alunecă pe spate, atârnându-i de gât.

Doamna Deleanu surâse părului descoperit: eră auriu cum sunt numai pletele de soare, pe care copiii vânători de fluturi le găsesc prin iarba crângurilor, zâmbind subt pălăria lor, în locul fluturelui după care au azvârlit-o.

— Ei, copii, n'am uitat vre-un bagaj?... Bun... Totu-i în regulă! Ei, bravo! Grozav îs de bine dispus! — se lumină deabinelea domnul Deleanu, frecându-și mânile ca după un proces câștigat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://istoratransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gestul bucuriei, al enervării şi al spălatului pe mâni eră acelaş la domnul Deleanu.

Dănuţ se bosumflase; nimeni nu-l luà în seamă, nimeni nu se uità la el! Inchise ochii şi se făcù nevăzut!

— Mamă, unde mi-i pălăria — gâfâi Olguţa, sosind în goana mare dela cai.

Un cap de bunic, cu ochelari de aur pe vârful nasului apărù la fereastra vagonului.

— Mă rog, a rămas în compartiment o pălărie de domnişoară; nu-i a dumneavoastră?

— Ba da! — o revendică Olguţa cu tărie.

— Mai bine mulţumeşte domnului, Olguţa... Poftim! Ce ţi-ai mai uitat? — o cercetă, măsurând-o din cap până'n picioare, doamna Deleanu.

— Pfuuu! — izbucni Olgaţa, dând cu ochii de Dănuţ.

Şopti ceva la urechea Monicăi.

— Pfuuu! — pufniră amândouă.

— Buftea-Buftea poloboc, cioc-poc, cioc-poc! — apostrofă Olguţa pe Dănuţ.

Cele două săptămâni de vacanţă la ţară îi rotunjiseră obrajii, stârnind astfel o nouă poreclă pe buzele Olguţei. Deşteptat din posomorală şi uitare, Dănuţ măsură pieziş pe sora lui, şi cu mânile care ţinuseră sfoara zmeului, o pălmui din două părţi, alungând depe obrajii ei paloarea examenelor.

— Bravoo! Galant cavaler — se amestecă dela fereastra trenului pornit, domnul cel bătrân.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Respectili mele, coani Iorgî! — răsună un glas dela fereastra vagonului următor.

— Vus tis di Iancl?... A ghiten Weig.

La auzul jargonului ireproşabil, ferestrele vagonului de-a doua, se umplură de capete semite. ca ferestrele unei cafenele depe Ştefan cel Mare... şi de serviabile salutări. Care negustor din Iaşi nu fusese sau nu era clientul lui conu Iorgu Deleanu!

— Copii! Copii!! Ia mă rog! — îi potoli doamna Deleanu, despărţind la timp pe Dănuţ de pumnul şi piciorul Olguţei.

— Am să-ţi arăt eu ţie, gesticulă Olguţa.

— Lasă, Olguţa, nu vorbi c'un rău crescut, o împăcă Monică, luând-o de braţ.

Porniră înainte, împreună cu doamna Deleanu... Dănuţ le ajunse din urmă.

— Voi... voi sunteţi nişte *fete!* — le aruncă el cu glasul înnecat de indignare.

— Nu-i adevărat! — bătu din picior Olguţa, răzbită de insultă.

Nici nu mai încape vorbă. Tu eşti băiat, interveni domnul Deleanu. Singura noastră fetiţă e Monica. Aşa-i, Monica?

— Ba şi eu! — protestă Olguţa... Da' nu-i dau voe lui — îl fulgeră cu degetul — să mă insulte!

— Numai foc îi duduiţa noastră — şopti Moş Gheorghe, cu zâmbete 'n mustăţi şi 'n ochi, către omul care 'ncărcă geamandanele în căruţă.

— Pace vouă! — le porunci râzând domnul Deleanu. Cine merge cu mine în bihuncă?

— Eu! — se pripi Dănuţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdr/1901-1932

— Ba eu! îl înlătură Olguța.

— Eu am spus întâiu!

— Ce-are a face!

— Ba are!

— Nu vorbesc cu tine.

Între timp doamna Deleanu se urcase în trăsură.

— Bine, da' cu mine nu vine nimeni?

— Eu, tante Alice, se oferi Monica.

— Atunci, voi, haideți cu mine în bihuncă.

— El să meargă în trăsură, stărui încruntat Olguța.

— Duduiță, îi șopti Moș Gheorghe, hai cu moșu' pe capră.

— Olguța se însenină... dar repede-și luă o figură de mucenică.

— Dute cu bihunca! Mie nu-mi trebue!... Lasă-lasă! — se prefăcu ea că suspină, urcându-se pe capră — eu îs persecutată: știu eu!

Și smulgând biciul din teaca lui, șfichiui caii.

— Stai binișor, duduiță, că ne răstoarnă!

— Moș Gheorghe, zvâcni Olguța cu neastâmpăr între picioarele lui, mână cât poți... Să nu cumva să ne ajungă! Auzi, Moș Gheorghe?

— Vă salut cu respect, coane Iorgule!

— Hei! ce mai faci domnule Șteflea? Tot voinic? Tot vesel?

— Vă mulțumesc! Cu slujba... Mmdă...

Neastâmpărul și mânia clocotea în sufletul lui Dănuț, încălecat pe bihuncă; deopotrivă și 'n copitele calului rămas pe loc, în urma trăsurii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Hai, papa, te rog... iute...

— Stai, frate, ce atâta grabă? Doar nu ești președinte la casație!

— Să dea Dumnezeu s'ajungă! — dori din adâncul inimii, domnul Ștefleа.

— Ai ajuns cu vre-un proces pe-acolo?

— Chiar pân' acolo, nu, se spovedi el modest... Numai la Curtea de Apel, — dă, ca omul!

— O mână de-ajutor?

— Dac' ați vrea! — îndrăsni el.

— Ei! Om vorbi altădată.

Dănuț se muiase: trăsura nu se mai vedeа. Un nod amar i se urcă în gât, amintindu-și cum se urcase Olguța pe capră... Atâta obidă se abătu asupra lui, încât subt pleoapele închise închipuirea-i dădu buzna în trăsură, alături de mama lui: să poată plânge și să fie consolat... Locul erа ocupat de Monica!... Dănuț dădu pinteni roților bihuncii.

Picioarele Monicăi nu ajungeau până la podeaua trăsurii; atârnau. Totuși nu și le legănă. Nici nu băteа cu vârful ghetelor sârguitor lustruite toaca, în geamandanul ei de pe scăunaș. Și mânile Monicăi pluteau liniștite pe genunchii împreunați. Numai vârfurile degetelor se ridicau uneori... și iar se lăsau, și iar tresăreau răsfirându-se....

...fiindcă deadreapta și deastânga drumului se legănau lanuri de culoarea soarelui, când luminate, când umbrite, — fiindcă pe-alocuri s'alungau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atâţia maci, de parcă toate pozele Scufiţei Roşii din cărţile de basme, porniseră însufleţite, lăsând albe paginile, rumenind câmpiile...

„Ce bine-i stă în negru" gândi doamna Deleanu, şi îndată-şi duse cu spaimă superstiţioasă, mâna la gură. Monica aveà abia zece ani şi purtase de trei ori haina de doliu, pe care copilăria ei o îmbrăcase acum pentru ultima oară, fiindcă de acum înainte nu mai aveà pe nimeni... Rochia neagră, pentru moartea bunicei, i-o făcuse doamna Deleanu...

— Monica, ce culoare îţi place ţie mai mult?

Ochii fetiţei priviră grav pe doamna Deleanu.

Prinzând privirea îndreptată asupra rochiţei de doliu, îşi plecă genele negre pe ochii de miere brună. Obrajii i se împurpurară; lacrimi mari îi alunecară dealungul feţei. ...Mânuţile ei strânseră rochiţa ca pe o păpuşă primejduită.

— Pui mic, pui mic, n'am vrut să te supăr!

Ii luă capul mâhnit pe genunchi murmurându-i descântecul cu vorbe dulci, pentru durerile copiilor şi-ale îndrăgostiţilor.

Câmpiile zvoneau de râsetele glasurilor mici. Lumina soarelui adânc se dăruià pământului.

— Iartă-mă tante Alice, n'am să mai fac!... Imi place albastrul, şoptì Monica, îmbrăcând cu-albastrul cerului unde erà bunica, blondul holdelor unde 'ncepeà vacanţa.

— Nu mai tragi din lulea, Moş Gheorghe?

— Duduiţa moşului, toate le ştie!... — clătină

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din cap moşneagul. Ba trag eu, când am vreme! Toate cu rânduiala lor.

— Da' acuma de ce nu tragi?

Moşneagul ridică din umeri. Cum să tragă? Palmele lui negre şi bătătorite învăluiau, ocrotitoare, pumnişorii albi încleştaţi pe hăţuri, ca două coji de nucă miezurile fragede.

— Da' caii cine să-i mâe, duduiţa moşului?

— Cine??... Eu.

— Bată-te norocul să te bată!

— N'ai titiun? — îl cercetă Olguţa, imitându-l.

— Cumpără moşu'!

— Moş Gheorghe, începù Olguţa cu sfială, întorcând spre el coada ochilor negri ca două capete de rândunici eşite din cuib, ţi-am adus un *pac di titiun*... Vezi că m'am ţinut de cuvânt, Moş Gheorghe! — îl dojeni ea cu seriozitate.

De astăvară făgăduise Olguţa, moşului, un pac di titiun şi nu uitase! Pacul erà o cutie de tablă, cu tutun de lux, cumpărată de Olguţa din banii ei, decu toamnă, şi păstrată în dulăpiorul ei un an întreg.

Olguţa n'aveà bunici.

Chipul vioiu şi ghiduş al moşneagului se încruntă de înduioşare. Ochii mici se micşorară sclipitori; musteţile 'mproşcate-a neastâmpăr, tremurară zburlite. Cuprinzând c'o mână hăţurile încrustate cu mânile Olguţei, scotoci cu cealaltă în buzunarul de la piept, scoase o garofiţă săl-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistasinteza.ro/mdrr1901-1932

batecă şi binişor înfipse în pletele întunecate ale fetiţei, roşul luceafăr al dedeochiului.

Dănuţ n'auzea decât tictacul mat al copitelor, bătând în tact cu inima lui, până 'n inima pământului. Subt roţile bihuncei, şoseaua viscolea 'ndărăt... ...Dănuţ închise ochii.

„...Se făcuse noaptea neagră ca iadul, când zmeul se năpusti năprasnic în urma fugarilor. Fugeă calul lui Făt-Frumos ca vântul, dar zmeul s'apropiă ca gândul şi Făt-Frumos simţeă în spate..."

Dănuţ deschise ochii, c'un fior în spate. Se prefăcuse el în zmeu, dar simţise numai spaima lui Făt-Frumos!... Ş'apoi, dacă Făt-Frumos ar fi tăiat capul zmeului, cine-ar mai fi urmărit-o pe Olguţa?... Dănuţ porni din nou, la drum, călare pe bihuncă...

Domnul Deleanu ţineă hăţurile, dar nu i-ar fi trecut prin minte că nu mână el calul... Şi cum să-l fi mânat! Şi bihunca şi calul şi hăţurile, şi Ion care-l ţineă pe Dănuţ să nu cadă, dela spate, — nu erau decât Dănuţ prefăcut în ei toţi. Cu dinţii strânşi, cu ochii închişi, cu fruntea încordată, Dănuţ se iuţeă după Olguţa, în rostogolul roţilor, în tic-tacul mat al copitelor.

Dănuţ se puteă preface 'n oricine, şi'n orice; puteă fi oricând, oriunde. N'aveă decât să 'nchidă ochii... Să fi vrut el, cât rău n'ar fi putut face! Noroc că eră milos! Dănuţ eră mândru cu spaimă de puterile ascunse 'n el... Odată se mâniase pe mama lui, fiindcă-l luase de urechi şi-l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pusese la colţ. Închizând ochii Dănuţ o omorâse... suferise... şi grăbit o înviase la loc, căci dacă mureă mama cine l-ar fi ertat! Nimeni nu bănuia tainele lui Dănuţ, nici doctorul care-l ştiă pederost înlăuntru şi'n afară. Subt pleoapele lui Dănuţ, în adâncul lor, de acolo de unde vin lacrimile, se ascundeă ceva, ca un somn cu visuri; cum închideă ochii erâ mai mare peste toţi, chiar peste tata şi mama. Pe mama o făceă împărăteasă, pe tata ori geneal ori mare sfetnic, pe Olguţa ori copil de casă, ori o trimeteă la bucătărie.

Când le povestise Moş Ggeorghe povestea lui „Ivan Turbincă", Olguţa ceruse moşului o turbincă la fel cu a lui Ivan.

— Dac'aş fi Sân-Petru, matale ţi-aşi da-o, duduiţa moşului!

— Dă-mi-o, Moş Gheorghe!

— De unde s'o iau?

— Dă-mi-o, Moş Gheorghe!

Olguţa se înroşise de necaz. Dănuţ tăcuse. cu 'n zâmbet pentru el. în ochi... Mai târziu, la lumina lumânărei, Dănuţ îşi pipăise fruntea, privind-o în innecul ciudat al oglinzii. O dezmierdase chiar, ca pe un dar. Acolo erâ turbinca lui Ivan, în care încăpeă tot iadul şi tot pământul. Mult se bucurase Dănuţ, fiindcă nimeni — nici Olguţa — n'aveă turbincă. Şi nimeni nu ştiă că numai el o are, când închide ochii...

Dănuţ simţi deodată vântul şi soarele în părul lui.

— Ce-i?

— Opriţi, boerule, opriţi... a căzut pălăria conaşului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.catransilvania.ro/mdrr1901-1932

Fluturându-şi panglicele, bereta se rostogoleà pe jos. Ion sărì după ea.

— Papa, nu pornim? — întrebă Dănuţ, alarmat de presimţirea unui nou popas.

— Ţine hăţul, Ioane... Iar te grăbeşti? Măimăi! Stai să 'nvârt o ţigară. Uite şi pentru tine.

Zâmbind copilăreşte, domnul Deleanu îi înfundă panamaua în capul lui Dănuţ, lăsându-l fără cap, ca un cuer ocupat.

— Hoăăă! — cască el zgomotos, întinzând braţele alene.

Dănuţ ridică panamaua, posomorât, şi se uită la tatăl lui, care-şi răsuceà ţigara, cu ochii femeilor *neînţelese* de bărbaţii lor.

— Uu-uu; uu-uu; uu-uu;...

— Cine face-aşà, Moş Gheorghe — întrebă Olguţa făcând întocmai.

— Caii, duduiţa moşului; au băut multă apă.

— Aşà! au broaşte 'n burtă.

Monica dezmierdă mâna doamnei Deleanu.

— Tante Alice!

— Ce-i Monica?

— Nimic, tante Alice, zâmbi Monica, respirând adânc.

— Vrei să-mi spui ceva, Monica?

— Nu... E frumos, tante Alice!

— Pui mic!... Scoate-ţi pălăria să te rumenească soarele...

— Tante Alice, uite romaniţe! — recunoscù Monica florile călcate în picioare prin ograda şcolilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Romaniţele rădeau în soare, — şi ele în vacanţă.

— Acele ce-s, tante Alice?

— Sânziene!

— Şi acelea?

— Sângele voinicului!

— Şi acelea!

— Condurul Doamnei!

...Sânziene, murmură Monica silabele tremurătoare de soare ca un vers uitat de albine pe buzele copiilor.

Tăcură.

Uguiau nevăzuţi în jurul trăsurii, dulci hulubi... Caii, dădeau din cap blajin, urcând la pas suişul... Pâlpâiau fluturaşi albaştri... Rândunelele-şi lăsaseră în iarbă, la uscat, rochiţele umede de rouă... Drumul de foşnete şi de mirezme ducea spre cerul apropiat... — cu părul auriu, cu obrajii palizi, cu cozile pe spate, cu mânile împreunate, — pe Monica.

Putea să răsară, acolo unde drumul se împreună cu albastrul, în haină albă, ţinând într'o mână inelul cu cheile cele grele care deschid porţile cerului, Sfântul Petre surâzând.

— Mi-i foame — protestă Olguţa.

De când aşteptă Moş Gheorghe vorba asta!

— Sss! — şopti el la urechea Olguţei; are moşul ceva!

— Ia să văd! — îl rugă Olguţa cu glas scăzut.

Moş Gheorghe scoase din buzunar o punguliţă de hârtie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce are moşu'??

— Roşcove! — porunci Olguţa.

— Iaca la asta nu m'am gândit, se întristă moşneagul.

— Ce ai acolo, Moş Gheorghe? — se frământă Olguţa.

— Ia nişte zahar de ghiaţă, oftă el melancolic.

— Monica! Avem zahar de ghiaţă! — strigă Olguţa, tropăind pe capră..

— Ei, Moş Gheorghe, îmi pare că vrei să-ţi dai leafa pe mâna dentiştilor! — îl dojeni în şagă domna Deleanu.

— Lasă, cuconiţă, să mănânce copiii zahar... Parcă matale nu-ţi dădeam tot aşa când erai mică!...

Doamna Deleanu zâmbi. Aşa era. Şi ea... Era mult de-atunci.

— Dar acuma îmi mai dai, Moş Gheorghe?

— Dă, cuconiţă! Cum o vrea duduiţa!

Olguţa sfărâmă ceţoasele diamante înşirate pe sfoară.... Începu praznicul: Olguţa, pe capră, sfarmă, sugeă şi înghiţeă, şi iar începeă; Monica în trăsură, ronţăia încetişor, privind aiurea. Doamna Deleanu sugeă neîndemânatec, înghimpându-se în colţurile sloiului vanilat, — gândindu-se la vacanţele de odinioară... Moş Gheorghe îşi smulgeă musteţile zâmbind. Olguţa nu-l uitase: cu de-a sila îi vârâse în gură o bucată de zahăr; Moş Gheorghe o furişase în buzunar, cu mare băgare de samă, ca pe un dar de preţ.

— Moş Gheorghe, grozav mi-i de poftă de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

un castravete crud... știi, cu sare și chiper! — ronțăi Olguța.

— Lasă s'ajungem! Iți pregătește moșu', cum știe el.

— Moș Gheorghe, cumpărăm și roșcove dela crâșmă... N'am mai mâncat decând! Știi, la cofetărie n'au roșcove! Auzi, Moș Gheorghe?

— Aud eu!

— Și cumpărăm?

— Cumpărăm, cum nu!

— Și mâncăm.

— ...Dacă mi-i da dinții la loc oi mânca și eu, șoricelul moșului!

— Vai, Moș Gheorghe! N'ai să mănânci roșcove?... Hai să le facem compot.

Un nechezat vesti din urmă apropierea bihuncei; caii dela trăsură nechezară războinic. Olguța se răsuci, privi, se încruntă, și puse mâna pe biciu.

— Moș Gheorghe! Nu mă lăsa! Ne-ajung!

Mult iubeă Moș Gheorghe caii, și pe cei dela trăsură, și pe cei dela bihuncă. Totuși întrecerea începu vioae, ca odinioară, când boerii erau năpraznici la mânie și la veselie, și când surugiii învârteau harapnice intrând cu oiștea 'naintașilor în porți, ca să zâmbească inima boerilor de țipetele jupâniților. Moș Gheorghe își mai aducea aminte; știa și Olguța dela el.

— Hii-hiii!... — chiui Olguța.

Moș Gheorghe zâmbi numai; biciul șuieră o vorbă de șarpe; caii lungiră trapul, scuturând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revista Transilvania (Sibiu) 1901-1932

coamele grele, fluturând cozile lungi... Şi opt copite bătură toba luptelor.

— Uită-te 'napoi, Monica! — o îndemnă Olguţa în gura mare, ca în plină vijelie.

Monica îngenunchie pe perne, ridicând capul pe deasupra poclitului.

— S'apropie?

— Parcă... şovăi răspunsul.

— S'apropie?

— Parcă da, se temu Monica.

— S'apropie? — tună Olguţa, luând biciul din mâna lui moş Gheorghe.

— Da-da! — se 'nspăimântă Monica.

Cu trupul lung şi svelt de libelulă, bihunca răsări în rând cu trăsura, gata s'o întreacă.

— Grăbiţi, copii! Grăbiţi: mi-i o foame grozavă! Şi-o sete! — le vorbi din goană domnul Deleanu.

Dănuţ, senin, se uită drept înainte, încordându-şi coada ochiului. Astfel arătă Olguţei dispreţul lui, şi totodată puteă să-i şi zărească înfrângerea prelungă.

„Ce bine-i să fii bărbat!" — gândi Dănuţ respirând cu nesaţ aroma de tutun desprinsă din haina tatălui său, respirând cu convingere, duhoarea de tutun a mânilor şi a suflării lui Ion dela spate.

— Moş Gheorghe, opreşte! — hotărî în şoaptă Olguţa.

— Ho-ho, copii! Ho-ho, băeţi!

Bihunca se duceă dusă ca o săniuţă cu roţi prin pulberi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da-da! Fugiți dumneavoastră cât vreți! Noi nu omorâm caii, le aruncă Olguța, ca o piatră ucigătoare din urmă, mărinimia milei.

Caii opriți gâfâiau din greu; suflările lor alergau încă, zbuciumându-i pe loc.

Cei din trăsură se ridicaseră în picioare, urmărind fumul bihuncei pe șosea. Olguța răsuceă biciul, îngândurată... Ielele străvezii ale arșiței umpleau zările de jocuri fără trupuri. Și deodată, ca o melancolie de fân cosit în toamna soarelui de sus, de îngeri triști și blânzi, mireazma sulfinei îi învălui.

— Nu mai pot! Mor de sete! — răsuflă Olguța răsturnând în trăsură brațul de sulfină zmulsă voinicește.

— Lasă că pornim îndată, o potoli doamna Deleanu, ștergându-i cu batista focul obrajilor năduși ți.

— Uite, tante Alice! — răsări și Monica, aducând în brațe mănunchiul verde plin de galbene scântei, și pe obraji culori de câmp, culese odată cu sulfina și cu albăstrelele din păr. Ocolind trăsura pe dindărăt, să se urce în stânga, Monica se opri deodată, ca întâmpinată de un gând rău... Hăinuța neagră, trăsura oprită! In mintea ei, de copil necăjit, toate trăsurile mergeau spre cimitir; toate trăsurile oprite așteptau pornirea convoiului...

— Tante Alice! Trăsura n'are număr!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Sigur că n'are! Trăsurile de casă n'au număr.

— N'ai număr! — şopti Monica trăsurii şi-o bătu cu mânuţa, bucuros.

Ajutorată de Monica, doamna Deleanu orîndui în poclit mănunchiurile de sulfină, răsfirând şuviţele... Caii porniră... Multă vreme, albine credincioase urmăriră colibioara de sulfină... In soare, sclipeau steluţe aromate, fulguind uşor pe capetele din trăsură.

— Tante Alice!

— Ce-i, Monica?

— Mai e mult până acasă?

— Acuş ajungem!

— Vai!

— Iţi pare rău, Monica?

— Nuuu, tante Alice!

Sigur că-i păreà bine! Şi totuşi... parcă ar fi vrut să nu se mai coboare niciodată din trăsura fără număr şi cu sulfină în poclit: trăsura vacanţei.

— Moş Gheorghe, ce s'aude? — întrebă Olguţa, cercetând cerul, cu mâna adusă deasupra ochilor.

— Bat cânii!

— Ei! Cânii! Sus, Moş Gheorghe!

— Bată-l să-l bată! Zmăul lui conaşu' Dánuţ.

— Aha! — mormăi Olguţa.

— Lasă, că-ţi face moşu' unu' mai frumos!

— Nu-mi trebue!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1934

Caii se opriră şi zmuncind de hamuri, trecură pragul porţii la trap, pe subt vâjâitul zmeului străjuit de un stejar şi de un marinar mărunt. De-un marinar! De-un amiral având pe buze zâmbetul aceluia care primi spada înfrântului Napoleon.

Risipa albă a caselor ogrăzii, cu cea din mijloc largă şi adâncă şi stăpână peste toate, răsări ca o luminoasă mănăstire fără turle şi călugări, în ochii Monicăi.

Sforăind, caii se opriră la scară... În freamătul de viţă verde al pridvorului, zorelele multicolore căscau fraged.

— Mi-i foame, ţipă Olguţa cu mânie. Unde eşti, babo?

La glasul ei, cu chip şi trup enorm de eunuc — broboadă albă şi pestelcă albă, râzând în hopurile pântecului şi 'n căscatul ştirb al gurii, cu braţele deschise cuprinzând ograda toată, — coborî pe scări bucătăreasa.

— Aici-i baba! Da' bine c'aţi venit odată, că-mi ard puii pe frigare, bătu-i-ar norocu' să-i bată.

* * *

Un cearceaf ud prins cu ţinte de colţurile ferestrei deschise, se bombă lin şi iar veneă la loc, prefăcând căldura care moleşeă caisele livezii în răcoritâ boare.

În odăiţa fetiţelor nu erâ nimeni... Intrase Anica în goană desculţă, lăsând pe scaun gea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

mandanul uşurel al Monicăi şi ieşise trântind uşă, după ce-şi sclipise în oglinda ovală a şifonierei de mahon, surâsul de ţigancă tânără.

Acum geamandanul cu iniţialele bunicei era singur. In el aşteptau portretul bunicei şi o păpuşă îmbrăcată în negru, să vadă noua locuinţă a Monicăi.

Monica aşezată în sofragerie la masă, pe un scaun cu două perne dedesubt, mânca frumos cum o învăţase bunica: cu şerveţelul agăţat de pieptarul rochiţei, fără să-şi întindă coatele pe masă: cu gura închisă, ţinându-se dreaptă...

Dacă ar fi intrat bunica în odaia fetiţelor, şi-ar fi pus ochelarii şi fără să atingă cu degetul nici şifoniera, nici cele două dulăpioare de lângă paturile de nuc, ar fi văzut că pic de colb nu-i nicăeri, nici muşte, şi-ar fi oftat cu uşurare, ar fi simţit mirosul de podele ceruite, îmbinându-se cu aroma de răcoare păstrată doar în tihna caselor bătrâne unde ernează mere şi gutăi, şi ar fi clătinat din cap cu bunătate şi cu duioşie; şi s'ar fi aplecat cu multă trudă, asupra paturilor neted învelite, şi dezvelind un colţ ar fi văzut că aşternutu-i de olandă şi că spălătoreasa-i vrednică şi că 'n dulapul rufelor mai e sulfină şi lavandă, — şi-ar fi acoperit ea cu evlavie colţul descoperit; şi dacă ar mai fi deschis şi şifoniera, şi-ar fi văzut păpuşile care-aşteptau emoţia fetiţelor premiate la examenul de clasa treia primară, şi-ar fi luat bunica ochelarii de pe nas, ştergându-şi-i, ar fi făcut o cruce la icoana Prea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

curatei din părete, o alta deasupra încăperii — şi 'ncetişor, încetişor, ar fi eşit, şi s'ar fi dus... fiindcă Monica puteă să intre.

In odaia fetiţelor nu mai eră nimeni.

— Copii, daţi-mi voe să-mi scot haina; nu mai pot!

Scoţându-şi surtucul de soie-ecrue, domnul Deleanu rămase în cămaşă de soie-ecrue, cu guler jos şi moale. Ridicându-şi braţele în sus, le scutură; mânicile alunecară în jos. Păstrase mişcarea aceasta demult, de pe atunci când avocaţii pledau îmbrăcaţi în robă. Păstrase şi roba cu gândul că Dănuţ va îmbrăca-o într'o zi ca să pledeze... Poate că până atunci vor pricepe „cretinii" — cretinii erau toţi aceia care contraziceau părerile profesionale ale Domnului Deleanu — că roba dă aripi cuvântului, şi vor reintroduce-o. De nu, să-i amintească măcar din dulap, lui Dănuţ, de vremurile vechi.

Domnul Deleanu îşi iubeă profesia „ca pe-o amantă", — aşă spusese într'o pledoarie la Casaţie, rostind cuvântul ilegal, cu pasiune şi aroganţă ca să deştepte pe un consilier adormit, — şi doreă ca şi Dănuţ să gândească şi să poată spune la fel... Dacă Olguţa ar fi fost băiat!...

— Ei, Dănuţ, acuma eşti licean! Eşti băiat mare! Poţi judecă. Te faci avocat caşi tata?

Doamna Deleanu ridică din umeri.

— Lasă-l te rog să mănânce mai întâiu!... Dănuţ! Iar ţii coatele pe masă!... Uite-te la Monica ce frumos mănâncă. Şi-i mai mică decât tine!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistamis.vania.ro/mor1901-1932

Olguța își retrase coatele, zâmbind. Dănuț se înroși. Scăpărând o privire cruntă înspre Monica și Olguța... Teroarea comparațiilor cu Monica dăinuia de un an: decând Monica și Olguța preparau împreună, cu aceiași profesoară, clasele primare... Cine-o mai descoperise și pe Monica! Olguța! Firește! Ea aducea și puii de mâță părăsiți pe subt garduri, spre desnădejdea bucătăresei. Asta mai mergea! Dar pe Monica n'o puteă mistui. Uzurpatoarea! Aliata Olguței! Blonda!... Dănuț demult aștepta prilejul s'o tragă de cozi, cum trebue!

— Lasă! — înghiți el în gând. Și din nou se dezrobi, afară, cu zmeul.

Ochii Olguței îl iscodeau pe subt gene. Dela o vreme bagă de samă. Clipi, se suci Olguța nu-l slăbeă din ochi. O țintì și el drept în ochi.

— De ce te uiți la mine?

— Eu? — se mirá candid Olguța.

— Da, tu! — replică el, hotărît să facă scandal.

— Eu nu mă uit la tine! Eu mă uit la Monica! — argumentă Olguța, uitându-se la Monica. Spune și mata, mamă?

— Ba te-ai uitat! — își eși din fire Dănuț, schimbând timpul și împungând cu degetul, violent.

— Ei și! N'am voe să mă uit!

— Bine! Vom vedeà!

— Ba ia te rog să te astâmperi! — îl urechi din ochi, doamna Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1938

— Bine-bine!

Rămânând singură, Olguța trase cu urechea... Încredințându-se că nu se 'ntorceă nimeni în sufragerie, se uită lung la Profira. Profira își întoarse fața turtită de pansea albă, spre Olguța. Așteptă... scuturând un șervet.

— Profira... Ascultă bine... Adă-mi chiar acuma, un foarfece, un creion, și o bucățică de hârtie! — gesticulă Olguța cu degetul arătător, întovărășind substantivele cu câte o ciocăneală în masă.

— La ce, dudue? — căută să se dumirească femeia.

— Nu te privește! Așa vreau eu!

In așteptarea Profirei, Olguța își sprijini bărbia de marginea mesei, își lăți coatele, strângându-și obrajii cu pumnii, și meditâ preocupat.

— Ai adus?

— Am adus!

— Nu cumva i-ai cerut mamei ce ți-am spus?— se alarmă deodată Olguța.

— Ba chiar așă!

— Vai, Profira! Și vrei să am încredere în tine!

— De ce, dudue? Iaca am adus.

— Și ce-a spus mama?

— A spus să caut la dumneaei în odae, și eu am căutat și am adus.

— Așaa! Bun!... Iți mulțumesc.

Olguța zâmbi. Aplecându-se asupra mesei, începu să scrie pe hârtia elegantă, luată de Profira din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdrr1901-1932

cutia de scrisori, — mare, lătăreț, apăsat, — scoțând limba la fiecare cotitură de literă.

— Bun!

Eși hotărîtă, cu ochii înegurați de Salomee, — cu foarfece de Parcă, despicat în mână.

— Amarnic diavol! — exclamă admirativ Profira, mușcând dintr'o caisă.

* * *

Odaia lui Dănuț se învecină primejdios cu odaia fetițelor. Punctul de fruntărie era ușa închisă, cu cheia în brosca din partea cealaltă.

Fața dinspre odaia fetițelor purtă un cuer, în care atârnau pălării de paiu, funde de mătasă, un cerc tricolor, o rețea cu mingi multicolore, și două paltonașe pepita.

Fața dinspre odaia lui Dănuț, era împodobită în partea de sus, cu o panoplie de postav de biliard, alcătuită astfel: o pușcă Eureka — culcată pe ținta ei de carton alb cu cercuri roșii în jurul centrului albastru, — în tovărășia bețișoarelor isprăvite cu un tampon de gumă lipicioasă; două săbii de tinichea cu tecile pistruite de rugină și scofâlcite de duelurile cu Olguța, încrucișate în X; și o șuerătoare prinsă cu un șnur roșu, cu șuer bâlbâit și gust acrișor.

Mai jos de panoplie, despărțite de o sabie atârnată vertical ca o coloană vertebrală a războiului, erau răstignite două uniforme: una de amiral japonez, cu șapcă și fără pantaloni, poreclită Kami-Mura; alta de amiral rus, botezată Potemkin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe atunci era la modă războiul ruso-japonez. Olguța proteguiă pe Ruși, Dănuț pe Japonezi. De aceia, decorația — o fundă dela o jartieră de-a doamnei Deleanu — cusută nemuritor de Profira pe pieptul amiralului japonez, fusese zmulsă cu stofă cu tot și era păstrată prudent în buzunarul amiralului rămas decorat cu „steaua căptușelii". In schimb, chipiul amiralului rus, subt pumnul lui Dănuț se destupase. Olguța lipise la loc arhipelagul de carton, cu gumă-arabică și cususe trainic fundul cu sfoară, împodobind totodată chipiul cu ciudate țesături de aur. Olguța își avansase chipiul la gradul de Peste-Amiral și inaugurase evenimentul destupând la rândul ei — ceva mai calm și mai metodic decât Dănuț — chipiul amiralului japonez. Doamna Deleanu reconstruise chipiul, iar Dănuț îl avansase generos la gradul de Peste-Peste-Amiral; „ceiace" spuneă Olguța „e imposibil".

Iată și epilogul războiului ruso-japonez în casa Deleanu:

— Acumai ce mai spui? *Ai* mâncat bătae! — o anunțase Dănuț pe Olguța, îmbrăcat în uniformă de amiral japonez.

— Nu-i adevărat!

— Să spue papa.

— Dă, Olguța! Ce să-ți fac! Rușii au mâncat bătae; — iacă-tă jurnalele.

— Rușii, nu eu.

— Da' tu nu ești Potemkin? — o sfidase Dănuț.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Eu? Nici n'am fost, nici nu *puteam să fiu*.

— Cum!?

— Fetele nu fac armată. Eu îs fată... să spue şi papa... Şi 'n afară de asta, Japonezii tăi au avut noroc, da's nişte fricoşi.

— Minţi.

— Mint? Atunci de ce's galbeni?

— Cum, de ce? Fiindcă-s galbeni; aşa-s Japonezii.

— Să-ţi spun eu: îs galbeni de frică. Toţi au gălbenare! — ţipase Olguţa pentru urechile întregii Japonii.... Şi dacă vrei să te baţi, să te baţi cu *Mine* nu cu Ruşii, încheiase Olguţa cu fruntea sus.

La masa dată în cinstea ambilor amirali, domnul Deleanu citise următorul comunicat:

Potemkin şi Kami-Mura
Au pornit dârji la răzbel
Foc şi pară şi oţel.
Ura! Ura!

S'au luptat cât s'au luptat
— Umplând casa de dezastre
Prin salon, sufragerie,
Şi prin locuri mai sihastre.

Au mai stat ei şi la colţ
— Aveau şi părinţi duşmanii!
Ripostând: colţ pentru colţ
Cu toată cenzura mamiii.

In ce hal fără de hal
Ţi-e chipiul, Potemkin!
Dar e Peste-Amiral
Kami-Mura-i mai puţin!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-193

Peste-Peste-Amiral
Kami-Mura-i avansat.
Dar chipiul e 'ntr'un hal
Supra-supra-natural.

Kami-Mura a învins
Şi Dănuţ a câştigat
Dar Olguţa a pretins
Că e fată, nu băiat.

Şi că deci nu poate fi
Biruită, nici vasal,
Fiindcă n'a fost niciodată
Autentic Amiral.

Envoi I

Kami-Mura legendar,
Vezi proverbul cu căruţa!
Buturuga nu-i la Ruşi,
Ocoleşt-o pe Olguţa.

Envoi II

Japonezi stăpînitori
Pe îndepartata mare,
La ce bun? Toţi veţi pieri
In curînd de gălbenare.

Odăiţa lui Dănuţ avea şi Flota! Flota de lighean lucrată de Moş Gheorghe din coji mari de nucă: Chibrituri drept catarg, foiţe de hârtie ceruită drept vântrele, buzele lui Dănuţ drept vânt şi ale Olguţei drept cyclon.

Flota de băltoace: corăbioare debile încărcate ca Arca lui Noe, cu vietăţi de celuloid găunos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://digitalromania.ro/?id=11901-1932

Şi Flota de iaz, cumpărată dela „Magasin Universel" din Bucureşti de Moşu Puiu: un singur vas, lung şi gros cât o franzelă, cu elice, steag, tunuri coşuri şi marinari de tinichea, paralizaţi pe punte.

*

Dănuţ trânti uşa cu atâta putere, încât molozul i se prăbuşi pe umeri. Se scutură, clătinându-şi buclele castanii, cu mişcarea biblică a lui Samson.

— Lasă-lasă! — dădu el din cap.

Dând cu ochii de ultima cunună de premiant întâiu, atârnată deasupra patului, o zmulse din cui, şi o trânti pe jos, îmbrâncind-o cu piciorul.

— De asta învăţ eu, ca să mă persecute! Lasă... v'oi arătă eu vouă! — clatină el pumnii spre uşa fetiţelor.

Desprinzând puşca de pe ţintă, o înarmă cu săgeata gumată şi trase... Chipiul Peste-Amiralului rus, tresări rămânând cu o gropiţă întunecată în fund.

Pac, pocni săgeata, rămânând lipită de uşă, ca o fişă de telefon... Dănuţ o desprinse... Pe uşă rămase un monoclu aburit. Pac... pac... pac..,

— Ei, da' ce-i scandalul acesta? Ce faci acolo Dănuţ? Nu dormi?? — îl întâmpină de dincolo de uşă, glasul doamnei Deleanu.

Dănuţ amuţi. In vârful picioarelor îşi atârnă puşca la loc... Culese cununa, măturând foile desprinse subt dulap, şi atârnă restul gloriei în cuerul ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ai adormit?

Dănuţ izbi cu pumnul în pernă, şi se întinse pe rug.

— Uite, Monica... Asta e odaia voastră... Îţi place?

Mâna Monicăi îi strânse mâna mai tare.

— Ce bine miroase, tante Alice!

Cuprinzând-o în braţe, doamna Deleanu o ridică sus, sus...

— Vezi tu ceva acolo?

— Da... Eii!... Merci, tante Alice!

Zărise deasupra şifonierei o tablă de-argint acoperită cu sulfină.

— Acum să-mi spui în care pat vrei să dormi?

— Olguţa pe care şi l-a ales, tante Alice?

— Las-o pe Olguţa, o dezmierdă doamna Deleanu; alege-ţi-l tu pe care-l vrei... Pe cel dinspre fereastră, sau pe cel dinspre uşă?

— Mi-i tot una, tante Alice...

— Bine, atunci ţi-l aleg eu pe cel dinspre fereastră... Aşă o am pe Olguţa mai aproape de urechea mea! — zâmbi doamna Deleanu.

Uşa etacului ei, şi uşa odăii fetiţelor, aşezate faţă'n faţă, erau despărţite de tăcerea unui vast antret.

— Ş'acuma, hai să desfacem bagajul.... Unde-i cheia?

— Poftim, tante Alice! — îi oferi Monica, cu capul ridicat, capătul lanţucului de argint din jurul gâtului, scos de pe piept, de sub pieptarul rochiţei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem/1901-1932

— Da' asta ce-i, Monica?... Ce cruciuliță frumoasă!

Alături de cheița nichelată, atârnă o cruce de aramă pe care ardeă relieful unei chinuite răstigniri.

— Îți place, tante Alice?

— Foarte mult... O ai dela mama?

— Nu știu... mi-a dat-o bunica... Tante Alice.

— Ce-i, Monică?

— ...Te rog, ia-o! — o rugă fetița, cu obrajii încinși, scoțându-și lănțucul... Vreau eu să ți-o dau, tante Alice! — stărui ea, cu sprâncenele ridicate, în preajma energiei lacrimilor.

Și cu deasila, strecură lănțucul în mâna doamnei Deleanu.

— ...Îți mulțumesc, Monica, o împăcă ea dezmierdându-i părul... Da' astfel de lucruri nu se dau, pui mic! E o amintire dela părinții tăi... Eu ți-o păstrez numai.

— Tie pot să ți-o dau, îi răspunse cu liniște și gravitate Monica, privind în pământ.

— O iubești așa de mult pe tante Alice?

— Da.

— Și tante Alice te iubește pe tine mult de tot... ca pe Olguța și Dănuț.

— Știu! — șopti Monica.

— Oare Olguța de ce nu mai vine? Ia du-te și vezi tu.

Doamna Deleanu clipi... și până să deschidă giamandanul dibui mult în jurul broaștei, cu cheița nichelată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— N'o găsesc, tante Alice! — intră alarmată Monica.

— Lasă că vine ea singură... Trebue să fie la Moş Gheorghe! Uite, Monica! Ţi-am pus pe măsuţa de noapte, portretul bunicei... Dacă vrei să-l atârni în părete, îţi dau eu o altă ramă.

— Nu-nu, e bine aşă, tante Alice.

— Lucrurile ţi le-am aşezat în şifonieră... Uite: rafturile de sus sunt ale tale...

— Tante Alice, se cutremură Monica, n'ai găsit o păpuşă în geamandan?

— Ba da! — zâmbi doamna Deleanu. Am culcat-o, uite....

Şi din penumbra raftului, luă în braţe un pătuţ în care dormeau două păpuşi cu pălăriile în cap.

— Mie, tante Alice? — nu-şi crezu ochilor Monica.

— Sigur, Monica!... Uite şi o şifonieră cu rochii pentru păpuşile tale.

— Da' Olguţa? — se opri fetiţa cu braţele întinse.

— Şi ea are la fel!

Clanţa descărcă un foc de puşcă, uşa pocni şi bufni la loc, repezită îndărăt cu mâna stângă, de Olguţa...

— Ce-i? Ce-i?

Olguţa se aruncase de sus, în pat, legănându-se molatec în tresăltările arcurilor scârţiitoare, care dormeau de un an.

— Bine, Olguţa, aşă se intră într'o casă de oameni?... Şi cu botinele murdare în pat! Vai! — Vai! — Vai!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir1901-1932

— Nu mai pot!

— Unde-ai fost?

— La Moş Gheorghe.

— Şi ce-ai mai făcut, Olguţa, o întrebă doamna Deleanu, privindu-i deodată ochii cu luare aminte.

— Nu spun?? Am fost la Moş Gheorghe!

— Olguţa, iar ai făcut o poznă!

— ...

— Spune drept, Olguţa!

— Am făcut *ce trebuia să fac!* vorbi Olguţa sacadat, sfidând.

— Olguţa, nu umblă cu fleacuri! Aşa se răspunde?

— ...Foarfecele l-am pus la loc, încheie Olguţa, prin vorbe, mărturisirea începută în gând.

— Foarfecele!!... Cine ţi l-a dat?

— Chiar mata!... Sigur! — mata mi l-ai dat! se ilumină Olguţa, simţind fericirea vinovaţilor care-şi găsesc din senin un complice la răspundere, după ce-au săvârşit singuri fapta.

— Eu!! Olguţa, vină-ţi în fire!.... Ia hai şi te dezbracă mai bine... Răpegior-răpegior.

— Mamă, mi s'a rupt ciorapul! — se bucură Olguţa, cu o gheată în mână, cambrându-şi degetul cel mare dela picior, prin spărtura mereu lărgită de înflorirea lui roză şi ghiduşă.

— Văd şi mă bucur... Lasă ciorapul în pace, Olguţa! Hai scoate-l!

— Să-ţi ajut, Monica?

— Nu merci, tante Alice! Pot singură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1962

Cu brațele aduse la spate pe deasupra grumajilor, Monica își deschise nasturii rochiței... Ciorapii Olguței zburară violent. ...Alunecând, rochița Monicăi descoperi un trup de băețel mlădiu, cu piept naiv... Simțind privirea doamnei Deleanu, se acoperi din nou, plecând bărbia.

— Eu mă duc... Dezbracă-te, Monica.

— Mamă, ce bine-i în pantaloni! — se făli Olguța, sărind de pe pat jos.

Începu să-și contemple poziția de scrimă în oglindă.

— Drac împelițat, culcă-te odată!... La revedere, Monica.

Închizând ochii, Dănuț deschise turbinca lui Ivan...

...Dănuț e pașă sau sultan: n'are a face! Capul e înfășurat într'un turban de subt care răsar două mustețI ca două iatagane și o pereche de ochi fioroși... Doi colți lungi ies prin gură rânjind. — Colții sunt împrumutați dela un strigoi!....

Sultanul-Dănuț era așă de înspăimântător, încât Dănuț deschise ochii și se răsuci pe-o coastă... Din odaia feliților, s'auzeaă glasul Olguței: Dănuț închise ochii cu mânie!

...Sultanul stă pe un tron de aur. De-a dreapta și de-a stânga, două arăpoaice cu dinții ca frișca pe crema de cafea, flutură mari evantalii colorate. La picioarele tronului se 'nșiră mii de turbane aplecate până la pământ. Toți se închină sultanului. Numai doi harapi goi, negri și buzați, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/md/1901-1932

părul des şi creţ ca icrele negre, stau drepţi şi aşteaptă cu mâna pe securi. Nimeni nu vorbeşte. Sultanul ridică un deget... Răsare un armăsar care tresaltă şi rânjeşte... Sultanul face un semn... Harapii înoadă cozile Monicăi de coada armăsarului... Monica muscă dintr'o caisă. Nu-i pasă! Lasă că-i arată el sultanul!... O sută de mii de harapnice s'abat asupra calului...

Harapii o înşfacă pe Olguţa. Olguţa dă din picioare şi se strâmbă la sultan. Aşă! Bine!... Harapul ridică securea... Olguţa e speriată... N'are pe nimeni s'o apere decât pe fratele ei Dănuţ... Şi'ntradevăr, în fruntea unei oşti, ca Mihai-Viteazul, vine Dănuţ, ucide pe Sultan şi pe harapi — turbanele fug — şi scapă dela moarte pe Olguţa şi pe Monica. Olguţa şi Monica îngenunchiază şi-i sărută mânile. El le ia pe şea şi porneşte, şi porneşte...

In fundul turbincei lui Ivan eră somnul.

— Tu dormi, Monica?

— Nu.

— Nici eu.

Olguţa îşi ridică picioarele în sus, bătându-şi tălpile goale cu palmele.

— Auzi, Monica?

— Ce s'aud?

— Mă bat la tălpi...

— Dece?

— Ştiu eu!... Fă şi tu aşă...

— ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Monica, ce facem?
— Nu dormim?
— De ce să dormim?
— Aşă vrea tante Alice.
— Ei şi! Parcă tu dormi!
— Eu încerc! — se scuză Monica.
— Nu mai încercà... Parcă ne ştie cineva! Mama doarme.
— ...
— Monica?
— Ce?
— Nimic.....

Olguţa căscă a pustiu... Începu să colinde cu privirea, plafonul alb, numărând zgrumţurii varului.

— Monica, tu ai vrea să fii muscă?
— Muscă?
— Da, muscă! Eu grozav aşi vrea... Ştii, m'aşi plimbă pe plafon cu capul în jos...
— Eu aşi vrea să fiu mare, visă Monica.
— Şi eu, se grăbi Olguţa s'o ajungă... Ce-ai face tu dac'ai fi mare?
— ...Nu ştiu! — se încurcă Monica.
— Eu m'aşi face vizitiu... ca Moş Gheorghe!... Şi l-aşi răsturnă pe Buftea din trăsură.
— Ce ai tu cu Dănuţ?
— Eu?... Nimica! El are cu mine.
— Adevărat! consimţi Monica. Te-a bătut ăsta nu se face!
— M'a bătut? — se răsti Olguţa, întrebător.
— Da, azi dimineaţă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu mă ţin!... Dacă nu-l apără mama, îi arătam eu lui!

— Tu ştii să te baţi, Olguţa??

— Tu nu ştii??

— Nu.

— Eu ştiu foarte bine!

— Şi-ţi place?

— Sigur... Vrei să-ţi arăt?

— Nu.

Tăcură. Olguţa oftă...

— Monica, dece nu-ţi tai cozile?

— Dece să le tai?... Îi plăceau bunicei... ea mi le 'mpleteà.

— Da... cred!... Da' nu-s bune la batae? Te apucă de ele!

— Dece să mă bat?

— Nu poţi şti!

— Şi cu cine să mă bat?

— Cu Buftea... Nu, ai dreptate! — reveni Olguţa. Nu-i dau *eu* voe!

Olguţa se ridică într'un cot, mişcând piciorul în aer.

— Monica, tu ai muşchi?

— Nu ştiu!

— Eu am! Uite: când strâng piciorul!... Monica, eu nu mai dorm!

Sărind jos din pat, începù să ţupăe pe podele, inspectând odaia...

— Monica! — ţipă ea deodată, cu intonaţia prezumată a lui Cristofor Columb în faţa Americei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce-i? — sări speriată, Monica.

— Nimic! — răspunse iute Olguța, închizând portița sobei.

Se așează pe scaun, peste rochița Monicăi, meditând.. .

— Ascultă, Monica, am să-ți spun un secret.

— Spune.

— Ei, nu așa! — dădu din cap Olguța, așezându-se pe patul Monicăi.

— Mai întâiu să te juri că nu spui.

— Eu *nu spun!* — se revoltă Monica.

— Nu te supăra! Te cred. *Dar* trebue să juri.

— ...

— Te juri?

— Nu mă jur; eu *nu spun*, se încăpățină Monica.

— Nu te juri??

— Nu.

— Bine!

Olguța se ridică de pe pat. Începu să se plimbe prin odae, ocolind-o pe Monica... Într'un târziu, se așează pe marginea patului.

— Te-ai supărat, Monica? — o dezmierdă Olguța.

— Nu! — se îmblânzi Monica... Da' dece nu mă crezi?

— Atunci te rog, jură-te!... Te rog, Monica! Fă-mi mie plăcere! Haide, Monica!

— Bine... mă jur.

— Ei, vezi! Bravo!... Pe ce te juri?

— ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://romanulromanesc.ro/mdrr1901-1932

Făcând ocolul odăii, ochii Olguţei se opriră o clipă deasupra măsuţei de noapte. Monica zări privirea Olguţei.

— Pe portretul bunicei? întrebă ea cu ochii mari.

— Nu! Asta nu! — se apără Olguţa... Atunci jură-te pe păpuşa ta.

— Mă jur pe păpuşa mea Monica... începu ea repede.

— Că n'am să spun la nimeni... formulă Olguţa mai departe, bătând tactul cu degetul arătător.

— ...: că n'am să spun la nimeni... repetă Monica, dând din cap.

— ...ceiace are să-mi spue Olguţa.

— ...ceiace are să-mi spue Olguţa.

— Stai! se încruntă Olguţa. Mai spune după mine!... Şi dac'oi spune...

— ...şi dac'oi spune... repetă Monica în silă, ridicând din umeri.

— ...să-mi moară păpuşa.

— ...să-mi moară păpuşa. Ai isprăvit?

— ...Stai, aşă nu-i bine... Spune încă odată!... „Şi dac'oi spune"... spui?

—" ...Şi dac'oi spune, oftă Monica.

— ...ii dau voe Olguţei...

— ...ii dau voe Olguţei...

— ...să spargă capul păpuşei mele Monica.

— ...să spargă capul păpuşei mele Monica, repetă Monica, indignată.

— ...Acum spune: Amin!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— ...Amin.

— Fă-ţi cruce.

— Am făcut.

— Ei, acum să-ţi spun secretul!

Tăcu zâmbind.

— Spui, Olguţa?

— Spun! Aşteaptă... Hai să-ţi spun. Ridică-te. şi vino cu mine.

O duse de mână pănăla gura sobei.

— Da' n'ai să spui?... — cercă Olguţa să zmulgă suprema făgăduială.

— Vai! Olguţa!

— Deschide şi uită-te, îi dădu voe Olguţa, c'un gest larg.

— Asta erà secretul?!

In umbra răcoroasă a sobei, şedeau două gavanoase de dulceaţă, cu capete de hârtie albă.

— Ce? Poate nu-ţi place!... Să nu cumva să spui, Monica! — gesticulă Olguţa c'un deget spadasin.

*

— Aţi dormit bine? — le 'ntrebă doamna Deleanu, intrând pe uşă urmată de Profira, care aducea pe tabla, chiseaua cu dulceaţă de trandafir.

Monica se înroşi; plecă ochii la pământ.

— Dacă'i cald, mamă dragă! — mărturisi Olguţa, îndreptăţindu-se cu braţele aruncate în sus.

— Nu te-a lăsat să dormi, Monica?

— Nu *poţi* să dormi pe-aşà călduri! — hotărî Olguţa, evasiv, răsucind linguriţa în dulceaţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— *Mata*, ai insomnii?

— Ce-i asta „insomnii", mama? — suspectă Olguţa, cuvântul şi politeţa formulei şi zâmbetul însoţitor.

— *Asta* nu-i pentru tine. Mai bine spune drept de ce n'ai dormit?

— Eu n'am insomnii! El are insomnii! — aruncă Olguţa noul cuvânt, în uşa lui Dănuţ care dormea dus...

o

Uşa se deschise blând, fără zgomot de clanţă... Fiindcă umblau în vârfuri, ghetele scârţâiră, dojenite de un „ţţ" bine cunoscut lui Dănuţ. Doamna Deleanu, făcea „ţţ" (încreţind nasul şi scuturând capul cu o mişcare vioae) când era enervată din pricini mărunte ori din pricini mai grave şi trebuia să se stăpânească... De pildă, fiindcă nu intra aţa în urechile acului, sau fiindcă lampa filà demult, înainte de-a fi băgat de samă, sau când un musafir fără creştere mânca brânza cu cuţitul...

— Doarme... Umblă încet!

Profira păşea desculţă caşi când ar fi avut cizme: podelele duduiau... Copiii, mai de mult, o porecliseră, „Sfânta lui Sfântul Ilie".

— Tic-tac: tic-tac: tic-tac... bang... ...vorbi pendula din părete, nesocotind porunca de tăcere.

Bătuse jumătatea lui cinci...

— Să-l scol?...—şovăi doamna Deleanu, cumpănind primejduirea somnului de noapte cu binefacerile somnului de dupămasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901.1.A

Storul cu resort nu țâșni cum aveă obiceiu când îl zmunceă Dănuț; se urcă lin, însoțit de mâna doamnei Deleanu până la cerul copt de soare, între frunzele mărului domnesc dela geam.

Dănuț își stăpâni un zâmbet de superioritate... Pleoapele lui pe care le priveă cu ochii închiși, împodobeau haina de mătasă cenușie a somnului abia isprăvit, cu întortocheate crizanteme portocalii, scuturate din lumină...

Somnul caşi boala îl făceau pe Dănuț invulnerabil, și răsfățat de părinți. Deaceia lui Dănuț îi plăceă să fie bolnav și să ție ochii închiși după ce se deșteptă.

Doamna Deleanu se așeză oftând pe marginea patului... Prezența ei parfumă altfel căldura venită din livadă. „...Se uită la mine..., Ha-ha!... Cu-cu aici-s"! țipă gândul lui Dănuț, țupăind, ascuns în trupul cald și fericit ca într'un pod în care atârnă lenea strugurilor copți.

Genele lui Dănuț tremurau; începu să clipească...

— Hai scoală, leneșule!... Hai, somnorosule! — îl îmbie doamna Deleanu, culegându-i buclele de pe frunte.

Dănuț se întinse și căscă sincer, deschizând ochii deabinelea...

— Deschide gura mare!... Ia repede să nu curgă!

Linguriță plină adusă plutitor de-asupra paharului cu apă care o oglindeă, intră dulce în gura căscată, — și eși anevoe dintre buzele închise asupra-i, curată la față... Doamna Deleanu cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mcr1901-1932

prinse cu brațul capul lui Dănuț, îl ridică, ajutându-i ca unui convalescent neîntremat să beă apă din pahar.

Dănuț primeă calm, răsplata somnului.

Bluza de mătasă înflori cu roș de mac neastâmpărul văratec al Olguței. Își închee grabnic centura de lac, despărțitoare la mijloc, între bluză și'ntre rochița écossaise.

— Gata! răsuflă ea, încântată c'a întrecut-o pe Monica.

— Stai, Olguța, nu ți-ai pus ciorapii.

Privindu-se'n oglindă peste umăr, ridicată'n vârfuri, Monica își încheià la spate nasturii rochiței de doliu.

— Monica, nu mi-ai văzut ciorapii? — întrebă Olguța, căutând scoasă din fire, și sub pernă.

Nu i-ai pus pe scaun?

I-am pus, da' nu-s! — se înfurie Olguța trântind perna.

— Poate i-a luat Profira să-i cârpească!

— Am să-i arăt eu ei... Cum?... Nu-i dau voe să umble în lucrurile mele!... Eu nu-s copil!...— bombăni Olguța trântindu-se din nou pe pat.

— Iți dau eu o pereche de ciorapi... Vezi iți vin? — o îndemnă întrebător Monica, așezându-i ciorapii la căpătâiu.

— Nu vreau nimic! Nu primesc!... Eu nu mă mișc din pat până ce nu-mi dă ciorapii mei!... Uite-i, Monica! I-am găsit... Merci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ciorapii zvârliți de Olguța, atârnau peste pălării, în cuerul ușii.

— Ești gata, Olguța?

— Indată.

Își pălmui părul cu amândouă mânile în dreapta și'n stânga unei cărări alese pe nevăzute.

— Ia uită-te! E bine?

— Dece nu te piepteni în oglindă, Olguța?—o întrebă Monica îndreptându-i cararea.

Olguța se plecase docil subt mânile Monicăi.

Isprăvind, Monica îi strânse părul la tâmple cu șuvițele alipite, păstrând o clipă în palmele ei capul pieptănat corect, ca pe o enormă boabă de cafea Ceylon prăjită din cale-afară... Olguța se privi în oglindă.

— Ia să vedem care din noi e mai înaltă?

— Ce bine-ți stă cu bluză roșie! Ești frumoasă, Olguța.

— Tu ești mai înaltă!... Da' eu îs mai voinică! — se consolă Olguța, lățindu-și umerii, bombându-și pieptul în oglindă...

— Ridică-ți șosetele, Olguța!

— Lasă-le-așă! Haidem!

In fața ușei se răsuci pe loc, pironită de un gând.

— Ascultă, Monica, să știi că azi are să se'ntâmple ceva!

— Nu știu! — ridică din umeri Monica, potrivindu-și cu degetul elasticul pălăriei pe subt bărbie.

— Iți spun eu! — o asigură Olguța.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Realitatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Bine, da' ce are să se 'ntâmple?
— Ceva! — se încruntă enigmatic Olguța.
— Și ce pot să fac eu?
— Ba poți!
— Eu??
— Sigur! — apăsă Olguța, privind-o în ochi.
— Ce pot eu?
— Tu *trebue* să ții cu mine.
— De ce?
— Fiindcă tu ești prietena mea.
— Sigur...
— Atunci mi-ai făgăduit?
— Da, Olguța, oftă Monica.

Dănuț străbătu casa în goană. Ii erau mânile flămânde: decând așteptau ele sfoara zmeului! Totuși, dupăce trânti ușa antretului din față, gata să fugă... încetini pasul... și se așeză pe treptele pridvorului calde de soare. Zmeul erà acolo, Dănuț erà aici... Inainte de a se jucà Dănuț se bucurà că are să se joace. Și așteptà. Fiecare bucurie aveà pentru Dănuț, întocmai cași săptămâna, o Sâmbătă și o Duminică... Duminica, în timpul școlii, erà Vacanța cea Mare a săptămânii. Sâmbăta erà ajunul ei. Dar pe când bucuria Duminicei, erà întotdeauna întristată de apropierea treptată a celei mai urîte zile din săptămână: Luni, zi neagră în calendar după ziua roșie, — bucuria Sâmbetei erà ocrotită de apropierea unei Duminici care-o despărțeà de Luni. Dănuț ajunsese să prețuiască mai mult Sâmbăta decât Duminica... De Duminică parcă se temea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1931

„Știe"! gândi Olguța văzându-l pe Dănuț așezat pe scări. Mușcă o îmbucătură bună din tartina cu unt, rugă pe Monica să-i ție restul, și cu mânile slobode, coborî treptele. Monica o urmă cu tartinele în mână, nemai îndrăznind să muște din a ei. Trecură pe lângă Dănuț, atingându-l cu umbrele lor. Dănuț întoarse capul într'altă parte.

„Laș"! murmură Olguța pentru sine, cuvântul de curând învățat într'o poezie patriotică și tălmăcit de tatăl ei.

— Ce 'nseamnă asta „laș", papa?

— Cum să-ți spun eu ție!!... Uite: Dacă cineva îți dă o palmă și tu nu-i răspunzi, ești laș!

— Vasăzică eu eram lașă, papa?

— Dece?

— ...Bine papa, când îmi trăgea mama cu papucul unde știi tu? — îi replicase Olguța privindu-l pe subt sprincene.

— Asta-i altceva! — începuse să râdă domnul Deleanu.

— ...Și dacă ași fi dat și eu? — îndrăznise Olguța cu oarecare codeală și fără convingere.

— Ai fi fost obraznică, și s'ar fi supărat și papa!

— N'am înțeles. Mai spune-odată, papa.

Și însfârșit se lămurise Olguța, că un copil nu poate să fie laș decât între copii, dar că acolo nu trebue să fie.

— Haidem Monica; n'avem ce căută *aici*.

Un început de neliniște îl cuprinse pe Dănuț,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
18 68 Bibliotecaria Ilfov/Indri 1901-1932

dupăce trecură fetiţele. Abia atunci îşi dădù seama că lipseà cevà... ceva: a! nu s'auzeà zbârnâitoarea zmeului. Cu inima în hopuri se repezi înspre stejar.

Subt cerul fără Dumnezeu şi fără zmeu, Dănuţ cetì biletul înfipt în sfoara care atârnà tăiată de stejar.

„Asta pentru palmele dela gară, Buftea!
Olguţa Deleanu"

Sufletul lui Dănuţ căzù, tăiat caşi sfoara zmeului.

Se aşeză ostenit de durere la rădăcinile stejarului... De data aceasta, turbinca lui Ivan erà plină de lacrimi.

— Mai lasă zmeul, Dănuţ!... Hai şi mânâncà ceva, îi strigă din capul scărilor doamna Deleanu.

— ...

— Dănuţ, n'auzi!

— ...

Doamna Deleanu coborî scările...

— Te-ai lovit, Dănuţ? Dece stai aşà?

— ...

— A! Asta erà foarfecele Olguţei!

Pe doamna Deleanu anumite lacrimi o întristau adânc. Lacrimele de acum ale lui Dănuţ erau dintr'acelea... Răutatea Olguţei o revoltă.

— Hai cu mama, Dănuţ... N'ai tu încredere in mama?

Dănuţ aşteptà un Miracol.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

Doamna Deleanu îl luă de după gât înspre casă... Pe măsură ce se'ndepărtă de locul zmeului, Dănuţ îşi duceă tot mai des mânile la ochi. Se împiedecă de scară, orb şi zguduit de suspine, ca de pragul unei temniţe.

— Dudue Olguţă! Dudue Olguţă! — dădu alarma în livadă un glas ascuţit.

— Aha! — se pregăti Olguţa... Aici-s! înfruntă ea începutul începutului.

— Dudue Olguţă, începu Anica gâfâind de alergătură, cu mânile pe sâni, vă pofteşte coniţa în casă.

— Spune că vin.

— Nu se poate, dudue! — dădu ea cu spaimă din cap. A poruncit coniţa să veniţi îndată... că de nu — Anica plecă ruşinată ochii în pământ — să vă aduc *pe sus!*

— Se pofteşti!... Du-te şi spune că vin! — comandă Olguţa.

— Iaca mă duc!... Da' să veniţi, dudue Olguţa! se milogi Anica.

Olguţa aşteptă până ce pierdu din ochi tulpanul roş al Anicăi.

— Acuma haidem!

Olguţa păşeă ca un erou, înainte; Monica după ea, ca o mucenică.

— A spus duduia că vine îndată, — îşi îndeplini Anica însărcinarea cu glas scăzut şi ochi cât mai de căprioară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— O aştept... ştie ea ce-o aşteaptă! — vorbi uscat doamna Deleanu.

— Pfuu!

Doamna Deleanu dojeni din ochi pe părintele vinovatei şi încrucişându-şi braţele ridică umerii cu revoltă coborându-i cu desnădejde. Domnul Deleanu erà avocat într'atâta, încât nici pe copii nu-i puteà judecà, — mai ales pe Olguţa.

Tribunalul vindictei părinteşti îşi inaugură şedinţele în pridvor, la adăpostul plin de cântece, de umbră şi de soare al viţei.

Cu inima grea ca o lacată de biserică pustie, Dănuţ şedeà în picioare îndărătul fotoliului de pai împletit, în care fierbeà judecătoreşte mânia mamei lui.

Domnul Deleanu, răsturnat în fotoliu, picior peste picior, priveà în sus, gândindu-se cu nerăbdare şi curiozitate la pledoaria Olguţei. Ţigareta de chilimbar cu ţigara neîncepută, pândeà de pe masă clipa când orgolios de Olguţa, o va chemà la el să-i întregească mulţumirea fără chip şi fără glas. Olguţa urcă singură treptele pridvorului. Descoperindu-l pe Dănuţ îndărătul baricadei, se încruntă scuturându-şi pletele.

— Am venit.

— Văd.

— Ştiu de ce m'aţi chemat. Eu am dreptate.

— Crezi?!

— Sunt sigură.

— Atunci să taci din gură.

— Dacă-i aşà, eu mă duc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ba te poftesc să stai... și să stai cuviincios.

— Alice, interveni domnul Deleanu, — las'o și pe ea să se apere!

— N'are nevoe! Are destui avocați!

— ...Dar trebue să aibă și un judecător! stărui cu înțeles știut domnul Deleanu, asupra acestui substantiv *abstract*, cum îi spuneă el uneori.

— Poftim, judec'o!

— Nu! — se apără el... Știi, eu...

Știu. Tț... Spune ce ai de spus? — reîncepu doamna Deleanu, adresându-se Olguței.

— Eu tac.

— Olguța, nu mă scoate din sărite!

— Eu tac.

— ...Dănuț, spune tu ce ți-a făcut?

— Eu am ertat-o! — îngână posomorât și răgușit Dănuț.

— Asta nu, sări Olguța. Ertare nu primesc. Eu am dreptate. El m'a lovit întâiu. Așa-i, Monica?

— Asta-i adevărat. Am văzut și eu... la gară.

— Vedeți? — triumfă Olguța.

— Minți! — se revoltă Dănuț.

— Ba tu minți.

— Nu-i adevărat.

— Ba da.

— Tu m'ai insultat.

— Și tu m'ai lovit! — zvâcni Olguța, gata să-și ia revanșa.

— De ce m'ai făcut „Buftea?"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fiindcă eşti.

— Eu??

— Tu, Buftea!

— Să-mi deà zmeul, mamă! — scânci Dănuţ.

— Ia-l! — zâmbi Olguţa mefistofelic, arătându-i cerul.

— Am ascultat destul. Lasă-mă pe mine, Dănuţ? — îl acoperi doamna Deleanu.

— Sigur! Toţi pe mine!

— Olguţa!

— Eu am dreptate.

— Foarte bine... Ai să te duci la tine în odae — unde ai să stai toată ziua — şi ai să scrii de o sută de ori „Eu am dreptate" şi de două sute de ori „Eu n'am dreptate". Mâne dimineaţă să vii să-mi spui faţă de Dănuţ cine are dreptate, — dacă vrei să-ţi mai dau voe să te joci şi să capeţi bomboane.

— Să stau până mâne dimineaţă în odae!.. Eu!? — sui glasul Olguţei treptele eşafodului, împlântând pe ultima, roşul răzvrătirii.

— Da. Tu... şi imediat.

— Dacă-i aşà, eu mă mut.

— Te muţi?!

— Mă mut.

— Şi unde, mă rog?

— La Moş Gheorghe. El nu mă persecută fiindcă am dreptate şi fiindcă nu-s băiat.

Domnul Deleanu aprinse ţigara. Olguţa pierduse procesul cu brio.

— Olguţa, trebue s'o asculţi pe mama...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Olguța se încruntă.

Domnul Deleanu făcu o pauză savantă, dând răgaz propoziției să capete o valoare neatârnată.. Rostogoli un colac de fum aromat spre Olguța..

— ...când te roagă tata.

Olguța intră în casă, cu capul sus, strănutând

— Așă strici tu copiii!

— Alice... — începu domnul Deleanu, răsfirându-și mustețile. Spune drept, Alice, fără mânie, fără enervare... dacă Olguța nu-i un drac... îngeresc! — zâmbi el cu ochii Olguței...

— ...Așă e! — oftă doamna Deleanu, abia stăpânind o lucire de tainică mândrie.

Și se grăbi să dezmierde capul înfrântului Dănuț.

— Bine face tante Alice, aprobă în șoaptă Monica, gata să facă la fel.

— Lasă, Dănuț, îți cumpără mama un zmeu mai mare... Uite chiar acum scriu la „Universel". ...Acuma ia-o pe Monica de mână și jucați-vă 'mpreună.

Dănuț luă cu acreală mânuța timidă a suplinitoarei zmeului și o zmunci spre livadă.

Doamna Deleanu se ridică de pe fotoliu, pornind spre ușă... Din treacăt dezmierdă fruntea impertinent bombată a capului culcat pe spetează fotoliului.

— Și pe tine ar trebui să te pun la colț! zâmbi ea blând.

— Păcat că nu se mai poate! — oftă nostalgic domnul Deleanu, scuturând scrumul țigării.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Olguța eși din odaia ei, închizând ușa cu zgomot. Se îndreptă spre ușa din față, fără șovăire, călcând apăsat pe covorul moale. Bătu cu degetul îndoit în ușa etacului doamnei Deleanu, de două ori, corect, glacial.

— Pot să intru?

— ...

Bătu din nou, precipitat și violent.

— Au!

Începu să-și sugă, plină de mânie, încheietura îndurerată... Bătu din nou cu pumnul în ușă.

— ...Nu pot să intru? — apostrofă ea clanța piezișă.

— ...

Dădu buzna în odae.

— Am venit să...

— ...

Etacul era gol.

— Aha! — se dumeri Olguța.

Se îndreptă spre salonaș... Un picior îi luneca pe podeaua bine ceruită, mai-mai s'o trântească. Se uită crunt la podele — cu gândul la Anica, ale cărei oglinzi erau podelele — și se întoarse îndărăt. Făcându-și vânt, își dădu drumul pe ghețușul roșcat... Buf, pocniră mânile ei în ușa salonașului.

— Ce-i?

— M'am împiedicat! — gâfâi Olguța, cu mâna pe clanța din afară.

— Te-ai lovit? — sări degrabă doamna Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu! răspunse Olguța, reluându-și demnitatea.

— Ce vrei?

— Am venit să cer hârtie, cerneală, condei, peniță, sugătoare ...și un transparent! — mai născoci Olguța, cu noua suflare.

— Pentruce? — o întrebă distrat doamna Deleanu, ținând cu mâna foile cărții cetită până la mijloc.

— Ca să scriu de o sută de ori că am dreptate.

— Și de două sute de ori, că n'ai dreptate! — adăogă doamna Deleanu, întorcându-și cartea pe dos.

Olguța își trecu mâna pe frunte, îndepărtând șuvițele alunecate... Doamna Deleanu deschise saltarul birouașului de lemn de trandafir. Scoțând o plumieră de lac japonez, începù să caute cu mișcări de pianistă prin rafturile înguste. O flacără bombată se desprinse dintr'un bujor roș. Olguța o culese din zbor, o prefăcù în punguliță, o umplù cu suflarea ei și o pocni de frunte: Poc. La zgomotul petiții, doamna Deleanu tresări.

— Iar te ții de drăcii... Uite un condei frumos.

Fruntea Olguței se 'ncărcă.

— ...și o peniță nouă.

— Mai dă-mi una! — pretinse Olguța întinzând mâna mai departe, cu o atitudine de picolo nemulțumit cu bacșișul căpătat.

— Poftim încă una... Asta-i „Claps" îi explică doamna Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1931-1932

— Nu pot scrie cu „Claps"!

— Te rog lasă-mă!... Ce-ţi place? Hai, spune?

— „Aluminium", triumfă Olguţa, păstrând peniţa „Claps".

— Poftim „Aluminium!" Acum lasă-mă!.. Ia-ţi şi calamara... şi vezi să n'o scapi pe jos!... Ce mai vrei, Olguţa? — îşi eşi din fire doamna Deleanu, văzând-o că tot nu pleacă.

— Hârtie.

— Uf!... N'am hârtie! — răspunse scurt, doamna Deleanu, închizând cutia cu hârtia de scrisori.

— Atunci să nu scriu?

— Ba te poftesc!... Du-te imediat la tata şi spune-i să-ţi dea coli... câte vrei!

— Mamă, nu pot să deschid uşa!

Trântindu-şi cartea pe biurou, cu foile răscolite, doamna Deleanu servi de portar Măriei Sale Pedepsita.

— Papa, m'a trimes mama să-mi dai coli.

— Pentruce, dragu' tatii? — se interesă domnul Deleanu, îndoindu-şi ziarul.

— M'a pedepsit, papa! Nu ştii?

Punând calamara pe masă, Olguţa culese cu solicitudine scrumul din capătul ţigării, în palmă, şi-l suflă spre viţa pridvorului.

— 'Haidem în biurou, Olguţa, să-ţi dau coli.

— Şi-un transparent, papa.

— Şi-un transparent.

Olguţa întinse mâna spre calamara de cristal.

— Lasă c'o iau eu, se oferi galant domnul Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Merci, papa.

Olguța luă ziarul subt braț, ca pe o servietă și porni îndatoritoare după domnul Deleanu.

Biuroul de stejar, cași sufletul domnului Deleanu, era acoperit cu cărți de drept, și 'nlăuntru plin de bunătăți pentru copii.

— Uite, Olguța, asta din partea mamei...

Îi întinse un conț întreg de hârtie albă și un transparent pătat de cerneală.

— Și asta din partea mea, — servește-te...

Îi oferi cutia plină de verdele primăvăratec al bomboanelor de mintă.

— ...cu condiție s'o asculți pe mama și să n'o superi.

— Bine, papa, dacă am dreptate! — se apără Olguța, sfărmând în dinți bomboana.

— Lasă, Olguța!... Când are mama dreptate... nu poți avea și tu.

— Dece râzi, papa? — îl iscodi Olguța.

— M'am gândit la ceva!...

— Știu eu!

— Olguța, lasă pe oamenii mari să știe... Tu joacă-te!... Adică, du-te și scrie ce-a spus mama...

— Papa, tu ești supărat pe mine?

— Nu! Dece?

— Atunci am avut dreptate. Merci, papa!

* * *

Dănuț intră în livadă, cu mâna Monică-i ferecată în pumnul lui, așă cum își aduce-acasă un bărbat mohorît soția descoperită necredincioasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Monica îl urmă privind pe sus... Zarea se rasturnase roşie ca un coş de cireşe, pe cer şi pe obraji.

Dănuţ ştia că trebue să se răzbune, dar nu ştia cum să înceapă. Parcă începuse să-i mai treacă mânia. Asta îl revoltă!

— De ce mergi aşa încet? Nu poţi sa mergi mai repede? — se stropşi el, grăbind pasul, la Monica.

Monica iuţi pasul după el. Mergeau repede ca subt ameninţarea unei ploi torenţiale, când n'ai umbrelă.

— Unde mergem, Dănuţ?

— Nu-i treaba ta!

„E supărat, săracu"! — îl compătimi Monica.

— Ştii ce? Hai să ne luăm la 'ntrecere, Danuţ!

— Nu.

— Atunci hai să stăm pe iarbă.

— Nu.

— Cum vrei!

— Aşà vreau!

— Eşti supărat pe mine, Dănuţ?

— ...

— Dece nu-mi răspunzi?

— ...

— Nu vrei se vorbeşti cu mine?

— Nu.

— Atunci mă duc.

— Ba să stai!

— Cu sila?

— Da.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum? Nu-mi dai voe să mă duc?

Nu-ţi dau.

— Dănuţ, ce 'nseamnă asta?

— Înseamnă!

— Eşti un rău-crescut!

— Vrasăzică mă insulţi?... Lasă că-ţi arăt eu!

Cu o mişcare vijelioasă o apucă de cozi şi zmunci. Monica îşi strânse dinţii; ochii i se înegriră subt sprincenele încordate...

— Vrei să mă baţi? — gâfâi ea...

— Da! bufni Dănuţ neştiind cum să bată pe cineva care vorbeşte, în loc să lovească şi să ţipe.

Trase din nou de cozi cu stângăcie... Înainte de-aşi da sama de ce i-au scăpat cozile din mâni, simţi o arsură la deget...

— Au!

Monica-i dădu drumul.

— Muşti? — o ameninţă el cu pumnii.

— Şi zgârii.

In faţa ochilor şi-a mânilor Monicăi, Dănuţ făcu un pas îndărăt. O altă Monică o apără pe cea dinainte.

— Nu mă bat c'o fată!... Du-te-acasă şi spune că te-am bătut, — o sfidă el mai de departe, alb la faţă.

— Eu nu părăsc... cum ai părît-o pe Olguţa. În loc să ţin cu Olguţa, mi-a fost milă... Aşa îmi trebue! — suspină Monica ştergându-şi ochii cu mâneca.

— ...Te-ai supărat? — începu Dănuţ dezarmat, văzând-o că plânge.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1938

— Să nu mai vorbeşti cu mine.

Dănuţ privi îndelung cozile blonde tresărind pe spatele aplecat al Monicăi... O pierdu din ochi.

„Mai bine ne-am fi jucat amândoi de-a caii" oftă el descoperind ce hăţuri minunate puteau fi cozile Monicăi, şi ce greu era de-acum înainte să le mai aibă în mâni. „Am fost un prost"...

Simţi o înţepătură la deget: dinţişorii Monicăi lăsaseră o cununiţă urzicătoare. „...că n'am bătut-o!"

— Dece m'a făcut părîtor? — ţipă el ciudos bătând din picior... Lasă c'am să-i arăt eu! Blondă! — apostrofă Dănuţ o caisă coaptă, fiindcă în livadă, după Monica numai caisele mai erau blonde.

Amurgul era roşu.

*

Olguţa luă cu degetele din gură ultima bomboană de mintă şi o aşeză pe sugătoare. Apoi boteză între buze noua peniţă „Aluminium" cu gust de aguridă, o cufundă umezită în cerneală, scuturâ condeiul pe sugătoare, şi scrise titlul pe-depsei:

Olguţa are dreptate.

Sublinie titlul cu-atâta energie încât linia, la început plină, se prefăcu la sfârşit în două şine subţiri, caşi cum expresul care le umpluse ar fi deraiat. Olguţa le contemplă cu satisfacţie... Mai muie odată condeiul în cerneală şi începu să caligrafieze afirmaţia... Virajurile roşii ale limbii, din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce în ce mai răsărită dintre buze, însoțeau virajurile negre ale peniței, din ce în ce mai repezi... După a zecea afirmație, Olguța se încruntă, contrazisă de cele două sute de negații care-și așteptau rândul în ciubărașul negru al călimării de cristal... Mirosea a cerneală.

Olguța lăsă condeiul și începu să-și sucească nasul.

Luă din nou condeiul. Subt fiecare cuvânt al ultimei afirmații, însemnă cu vârful peniței, câte două ghilemete drepte. Subt ele altele și altele și altele. Mișcarea îi plăceă. Parcă scărpina coala. Cu încetul hârtia se umplu până jos de un joc de țânțari sinelii.

Olguța nu erà mulțumită. Iar lăsă condeiul, iar își suci nasul. Luă și bomboana de mintă punând-o în gură. Începu să facă gimnastică suedeză cu degetele, deschizându-le, închizându-le, deschizându-le, închizându-le...

C'un „oac" de castaniete, degetele pocniră lovind vioiu podul palmelor. Bomboana de mintă explodă în dinți. Condeiul se ridică în aer, orizontal, și de-acolo coborî inspirat asupra unei coli intacte:

„Olguța *nare* dreptate de două sute de ori".

Olguța privi cu milă pe reprezentanta celor două sute de negații, ca pe un plenipotențiar mut. Făcuse într'adins o greșală de ortografie, scriind „n'are" într'un cuvânt.

„Olguța are dreptate de o sută de ori".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Privi cu mândrie sinteza bine caligrafiată şi corect scrisă, a celor o sută de afirmaţii. Subt ele trase o linie, scăzu şi scrise:

„Olguţa n'are dreptate de o sută de ori".

Vrasăzică nimicise o sută de negaţii. Bun! Dar tot mai rămâneau o sută... Bine! — dacă-i aşà:

„Olguţa n'are dreptate de o sută de ori
însă Buftea
n'are dreptate deloc".

Olguţa respiră privind epitaful pedepsei.. Uşa se deschise încetişor... Monica intră în odae, privind podelele, cu mâna la gură.

— Monica, ia uită-te ce-am scris!

— Olguţa, începu Monica, uitând să-şi scoată pălăria, — eu te-am trădat.

— Cine? Tu?

— Da, eu.

— Nu cred! — scutură ea capul.

Monica oftă.

— Am fost cu Dănuţ în livadă.

— Şi te-a bătut?

— Nu.

— Ce-aţi făcut atunci?

— ...Am mers...

— Nuu! Nu m'ai trădat! — tăgădui Olguţa. Ai ţinut cu mine când te-am întrebat... Ai voe să mergi cu el în livadă! —ridică ea cu indiferenţă umerii, schimbând tonul. Numai să nu te bată...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El ştie că ţii cu mine! — o încredinţa ea confidenţial.

— Da, ştie! — suspină Monica!

— Ţi-a spus el?

— ...Nu... ştiu eu!

— Sigur. Ai dreptate.

— Da.

— Şi ţi-a spus ceva?

— ...Nu. Eu nu mai vorbesc cu Dănuţ.

— Dece?

— Aşà.

— Foarte bine! — aproba Olguţa. Tu eşti prietena mea.

— Da, Olguţa, îţi promit că de-acum înainte sunt numai prietena ta.

— Bine! — acceptă Olguţa... N'ai văzut ce-am scris!?

— Cum? — ai şi scris?

— Uită-te!

— Aa! Numai atâta ai scris! — se linişti Monica.

— Ce? Nu-ţi place?

— Nu zic că nu!... Da' scriu eu pentru tine.

— Da' nu vreau!... Aşà am vrut eu să scriu!

— Tante Alice a văzut?

— Aşà vreau eu! — se împotrivi Olguţa.

— Olguţa, fă-mi şi mie o plăcere... Eu ţi-am făcut: vezi! Am jurat pentru tine.

— Şi eu ce să fac? — începu să consimtă Olguţa.

— Tu uită-te!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1902-1934

— Asta nu!

— Atunci pune sugătoarea!

— Tt!

— Fă şi tu ceva! Hai, Olguţa, lasă-mă să 'ncep.

— Ştii ce?

— ...?

— Scriu şi eu cu tine!

— Nu vreau.

— Da' vreau eu!

— De ce, Olguţa?

— Fiindcă n'am ce face!... Tu scrii „Olguţa n'are dreptate" de două sute de ori, şi eu scriu că am dreptate.

— Hai să 'ncepem.

— Monica, n'am condei! — se tângui Olguţa, lăsând-o pe Monica să-i ia condeiul.

— Vezi, Olguţa! Lasă-mă pe mine!

— Fă cum vrei! — oftă Olguţa. Eu te-aştept!

Începu să cutreere odaia în lung şi-n lat, din ce în ce mai repede. Poposi lângă sobă, deschise portiţa, acordă o scurtă audienţă gavanoaselor, închise portiţa la loc.

— Ascultă, Monica, tu pui numere la 'nceput?

— Nu pun.

— Atunci cum ştii cât ai scris?

— Ţin minte

— Aha!

— Vrei să pun?

— Nu... să-mi spui când îi ajunge la douăzeci.

— De ce?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ai să vezi!

. . . . . .

Se aplecă peste umărul Monicăi, controlând...

— Aşă! Douăzeci?

— Da.

— Scrie la 'nceput numărul cincizeci.

— Vai, Olguţa!

— Fă cum spun!

— Şi tante Alice?

— Nu controlează... Scrie mare de tot cincizeci... Aşă. Mai ai de scris douăzeci de rânduri, şi s'a făcut suta *mea*.

— Mamă, ce-avem la masă? — întrebă Dănuţ pe doamna Deleanu, intrând în salon, mahmur de singurătate.

— Ţi-e foame, Dănuţ?

— Ştiu eu!... Da' n'am ce face!

— De ce nu te joci cu Monica?

— S'a dus la Olguţa.

— Du-te şi tu.

— La Olguţa??

— Bine. Ia o carte şi ceteşte.

— Ce carte să iau?

— Dănuţ!... Eşti băiat mare!... Ascultă muzică, dacă nu vrei să ceteşti.

„Ce rău e să fii băiat mare" căscă Dănuţ răsturnându-se pe divan. ...Din pricina Olguţei şi-a Monicăi, trebuiă să'ndure pânăla masă, pedeapsa unei sonate de Beethoven. Il ispiti deodată, o împăcare pornită dela el... Nu-şi dădu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voe. ...„Când eşti băiat mare"... — începu el să-şi vorbească...

— Mamă, dă-mi te rog o batistă.

— Vai, Dănuţ, mai rău decât sălbatecii!... Poftim batista mea. De ce n'ai batistă?

Sonata reîncepu. Dănuţ ghemui batista mamei lui, în buzunar, peste batista lui.

...„Când oi fi mare n'am să-i dau voe nevestii mele să cânte la pian" hotărî el, remarcând lipsa domnului Deleanu.

Şi fiindcă n'o mai ascultă „Sonata lunii" începu să cânte'n el pentru amintirile de mai târziu...

Afară s'aprindeà clipa de argint a cerului pe înserate... melancolia umbrelor fără de soare şi de lună, clipa când nimeni nu îndrăzneşte să aprindă lumânările subt ochii zilei care vede încă...

— Isprăveşte, Monica — se impacientă Olguţa.

— Lasă că nu mai am mult.

Olguţa măsluise şi negaţiunile, silind-o pe Monica să numeroteze cu câte-un „cincizeci" persuaziv, fiecare rând al cincisprezecelea.

— Ascultă, Monica, începu Olguţa agitată, după oarecare codeală jenată, — îţi dau ţie păpuşa mea.

— Pentrucă ţi-am scris asta? — dispreţui Monica colile acoperite de parada amăgitoare a literilor. Eu am două păpuşi!... Tu ce-ai să faci fără păpuşă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu!... Da' mie nu-mi trebue păpuşă. Ai isprăvit?

— Am isprăvit... Asta nu-i frumos, Olguţa! Ce-are să spue tante Alice!

— Lasă... Caută-mi o panglică.

Olguţa făcu sul colile.

— Ai găsit?

— Da.

— Acum fă o fundă frumoasă; ştii, cum mi-ai făcut pentru premii.

— De ce, Olguţă? — întrebă Monica, înflorind din vârful degetelor funda sulului cu pedeapsa.

— Mama are să vadă că funda-i bine făcută, şi-are să fie mulţumită.

— ...?

— Fiindcă eu nu ştiu să fac funde... ş'atunci are să uite să mai controleze!

— Vai, Olguţa, tare eşti şireată!

— Aşa-i când... „ai părinţi" urmă în gând Olguţa.

— Ce?

— Nimic... aşă spun eu.

— Vă poftesţe la masă, le vorbi din uşă Anica, sorbind din ochi funda roşie.

— Cine? — o luă în primire Olguţa.

— Coniţa!

— Pe cine?

— Pe dumneavoastră, dudue!

— Cum ţi-a spus?

— ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Spune cum ţi-a spus?

— Cum să-mi spue, dudue?!... Să veniţi la masă, mi-a spus!

— Monica, du-te tu singură. Eu nu mă duc.

— Pentruce, Olguţa?

— Fiindcă nu m'a poftit pe mine; şi eu am făcut pedeapsa.

— Iar începi, Olguţa!

— Te rog! Eu fac ce trebue... Du-te şi spune că eu nu vin la masă, fiindcă nu m'a poftit, scandă ea cu mâna şi cu piciorul.

— Şi ce-ai să faci?

— Am s'aştept să mă poftească.

— Tante Alice, m'a rugat Olguţa să te 'ntreb dacă poate să vie la masă?

— Sigur că da... Anica du-te şi o pofteşte.

„Al dracului îs fetele" — se mândri Anica, alergând din nou îndărăt.

Domnul Deleanu îşi intoarse faţa din lumină, zâmbind: recunoscuse retuşarea.

Luau masa în pridvor. Ca pentru un început de chef, nevăzuţi, greerii işi acordau subţire scripcele; broaştele îşi dregeau glasul...

— Am venit.

Olguţa întinse sulul ca un pretext pentru fundă.

— Bravo, Olguţa!—o lăudă înduplecată doamna Deleanu.

Olguţa zâmbi modest şi blazat.

— Ei, acuma, fiindcă eşti o fată cuminte, să ne spui frumos şi drept cine-a avut dreptate: tu sau Dănuţ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Olguța privi adânc pe domnul Deleanu.

— Mata, mamă dragă.

— La masă copii, că se răcește supa! — izbucni gălăgios domnul Deleanu de teama unui nou proces.

— Spune drept, Olguța. Iți pare rău de ce-ai făcut? — o întrebă doamna Deleanu cu polonicul de supă în mână.

— Imi pare rău... după zmeu, oftă Olguța.

In jurul lămpii cu glob roz, începură să cotească fluturii ca niște delicate vehicule, la ultimul rond al unei șosele...

Fața de pansea albă cu trup gigantic a Pachiței, visă, ascultând muzica lingurilor de supă. Mâinile ei încrucișate, odihneau orizontal pe pântece.

— Dănuț, nu sorbi supa.

Iar!

— Dănuț de ce nu te 'nveți să mănânci frumos!... Monica, arată-i te rog, cum se mănâncă supa.

Cu rumen în obraji, ca o logodnică sărutată în fața părinților, Monica aplecă vârful lingurii spre buze,, insinuând supa, lin, fără murmur.

— Acum fă și tu la fel.

— Miauuu...

Modulația de foame a pisicilor se mlădie veridică în noaptea de vară.

— Câțț! — se stropși doamna Deleanu spre întunericul de subt masă, dând cu piciorul.

O pisică nevinovată suferi în locul Olguței.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1938

Domnul Deleanu își șterse cu șervetul un zâmbet înstelat de supă.

Incepură să se adune oaspeții nepoftiți ai meselor de-afară. Veni, mai întâiu, Ali: pointerul lăptos, roșcat și jovial. Se așeză lângă doamna Deleanu, privind-o cu deferență hemesită. Eră plin de ticuri, sau de purici. Clipeă; nările-i tremurau, mereu mobile; strănută; își suceă gâtul ca cei care poartă gulere strangulatoare; își culcă tâmplele când pe-o parte, când pe alta; hăpăia muște și le înghițeă cașicum ar fi avut amigdalită; își frecă dinapoiul pe jos, botul i se sfădeă cu coada; coada cu podelele; podelele cu picioarele....

— Marș, Ali.

Se dădu lângă Dănuț, tot scuturându-se, tot gudurându-se, plin de vorbe dulci, dar vorbind prea tare: Uu-iuuu, hau-hau!

Din farfuriile schimbate, se înălță mirosul fripturii... Chemați de el, dulăii din ogradă — cu ochi de haiduc și sfieli de căprioară — răsăriră întunecați pe scări... și nu îndrăzniră... Subt garda picioarelor mesenilor, pisicile se strânseră mai tare, mute, c'un fior de frig de-alungul spinării.

— Patapum, stâng; Patapum, drept; Patapum, stâng; Patapum drept! — comandă Olguța — în picioare pe scaun — nemai ținând samă de nimic.

C'o ureche neagră pe ochi și una răsfrântă pe ceafă, castanie; cu bot crocodilian; pieptos; cu picioarele strâmbe; cu mers legănat și chilos de atlet în frac, — bassetul Patapum, ghidușul ghi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

duşilor şi „bucuria Olguţei" îşi făcuse apariţia. In timpul zilei nu-l puteă descoperi nimeni. Se ascundeă ca o tragediană răscoaptă de lumina soareluii.

Veni deadreptul la Olguţa, conştient parcă de ilaritatea care-l întâmpină. Se opri la picioarele scaunului, aplecându-şi capul într'o parte ca cineva care spune: „Aud"?

— Patapum, drepţi!

Patapum făcù un sluj ostăşesc.

— Patapum, bum!

Patapum căzù drept pe spate.

— Patapum, sus!

Patapum învie dând din coadă.

— Patapum, hap!

Cu o strâmbătură acră, ca la unt de ricină, Patapum înghiţi musca oferită.

— Bravo, Patapum!

Patapum făcù o piruetă, şi înflori sluj, cu jumătate din friptura Olguţei în dinţii ilari.

Monica râdeă cu hohote. Ii căzură lacrimi pe friptura surprinsă. Doamna Deleanu râdea cu ochii la Monica; domnul Deleanu, cu ochii la Olguţa; Olguţa, în braţe cu Patapum; şi lampa roză, tuturora.

Demn, Dănuţ întinse o bucată de friptură lui Ali: singurul rest de seriozitate cu care mai puteă vorbi, — şi care-l ascultă.

— Aii! — ţipă ascuţit Olguţa sărind de pe scaun cu mânile pe urechi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaconsilvania.ro/mdrr1901-1932

Din braţele ei, expulzat, Patapum se rostogoli până subt botul lui Ali care de sus, aruncă o privire desgustată bătrânului nemernic.

Acoperindu-şi pletele cu mânile, Olguţa îşi ascunse capul, violent, în braţele doamnei Deleanu.

— Ce-i, Olguţa? Ce s'a întâmplat?... Hai, spune, Olguţa!

— ...

— Ai amuţit, Olguţa? Tu??

— S'a dus! — ţipă Olguţa înăduşit în rochia doamnei Deleanu.

— Cine?

— Liliacul! — ţipă ea scuturându-şi fiorii în braţele mamei ei.

Un mieunat strident străpunse tăcerea.

— Unde-i?

— ...Uf! S'a dus.

Doamna Deleanu închise ochii, cutremurându-se. Strigoiul moale al pletelor zburase afară, frângând un trăsnet negru pe tremurul luceafărului.

— Hai, Olguţa. S'a dus... Sigur că s'a dus.

— Nu cred.

— Olguţa, lasă copilăriile!

— Papa, s'a dus? — întrebă Olguţa, trăgând cu coada ochiului.

— Da-da! S'a dus.

Olguţa sări drept în sus cu ochii ţintă în ochii lui Dănuţ.

— Eram sigură că râzi! Nu-ţi dau voe să râzi de mine! Eu nu mă tem de nimeni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Numai de lilieci! — şopti suav Dănuţ, încordându-şi picioarele subt masă.

— Bravo, Dănuţ! — aprobă domnul Deleanu.

Chipul din afară al lui Dănuţ nici nu !clinti, de teamă să nu-l descopere ceilalţi pe cel !din lăuntru.

Olguţa se 'ncruntă o clipă numai, şi pufni de răs.

— Ai dreptate!... Ce bine că s'a dus!... Papa, de ce mă tem eu de lilieci?

— Intreab'o pe mama!

— Mamă, tu ştii de ce mă tem de lilieci?

— De unde vrei să ştiu!—ridică ea din umeri privind pieziş pe domnul Deleanu.

— Atunci de ce m'a trimes papa la tine?

— Intreabă-l!

— Eu ştiu — dădu din cap cu tâlc, Olguţa.

— De ce, mă rog?

— Să spun?

— Spune.

— Fiindcă şi tu te temi de lilieci!

— Olguţa, nu fii obraznică!

— Şi eu mă tem de lilieci!—se spovedi Monica încă palidă.

— Sigur. Tu eşti prietena mea.

„Ce proastă-i Monica" gândi c'un fel de respect Dănuţ, pe care nimeni nu-l ştiă că se temuse decât pisicile de subt masă, călcate pe coadă.

— Dănuţ, strânge-ţi şervetul.

Pe-al Olguţei îl păturise Monica, aşă că ochii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.com/mdr/1901-1932

lui Dănuţ întâlniră o dezamăgire, — şi pe deasupra ochii Olguţei, la pândă. Vrăsăzică Olguţa nu uitase spiritul făcut pe socoteala ei!... Dănuţ se concentră asupra şervetului.

— Mamă, hai să vorbim franţuzeşte, propuse Olguţa, aruncând o privire spre Dănuţ.

— Cum nu! — consimţi surprinsă, dar cu plăcere, doamna Deleanu.

— Mamă, eu pot să mă scol? întrebă Dănuţ, luându-şi inima în dinţi.

— De ce, Dănuţ? Stai cu noi. Vorbim cu toţii, împreună.

Dănuţ clipi, înghiţi, şi se supuse. Răzbunarea Olguţei începeă.

— Olguţa, que fais-tu en ce moment? — începù doamna Deleanu.

— Ça c'est trop simple, maman! Poses moi une autre question... plus difficile: n'est-ce pas, mon frère?

— ...

— Est-ce que tu as mal a la tête, mon frère?... Dis vrai! Si c'est oui que je ne te dérange plus!

— Dă-mi pace! — mormăi Dănuţ, primenindu-şi obrajii cu altă roşeaţă.

— Voyons, mon petit, dis cela en français, au moins!... Dănuţ, comment dit-on en français: lasă-mă 'n pace?

— Laisse le tranquille, maman, il ne comprends pas! — dispreţui Olguţa pe Dănuţ, cu vorba, cu tonul şi cu mişcarea buzelor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-193

— Olguța, sois plus aimable!

— Mais puisque je dis la vérité, maman!

Domnul Deleanu își mușcă buza. Îi creștea inima auzind-o pe Olguța polemizând într'o limbă pe care abia o învățase... și mai mult din auzite, — cu acent corect și dezinvoltură. „Ce temperament de avocat — regretă el.

— Olguța, tu n'as pas raison! — apără doamna Deleanu pe Dănuț, stăpânindu-și un zâmbet.

— Qu'il le prouve! — gesticulă Olguța.

Dănuț știa franțuzește cât și Olguța. N'avea însă curajul să vorbească. Se jenă, când de recitarea poeziilor în salonul cu musafiri.

— Allons, mon petit, réponds — îl somă doamna Deleanu.

Lui Dănuț i se urcă sângele la cap. Adunându-și puterile, zmulse din tăcerea lui înourată, o expresie auzită dela domnul Deleanu, și o fulgeră pe Olguța în franțuzește.

— Je m'en fiche!

— Alors, va te coucher! — încheie aspru doamna Deleanu.

Dănuț porni. În antret era întuneric. Se întoarse îndărăt în pridvor, și se așeză pe scări între câinii ciobănești care nu știau franțuzește, dar știau să muște... Cu accent de violă, Monica la rândul ei intrase în tabăra dușmanilor...

— Patapum, comment font les avocats?

— Hau-hau!

— C'est bien!... Patapum, comment font les magistrats?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://romanulroman.ro/mdrr1901-1932

Patapum închise ochii şi căzu narcotizat.

— Hai, Monica!... *Şi* Patapum ştie franţuzeşte! — vorbi tare Olguţa, trecând cu Monica de mână pe lângă Dănuţ.

Dănuţ, tot pe scară între câni, îşi strânse dinţii. şi tăcu patriotic în noaptea românească.

— La ce te gândeşti, Alice?

— ...La nimic... îmbătrânim... Copiii cresc mari...

— Da...

— Ca mâne-poimâne, casa rămâne goală... noi mai bătrâni...

— Ce putem face?

— Nimic! Să-i creştem pe ei, şi să ne privim tot mai rar în oglindă...

— Oglinzile de-acum înainte sânt numai pentru ei, caşi noi.

Tăcură...

— Olguţa şi Monica, puneţi-vă paltoanele. Şi tu, Dănuţ!

— Puneţi-l şi tu Alice, să nu răceşti.

Se pornise parcă o mişcare undeva pe cer sau pe pământ. Nici vânt şi nici murmur de frunze nu era.

O clipă broaştele-amuţiră. Şi din tăcerea lor de inimi zbuciumate care s'au oprit delaolaltă, buhaiul de baltă se tângui aşà de simplu şi de trist! Şi broaştele 'ncepură iar, dar altfel, căci de pe zări desprinsă, se apropiă încet, cu amfora

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răcoarei pe umărul ei gol de lună plină, adevărata noapte.

* * *

— Monica, ți-a plăcut ce i-am făcut?

„Săracu' Dănuț" gândi Monica, revăzându-l din nou singur pe scară între câni. Și cu glas tare:

— Dănuț nu știe franțuzește?

— Cum să nu știe! — îl apără jignită Olguța, scuturându-și trupul în căderea albă a cămeșei de noapte.

— Atunci de ce nu vrea să vorbească?

— Așa-s băeții... proști!... Monica, închee-mă la gât.

— Cum? Dănuț îi prost? — se miră Monica, prinzându-i nasturele în cheutoarea guleraşului.

— Am spus eu asta?

— ...Da. Tu ai spus că băeții îs proști.

— Sigur.

— Atunci cum?

— El nu-i prost... Da' așa-s băeții!

— Olguța, tu nu-ți pui papucii?

— Nuu! Așa-i bine! Scoate-i și tu! Așa-i că-i altfel cu picioarele goale?

— Ce frumos e, Olguța! — zâmbi fetița, călcând desculță în apa lunii.

— Vezi, dacă m'asculți!

— Acum ce facem?!

— Ne batem cu perne, îi dovedi Olguța, aruncându-i un puișor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Tu nu te'nchini, Olguța? — o întreba, ferindu-se, Monica.

— După ce ne batem cu perne!

— Nu. Eu mă 'nchin.

— Hai și eu atunci!

Ingenunchind pe pat, Monica se rugă în gând cu ochii închiși „Tatăl nostru cel din ceruri"... Olguța, cu glas tare, în picioare... Se opri ca să îndrepte icoana strâmbată de inaugurarea bătăii cu perne.

— Monica, tu ai vrea să fii Maica-Domnului?

— ...în numele tatălui, al fiului și-al Sfântului Duh, Amin... Ce-ai spus, Olguța? — o întrebă Monica desprinzându-și fața din cerul bunicei.

— Hai să ne batem cu perne!... Num... tată... fiu... duh... amin.

Dănuț știa de ce dormea Ali pe covor în odaia lui, în loc să doarmă afară, în pridvor. Dar nimeni nu trebuia să știe nici ce știa Dănuț, nici că Ali sforăia în odaia lui, încolăcit pe covor ca un continent de purici. La drept vorbind nici lui Dănuț nu-i prea venea 'ndămână să știe ce știa, fiindcă știind, frica de noapte și singurătate, nenumită, — îl privea gata să vie, ca cineva strigat pe nume.

— Hai să mă dezbrac, se îmbărbătă Dănuț, sculându-se zgomotos de pe pat.

Începu să-și scoată hainele, cu mișcările factice ale actorilor când reproduc pe scenă gesturile mici de toate zilele. Din odaia Olguței răsunară moi bufnituri de perne și râsete de două glasuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Ce bine-i să fii însurat"... Şi se gândi deodată cu nedumerire că într'o zi chiar el, Dănuţ, va fi mare... Îşi ridică ochii în oglindă, şi privi sus, cu capul dat pe ceafă, locul unde va fi capul unui Dănuţ... capul lui Dan de peste mulţi ani... Parcă nu-i venea să creadă!...

Adică va veni un străin, un uriaş, îl va înghiţi pe Dănuţ, şi cu Dănuţ în el, va face pe ceilalţi să creadă că-i însuşi Dănuţ?... Ciudat!... Şi Dănuţ unde va fi?... Dănuţ nu va mai fi nicăeri...

— Nu vreau! — se împotrivi Dănuţ, ca în faţa morţii şi-a mormântului.

Nu-i aşa! Dănuţ va fi în el, ca un ou mic de lemn într'un ou mare... Nu-i tot una!... Fiindcă uriaşul va fi tot Dănuţ... Cum asta? Şi mic şi mare?... Capul lui Dănuţ îi ajunge până la buzunarul dela jiletcă, unde-i ceasul tatei, — şi totodată, capul uriaşului e însuşi capul lui Dănuţ? Ciudat!... Ca şi cum ai ţinea capul între mâni, şi capul ar gândi deoparte — cum? poate să gândească aşa! — Şi trupul fără cap, s'ar gândi şi el!... Foarte ciudat!...

— Oare şi tata a fost mic?... Sigur c'a fost... ...Vrasăzică a fost odată un copil de-o vrâstă cu Dănuţ, frate cu Dănuţ şi cu Olguţa, dac'ar mai fi, şi acuma nu mai este decât tatăl lui Dănuţ... Da' unde-i celălalt?... S'a dus, sau e în el?... Dacă l-ar tăia pe tata în două, l-ar găsi pe celălalt? Sigur că nu!... In trup e scheletul, inima, plămânii. Dănuţ a învăţat la şcoală tot ce-i în trupul tatei. Atuncea unde-i celălalt?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista Ardeleanu.ro/mdrr1901-1932

— Oore nu-s eu?

Dănuţ clipi ameţit.

...El e copilul tatei... şi-al mamei! Ciudat!... Să fii unul singur şi să fii copilul a doi oameni!... Unu plus unu face doi... Asta-i sigur! A învăţat la aritmetică... Atunci de ce Dănuţ e copilul *şi* al tatei *şi* al mamei?...

Şi cum se fac copiii?...

— Oare eu am să fac copii?

Dănuţ se privi cu spaimă în oglindă.

— Eu îs băiat! — se linişti el, caşi cum s'ar fi amăgit pe sine ca pe altcineva mai mic decât el şi mai neştiutor...

„Olguţa are să aibă copii", o pedepsi Dănuţ.

...Olguţa!... Olguţa e sora lui!... De ce?... Fiindcă şi ea e a tatei şi a mamei... Nu se poate!... Olguţa e a mamei şi Dănuţ al tatei... Mama e femee... Cum poate să facă o femee un băiat!... Atunci tata l-a făcut pe Dănuţ?... Bine, da' motanii nu fac pui; numai pisicile fac!... Asta-i altceva!... Nu spune mama că Dănuţ e băiatul ei? Oare mama spune minciuni?... De ce e mama femee?... Are păr lung?... Tata are musteţi!... Mama are rochie!... Şi tata ar putea să-şi pue rochie!

Inchipuindu-şi-l în rochie, Dănuţ zâmbi.

...Tata e avocat... şi mama e femee... Oare şi Dănuţ va fi avocat? ...Nu-i vine să creadă!...

Cum poate oare să vorbească tata un ceas în şir, fără să cetească?... Oare învaţă pe derost? Nu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

poate!... Numai poeziile se pot învăţă pederost!... Tata e foarte deştept... de asta poate vorbi un ceas!... Şi Olguţa e foarte deşteaptă... Dănuţ se teme de Olguţa... El e premiant întâiu, dar Olguţa e foarte deşteaptă... Cu ea nu se poate pune... Oare Dănuţ îi prost?... Aşă crede Olguţa, da' nu-i adevărat!... Cum poate să fie Dănuţ prost, când Dănuţ vede cum e Olguţa şi cum e el singur!... El nu poate vorbi ca Olguţa... Atunci?... Asta-i altceva! Dănuţ ştie că nu-i prost fiindcă el are turbinca lui Ivan... Olguţa nu ştie că Dănuţ e deştept... chiar foarte deştept!... Dac'ar ascultă Olguţa ce gândeşte Dănuţ!... Ce păcat!... Cu Olguţa poate vorbi numai.

Dănuţ se privi deodată în oglindă... El vorbeă sau altcineva?... Işi pipăi mânile, una pe cealaltă... Făcu mişcări cu degetele, cu braţul...

...Vrasăzică el, Dănuţ, erà stăpânul lui: tot Dănuţ. El porunceà şi el ascultà... aşà cum trebuià să asculte Dănuţ pe mama şi pe tata... El puteà face cu el orice!... Spuneà mânii: „Intinde-te", şi mâna se întindeà... Dacă i-ar fi spus: „Zgârie-l pe Dănuţ", l-ar fi zgâriat?... Nu... De ce nu mai ascsultă?... Fiindcă n'aveà cum s'o silească... Ba aveà! Cu cealaltă mână... Nici aşà! Nici una n'ar fi vrut să-l zgârie... De ce?... Fiindcă nu le puteà pedepsi... Ba da! Puteà să le muşte!... Dar nici dinţii nu vroiau să-l muşte pe Dănuţ!... Aşà-i! Mânile care nu vor să-l zgârie sunt mânile lui!... Oare şi degetele gândesc?...

— Ce-i asta, Dănuţ? In loc să dormi te uiţi in oglindă? Ia mă rog!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistasavania.ro/md/1901-1932

Doamna Deleanu, în kimono, făceă rondul de noapte, pe tăcute, ca toţi ce-i care-l fac.

— Te-ai spălat pe dinţi?

— M'am spălat.

— Mânile ţi-s curate?... Ia să văd... Dănuţ — Dănuţ! Pentru ce-s făcute periile de unghii?

„Pentru mata, mamă, ar fi răspuns Olguţa" gândi Dănuţ, roşindu-se.

— Să vii mâne dimineaţă să-ţi tai unghiile. Ai auzit?

— Am auzit.

— Şi-acuma culcă-te... Dănuţ! Da' asta ce mai e? — înmărmuri doamna Deleanu, descoperindu-l pe Ali... Marş, Ali!

Ali deschise ochi de cuvios călugăr descoperit de stareţă la maici, şi ondulă spre uşă.

— Ce caută dumnealui aici?

— A venit singur, mamă!

— Cred bine! Asta mai lipsea!... De ce nu l-ai dat afară?

— ...Am uitat.

— Noroc că mi-am adus eu aminte!... Da' tu ce cauţi aici??

— N'aveam chibrituri, mamă!...

Capul Olguţei răsărise atent, prin crăpătura uşii care dădeă în antret.

— Umbli cu picioarele goale? Olguţa!

— Nu-mi găsesc papucii! Am să-i arăt eu Anicăi!

— Ba te poftesc să te culci!

— Ce cauţi la *mine* în odae?—se oţări Dănuţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eu vorbesc cu mama! Asta-i casa mamei. De ce n'o dai afară pe mama?

— Olguța, lasă-l în pace.

— Mamă, l-ai dat afară pe Ali?

— De asta ai venit!... Hai la culcare! Repede, Olguța!

— Mamă, cânii fac ploșnițe?

— Ce? Ai găsit ploșnițe? se spăimântă doamna Deleanu.

— Nuu! Da'ntreb așa!

— Olguța, ai să mă 'nebunești!

— De ce, mamă dragă?

— Te rog, lasă-l pe Dănuț să doarmă!

— Eu nu-l las? El nu mă lasă pe mine!

— Olguța!

— Iaca mă duc... Mamă dragă, tare-ți șade bine în kimono!

Doamna Deleanu întoarse capul spre fereastră, să-i zboare râsul acolo de unde răsar fluturii.

— Noapte bună, Dănuț.

Il sărută pe frunte, stânse lumânarea, și eși lăsându-l pe Dănuț cu lumina lunii... și cu ceva care nu intrase încă în odae... Dar inima lui Dănuț auzea venind, tăcută, mută, ascuțită ca umbra unui zbor de liliac, spaima.

...Începù un gând să povestească în gura mare, asurzitor, ca un papagal, tot dialogul cu Olguța și cu mama: „Ești un prost! Ești un prost! Ești un prost! Du-te și-o bate pe Olguța! Nu ți-i rușine să te facă de râs? Să te facă de râs...

Și-un alt gând, dimpreună cu celălalt, șoptea ca șerpii:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mor/1901-1932

„...In cimitir, se ridică din mormânt strigoiul. E galbăn la faţă, ochii negri ard; dinţii şi unghiile cresc, cresc„ şi strigoiul vine fără să-l auzi, prin lumina lunii... In cimitir, în cimitir... Şi nici nu-l auzi când vine..."

Deschise ochii: spaima lunii umplea odaia... Se zmulse de pe pernă şi repede întoarse capul: nu eră nimeni la spate, dar poate plecase şi venise la loc...

Strigoii caută sânge de om tânăr..."

„... fată tânără!" — ţipă alt gând de-al lui Dănuţ.

Işi făcu semnul crucii... Se culcase fără să spue rugăciunea. Se făcu palid în paloarea lunii.

Olguţa lăsă lingura în gavanos, gavanosul îl vârî în sobă. Monica se vârî în pat. Hotărîtă. Olguţa porni spre uşa dintre odaia lor şi a lui Dănuţ, de unde răsunau bocăniturile.

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Cine, eu?

— Eu, fratele tău.

— Nu cred!

— Dacă-ţi spun!

— Şi ce vrei?

— Să-ţi spun ceva.

— Spune.

— Deschide uşa.

— Pentru ce?

— Ca să-ţi spun.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi ce-mi dai, dacă deschid?

— Spune tu ce vrei?

Olguţa se 'ncruntă. Nu mai înţelegea nimic.

— Olguţa, nu deschide! — o îndemnă tainic Monica.

— De ce să nu deschid?

— Deschide Olguţa, răsună tare şi grăbită, vocea lui Dănuţ.

— Să-mi dai puşca ta.

— Ţi-o dau!

— Jură-te.

— Spun pe onoarea mea.

— Spune: jur.

— Deschide, Olguţa. Jur pe onoarea mea.

Olguţa răsuci cheia, apăsă clanţa şi brusc deschizând, răsări în prag.

— Unde-i puşca?

— Ia-o.

Olguţa desprinse puşca, nelăsându-l pe Dănuţ să încalce hotarul.

— Buftea! — îl încercă ea, înarmată cu puşca.

— Poţi să-mi spui! Nu mă supăr.

— Atunci nu-ţi mai spun.

— Cum vrei tu.

— Da' tu ce vrei?

— Olguţa... vreau să mă împac.

— Vrei să te 'mpaci?

— Da.

— Spui drept?

— Spun drept.

— Atunci intră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Dănuţ respiră.

— Monica, şi cu tine vreau să mă împac.

— Ce bine 'mi pare, Dănuţ. Hai să ne sărutăm.

Se sărutară entuziasmaţi: Dănuţ în vânt, din grabă, Monica-l sărută pe nas, din greşeală.

— Ce facem? — se 'ntrebă Olguţa.

— Dă-i şi lui, Olguţa, cercă s'o înduplece Monica.

— Tu zici să-i dau?

— Da, Olguţa, de ce să nu-i dai?

— Ce vreţi să-mi daţi? — se nelinişti Dănuţ.

— Da' juri? — interveni Olguţa.

— Da' n'am jurat?

— Pentru puşcă!

— Bine, jur.

— Zi după mine: Mă jur...

— Copii, voi nu dormiţi? — întrebă din capătul antretului doamna Deleanu, pentru a doua oară.

— Monica, spune tu că dormim; pe tine te crede.

— ...Încă nu, tante Alice.

— Noapte bună, Monica. Să ştii că te-aud. Olguţa!

— Mă jur... Hai, Olguţa! — începu Dănuţ în şoaptă.

— Aşteaptă să găsesc! ...să am crampe.

— ...să am crampe...

— Olguţa, asta nu-i jurământ, asta-i blestem! — se înfricoşă Monica.

— Da? Foarte bine. Zi după mine... Ce-am spus?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să am crampe... — se strâmbă binevoitor. Dănuţ.

— ...şi să stau în pat toată vacanţa...

— ...şi să stau în pat toată vacanţa...

— ...şi să mă pue doctorul la dietă...

— ...şi să mă pue doctorul la dietă... — se ingrijoră Dănuţ.

— ...fără de dulciuri...

— ...fără de dulciuri... — oftă el amar.

— ...dacă oi spune cuiva...

— ...dacă oi spune cuiva...

— ce-are să-mi arate...

— ce-are să-mi arate...

— ...Olguţa...

— ...Olguţa...

— Amin!

— Bagă de seamă!... Şi-acum, poftim puşca inapoi.

— De ce Olguţa?

— E puşcă de copil! Mie nu-mi trebue!

— N'o primesc. Am dat-o.

— Atunci o ţin pentru Monica... Ai s'o pui in patul păpuşelor. Auzi, Monica?

...Albi pelerini ai căilor de lună pe covoare, trei copii desculţi, în lungi cămeşi de noapte, — unul cu cozi blonde, doi cu plete brune, — poposiră în jurul unui gavanos cu dulceaţă.

Şi toţi trei mâncau din aceiaşi lingură, subt privirea aceleaşi bunice, din dulceaţa aceloraşi uriaşi, — jos pe covor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. II.

Căsuţa albă şi rochiţa roşie.

Moş Gheorghe, mai-marele grajdului, avea locuinţă la curtea boerească: încăpere înaltă, bine văruită, cu pat curat înfăţat, ferestre cât icoana cea mare a bisericii din sat, şi mâncare adusă de Anica dela masa boerilor.

Dar Moş Gheorghe avea şi gospodăria lui Căsuţa cea mai la o parte de sat — nu tare — şi cea mai apropiată de curte — nu mult: cât poate cumpăni un câne ciobănesc între turmă şi păstor, eră a lui Moş Gheorghe.

— Ce-ţi trebue, Moş Gheorghe, casă?... Copii n'ai; mama Anica, Dumnezeu s'o ierte; caii ţi-s aici; aici-s şi eu *şi Olguţa,* — îl dojeneă cu bunătate, doamna Deleanu. Iaţi beleaua de pe cap!

Moş Gheorghe încreţeă fruntea, c'un zâmbet viclean în ochii micşoraţi.

— Să hie... Ştie el moşu'!

In dosul casei, cam pe deal, se întindeă livada cu prunii şi vişinii care coboară primăvara din cerul albastru în strae mirositoare; devale se lărgeă ogorul în care iesă grâul verii ca o Inviere din biserică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Moş Gheorghe, nu mai ai putere. Să trimet oamenii să-ţi are.

— Ferească Dumnezeu, cuconiţă! Să-ţi ajute Cel-de-sus, da' să-mi dai numai boii şi plugul.

In casa lui Moş Gheorghe intră numai preotul la zile mari, vre-o nuntă când era nevoe de-o casă mai încăpătoare, şi Olguţa oricând vroia. Nepoftită însă, Olguţa nu venea: asta nu înseamnă că nu venea des.

Moş Gheorghe n'avea câne — „La ce? Eu şăd la boeri; cine să vadă de el?" — dar în vârful casei era un cuib de cocostârc cu toaca de asfinţit a pliscului în el.

— Fiindcă are inimă bună moşul, — îşi tălmăceau sătenii prieteşugul cocostârcului cu o casă mai mult nelocuită.

De aceia pesemne, în gospodăria fără câne a veteranului dela şaptezeci şi şapte, făcătorii de rele nu intrau.

* * *

— Mamă dragă, ce sărbătoare-i azi?

— Azi?... Nu-i nici o sărbătoare! Ce ţi-a venit, Olguţa?

— Eu credeam că-i sărbătoare, mamă dragă!

— Mamă dragă—Mamă dragă! Grozav mă mai iubeşti! Spune mai bine ce vrei dela mine?

— Eu??? Nimic!... Aşi vreă numai să văd cum îi şade Monicăi cu rochia albastră...

Doamna Deleanu iscodi în zădar ochii Olguţei. Ochii nu destăinuiau mai mult decât vorbele, — adică mai lămurit, fiindcă ochii Olguţei!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Monica, tu vrei să 'ncerci rochiţa albastră?

— Sigur că vreă! — comentă imperativ Olguţa, roşeaţa Monicăi, înainte de-a o vedeă.

— Vreau, tante Alice, îngână Monica porunca Olguţei, încântată că i se împlineă o vinovată dorinţă nu din vina ei.

Rochiţa albastră o aşteptă pe Monica dela începutul vacanţei. Doamna Deleanu i-o făcuse deîndată, dar Monica o încercase numai. Pe atunci, Monica îşi iubeă rochiţa de doliu nu ca o datorie ci ca o amintire dela bunica.

Intr'o zi, Dănuţ, Olguţa şi Monica se jucau de-a culorile: născocire de-a Olguţei.

— Ce culoare ai vreă să fii tu?... Spune repede că altfel spui minciuni şi mă supăr!

Luat din scurt, pe neaşteptate, de glasul şi ochii Olguţei, Dănuţ se zăpăcise. Nici nu-i trecuse prin cap una ca asta! Ce-aveă el cu culorile!

— Albastru, Olguţa, se hotărăse el, scos din încurcătură de culoarea cerului.

— Şi de ce-ai vreă să fii albastru?

— Fiindcă-i frumos.

— Daa?!

— Sigur! se înverşunase Dănuţ.

— Foarte frumos?

— Foarte frumos.

— Cel mai frumos?

— Cel mai frumos.

— Nu-i adevărat. Roşul e mai frumos, foarte frumos, cel mai frumos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ba albastrul e şi mai frumos.

— Spui minciuni. Spune şi tu, Monica?

— ...Eu nu ştiu!

— Atunci şi tu spui caşi mine şi *noi* avem dreptate, biruise Olguţa.

...Vrasăzică *şi* lui Dănuţ îi plăcea albastrul... De-atunci, Monica începuse să aştepte rochiţa de culoarea lui Dănuţ. Doamna Deleanu nu mai îndrăzneă să i-o deă, de teamă să n'o mâhnească. Monica nu se încumetă s'o ceară... Şi tare se temeă Monica să n'o supere pe bunica ei!... Şi nici pe Olguţa n'ar fi vrut s'o trădeze.

Monica urmă în etac pe doamna Deleanu. Olguţa intră o clipă după ele şi dădu să iasă.

— Olguţa, unde te duci?

— Vreau să vorbesc cu papa.

— Olguţa, azi nu-i lucru curat cu tine!

— De ce?

— Bine, Olguţa, n'ai spus tu că vrei să vezi cum îi şade Monicăi cu rochiţa albastră?

— Ba da, eu am vrut.

— Atunci de ce te duci?

— Fiindcă...

Zâmbi.

— Mamă dragă, eu am mai văzut-o pe Monica în pantaloni! Până ce se îmbracă eu mă întorc.

* * *

Când făceă vizite, Olguţa nu intră niciodată într'o odae înainte de-a bate la uşă. O singură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901

uşă făceă excepţie dela acest tratament: uşa odăii lui Dănuţ, în care Olguţa băteă cu piciorul când nu vroiă să intre dar vroiă să-l scoată pe Dănuţ, -- şi pe care o deschideă pe tăcute când vroiă să-l suprindă.

Olguţa bătu o toacă discretă în uşa biuroului domnului Deleanu.

— Intră.

— Am venit să te văd, papa.

— Bine, dragu' tatei... Poate vrei ceva?

— Nuu, papa! Am venit să te văd.

— Uite un scaun, Olguţa. Aşă, stai jos.

— Ca o clientă, papa!

— Dragu' tatei... De-aşi aveă clienţi ca tine aşi câştigă toate procesele.

— Tu pierzi procese, papa?

— Sigur. Pierd şi eu ca oricare altul!

— Papa, dac'aş fi eu judecător tu n'ai pierde nici un proces.

— De ce, Olguţa? Tata n'are dreptate întotdeauna.

— Da... numai mama are!

Domnul Deleanu privi spre fereastră, ferindu-şi faţa de ochii Olguţei; se întoarse la loc din cale-afară de serios.

— Papa, eu ştiu întotdeauna când râzi tu.

— ...?

— Fiindcă şi mie îmi vine să râd.

Începură să râdă amândoi.

— ...Şi-l iubeşti tu pe tata?

Olguţa se încruntă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce mă întrebi? Parcă tu nu știi!

— Știu-știu! Da-mi place să mi-o spui tu.

— Mie nu.

— De ce, Olguța?

— Așa... Nu știu...

— Vrei bomboane?

— Merci... Papa, de ce nu fumezi tu? Fiindcă-s eu aici?

— Nu, Olguța. Uitasem... Vrei tu să fumez?

— Da, papa. Ție-ți stă bine când fumezi.

Domnul Deleanu înșurubă țigara răsucită în țigaretă. Olguța aprinse un chibrit oferindu-i cu băgare de seamă flacăra conică.

— Fuuu. Papa, de ce-i mai frumoasă o lulea decât o țigaretă?

— Fiindcă-ți place ție.

— Eii, papa! Asta-i altceva! Da' ție nu-ți place luleaua?

— Ba îmi place.

— Atunci de ce nu fumezi cu luleaua?

— M'am deprins cu țigareta... și nu fac bine!

Cu luleaua numai pufăi; nu tragi în piept cum fac eu, — pildui cu voluptate domnul Deleanu.

— Și luleaua o mai ai?

— Sigur. Am mai multe.

— Și ce faci cu ele?

— Le țin și eu degeaba.

— Degeaba?

— Adică mai dau câte una la vre-un prieten.

— Papa, tu mă iubești pe mine?

— Nuu!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeuldigitalromanesc.ro/mdrr1901-1932

— Ba da.

— Cum vrei tu!

— Papa, da' mă iubeşti mai mult decât pe prietenii tăi?

— Mai încape vorbă!

— Atunci dă-mi şi mie o lulea.

— O lulea?

— Dacă mă iubeşti, papa!

— Şi ce vrei să faci tu c'o lulea?

— S'o am şi eu la mine... aşă, de frumuseţă.

— Bine, Olguţa... Uite... Alege-ţi tu una pe placul tău.

Deschise un saltar ticsit cu felurite unelte de-ale fumatului.

— Uite, Olguţa: asta-i frumoasă şi-i mică, de spumă de mare. Numai bună pentru tine. Iţi pluce?

— Imi place, papa. Da' eu vreau una mare.

— Alege-ţi una mare atunci!

— Asta-i bună, papa? — întrebă Olguţa, punând mâna pe cea mai mare.

— Bună, cum nu! Asta... asta o am şi eu dela un franţuz care acordă piane la Iaşi... A murit, săracu'! Ce om cumsecade!... Excelentă pipă.

— Atunci o iau pe asta. Merci, papa. Am să ţin minte.

— Lasă, dragu' tatii. Toate-s ale tale. Tu nu ştii că tata-ţi dă orice?

Olguţa îi desmierdă fruntea şi părul.

— Ce păr frumos ai tu, papa. Parcă-i mătasă!... De-acuma mă duc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ascultă, Olguța, hai și tu cu tata la pădure. Îl iau și pe Dănuț; poate vine și mama. Facem o plimbare cu docarul.

Olguța-și trecu mâna pe frunte.

— Merg altădată, papa. Azi fac o vizită lui Moș Gheorghe, cu Monica... Știi, el ne-a poftit, — plecă ea capul.

Domnul Deleanu își resfiră mustățile... o măsură pe Olguța... și deschise din nou saltarul cu lulele.

— Olguța, mai ia-ți o lulea: să ai și tu una.

Olguța îi privi fruntea, zâmbind.

— Papa, tare ești tu deștept! Merci. Mie nu-mi trebue.

După ce plecă Olguța, domnul Deleanu își luă fruntea în mâni, și se gândi îndelung, cu inima strânsă, întovărășindu-și copilul peste pragul vremii, departe...

— Când te gândești că într'o zi Olguța va fi mare... Biata Olguța.

* * *

Monica pornise din salon îmbrăcată cu rochița neagră, urmând-o încetișor — de bucurie stăpânită — pe doamna Deleanu.

Din etac se întoarse ea în frunte, cu rochița albastră. Însă Monica cea care intrase în etac nu mai eșise la loc. Atârnă în cuerul rochiilor, cu rochița neagră. Monica nu schimbase o rochiță ci un anotimp. Și ochii, și părul îi luceau altfel...

Când cerul e albastru toate lacurile limpezi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ar fi numai albastre dacă n'ar fi soarele atât de despletit.

Dar părul Monicăi, împletit în două cozi, atârnà pe spate. Aşà că Monica erà îmbrăcată în rochiţă de olandă albastră, decoltată cât trebue ca să rămâe copil şi ca să aibă capul — cu ochii şi gura — tulpina gâtului întreagă.

Rochiţa se opreà deasupra genunchilor — doamna Deleanu nu făceà hăinuţe pentru evoluţia copiilor, ci numai pentru împodobirea unei vrâste — fiindcă genunchii copiilor pot fi sinceri ca şi obrazul lor şi tot frumoşi rămân şi vii.

Şi Dănuţ erà îmbrăcat la fel... Dănuţ creşteà repede. Doamna Deleanu aveà mult de lucru ca fiecare vrâstă să-şi aibă zestrea ei cochetă pentru toate anotimpurile anului. Totuşi, dulapurile nu erau ticsite cu hăinuţe strâmte sau cu rochiţe prea scurte. Hăinuţele şi rochiţele rămase pe loc în urma copiilor, îmbrăcau în case nevoiaşe, alţi Dănuţi, alte Olguţe.

Monica nu erà altă Olguţă. Monica erà ca şi Olguţa. De aceia, rochiţa albastră răsărise întâia, pe o nouă dumbravă la începutul căreia trecuse umbra unei rochiţe negre.

— Monica, ia uită-te în oglindă, o pofti doamna Deleanu la vernisajul rochiţei, ridicând storul unei ferestre din salon.

Lumina amiezei suflă cu aur în oglindă iconiţa dimineţilor de primăvară. Monica plecă ochii în jos.

— Tante Alice, nu-i păcat? — tresări teama în bucuria ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Pui mic, nu-i păcat! Şi dac' ar fi, l'ar luà tante Alice asupra ei.

— Ce bună eşti, tante Alice!

Clanţa svâcni.

— Am venit!

— Nu trânti...

— ...nu bufni, nu pocni! Mamă dragă, tare te iubesc!

— Olguţa!

— Am spus o obrăznicie?

Doamna Deleanu începù să râdă.

— Vezi, mamă dragă!

— Ia astâmpără-te! Uită-te mai bine la Monica.

— Ia să te văd, o luă în primire Olguţa întorcând-o spre ea... Foarte bine! Imi place! Grozav îmi place!... Mamă dragă, bine mai lucrezi tu!

— Slavă Domnului! Am auzit şi eu o laudă din gura ta!

— Azi sunt bine dispusă, mamă dragă!

— Ia te rog! Lasă-l pe tata să fie *bine dispus* când vrea. Tu trebue să fii totdeauna.

— De ce?

— Fiindcă eşti copil.

— Poate... da' azi sunt foarte bine dispusă! Şi tu, mamă dragă?

— Şi eu, dacă nu mă năuceşti.

— Iţi spun eu, mamă, că azi îi sărbătoare.

— Olguţa, ţi-am mai spus odată că nu-i!

— Cred... da' parcă ar fi!... Monica, tu te dezbraci acuma, sau rămâi aşà?

— Las-o 'n pace, Olguţa! De ce vrei să se dezbrace?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.vistatransilvania.ro/mdrr1901-1968

— Eu nu vreau! Tocmai, m'aş fi mirat... Mamă dragă, uită-te la mine?

— Ce vrei?

— Eu? Nimic. Numai să te uiţi.

— Bine, mă uit.

— Nu in ochi! Uită-te la mine, aşa, ştii tu: cum te uiţi când mergem la teatru... *Inspectează-mă.*

— Ei, şi?

— Şi nu vezi nimica?

— Ba văd că ţi-ai pătat rochiţa! Când ţi-ai pătat-o?

— Ai văzut?... Când mi-am pătat-o?... Tu ştii, Monica?

— ...

— Nici eu!... Mamă dragă, nu-i păcat să am eu o rochiţă pătată!

— Păcat de rochiţă!

— Şi de mine nu?

— De ce ai pătat-o?

— Eu?

— Da' cine?

— Ea singură. Adică supa.

— Olguţa!

— Vrei să mă pedepseşti, mamă?

— Lasă-mă, te rog!

— Atunci nu vrei să mă pedepseşti.

— Te rog, spune-mi ce vrei?

— Şi-mi dai?

— Spune ce?

— Eu nu cer nimic. Da' de ce să am o rochiţă pătată? Eu nu vreau să am o rochiţă pătată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Taci, te rog! Am înțeles... Ai văzut în șifonieră rochia cea nouă.

— Da, când ai scos-o pe-a Monicăi, — ademeni Olguța dialogul, spre biruință.

— Olguța, de ce spui minciuni?

— Eu nu spun minciuni.

— Taci... Tu nu știai că ți-am făcut o rochie nouă.

— Ba da, știam.

— Atunci de ce spui c'ai văzut-o acuma?

— Sigur. Acuma am văzut că-i gata.

— Și vrei s'o îmbraci?

— Eu?... S'o'ncerc numai... ca și Monica.

— Bine. Ai dreptate. Te rog numai să-mi răspunzi drept la ce te-oi întrebà.

— Da, răspund.

— Tu ai vrut să te 'mbraci cu rochia cea nouă: așa-i?

— Da, consimți cu precauțiune Olguța.

— Atunci de ce nu mi-ai spus, ca un copil cuminte: „Mamă, te rog frumos, să-mi pui rochița cea nouă?"

— Fiindcă nu mi-ai fi pus-o.

— De unde știi?

— Știu eu. Mi-ai fi răspuns că azi nu-i sărbătoare și c'am s'o pătez.

— Olguța! Olguța! Spune-mi drept de ce ești tu așa de șireată?

— ...

— Taci, Olguța?

— Nu tac, da' nu știu!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vezi, Olguţa!

— Poate că ştii mata, mamă dragă!

— Hai să te 'mbrac.

— Aha!

Dănuţ închise uşa salonului, uşurel, rămânând afară. Monica nu băgase de seamă.

— Hm!

Prin gaura broaştei o văzu din nou uitându-se în oglindă.

— Frumos!

A treia oară la fel.

— Bravo!

Şi a patra oară.

Vrasăzică Monica se uită în oglindă! Monica-cea-cuminte, Monica-cea-ascultătoare, Monica... se uită în oglindă. Se uità şi Dănuţ, dar el erà băiat! Vrasăzică Monica...

„Dar şi tu te uiţi pe borta cheii!"

— Asta-i altceva! — răspunse Dănuţ cu vorbe mute, gândului obraznic.

Şi ca să i-o dovedească, intră în salon, brusc. Monica, se uità pe fereastră.

— Hm!

— Nu ţi-i prea cald, Dănuţ? îl întâmpină Monica, gata să-i slujească în haine de împărătească.

— Treaba mea! Nu te-amestecà!

— Ţi-am făcut cevà, Dănuţ?

— Fă-mi numai!

— Nu-ţi fac nimic, Dănuţ.

— Ţi-i frică!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1934

— Nu mi-i frică, Dănuț... „mi-i milă de tine fiindcă te persecută Olguța", urmă în gând, și pe obrajii tot mai roși Monica.

— Nu ți-i frică? — o sfidă el.

— Nu... De ce să-mi fie frică?

— Atunci de ce nu sări la bătae?

— Eu nu mă bat, Dănuț!

— Eu nu mă bat, Dănuț!

— Fiindcă ai mâncă bătae?

Monica oftă... Păcat de rochița cea neagră!... De ce-o mai îmbrăcase pe cea albastră?... Păcat! Da! Păcat!

— Taci?

— N'ai dreptate, Dănuț! — dădu din cap Monica.

— Bine că ai tu!

— Dănuț, nu vorbi așa urât!

— Du-te și mă spune!

— Eu nu părăsc.

— Da' te uiți în oglindă! — replică victorios Dănuț, arătând cu degetul oglinda goală.

— M'am uitat. Tante Alice mi-a spus să mă uit, și eu m'am uitat...

— Hee! Știu eu ce spun!... Mai zi ceva!

— ...

— Spune de ce te-ai uitat?

Ochii Monicăi se plecară mai tare, — și inima-i bătu...

— Fiindcă nu eră nimeni, fiindcă te-ascunzi, fiindcă te prefaci!

Cum ar mai fi vrut Dănuț să-l audă și Olguța,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mdrr1901-1932

vorbind aşă de mult şi de bine... Ce mare fericire!... Poate ascultă la uşă Olguţa.

— Mai spune ceva. Cred şi eu! Imi întorci spatele! Aşa-i uşor să vorbeşti!

Monica plângeă, cu ochii închişi, ascultând.

Dănuţ se îndreptă spre uşă... Nu mai aveă ce face... Mai zăbovi puţin în prag, aşteptând o provocare. Se despărţeă de Monica aşa cum te desparţi de un succes fără aplauze: cu melancolie.

„Dănuţ e supărat pe mine!... Bine, dacă-i aşa..."

Mânia plânsului o înăspri. Işi strânse batista cu severitate, pedepsindu-şi rochiţa să fie pătată de lacrămi.

Doamna Deleanu se dădu îndărăt doi paşi...

— Olguţa stai liniştită.

Olguţa nici nu clinti, ca şi cum rochiţa nouă, în acea clipă solemnă, s'ar fi putut scuturà ca o tufă de măcieşi suprem înfloriţi. Cu fruntea încordată şi cu ochii micşoraţi, doamna Deleanu aveà privirea pe care-o au numai generalii tineri, pentru oştile lor, în preajma atacului; sculptorii pentru statui, înainte de a şi le trimete la Salon; îndrăgostiţii pentru întâiul plic, înainte de-ai încredinţà destinul, cutiei de scrisori; şi femeile coapte în oglindă, înainte de-aşi pune mantoul de bal...

— Poţi să-mi mulţumeşti!

— Merci, mamă dragă! — răsuflă Olguţa, mul-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţumind mai mult pentru vorbă decât pentru rochiţă.

Un cusur numai, şi rochiţa ar fi trecut pe masa de operaţie!

— Vin' să te sărut, Olguţa.

Olguţa eră a doamnei Deleanu. Asta eră răsplata.

— Du-te să te vadă şi tata.

Asta pe deasupra.

Se încrucişară în antret. Olguţa privi compătimitoare pe Dănuţ.

— Credeai că eu nu ştiu?

— Ce să ştii? — se cutremură Dănuţ.

— Cum, ce să ştiu? Că mergeţi la pădure cu docarul.

— Şi ce? Merg! — izbucni Dănuţ, antrenat de întâia victorie.

— Du-te!... Eu am refuzat! — replică sarcastic, Olguţa.

— Ai refuzat? — nu-şi crezu urechilor Dănuţ.

— Eu nu mă rog să mă ia — ca tine. — Eu refuz să merg, fiindcă aşă vreau!

„Bravo ţie, Olguţo!" — o aclamară gândurile lui Dănuţ. „Merg singur! Merg singur!..."

— Sigur! dacă vrei tu aşă! — vorbi el ceremonios.

— Lasă-lasă! Crezi tu c'ai să mai? Tata ţine hăţurile. Mi-a spus *el mie!* Pune-ţi pofta 'n cui!

— Aa! De asta ai refuzat!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Ba de loc! Dacă mergeam eu, eu mânam. Eu ştiu să mân. A spus şi Moş Gheorghe.

— Atunci de ce nu mergi?

— Fiindcă nu vreau!

— Nu vrei!? — zâmbi sceptic, Dănuţ... Şi pentru ce?

— Asta-i treaba mea!

— Nu zic!... Da' eu vreau.

— Ce vrei?

— Să merg.

— Tuu? Vrea tata, şi asta-i altceva!

— Şi pe tine nu te ia: sâc!

— Pe mine!?... Hai să-ţi arăt eu! Şi să nu mai spui sâc...

Apucându-l de mână, îl zmunci spre uşa biuroului.

— Ce-i, copii? Mergem?

— Papa, spune tu dacă nu m'ai poftit la pădure şi eu am refuzat?

— Aşa-i, Olguţa. Tu faci vizite azi. Te ia tata altădată. Bre-bre! Da' frumoasă mai eşti!

— Vezi!

Dănuţ erà în prag.

— Acuma du-te cu docarul.

Dănuţ se văzù afară, în faţa uşei izgonitor închise.

— Lasă! Am să-ţi arăt eu ţie!

Feţi-Frumoşii din Turbinca lui Ivan îşi pregătiră paloşele ca să retuşeze umilirea lui Dănuţ.

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Moş Gheorghe se gătise ca pentru horele din tinereţă, — hore care-i mai jucau în amintire uneori când bucuria nu-şi găsea astâmpăr nici tovarăş în trupul îmbătrânit. Se gătise fiindcă era în casa lui, şi fiindcă în casa lui avea să vie duduiţa moşului. Acoperi cu o năframă strachina plină de pere busuioace culese una câte una din vestita livadă a Oţălencii. Luă strachina, trecu prin tindă, şi o aşeză deasupra unei bârne de sus. Ca dintr'o căţue rustică, tămâia aprinsă de soarele verii, umplu încăperea...

— Hm!... Miroase bine a nu ştiu ce!... Unde le-ai ascuns, Moş Gheorghe?

— Ce s'ascund, duduiţa moşului?

— Ia nişte pere busuioace dela Oţăleanca.

— Oare?

— Ba că da!

— Ba că nu!

— Iacătă-le, Moş Gheorghe! Cum le dăm noi *gios?* Sus, Moş Gheorghe, că mata n'ajungi.

Moş Gheorghe vorbea singur. Cu Dumnezeu şi cu Olguţa puteă vorbi oricând; glasurile lor ţineau tovărăşie singurătăţii moşului.

O singură amărăciune aveă Moş Gheorghe: că nu va ajunge s'o vadă mireasă pe duduiţa moşului. Hei! — atunci ar fi îmbrăcat Moş Gheorghe hainele de mire şi numai ce-ar fi chiuit el de pe capră:

— Hii-hii, băeţii Moşului.

Şi-ar fi întins băeţii un trap drăcesc să-i crească

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

inima duduiţei. Şi numai ce s'ar fi întors duduiţa moşului spre mire şi i-ar fi spus:

— Aista-i Moş Gheorghe. El m'o învăţat să mân caii.

Şi moşu' ar fi zâmbit pe capră îndreptându-şi spinarea: „Hei-hei! Şi pe tine are să te mâe, că ştie duduiţa moşului să ţie hăţu".

Dar mai aveà Moş Gheorghe, tot într'ascuns, şi-o bucurie mare; că după moartea lui...

— Iar, Moş Gheorghe? Il mustrà doamna Deleanu, văzându-l cu banii într'o mână şi pălaria 'ntr'alta.

— Dă!... Iar...

— Şi ce vrei să-ţi cumpăr, Moş Gheorghe?

— Lucru ales, cuconiţă, ca pentru fată boerească.

— Cit, Moş Gheorghe, că-i bun şi eftin.

— Ba, matasă, sărut mâna, că-i scumpă şi frumoasă.

Şi pentru ce, Moş Gheorghe? Că doar fată de măritat n'ai!

— Să hie... Ştie el Moşu'.

In fiecare toamnă, asupra plecării la oraş, se intâmplà la fel. Doamna Deleanu nu se dumirea. Dar nu se dumireà nici Oţăleanca, gospodină de frunte, ageră la minte şi iscoditoare. Din casa ei porneau spre casa lui Moş Gheorghe valuri-valuri, pânzeturi albe de tot soiul, plătite fără tocmeală.

— Pentru cine strângi zestre, Moş Gheorghe?

— Are el Moşu' pentru cine!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-19

— Pentru cine, Moș Gheorghe?

— Măi, fimee, măi, păcat că nu faci tu pânză cu limba aiasta... că multă ai mai face!

Sipetul brașovenesc — dar dela boerul cel bătrân — era aproape plin. De asta Moș Gheorghe nu știa că mătăsurile din fund se tăiaseră. Nu cuteză el, să umble în sipet, cu mânile dela grajd. El umpleă, priveă, și-atât! Din pricina sipetului, Moș Gheorghe nu mai mână caii la Iași, de doi ani.

— Se poate, Moș Gheorghe! Dai caii pe mâna lui Ion?!

— Așa-i, — oftase moș Gheorghe... Da' iaca-s bătrân! Să mă găsească moartea la mine-acasă.

Două erni, Moș Gheorghe oftase după cai, făcând foc în vatră pentru sipet.

Căci după moartea lui...

Moș Gheorghe își pieptănă părul alb cu mânile. își potoli mustățile, eși afară și se așeză pe prispă cu ochii îndreptați spre poartă, ca cei care știu că în curând vor eși pe ea, pentru vecie...

* * *

Docarul se opri în pragul porții deschise de Ion. Ali porni înainte cu limba scoasă.

— Anica! Unde-i Anica? — strigă doamna Deleanu.

— A-nii-caaa! — răcni Ion, urcându-se la spatele docarului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901_1932

— Unde eşti, Anica? — vociferă Olguţa de pe scara pridvorului.

— Unde-i Anica? — se întrebă placid, Profira, dindărătul Olguţei.

— Du-te şi-o caută! — se încruntă Olguţa.

— Iacătă-mă-s, coniţă! — ţipă Anica năvălind din casă ca un vânat speriat de răcnetele gonacilor.

— Uită-te la mine.

Mă uit, coniţă! se alintă din şolduri şi grumaji Anica, oprindu-se din fugă.

— Ascultă bine. Ai să te duci cu duducele la Moş Gheorghe. Să le păzeşti de câni pân' acolo, auzi?

— Da, sărut mâna, aşa am să fac.

Docarul porni. De pe scări, Olguţa îl petrecu până ce colbul îl mistui deabinelea, ironică... Monica încă mai departe, cu ochii logodnicelor de pescari norvegieni.

— Hai, Monica!

— Hai, — oftă Monica.

— Să mergem! — se amestecă Anica.

— Da tu ce vrei?

— Să vă duc la Moş Gheorghe!

— Să mă duci *tu* pe *mine?*

— Aşa a poruncit coniţa...

— Şi eu îţi poruncesc să ştergi colburile în casă...

— Hai, Monica.

— Sărut mâna!

Ochii Anicăi ascultară pe doamna Deleanu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zâmbind după rochița rumenă în soare, dar trupul Anicăi țintuit pe scări, se pregăti să facă ceiace poruncise duduița cu ochi de drac.

— De-acuma hai să ne culcăm, căscă Profira.

Două priviri se încrucișară în poartă asupra celor două rochițe colorate: privirea Anicăi de pe scări, cu-a lui moș Gheorghe de pe prispă.

Rochița albastră și rochița roșie înfloriră drumul alb dealungul, când iată că rochița roșie se opri. Cea albastră șovăi pe loc. Rochița roșie lăsase drumul și apucase pe câmp.

Rochița albastră fâlfâia, arătând că erà mai aproape spre casa lui moș Gheorghe, pe drum decât pe câmp.

Moș Gheorghe zâmbi.

Și deodată, rochița albastră alergă după cea roșie, ca un fluture albastru ademenit de un mac.

Moș Gheorghe porni într'un suflet, spre livadă. Știà el din tinereță că la poartă niciodată nu răsar rochițe roșii.

Moș Gheorghe se tupilă în iarbă subt gardul nalt din fundul livezii, și așteaptă.

— Amarnic are să se mânie! — mormăi el, zâmbind... Aha!

Se auzeà glasul Olguței.

— Ție-ți place să intri pe poartă?

— Da, Olguța, de ce să nu-mi placă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da' de ce să-ţi placă!

— Ştiu eu! Aşă m'am deprins!

— Foarte rău!

— De ce, Olguţa?

— Fiindcă numai moşnegii intră pe poartă. Eu nu intru!

— Tu sari gardul?

— Sigur... Da' acuma nu vreau, fiindcă-mi stric rochia.

— Atuncea cum facem?

— Lasă că ştiu eu.

Moş Gheorghe se posomori.

— Eii!... Nu se poate!! exclamă Olguţa.

— Ce-i, Olguţa?

— A astupat-o!

— ...?

— Borta dela gard.

— Aa!... Vezi, Olguţa! Daca mergeam pe drum!

— Da! Sigur! Ca să ne umplem de colb!... Da' de ce-a astupat-o?

— Nu ştiu, Olguţa!

— Da ştiu eu!

— De ce?

— ...Săracu' Moş Gheorghe! Dădeau porcii în livada lui! Sigur! Trebuia s'o astupe.

— Duduiţa moşului! Nu s'a supărat! — mormăi încet moşneagul.

— Şi-acuma ce facem?

— Mergem pe dincolo.

— Şi intrăm pe poartă, zâmbi Monica.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/r1901-1932

— Eii! Pe poartă... Intrăm şi noi pe unde putem!

— Bine-ai făcut, Moş Gheorghe, c'ai astupat borta! I-am arătat şi Monicăi pe unde intrau porcii!

Ridicându-se de pe prispă, Moş Gheorghe le întâmpină gâfâind.

— Lasă c'o face moşu' la loc!... Da' poftim în casă, să vă răcoriţi.

Rochiţa roşie intră după cea albastră, cum se cuvine la oaspeţi.

— Vezi tu, Monica, asta-i dulceaţă de nuci verzi...

— Văd!

— Vezi! Mănâncă mai întâiu, ş'ai să vezi!... Lasă, Moş Gheorghe, eu ţin tablaua.

— Nu se poate, duduiţă! Mata ia şi mănâncă şi te răcoreşte cu apă...

— Şi mata n'ai să iei?

— Mulţumesc, duduiţa moşului! Eu îs bătrân... Ce-mi trebue mie!

— Vrei să mă supăr, Moş Gheorghe?

— Iaca iau!

— Ei! Ai văzut? — se încruntă Olguţa la Monica.

— Foarte bună! Mulţumesc, Moş Gheorghe.

— Aşă dulceaţă nu mai este! — hotărî Olguţa tot cu ochii la Monica.

— Şi tante Alice face foarte bună!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Transilvania romînă 1901-1932

— Da! Parcă tu te pricepi! Ca asta nu face nimeni! Spun eu!

Moş Gheorghe îşi trecu palma peste musteţi... Tot bucătăreasa dela curte îi făceă şi lui dulceaţă.

— Acuma stai jos, pofti Olguţa pe Monica... Asta se chiamă laviţă. Aşa-i, Moş Gheorghe?

— Aşa-i! Ce nu ştie duduiţa moşului!

— Vezi, Monica!

— Olguţa, ce bine miroase!

— Sigur. Miroase foarte bine... Aha!... Unde-s, Moş Gheorghe?

— Ce să fie, duduiţa moşului?

— Nu spune, că ştiu!

— Ce să spun?

— Dela Oţăleanca?

— Oţăleanca?

— Sigur că-s dela Oţăleanca!

Suită după vechiul obiceiu, în braţele lui Moş Gheorghe, Olguţa luă strachina de pe grindă.

— Sigur! Numai Moş Gheorghe are aşă pere.

— Moş Gheorghe le are?

— Nu-ţi spun!

— Da' tu spuneai că-s dela Oţăleanca.

— Ce-are-a-face!—se supără Olguţa... La Oţăleanca se coc numai!

— Ia să vă dea moşu' un prosop... să nu vă feşteliţi... că tare-s zămoase!

— Şi bune-s! — adăugă Monica, muşcând din pară cu batista dedesubt.

— Şi coapte! — le preamări Olguţa, privind cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1924

mândrie lacrimile picurate pe prosopul aşternut peste rochiţă.

— Le-a ales el moşu'!... Păcat numai că-s a Oţălencei, oftă încetişor Moş Gheorghe.

— Moş Gheorghe, da' nu-i arăţi cărţile?... Monica nu le-a văzut!... Să vezi tu ce are Moş Gheorghe!

— Ia nişte vechituri, duduiţă, zâmbi moşneagul, luând cu evlavie bucoavnele rânduite pe masa de subt icoană.

— Olguţa, asta-i dela mine! — se bucură Monica descoperind zălogul de mătase dintre foile deschise.

— Da... Lui Moş Gheorghe îi trebuiă pentru carte!

— Şi bunica tot aşă aveă!

— Sigur... caşi Moş Gheorghe.

Olguţa şi Monica se strânseră alături pe laviţă. Pe rochiţa roşie şi pe rochiţa albastră, deopotrivă, biblia veche îşi desfăcu scoarţele afumate... Moş Gheorghe se aşeză pe un scăunel rotund la picioarele fetiţelor. Mirosul busuioacelor pluteă firesc deasupra bibliei şi a tăcerii. Olguţa întoarse o foae cu băgare de seamă. La începutul celei următoare, întâia slovă ardeă roşie într'un chenar negru, ca o garoafă în pioasă ferestruică a unei mănăstiri....

— Vezi tu, Monica. Citeşte dacă poţi.

— Tu poţi?

— Eii!.... Numai Moş Gheorghe poate.

— Chiar ştii, Moş Gheorghe?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ştie moşu' Aieste-s chirilice... Nu-i greu.

— Daa, chirilice?

— Sigur, chirilice. Foarte greu, — dădu din cap Olguţa, cu respect.

Vorbeau cu glas scăzut, ca la gura sobei.

— Moş Gheorghe, s'aud şi eu cum citeşti?— îl rugă Monica, scuturându-şi cozile pe spate.

— Sigur. Arată-i Moş Gheorghe.

— Numai să-mi pun ochelarii.

— Şi bunica aveă ochelari.

— Sigur, caşi Moş Gheorghe!

— Olguţa, tare-i bine la Moş Gheorghe!

— Sigur că-i *foarte bine.*

Moş Gheorghe îşi drese glasul, oftă, şi cuprinzând biblia în palmele despărţite, îşi dădu capul îndărăt cu solemnitate.

— Aşa-i că-i frumos Moş Gheorghe?

— Da, Olguţa, răspunse tot în şoaptă, Monica... S'ascultăm pe Moş Gheorghe.

„Şi se duceau părinţii săi în fiecare an la Ierusalim, la sărbătoarea Paştelor. Şi când el a fost de doisprezece ani, suindu-se el la Ierusalim, după datina sărbătoarei şi sfârşindu-se zilele, când s'au întors ei, a rămas pruncul Isus în Ierusalim, fără ca Iosif şi muma lui să ştie"...

Cu mânile încrucişate pe genunchi, fetiţele ascultau povestea...

„Şi neaflându-l, s'au întors la Ierusalim, căutându-l. Şi după trei zile l-au aflat în templu, şezând în mijlocul învăţaţilor, ascultându-i şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întrebându-i. Şi se mirau toţi cei ce-l auzeau, de priceperea şi de răspunsurile lui".

— Dragu' lui copil! — oftă Moş Gheorghe cu ochii la Olguţa.

— Moş Gheorghe, şi învăţaţii aveau bărbi lungi?

— Şi albe, duduiţa moşului.

— Şi ei îl întrebau?

— Îl întrebau.

— Şi la toţi le răspundeà?

— Le răspundea şi-i întreba şi el.

— Sigur, Moş Gheorghe... Şi-i încurcà.

— Îi încurcà, duduiţa moşului, cum nu.

— Şi nu-i trăgeà de barbă?

— Nu-i trăgeà, duduiţa moşului, zâmbi Moş Gheorghe.

— De asta l'au ucis.

— Da, l-au ucis, — se posomorî moşneagul.

— Moş Gheorghe, spune mai departe, — şopti Monica.

„Şi văzându-l, s'au mirat, şi a zis către el muma lui: Fiule de ce ne-ai făcut asta? Iaca, părintele tău şi eu, îngrijiţi fiind, te căutam... Şi a zis către dânşii: Pentru ce mă căutaţi? Au nu aţi ştiut că mi se cade să fiu în cele ce sânt ale părintelui meu? Dar ei nu au înţeles graiul care le-a vorbit"...

— Sigur... Moş Gheorghe, nu l-au pedepsit?

— Nuu, duduiţa moşului. Pe fiul lui Dumnezeu? — se spăimântă Moş Gheorghe, făcându-şi cruce.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Da' ei nu știau, Moș Gheorghe.

— Da' știa Dumnezeu!

...„Și Isus creștea în înțelepciune și în vârstă și în har înaintea lui Dumnezeu și-a oamenilor".

Moș Gheorghe își ridică ochii de pe biblie, asupra fetițelor. Fericirea îi umplea sufletul. În căsuța moșului, subt ochii lui, trei copii creșteau împreună înaintea lui Dumnezeu, dar feriți de oameni... Și dintre ei numai unul sărac', avea să moară pe cruce: Copilul Domnului.

* * *

— Moș Gheorghe, da' fesul nu l-ai arătat!

— Iacătă și fesul Turcului.

— Vezi, Monica, asta se cheamă fes, îi explică Olguța.

— Știu, Olguța! Cum să nu știu!... Aveă și bunica dela bunicu'.

— Nu se poate!

— Ba da, Olguța! Tot așă eră: roș, cu canaf negru.

— Eii! Acela eră cumpărat dela Constanța. Așă am avut și eu. Da' fesu' lui Moș Gheorghe e chiar dela Turci.

— Dela Turci?

— Sigur. Din bătălie.

— Adevărat, Moș Gheorghe?

— Adevărat, duduiță. Dela Plevna îl am.

— Ai fost la Plevna, Moș Gheorghe?

— Sigur c'a fost. Dacă-ți spun eu. Moș Gheorghe are și decorații.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Adevărat?

— Are moşu'.

— Şi-i frumos la război, Moş Gheorghe?

— Eii!... Ducă-se pe pustii!... Mor bieţii cai— mai mare jalea—şi oamenii, săracii... Ducă-se pe pustii!

— Şi mată n'ai murit, Moş Gheorghe.

— Cum să moară,—se indignă Olguţa. Vrei să mă supăr?

— Iaca-s viu... Nu te supără, duduiţa moşului... Ia mai bine să mergem în livadă.

— Moş Gheorghe, dac'aşi fi eu fata matale, şi dac'aşi face obrăznicii, m'ai bate?

— Ferească Dumnezeu!

— Vezi, Monica!... Da' de ce nu tragi din lulea, Moş Gheorghe?

— Fac miros urât.

— Ba-i frumos. Imi place mie... şi Monicăi.

— Fie ş'aşă. Da' hai să vă arăte moşu' ceva în livadă.

— Hai, Monica... Ce vrei să faci, Moş Gheorghe?—se alarmă Olguţa, văzându-l că întinde mâna spre pălăria ei.

— Să-ţi dau pălăria, duduiţă.

— Nu pune mâna pe pălărie, Moş Gheorghe!

— Iaca am lăsat-o!... Da ce-i foc în pălărie?

— Foc, Moş Gheorghe, chiar aşa! — se încruntă viclean, Olguţa.

— Mergem, Olguţa?

Moş Gheorghe aruncă o privire spre lacata sipetului...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu-i descuet, Moş Gheorghe, n'ai grijă. Când ai să-mi arăţi şi mie?

— Nu mai e mult pân' atunci, duduiţa moşului, zâmbi el departe.

Olguţa-i aşteptă să plece.

— Închide uşa, Monica.

Rămânând singură, luă din fundul pălăriei luleaua învălită într'o sugătoare, o mai lustrui cu rochiţa cea nouă, şi începu să caute prin odae... La loc de cinste, subt icoană, alături de bucoavnele sfinte, Moş Gheorghe aşezase darul Olguţei: cutia cu Bectimis. Deschizând capacul, Olguţa desfăcu hârtia roşie şi sonoră, înfundă în aromatul aşternut, luleaua, şi închise capacul la loc.

— Moş Gheorghe, chiui Olguţa, ajungându-i din urmă, — acum ştiu de ce-ai astupat borta.

— ...?

— Nu te preface, Moş Gheorghe. Uite-l după nuc. Ai vrut să-mi faci o bucurie!... Ştiam eu că n'ai astupat borta din pricina porcilor!

— Ce spui tu, Olguţa?

— Nu vezi, Monica! Uite scrânciobu'! Scrânciob, Monica! Hai să te dau în scrânciob! Merci, Moş Gheorghe.

Aveă Oţăleanca pere busuioace, da' scrânciob n'aveă... Moş Gheorghe aprinse luleaua şi porni spre fundul livezii să destupe borta.

— Olguţa!

— Sstt!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Olguța!
— Ți-i frică?
— Nu, mi-i frică, da'...
— Ține-te de mine.

Olguța se suise în picioare pe banca sburătoare, cu mânile încleștate pe barele de lemn. Toate vioarele stridente ale scrânciobului mieunau aprig subt mânile ei. Monica vedeă când cerul, când pământul, când albastru, când verde. Îmbrățișă picioarele Olguței... Și scrânciobul: scârț-scârț... Când sus, când iar sus... c'un îngeraș albastru la picioarele unui drăcușor roș.

— Vai, Olguța.
— N'ai frică.
— Olguța, cădem!
— Nu te las eu!
— Olguța!
— Monica!

Monica închise ochii. Obrajii Olguței ardeau.

— Stai, duduița moșului, că amețești, o potoli moșneagul, aducând scrânciobul din cer, în puterea brațelor.

— Moș Gheorghe, vreau să merg călare, strigă Olguța bătând cu piciorul în scrânciobul oprit.

—Te 'nvață el moșu', da' odihnește-te oleacă.

Uf! Tare-i bine ,da' nu mai pot! răsuflă Monica, înviind din noaptea valurilor la lumina portului.

— M'am odihnit, Moș Gheorghe. Iar începi! Hai și mata, Moș Gheorghe.

— Stai, că mă dau jos, țipă Monica.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ş'acuma să mă vedeţi pe mine, îi vesti Olguţa ridicându-se la loc în norii de asfinţit, de culoarea lor.

— Rău te-ai înfierbântat, duduiţa moşului.

Culcată pe lăicerul întins dealungul prispei, Olguţa zâmbeà şi gâfâià cu capul pe genunchii Monicăi.

— Nu mai pot! Uf! Nu mai pot! Moş Gheorghe, să-mi aduci aminte... am să-ţi spun cevà. Monica, pune mâna aici.

— Vai, ce tare-ţi bate inima!

Ar fi putut scuturà un mănunchi de bujori cu bătăile inimii. Mâna Monicăi fugi spre frunte.

— Dă-mi apă, Moş Gheorghe... Multă.

— Vai de mine! Vrei să cazi la pat, duduiţă?

— Dă-mi, Moş Gheorghe, nu mă lăsà.

Moş Gheorghe intră în casă oftând.

— Tu eşti teribilă, Olguţa!

— Ei!

— Da. Mie-mi vine ameţeală.

— Nu se poate. Aşà crezi tu... Eu aşi vreà un scrânciob mare-mare-mare, un scrânciob de aici până la Iaşi. Ştii ce-aşi face?... L-aşi luà pe Moş Gheorghe şi dintr'odată l'aş lăsà la Iaşi.

— L-ai luà de aici?

— Când începe şcoala, nu acuma. Şi după asta aşi luà şcoala şi aşi zvârli-o în iaz, şi 'n locul şcolii aşi aduce casa lui Moş Gheorghe...

Tăcură, urmărindu-şi gândurile... Monica îşi închipui un scrânciob care ar duce-o în cer, la Bunica.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Fără Dănuț?..."

„Fără de bunica?..."

Monica privi spre curtea boerească. Acuși trebuiă să vie și Dănuț... In sufletul Monicăi, bucuria năvăli ca o roșeață pe obraji... Scrânciobul pornise gol în cer.

Vocea Olguței răsună energică.

— Ascultă, Monica, eu aș vrea un scrânciob din Rominia până în America. Tu știi că în America e cel mai mare fluviu din lume. Eu îl aduc în România.

— Și dacă-i mai mare decât România?

— Nu-i nimic. Și peste țara mea, îl pun împărat pe Moș Gheorghe.

— Și tu?

— Eu îs împărătească... Da' eu mă dau în scrânciob.

— Și cu regele Carol ce faci?

— Nu știu... Il fac statue și gata!... Moș Gheorghe, m'ai lăsat! Moș Gheorghe, mi-i sete!

— Iaca și moșu'.

Ascuns după ușă, tot zăbovise, tot așteptase, dând răgaz Olguței să se mai potolească puțin.

— Nu-i bună apa, duduița moșului. Am uitat cofa descoperită și-au dat mușteleîn ea. O spurcat apa.

— Moș Gheorghe!

— Zău, duduița moșului!

— Moș Gheorghe, nu mă lăsa.

— Niște busuioace, duduița moșului.

— Mai ai?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1901 1931

— Are moşu' un paneraş.

— Să le mâncăm Moş Gheorghe.

— Aşà zic şi eu.

— Bune-s!

— Dulci-s!

— Mai bune decât apa, duduiţelor.

— Bună-i şi apa, Moş Gheorghe, *da ci-că au* intrat muştele.

— Dacă îţi spune Moşu'.

— Le-ai prins mata de-afară, că 'n casă nu-s. Moş Gheorghe!

— Ba zău!

— Hai să te cred, Moş Gheorghe, că bune-s busuioacele când ţi-i sete de apă.

— Toate le ştie duduiţa moşului.

— Moş Gheorghe ce s'aude?

— Ia nişte copii... S'o încăerat. Copii, dă!

— Se bat, Moş Gheorghe?

— Ei! Se hărjonesc ei aşă.

Olguţa sări drept în picioare, privi, şi se repezi la poartă.

— Ce-l baţi, măi, nu ţi-i ruşine?

Mai nălţuţi drecât Olguţa, cei doi băeţi de ţăran, se băteau cu destoinicie pe tăcute, ignind numai. Alături de ei însă, un copilaş mărunt în cămeşuică, ţipă şi se văicără ca un lăutar tocmit pentru bătaia celorlalţi.

— Şi tu ce ţipi.

Cel mic amuţi, trecându-şi dosul palmei peste nas.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acuși v'arăt eu vouă! De ce vă bateți?

— ...

Amândoi băețașii îndreptară o căutătură cruntă spre Olguța, — ca doi tăurași în fața muletei toreadorului.

— Măi, da' voi n'aveți gură — când vă 'ntreabă duduița? interveni Moș Gheorghe.

— Ia l-am găbjit!

— L-am trântit oleacă!

— Cum îți zice ție?

— Ionică.

— Și ție?

— Pătru.

— Și tu de ce plângeai? — se întorna Olguța către cel mărunt.

— El îi frati-meu, lămuri, tot mohorît, Pătru.

— Și ce i-ați făcut?

— Olguța, spune să-i șteargă nasul. Uite ce ochi frumoși are, — șopti Monica, arătând doi ochi albaștri și un năsuc tare necăjit.

— Auzi măi, șterge nasu' lui frati-tău!

— Da' di ci?

— Da' di ci-i frati-tău? — se îmbufnă Olguța, îngânându-l.

Cămeșuică celui mic, devenind batistă, descoperi o goliciune pântecoasă...

— Măi broscoiule, să nu mai plângi! Și voi veniți cu mine.

— Parcă am făcut ceva! — se înspăimântară, băeții, codindu-se în fața porții și-a poruncii.

— Hai-hai! când spune duduița!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Moş Gheorghe îi luă de după gât pe fiecare, cu blândeţă aducându-i înăuntru. Monica după ei, de mână cu cel mic. Se opriră cu toţii în faţa prispei. Olguţa aşezată turceşte pe lăicer, se încruntă şi vorbi apăsat.

— Moş Gheorghe, acuma lasă-i cu mine.

Moş Gheorghe îi slobozi, împingându-i binişor spre Olguţa. Cel mic începu să ţipe.

— Tu să taci odată! Monica dă-i o pară... Acuma să vă judec pe voi.

Băeţii plecară capetele, încrucişând în treacăt, priviri dârze. Mai mult decât toţi, Moş Gheorghe zâmbea în mustăţile albe.

— Cine-a sărit întâi la bătae?

— ...

— Măi Pătru, tu ai sărit, îl ţinti Olguţa.

— Parcă numai eu!

— Spune de ce ai sărit la bătae?

— Să spue el!

— Ba tu să spui, că pe tine te-am întrebat.

— M'o făcut porcule, mormăi Pătru cu pumnii strânşi.

— Da' tu di ci m'ai făcut jidan? — izbucni Ionică.

— Fiindcă m'ai prădat de bunghi!

— De unde-a ţi furat voi bunghi? — se oţări Olguţa.

Pătru să uită la Ionică. Ionică-l măsură pe Pătru... Amândouă capetele se îndreptară spre Moş Gheorghe... Moş Gheorghe întâlni ochii Olguţei, şi plecă fruntea în pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Aha!... Vrasăzică voi vă jucaţi în bunghi în loc să faceţi treabă.

— ...

— Câţi bunghi aveţi?

— Eu n'am; m'o prădat! — se răstì Pătru la Ionică, răguşind deodată.

— Câţi bunghi ai tu?

— Parcă-am numărat!

— Măi Pătrule, da' tu câţi bunghi ai avut?

— El ştie, că m-o prădat!

— Scoate bunghii!

Ionică întoarse capul înspre poartă, gata s'o ia la fugă.

— Fă cum porunceşte duduiţa, măi Ionică. Asta-i stăpâna ta, îl sfătui moş Gheorghe.

Ionică oftă din greu, săltă din umeri subţiindu-şi mijlocul încins cu brâu roş şi scoase o legăturică plină de noduri şi sunătoare de bumbi, ca un chimiraş copilăresc.

— Mai mulţi n'am!

— Dă-i încoace!

Fruntea lui Ionică îmbătrâni...

— Monica, ia deznoadă tu...

Ochii lui Ionică n'o slăbeau pe Monica. Cu fiecare nod desfăcut, pumnii lui Ionică se strângeau mai tare fără folos pentru nodurile batistei şi cele din gât... Pătru se dădù mai la o parte.

— Hă... hă... hhh; Hă... hă... hhh! începù din nou frăţiorul lui Pătru.

— Moş Gheorghe, mai dă-i o pară... dă-i două să tacă, — auzi tu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Monica întinse Olguței, în palmele alăturate, legătura desfăcută, cu bumbii tarcați.

— Monica, du-te 'n casă și împarte-i în două.

— N'o lăsă, Moș Gheorghe, strigară într'un glas băeții gata să se repeadă după Monica.

— Ia!

Olguța se ridică în picioare, privindu-i de sus.

— Vrăsăzică Moș Gheorghe v'a dat bunghii...

— Nouă ni i-o dat, se scuturară ei.

— Vouă, vouă! Da' de ce vi i-a dat?...

— Ca să ne giucăm noi! — se bătură ei peste piept.

— Și voi așă ați făcut?

— Da' cum?

— Da' cum?... Eu m'am bătut, sau voi? Ia să văd...

Călcâile goale ale lui Ionică sfredeleau pământul... Degetul cel mare dela piciorul lui Pătru se ridică în sus, nedumerit.

— Vrăsăzică, în loc să vă jucați cu bunghii lui Moș Gheorghe, voi v'ați prădat.

— El m'o prădat!

— Is bunghii mei! Zî măi, ci stai!

— M'ai prădat.

— Ei, acuma vorbesc eu... Vrăsăzică v'ați prădat și v'ați bătut... Și Moș Gheorghe, fiindcă nu l-ați ascultat, vă ia înapoi bunghii. Așa-i, Moș Gheorghe?

Privit din trei părți, moș Gheorghe clipi.

— Dă! — oftă el cu ochii la Olguță.

— Acuma să vă văd!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pătru oftă. Ionică se scărpină după ceafă.

— Vrasăzică ați tăcut. Bine. Acuma să vorbesc eu... In ce clasă ești tu, Pătru?

— Parcă eu mai știu!

— Nu știi. Atunci bunghii tăi îi dau eu lui Ionică. Spune tu, măi Ionică, în ce clasă ești?

— Intr'a patra, se iuți el cu răspunsul.

— Și eu parcă nu-s! — sări Pătru.

— Vrasăzică într'a patra, ca și mine. Bun. Acuma eu am să vă pun o întrebare: cine răspunde îndată, capătă bunghii lui Moș Gheorghe. Ați auzit?

Băcții se încordară ca pentru o întrecere la fugă.

— Gata, Olguța, — o vesti Monica, arătându-i pumnii închiși.

— Acuș is și eu... Cât face cinzeci și trei înmulțit cu șaptezeci și unu. Poftim

Monica, Pătru și Ionică rămaseră cu ochii mari și gura căscată în fața Olguței. Moș Gheorghe dădu din cap, minunat.

— Unu ori trei face trei. Unu ori cinci face cinci — începură în gura mare Pătru și Ionică, întorcându-și spatele și scriind în aer cifrele.

— Tu știi, Olguța? — șopti ușurel, Monica.

— Da' tu?

— Nu știu.

— Nici eu.

— Vai, Olguța!

— Parcă ei știu! Da's proști! Uite cum își bat capul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă n'am tablă şi plumb! — se tângui Pătru cu amărăciune.

— Mă duc în sat, şi-aduc socoteala gata, — se oferi Ionică.

— Vrasăzică nu ştiţi. Voi băeţi din clasa a patra nu ştiţi să faceţi o înmulţire. — De ce nu v'a lăsat repetenţi?

Băeţii o ascultau cu teamă şi supunere.

— Vrasăzică numai eu ştiu. Ia spuneţi voi a cui-s bunghii?

— ...oftară ei amar.

— Ai mei, fiindcă numai eu ştiu. Monica, dă-i încoace.

— Nici legătura nu mi-o dai? — întrebă cu spaimă şi sfială, Ionică.

— Dă-i-o, Monica... De-acuma plecaţi! Ce mai aşteptaţi?

— Hai măi!

— Hai!

— Măi Pătrule, ai să te mai baţi?

— La ce?

— Da' tu, măi Ionică?

— Hhei! oftă el hurducat.

— Ia veniţi încoace... Hai, că mă supăr.

Băeţii se apropiară cu capul în pământ.

— Ia întindeţi fiecare câte-o mână.

Pumnul lui Pătru înghiţi bumbii. Ionică îi privi pe-ai săi cu mai mult „rămas bun" decât „bine-aţi venit", purtându-şi privirile când spre palma lui, când spre pumnii lui Pătru.

— Monica, dă-mi şase pere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Monica alese, făcu un buchet din cozi, şi le întinse Olguţei.

— Pătrule, na două pere, şi să nu mai fii prost să-ţi pierzi bunghii la Ionică, — şi ţie, măi Ionică, îţi dau eu patru pere busuioace cum n'ai mâncat tu nicioadată. Pune-ţi bunghii la loc — nu ţi-i iau înapoi — şi mănâncă perele... Şi să te astâmperi, că mă supăr!

— Mulţumiţi duduiţei, măi urşilor.

— Sărut mâna.

— Săr... mna!

— Sărutaţ-o, măi că ea v'o făcut dreptate.

Mânile Justiţiei de pe prispa casei lui Moş Gheorghe primiră sărutul împricinaţilor.

— Monica, dă-mi batista.

— Uite-o. Pentru ce?

— Mi-au încleiat mânile, — zâmbi modest Olguţa, coborându-se de pe piedestal.

— Duduiţă, vine Anica să vă cheme.

— Iar Anica!

— Vă pof...

— Ştiu. Ce cauţi aici?

— Vă pof...

— Ştiu. Vino cu mine.

Anica intră în casă după Olguţa.

— Mi-am pierdut batista. Pune-te şi-o caută. Olguţa trânti uşa lăsând-o pe Anica înlăuntru. Pune lacata, Moş Gheorghe.

— Când să-i dau drumul? se veseli Moş Gheorghe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Când om ajunge 'n poarta casei.

— Aşa oi face.

— Moş Gheorghe, vezi c'ai uitat să-mi aduci aminte!

— ...

— Vezi!... De ce nu pui mata, Moş Gheorghe, felii de morcov în tutun, cum pune şi papa?

— Oi pune, duduiţa moşului.

— Să pui, Moş Gheorghe, că morcovul ţine umezeală, îi explică ea serios.

— Duduiţelor, da' când mai veniţi la moşu'?

— Când ni-i pofti, Moş Gheorghe.

— Iaca vă poftesc.

— Atunci venim mâne.

— Duduiţă, am *dres* gardu' la loc! — clipi cu înţeles Moş Gheorghe.

— Or să intre porcii în livadă!

— Să intre sănătoşi. De-acuma are moşu' scrânciob.

— Dudue Olguţă, nu-i batista, — vociferă Anica din casă.

— Caut'o.

Din pragul curţii boereşti, rochiţa roşie şi cea albastră făcură semn către Moş Gheorghe.

— De-acum pleacă, zâmbi Moş Gheorghe dând drumul Anicăi.

— Da, unde-s duduele?

— Du-te şi le caută că asta-i treaba ta!

In urma tuturor porni Moş Gheorghe. Se înserase limpede. Luceafărul dintâiu luceă curat şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zâmbitor, la fel cu-acel care lucise deasupra ieslelor din Betleem.

Moş Gheorghe întoarse capul îndărăt. Pe poarta caselor de ţară, pe 'nserat, intră doar carele cu boi, şi oamenii cu seceri, sape, sau securi.

Pe poarta casei lui Moş Gheorghe, intrase şi eşise o poveste.

Deasupra casei lui Moş Gheorghe, un înger sau un cocostârc se închină.

* * *

— Cum aţi petrecut, Monica?

Foarte bine, tanti' Alice... Păcat numai că n'a fost şi Dănuţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. III.

Herr Direktor.

— Mamă, tu auzi ceva? — întrebă Olguța pocnind în dinți o pruună brumărie.

— Ce s'aud?

— Ascultă bine, mamă...

— Ţţ! Il aud pe Dănuț sorbind harbuzul și n'ar trebui să-l aud. Dănuț, numai racii se sorb așà când nu știi să-i mănânci altfel.

Doamna Deleanu îl obligà pe Dănuț să aibă câte-o altă surdină pentru fiecare fel de mâncare. Dănuț le mai încurcă, le mai uità. Din care pricină, când simțià ochii mamei lui privindu-l cu toată atenția urechilor, — mestecà supa, frigându-se, ori înghițeà friptura, fără s'o mai mestece, înecându-se.

Olguța făcù semn cu piciorul pe subt masă Monicăi. Monica oftă neutral. Dănuț tocmai începuse rugul zămos din mijlocul harbuzoaicei. Topi între limbă și cerul gurii, geroasa îmbucătură, își șterse buzele și înghițind de două ori, ridică ochii spre Olguța.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce nu-mi dai pace să mănânc?

— Eu? Hm! Mama ţi-a făcut observaţie.

— Da! Tu îmi spargi urechile cu perjele tale şi nu-ţi spun nimica.

Sprincenile Olguţei se strâmbară în sus.

— ...! Pe tine te *aud* mâncând în fiecare zi, — cum spune şi mama; m'am deprins... Vorbeam de altceva.

Sprincenile reveniră la loc. Satanic, Olguţa mai pocni o prună. Obrajii lui Dănuţ luară culoarea miezului de harbuz, — mimetic parcă.

— Ascultă, papa, n'auzi?

— ...?

Toţi ascultară înspre uşă. Ochii Olguţei se micşorară de încordare, ca la miopi... Răgetele boilor răsunau profunde şi enorme acoperind ţiuitul greerilor şi al cosaşilor, ca notele başilor bisericeşti, fragilul murmur al sopranelor.

— Bää-bää... N'auziţi? — se înverşună Olguţa.

— Un bou ca toţii boii! — se pronunţă sarcastic Dănuţ.

Olguţa îl privi, dădu din cap energic şi zâmbi indulgent.

— Dănuţ, nu vorbi urât. Ţi-am mai spus.

Olguţa se ridică solemn în picioare, cu şervetul în mână, ca un prim-jurat cu verdictul.

— Să ştiţi că vine Herr Direktor cu automobilul. Cine pune rămăşag cu mine? N'auziţi? Bää-bää. Cum fac boii? Aşa fac? — consultă ea deferentă pe Dănuţ.

Uitând harbuzul şi insulta, Dănuţ se repezi

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

afară cu şervetul la gât, urmat de doamna Deleanu şi Profira.

— Sunt sigură, papa. De ce nu mă crezi tu pe mine?

— Ba te cred, Olguţa! — zâmbi domnul Deleanu, scuturându-şi şervetul. Tu ai ureche muzicală, ca şi mama.

— Râzi de mine, papa?

— Nu, Olguţa! Da' ia spune-mi tu de unde ştii să deosebeşti sunetul unei trombe, de mugetul vitelor? Că doar automobilele dela noi le poţi numără pe degete!

— Fiindcă mi-s antipatice, papa.

— Taci!?

— Da, papa, eu ţin cu caii adevăraţi.

— Şi cu Grigore nu? Fiindcă-i automobilist?

— Ba da. Cu Herr Direktor!...

— Olguţa, cine-i Herr Direktor?

— Un alt papa al vostru, ii răspunse zâmbind domnul Deleanu din pragul uşii.

— Monica, ai auzit ce-a spus papa? Să-l iubeşti pe Herr Direktor.

— Nici nu-l cunosc, Olguţa!

— Ce-are-aface! Il cunosc eu. Tu eşti prietena mea.

— Olguţa, de ce-i spui tu Herr Direktor? E Neamţ?

— Tâ-ţâ-ţâ!... E fratele tatei!.... Eu glumesc da' lui ii place să-i spui aşà. Şi tu să-i spui Herr Direktor.

— E director de şcoală?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Cum poți să spui așă ceva!... Nu l-aşi puteă suferi!...

Zărind inima harbuzoaicei neisprăvilă de Dănuț, Olguța începù să împlânte în ea scobitori.

— ...E directorul unei societăți foarte mari... nu știu ce fel... cevă cu electricitate şi cu Nemți.

— Şi seamănă cu moşu' Iorgu?

— Nu. Nu știu cu cine seamănă! Cu papa nu seamănă de loc... Ai să-l vezi. Eu îl iubesc.

— Şi eu, consimți diplomatic, Monica... Ce ai tu, Olguța, cu harbuzul lui Dănuț?

— M'a insultat! Mă răzbun.

Ca cele şapte săgeți din inima biblică a *Mariei*, simbolicele scobitori îndurerau miezul harbuzului locțiitor al lui Dănuț.

— Păcat de harbuz! — cercă Monica s'o înduplece.

Altă scobitoare pătrunse mai adânc.

— Să nu se supere tante Alice!

Alta urmă, temerară.

— Olguța, haidem afară, să văd şi eu automobilul.

— Lasă că-l vezi. Mai e vreme. Noi avem ecou la Medeleni: de asta am auzit eu trompa... Monica mi se pare că eşti şireată!... Sigur ca şi mine.

Isprăvindu-şi vindicta, Olguța o întregi cu un pocnet de prună, jubiliar.

— Olguța, îmi dai voe să scot scobitorile?

— Cum vrei! Eu am isprăvit.

Monica plivi miezul străpuns, adunând scobitorile în farfuria ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901 1932

— Merci, Monica.

Fără poftă, dar cu entuziasm, Olguța mâncă miezul pe care Dănuț îl curățise de sâmburi și Monica de scobitori.

* * *

Cu sufletele înfrățite în aceiași depărtată epocă geologică, vitele și țăranii priveau trăsura staco-jie — cine-o mai văzut! — fără de cai — Doamne, iartă-mă! — suind la deal în goana mare, cu burta plină de darabane bătute de toți dracii. și'n urmă împroșcând un fum puturos ca cel din iad. Iar vizitiul — Ptiu! Ferească sfântul de-așa creștin! — în loc de ochi avea sticle negre ca orbii; în loc de hățuri, o roată în protap; și'n loc de biciu și de „Hii, boală! "un muget de bou în mână.

Țăranii își făceau cruce, cu ochii când la dihanie, când la biserică. Inghesuiți în mamele lor, copiii tremurau să nu-i fure Ucigă-l-Toaca, și scânceau, iscodind cu ochi de femee.

Moș Gheorghe mai văzuse la Iași, nelegiuirea-cu-roți. De aceia mai scuipă odată.

— Săracu' conu' Costache, Dumnezeu să-l ierte! In ograda dumnealui să intre una ca asta!... Lasă c'o 'nvață moșu pe duduița să umble călare.

Vicleimul păsărilor înșirate pe șosea, jucă 'naintea și în urma goanei roșii...

Insfârșit, duduind, bufnind, mugind, acoperit de colb, masiv pe roțile burtoase,—Molohul kilo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

metrilor se opri războinic în faţa scărilor. Cânii lătrau şi schelălăiau ca la urs. Toţi servitorii eşiseră din casă.

— Bine-ai venit, Grigore.

— Guten Tag, Herr Direktor.

— Moşu' Puiu, moşu' Puiu, vocifera Dănuţ cu şervetul în mână, ca o jalbă.

Herr Direktor, îmbrăcat din cap până'n picioare în armura automobiliştilor — ochelari rotunzi de scafandru cu rame de cauciuc cărămiziu; cască de doc; halat de doc, închis ermetic la gât şi la încheetura mânilor — se coborî flegmatic pe portiţa dela spatele automobilului, ridicând bancheta articulată. Tropăi ca să-şi desmorţească picioarele; se întinse; căscă; îşi descoperi faţa lăsând ochelarii să-i atârne de gât; îşi puse monoclul în ochi, încruntându-se; îşi frecă mânele neatinse de colb şi de soare... şi se înclină zâmbind în faţa scărilor, cu aerul unui amiral englez aclamat într'un mic port dunărean.

— Bine v'am găsit.

Căzuseră şi ochelarii negri de pe faţa şofeurului, din pricina Anicăi. Mecanicul berlinez, expediat în ţară odată cu automobilul, îl întregea. Era şi el confecţionat în fabrica de blonzi cu ochi albaştri şi obrajii de Gretchen, ai Germaniei.

Anica plecă ochii ruşinată.

Herr Direktor se însufleţise, ţinându-l pe Dănuţ în braţe. Părea că toastează cu o cupă de şampanie.

— Kulek, dieser ist mein Sohn.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Istatransilvania.ro/mdrr1901-1...

— Und ich bin sein Vater! — adăogă modest domnul Deleanu, coborînd scările.

— Das ist guuut!

Cuprins de giganticul hohot de râs al băutorilor de bere, Herr Kulek se băteà cu palmele peste genunchi, tresăltând delaolaltă cu trepidaţiile maşinii.

— Măi Grigore, tu ai să mă compromiţi, glumi domnul Deleanu, sărutându-l.

— Ba mă compromiteţi voi pe mine, protestă doamna Deleanu.

— Dănuţ, eşti sau nu feciorul meu?

— Tu eşti burlac, Herr Direktor — îl apostrofă Olguţa din pridvor.

— Tot drac ai rămas!

— Nici nu mi-ai spus bună-ziua, Herr Direktor!

— Scuzele mele domnişoară!

Urcând treptele se aplecă în faţa Olguţei şi-i sărută mâna.

— Poţi să mă săruţi şi pe obraz, Herr Direktor. Nu mă supăr!

— Uf! Da' grea te-ai mai făcut! — oftă el, ridicând-o.

— Am muşchi.

— Zău!

— Da. Buftea-i gras; eu îs voinică.

— Domnişoara?

— Monica, o numi doamna Deleanu, punându-i mânile pe umeri.

— Monica?

Doamna Deleanu îi făcù semn din ochi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Monica e fetiţa noastră... aşă cum e Dănuţ băiatul tău, tată de carton ce eşti!

— Atunci mai am o nepoată?

— Te poţi mândri!

— M'am curăţit! Mă pregătisem numai pentru doi nepoţi... Da' frumoasă nepoată mai am! Monica: nu?

— Monica, şopti Monica intimidată, apucând mâna Olguţei.

— Ii dai voe lui moşu' Puiu să te sărute?

— Sigur, ca şi pe mine, aprobă Olguţa.

— Măi omule, ai mâncat?

— Aş!

— Haidem în sofragerie. Puteai să te anunţi: te-am fi aşteptat.

— Imposibil! Daţi-mi apă.

— Hai la masă.

— Apă de spălat, cucoană!

— Aşa-i! Iţi uitasem tabieturile! Un ceas îţi ajunge să te speli?

— Cuconiţă, unde-l culcăm pe domnul Neamţ? — se interesă Anica.

— Domnul Neamţ-domnul Neamţ! — începu să cânte Olguţa.

— Moş' Puiu, eu iţi torn apă de spălat, stărui Dănuţ, aducând geamandanul.

— Daa! N'ai nici-o grijă! Iţi *dă voe* Anica! — răspunse Olguţa.

— N'am vorbit cu tine.

— Tu eşti servitor: duci geamandanul, torni apă, perii hainele... Eu iţi vorbesc. Tu taci şi-asculţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dănuţ, congestionat, şchiopăta purtând geamandanul greu.

— Vrei să te-ajut, Dănuţ? — cerù voe Monica, ajungându-l în antret.

— Ce te-amesteci! Du-te cu Olguţa.

Nici nu-i treceà prin minte Monicăi cât de temerară-i erà propunereà! Dănuţ numai, aveà dreptul să ducă geamandanul greu, să toarne apă de spălat pe buretele mare şi zburlit ca un cap de Hotentot blond, şi colonie în pumnii lui moşu' Puiu. Tot el îi perià hainele, aşezând pantalonii pe dungă. Asta erà o demnitate bărbătească, nu slujbă de slugă cum spuneà Olguţa: „din invidie" gândeà Dănuţ, ofensat totuşi.

— Te-ai supărat, Dănuţ?

Dănuţ se întorceà cu mânele goale pătruns de o gravă mândrie, ca după un fapt de arme. Trecù înainte, fără să răspundă Monicăi, urmat de supunerea ei întristată.

— Sărut mâna, cuconaşule. Bine-ai venit... Nişte sărmăluţe de piept de gâscă! — susură galeş bucătăreasa răsărind în urma lui Dănuţ şi a Monicăi, roşie la faţă.

— Să trăeşti, babo! Mi-ai eşit cu plin! Unu, doi, trei, începù să numere Herr Direktor pe cei din pridvor, socotindu-l şi pe Kulek. Babo, ai la mine un bacşiş: ai făcut abatajul cel mare! *Nouă,* Iorgule, strigă el cu ochii de vizionar ai jucătorilor de chemin-de-fer. S'a spart ghina!

— Cuconaşule, v'am pregătit de spălat.

— Ai-ia-ia! Profiro, m'ai nenorocit! S'a făcut bac... Măi Iorgule, ce neam de ghinionişti suntem!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cui i-o spui!

— Eşi afară, Profira. Adică du-te 'n casă.

— Olguţa, aşa se vorbeşte?! — se încruntă doamna Deleanu.

— Mamă dragă, am dres abatajul lui Herr Direktor.

— Să trăeşti, Olguţa. Dar tot bac a rămas, că baba face cât doi!

— Cât patru, Herr Direktor!

— Toate le face baba, conveni serviabil bucătăreasa.

— Haidem odată la masă!

— La spălat, cucoană!

— Spală-te odată, omule!

— Hai, Dănuţ.

— Să nu uiţi să verşi căldarea! — insinuă Olguţa la urechea lui Dănuţ... De harbuz n'ai grijă... că am avut eu.

Proaspăt tuns, cu *numărul zero*, capul rotund al lui Herr Direktor părea cărunt ca un bulgăre de sare. Doamna Deleanu pretindeă că nu părea, ci chiar era, din pricina abuzului de colonie.

— Vezi, Dănuţ, şi tu ai să ajungi moşneag ca şi moşu' Puiu.

Cu osebirea că Dănuţ întrebuinţă numai colonia doamnei Deleanu, — torenţial.

— Calomnie! — protestă Herr Direktor.

— Dovadă.

— Actul de naştere, pe care nu-l ascund; mo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Cvistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

noclul pe care-l arăt ostentativ; şi succesele... care se ştiu!

— Ta-ta-ta! Lasă părul să crească. Atunci să te vedem!

— Prefer să fiu calomniat!

Pentru Herr Direktor, dela trei centimetri în sus, începeau pletele: poetice, deci nefaste; necivilizate, deci neigienice, inestetice şi incomode pe deasupra. Nici sub formă de musteţi nu îngăduià părul: „această pacoste pentru bărbaţi, chiar, sau mai ales, când îl poartă femeile".

— Herr Direktor, când ti-i mărità ai să-ţi tunzi nevasta? — îl întrebà Olguţa.

— Olguţa, de câte ori nu ţi-am spus că numai femeile se mărită! — interveneà doamna Deleanu.

— De ce, mamă? Vreau eu să mă *însor*. Cine nu-mi dă voe?

— Eu.

— Da' eu nu vreau să mă însor. Eu nu-s femee... Spune, Herr Direktor, ai să-ţi tunzi nevasta?

— Nu.

— De ce?

— Fiindcă n'am să mă mărit, — cum spui tu.

— Nici n'ai să te 'nsori, — cum spune mama?

— Nici... Umberufen! — adăogă el, bătând cu degetul în lemn toaca superstiţioşilor.

— Nici eu, aderà Dănuţ.

— Atunci tunde-te, încheià logic şi violent Olguţa.

Dănuţ amuţeà. Ca să nu-l tundă ar fi fost în stare să se însoare chiar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Cine-i?

— Eu, sărut mâna, se recomandă Profira pe nevăzute în afara uşii odăii de bae. Întreabă coniţa dacă v'aţi botezat...

Simţind c'o pufneşte râsul, Profira se bătu cu palma peste gura nelegiuită.

— ...că de nu, să chemăm părintele din sat: aşă a spus coniţa.

— Spune amfitrioanei că nu-mi ajunge un popă; să-mi trimită un *care de popi*. Aşă să spui.

Rând pe rând, Dănuţ turnase de băut buretelui, din cana cea mare; suflecase la loc o mânecă nesupusă; întinsese prosopul... Acum venise rândul coloniei. Dănuţ desfăcu şurubul dopului metalic.

— Cine-i?

— Careul de popi sau *carul de popi*, cum spune Profira. Pot să intru, Herr Direktor?

— Nu se poate, răspunse dârz Dănuţ, cu sticla de colonie în mână.

— Nu te-am întrebat pe tine, Buftea! — tună Olguţa.

— Intră, Olguţa. Dănuţ, tot în război sunteţi?

Dănuţ se bosumflă. Dintr'o aruncătură de ochi Olguţa văzu tot, — şi uită însărcinarea cu care pornise din sufragerie.

— Herr Direktor, hai să-ţi arăt eu cum faci tu când pui colonie.

— Ia să văd.

— Toarnă, porunci ea umilitului paharnic.

— Toarnă-ţi singură.

— Ba tu să-mi torni. Aşă ţi-a poruncit Herr Direktor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Toarnă-i, Dănuţ.

— Auzi!.. Toarnă bine: asta nu-i joacă!

„Eu m'aşi face că torn şi l-aşi lovi cu vârful... sau l-aşi stropi în ochi din greşală", medită Olguţa răzbunări în locul lui Dănuţ, care turnă cu mânie, dar conştiincios.

— Herr Direktor, mai întâiu, tu stropeşti covorul...

Desfăcându-şi palmele boltite şi le frecă una de alta: picături acide plouară pe covoraş.

— ...După aceia, te masezi pe cap, dela sprincene în sus şi gemi: Iiî-iiî!... Tot mai ai migrene, Herr Direktor?

— Diavol împeliţat, tu ai să mi le dai!

— După aceia, dragă Herr Direktor, fiindcă ai isprăvit colonia, ceri să-ţi mai dea.

Dănuţ se uită pe geam, făcând scut cu trupul sticlei din mână.

— Toarnă n'auzi?

— Toarnă-i, Dănuţ; am intrat la stăpân!

— Aşa. Acum îţi dai pe faţă, oftezi, şi-ţi freci pleoapele...: nu te frigi? Fff-haa! — aspiră ea întretăiat oftând apoi ca după o arsură.

Dănuţ zâmbi: „S'o usture! Aşa-i trebue! Lasă!.."

Printre zăbrelele degetelor viclene, ochii Olguţei îl păndeau.

— Degeaba te bucuri, Buftea. M'am prefăcut.

— Şi ce mai fac, Olguţa?

— Crezi că nu ştiu! Dă-mi sticla, Buftea.

Dănuţ rămase cu mâna goală.

— Acuma, Herr Direktor, vine rândul batistei. Eu n'am. Să zicem că rochiţa mea e batistă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

— Să zicem... da' ce-are să zică Alice?

— Mama zice că tu eşti de vină.

Colonia gâlgâia, murând rochiţa Olguţei.

— Grigore, să-ţi faci singur mâncare! — răsună glasul doamnei Deleanu.

— Intră. Am isprăvit.

— Ce faci acolo, Olguţa?

— Mamă dragă, aveam o pată pe rochiţă şi Herr Direktor a spus că iesă cu colonie.

— Tu-mi strici copiii, Grigore!

— Vezi, Herr Direktor!

— Mai bine spune-mi ce-mi dai de mâncare.

— Colonie... Asta meriţi.

— Atunci sunt sigur că masa-i bună!

— Te poftesc să mănânci la Bucureşti ca la mine!

— Bucureştiul are multe bunătăţi!

— Acele!...

— Care-s *acele,* Herr Direktor?

— Are să-ţi spue Dănuţ... peste vre-o câţiva ani.

— Grigore!

— Ba ştiu eu şi n'am să-i spun lui Buftea.

— Olguţa!

— Dacă ştiu, mamă dragă! La Bucureşti faci un chef.

— Cine ţi-a mai spus şi asta?

— Tu, mamă.

— Eu?!

— Sigur. N'ai spus tu că papa face un chef la Bucureşti?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— ...Am glumit!

— Atunci şi eu am glumit, mamă dragă!

— Tante Alice, se răcesc ochiurile, vesti Monica din pragul uşii, cu un aer de paj timid.

— Iacătă singurul copil cuminte din casa asta!

— Lasă c'am să-i arăt eu! — mormăi Dănuţ, uitat de toţi, atingând cu cotul pe Monica, dinadins rămasă la urmă.

Ochiul lui Herr Direktor, cel cu monoclul, nu făceà mare deosebire între femeile frumoase şi mâncările alese. Le priveà cu aceiaşi impertinenţă curtenitoare, în timp ce buzele întredeschise şovăiau parcă între vorbe şi fapte.

Se aşezară cu toţii în jurul mesei, păstrându-şi locurile obişnuite. In faţa tacâmului solitar al lui Herr Direktor, curba de aur roz a ochiurilor, palpità; alături de farfuria lor, mămăliguţa poetică şi adormită ca o poreclă moldovenească a soarelui; mai încolo, untul tatuat cu linguriţa şi împodobit cu două ridichi violent roşii; şi smântâna cu ten de madonă...

— Se aprobă!

— Măi omule, nu mai aprobă! Ia şi mănâncă. Acuşi e vremea mesei!

— Şi voi să mă priviţi?... Pardon!

— Te cred! Ce vrei să facem? Să-ţi întoarcem spatele?

— Să mâncaţi şi voi... Altfel să-mi plătiţi intrare!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mamă, eu zic să aducă un cantalup, propuse Olguța îndatoritoare.

— Hm? — consultă doamna Deleanu pe domnul Deleanu.

— Amin. Azi e bairam!

— Prohiro, adă un *cantalop*... Vezi, Herr Direktor, eu nu te las!,

— Așa ești tu, Olguța: îți place să te sacrifici! — glumi doamna Deleanu.

— Mamă, spune tu drept dacă și ție nu-ți place cantalupul dela ghiață?

— Imi place: cum nu!

— Atunci ne sacrificăm împreună!

— Olguța!

— Dragă Alice, toate bune și frumoase în casa ta, începând cu tine! Cum se face numai că la voi...

— ...nu-s scrumelnițe? — îi luă vorba din gură Olguța, luându-i și monoclul ca să-l imite mai bine.

La masa lui Herr Diretor, scrumelnița făcea parte dintre farfurii, și țigara dintre mâncări.

— Olguța, scoate monoclul: asta-ți mai lipsește!... Fumat! fumat și iar fumat! Mâncare se mai chiamă asta Grigore?

— Omoară microbii și ajută digestia!

— Lasă scrumelnița, Dănuț!

— Dă-mi-o, Dănuț.

— Nu i-o da!

Olguța smunci scrumelnița din mâna buimăcită de două magnete potrivnice, și o insinuă pe masă.

— Mamă, uite ce face Olguța!

— Așa îți trebue dacă nu asculți!... Și tu, Olguța, de ce nu faci cum spune mama?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mi-ai spus *mie* cevà, mamă dragă?

— Am spus. Ajunge.

— Mamă, tu nu eşti decât mama mea, pe când Herr Direktor...

— Ce-i, mă rog?

— El e musafir... şi tu eşti gazdă.

— Obraznică mai eşti!

Profira intrà solemn cu sarmalele; după ea Anica purtătoarea cantalupului palid şi zbârcit ca un cap de mucenic al scopiţilor.

— Cine-i amator de cantalup să ridice un deget.

Olguţa împunse cantalupul cu două degete.

— Vezi, Monica, asta-i o figură de jiu-jiţiu. Dacă erai tu în locul cantalupului — Olguţa se aplecă la urechea Monicăi de teamă să n'o audă Dănuţ,—trebuià să-mi despici degetele cu palma. Altfel îţi scoteam ochii. Aşà se parează. Să ştii dela mine!

Monica ridică un deget încovoiat, reţinându-şi o modestă felie.

— Nu aşa. Uită-te la mine.

Cu muchea palmei, Olguţa despică aerul, scurt, tăios.

Domnul Deleanu se aplecă asupra cantalupului, îl mirosì, apoi cu buzele strânse şi nările dilatate, privì plafonul dând din mână.

— Vous m'en direz des nouvelles!... Măi, tot jidanii mei, săracii! Numai ei ştiu s'aleagă ce-i bun: cum îi avocatul lor aşa-i şi cantalupul avocatului... Mă duc s'aduc „Curaçao"-ul. Grigore, tu vrei cognac?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Contra! Sunt la al doilea abataj de sarmale! După asta să-mi face-ţi coliva.

Dănuţ ridicase degetul subt faţa de masă. Ce? Erau la şcoală? Sigur că mănca şi el. Nici nu mai încăpeă vorbă. Se simţiă în stare să mănânce el singur tot cantalupul.

Din cantalupul tăiat în două, ca dintr'o besacteă orientală, curgeau şiraguri blonde şi roşcate.

— Hm-hm-hm! se pregăti Olguţa zăngănind cuţitul de farfurie.

Cu o legănare de evantaliu, mâna Monicăi alungă mirosul sarmalelor... Buzele lui Dănuţ se crăpară umede, topind în gură şi în plămâni adierea care te face să închizi ochii şi să-ţi lărgeşti nările şi pieptul, ca întâia sărutare a fecioarelor aprige.

— Dănuţ, tu nu mănânci cantalup?

„Sigur că da, sigur că da" vociferau gândurile îmbătate de făgăduinţi mereu împrospătate.

— Nu, merci.

De ce? Tăcu mândru şi amar... De ce?... Fiindcă aşa vroiă... De ce?... De multe ori buzele lui Dănuţ erau duşmanele lui Dănuţ... De ce?... Lasă...

— Porţia lui o mănânc eu, hotărî Olguţa, dând din picioare.

Dănuţ înghiţi în sec de mai multe ori, cu ochii la farfuria sarmalelor — lua-le-ar dracu'! — cu sufletul la poarta paradisului pierdut unde vegheă Olguţa cu dinţii şi cuţitul.

— Dănuţ, noi doi nu umblăm cu fleacuri. Hai şi-mi ţine tovărăşie. Sarmalele-s mâncare serioasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.vistatransilvania.ro/mdrr1901-1903

— Da moşu' Puiu. Chiar mi-i poftă.

— Vai de mine, Dănuţ! Ce-i lăcomia asta? Acuma ne-am sculat dela masă!

— Lasă-l să mănânce cât vrea. La vrâsta lui...

— Bine-bine! Profiro, dă-i o farfurie, oftă doamna Deleanu... Şi să mănânci frumos, te rog! Măcar atâta!

— Buftea-Buftea!

Buzele Olguţei insultau pe şoptite, şi topeau lung aurul onctuos din care o apăsare numai revărsà şipote de miere glacială.

Dănuţ întoarse capul, strivi o lacrimă între pleoape, şi cu un gest de sinucigaş împlântă furculiţa în sarmale.

Aroma cantalupului pluteă răcoroasă deasupra arşiţei de varză ardeiată, ca un curcubeu al fericiţilor.

* * *

In odaia turcească, pe cinci divane rânduite 'n şir dealungul zidurilor de cetate, odihneau covoare moi de lânuri înflorite 'n Orientul unde lenea şi cadânele-s frumoase ca şi basmele celor o mie şi una de nopţi.

La fiecare căpătâiu, vegheau măsuţe arăbeşti, fin încrustate cu lucirile de ger ale sidefului. De pe nici-una nu lipsià tablaua de aramă împodobită cu mlădii desenuri, nici narghileaua cea cu trompă lungă pentru fumul lung.

Pe jos, covor mai plin decât ale divanurilor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1931

pe care orice zgomot amuțeă desculț — ca și țigăncile de-odinioară, care aduceau boerilor un zâmbet roșu în dinții albi, și dulceața de trandafir între pahare brumate. Pe ziduri, panoplii de arme vechi cu tecile împodobite ca odăjdiile mitropoliților; icoane cu obrazul castaniu îmbrobodit în aur și argint; și două portrete în rame ovale: tinerețea cu haine și bucle demodate a străbunilor copiilor de-acum.

Și mai eră ceva în odaia trecutului: un cufăr-dulap dela Wertheim, *ultimul model*. S'ar fi încruntat poate strămoșii văzând prihana, și la încruntarea lor, hangerele și iataganele din cui ar fi dat iureș... Dar cufărul dela Berlin eră încărcat cu daruri.

De aceia, în liniștea exotică a odăii turcești. portretele străbunilor ședeau la locul lor așteptând să se deschidă ușa și să năvălească strănepoții, — să se deschidă cufărul nemțesc și să răsune veselia copiilor de-acum în fața zâmbetului tinerilor de atunci.

...De mult, Herr Direktor abiă sosit din Germania — cu monoclu, ras pe deantregul, tuns cu numărul zero și împodobit cu semiluna unei cicatrice de Schläger — venise la Medeleni să facă vizită cumnatei sale și părintelui ei, răposatul conu Costache Dumșa.

— Măi Neamțule, unde să te culc pe tine?— îl întrebase conu Costache privindu-l cam de sus, după un dejun subt nucul din livadă, cu lăutari și Cotnar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— In odaia turcească, răspunsese Herrr Direktor, nesocotind — poate din pricina monoclului, poate din pricina Cotnarului — posomorala coborîtă pe faţa venerabilului bătrân.

— Şi ce ai să faci cu cinci paturi, măi păgânule? Pentru un cap de *steclă* şi spân, ajunge unul singur.

— Coane Costache, să-ţi spun care-i cântecul: când m'oi culcà eu singur într'o odae cu cinci paturi... şi turcească pe deasupra, am să visez că-s sultan la mine în harem. Ş'are să fie bine! Şi când m'oiu deşteptà dimineaţa cu grija celor cinci belele din vis, ş'oi vedeà cinci paturi goale, are să fie şi mai bine. Şi cât oiu stà la Medeleni, am să te binecuvântez, Coane Costache, când m'oi culcà şi când m'oi deşteptà, ca pe Dumnezeu.

— Măi!... Ştii că nu-i prost Neamţu'! Să mai aducă o *steclă* de Cotnar. Ia să-i mai ziceţi un cântec moldovenesc. Brava, Neamţule! Tot moldovan ai rămas pe dinăuntru.

De atunci, odaia turcească în care nimeni nu intrà, rămase odaia lui Herr Direktor. Vorbele lui Conu Costache erau pravilă în casa bătrânească.

* * *

Rezemându-şi creştetul capului de divan. Olguţa făcù o tumbă şi încă una, gata să nu le mai isprăvească.

— Olguţa, ce 'nseamnă asta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tumbe, mamă dragă, răspunse capul de pe divan rostogolindu-se.

— Dă-te jos.

Olguța începu să fumeze din narghilea.

— Olguța, astâmpără-te.

— Să-ți ajut, Herr Direktor?

— Imposibil! Mâna de femee în lada mea!?

Tocmai desfăcuse lada. In genunchi în fața ei, trăgeă saltarele pe rând. In lăzile lui Herr Direktor, domneă o ordine amănunțită și strategică. Herr Direktor cu ochii închiși, și-ar fi putut îmbrăcă fracul, culegând, una câte una, toate cele trebuitoare dela locul lor, și de îndată s'ar fi putut dezbrăcă, îmbrăcând pijamaua, smokingul sau un sacou.

Și doamna Deleanu erà meșteră la alcătuirea lăzilor. De unde, rivalitate.

— Cu așa ladă nu-i greu să fii ordonat!

— Cu așa ordine, orice ladă-i la 'nălțime.

— Sfântă modestie!

— Sfântă dreptate!

Lui Dănuț îi bătea inima repede, înnecându-l. Își frecà mereu mânile, ca jucătorii de bacara când au pontat fundul buzunarelor. Uitase de Olguța și de toate cele. Sufereà, copleșit de presiunea cadourilor... și ceilalți nu mai tăceau odată: țț-țț-țț... In preajma cadourilor, bucuria se prefăceà în chin și nu mai erà bucurie. Tot așà pățeà când erau prea multe bunătăți la masă. De pildă: icre negre, ghiudem, salam, masline marinate... și cataif cu frișcă la sfârșit. Lăcomia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

îl exaltă așa de tare, încât nu-i mai era poftă de nimic și mâncă în silă, dar mult, ca să nu se căiască mai târziu...

Monica știa să organizeze geamandanul cu lucrușoarele ei și zestrea păpușelor. Dar ce-are-a face o biată odăiță cu un palat!

— Tante Alice, parcă-i o vitrină!

— Bravo, Monica. Ai auzit, Grigore? Asta-i portretul ordinei tale: fanfaronadă!

— Invidia traducând elogiul sincerității! Și asta-i un portret: nu? Să trăești, Monica... Încep cu moșnegii. Poftim, Alice: o pereche de ochelari pentru cochetele venerabile.

— Ești în stare!... A! Face-à-main! Merci, Grigore. N'ai uitat comisionul.

— Cum îi lada asa-i și capul: ce intră nu mai iesă... decât atunci când trebue.

— Napoleon!

— Al lăzilor, da... Poftim și notele.

— Bach?

— Habar n'am! Am luat ce-ai scris. Bach sau ciorapi, mi-i tot una, — cu o ușoară preferință pentru ciorapi!... Uf! Bine c'am scăpat! Muzica asta îmi dădea migrene.

— Cred că alte muzici... mai ușoare... mai berlineze!

— Acelea te lecuesc de migrene.

— Migrenele capului tău!!

— Iorgule, tu ce spui?

— Eu, dragă, regret migrenele burlacilor... Mie mi-au rămas celelalte... și piramidonul.

— Frumos!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

— Şi Minerva, dragă Alice.
— Cine-i Minerva, papa?
— O cucoană, Olguţa.
— Ce nume!
— Aşa-s cucoanele!
— Sigur, papa.

Unul câte unul, pachetele pe jumătate desfăcute de doamna Deleanu, erau rânduite de Monica pe divanul cel mai apropiat. Aceiaşi însufleţire copilărească, creştea în toţi deopotrivă, ca subt streşinele tuturor caselor când se întorc păsările, primăvara. Numai Dănuţ, cu mânile înfundate în buzunarele pantalonilor, şedea ursuz, ca zgribulit de frig.

— Iorgule, ţi-aduci aminte când se întorceă tata de prin judeţe, dela sesiunile Curţilor cu Juri?

— Bietul tata! Parcă-l văd. Inainte de-a se desbrăcă, ne chemă în biuroul lui: „Aţi fost cuminţi, copii?" „Cuminţi" răspundeam noi în locul mamei. Erau singurele ocazii când treceam şi eu drept copil cuminte... Două pistoale de tinichea cu petiţe...

— ...peştişori de mintă...

— ...balonaşe anume făcute pentru urechile mamei... Grigore, ţi-aduci aminte de cele două capete de leu de pe speteaza fotoliului?

— Cum nu! Tata ne speriă că muşcă, şi tu le-ai pus în gură câte-o bucăţică de carne crudă ca să-i îmblânzeşti. Ţii minte? Acolo a rămas carnea.

Muzeul Digital al Românilor Români
revistatransilvania.ro/mori 1901-1932

— Bietul tata!... „Măi băeţi, de unde vine aşa miros urît?" Cum să-şi închipue bietul bătrân că leii de lemn deveniseră carnivori!

— Se stricase carnea, papa? întrebă Olguţa cu ochii scânteetori de mândrie, năvălind în trecutul poznelor părinteşti.

— Da, Olguţa, zâmbi domnul Deleanu. Parc'o văd pe mama cu ochelarii pe nas, inspectând pe subt dulap, pe subt biurouri, pe subt covor... S'a uitat la tălpi: nimic!

— Şi tu tăceai, papa?

— Tăceam, ce era să fac!

— Si Moşu' Puiu nu te-a spus?

— Se poate! Fraţi şi trădători?

— Şi ce s'a întâmplat?

— Tot mama a descoperit isprava! Aveă un nas! Când începusem să fumez — eram printr'a patra de liceu — mâncam câte o lămâe întreagă şi fugeam pe-afară cu gura deschisă ca să nu mă simtă, — şi tot mă descopereă.

— Papa, te-a bătut pentru *conserve?*

— Nu m'a putut prinde. M'am suit pe acoperiş, ameninţând că mă zvârl de-acolo dacă nu mă iartă...

— Iorgule! — îl mustră doamna Deleanu.

— Aşa-i Semănam cu Olguţa când eram mic!

— Ş'acuma, papa.

— Olguţa!

— Acuma 'mi sameni tu mie, oftă domnul Deleanu.

— Herr Direktor, mai spune ce făceă papa?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce faci şi tu: supără pe mama... Bietul tata! Când te gândeşti că din lefuşoara lui de magistrat cinstit izbuteă să pue deoparte pentru cadouri... şi pentru studii la Berlin...

Monoclul căzuse din ochiul lui Herr Direktor, lăsând în loc privirea amintirilor.

Olguţa se aşează pe marginea divanului, îngândurată: „Săracu' Moş Gheorghe!"

— Dănuţ, adă-mi un foarfece din trusă.

— Ce ai acolo? întrebă doamna Deleanu.

Herr Direktor îşi puse monoclul.

— O surpriză!

— Spune ce-i?

— Foarfecele are cuvântul cu precădere.

— Ştofe?

— Tţ!

— Bomboane?

— Ba.

— Cărţi?

— De joc?

— Eu întreb. Răspunde.

— Degeaba. N'ai să ghiceşti.

In jurul tainicului pachet se adunară toţi, privindu-l încruntaţi. Herr Direktor dezmierdă hârtia mută.

— Pot să vă spun că vine de peste nouă mări şi nouă ţări; că e de gen neutru: honny soit qui mal y pense; că e cenuşiu pe dinafară şi roşu pe dinăuntru; că-i dulce la pipăit; că-i plin de păsări gingaşe care au calitatea că tac; că cei dela care vin sunt ga... sunt palizi; şi că va fi la modă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei!

— Poftim. Mai poetic nici că se poate! Ghiciţi.

— Precizează.

— Ce să vă mai spun?... Că 'n ţara de unde vine se beà mult ceai.

— Rusia?

— Acolo se beà votcă.

— Anglia.

— Te-ai depărtat.

— Uf! Nesuferit eşti cu...

— ...cadourile tale, complectă Herr Direktor.

— Cu enigmele tale.

— Draga mea, cadoul fără enigmă e ca o cucoană cinstită: nu interesează!

— Grigore!

— Tu eşti interesantă din alt punct de vedere!

— Poftim, moşu' Puiu.

— Dănuţ dragă, tu mi-ai adus cleştele de unghii! Eu ţi-am cerut foarfecele.

— Grigore, nu te mai strâmbà. Isprăveşte cu subtilităţile.

— Bine, o să-mi plătiţi cleştele.

— Ţi-l plătesc.

Tacticos, Herr Direktor tăiè sfoara, o strânse ghem, desfăcù învelitoarea descoperind o alta de hârtie de mătase, le păturì...

— Asta-i farsă!

— Mă rog...

— Eu cred, Herr Direktor.

— A ta va fi împărăţia cerurilor. Uitaţi-vă în sus. Un-doi-trei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Zvârlite 'n sus kimonourile japoneze se desfăcură şi căzură iluminate de auriu şi roşu ca fâşii desprinse din cerul legendelor nipone.

De-o vrâstă cu Olguţa şi Monica, doamna Deleanu îngenunchie pe covor, asupra minunilor.

— Iorgule, am scăpat de femei. Acuma e rândul tău. Copiii vin la urmă. Fuu! Da' cald mai e!

— Scoate-ţi surtucul, măi omule.

— Simandicoasă doamnă, se poate?

— După aşà surpriză eşti suveran.

— Uite, Iorgule, adevărate ţigarete orientale. Excelente. Fiindcă-s fără carton ţi-am adus o ţigaretă.

Galbenă şi plină, ca tăiată într'un miez de ananas, ţigareta de chilimbar deşteptă zâmbetul pomului de Crăciun pe chipul domnului Deleanu.

— Her Direktor, aşi vreà să-ţi spun cevà.

— La dispoziţie.

— Nu. La ureche.

— Poftim urechea.

— Herr Direktor — nu te supără — eu aşi vreà să-i dau Monicăi kimonoul meu. Ştii, mie-mi place foarte mult, dar mi se pare că Monicăi îi place şi mai mult.

— Vino să te pup, gură de aur.

— Şi eu, Herr Direktor.

— Olguţa să nu crezi că te-am uitat! Acuma vine rândul vostru. Kimonourile erau pentru cucoane.

— Herr Direktor, şopti Olguţa, te rog dă-i-l tu. Ştii, mie nu-mi vine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dragii mei, să isprăvim cu buclucurile, începù Herr Direktor acoperind cu mânile saltarul de jos... Olguţa, tu eşti cucoană?

— Nuu, Herr Direktor!

— Bravo ţie. Tu eşti în partida mea... Aşà dar kimonourile sunt ale cucoanelor... Monica nu te superi? Ia să vedem cum îţi vine. Unu-i mai mic, acela-i al tău... Hocus-pocus-filipus!...

Cu o surprinzătoare debăcie, Herr Direktor o metamorfoză pe Monica într'o clipă.

— Ia să vedem... măi da' frumoase-s Japonezele! Mă mut în Japonia.

— Monica, scoate-ţi cozile afară... Aşà. Vino să te sărut.

— Tante Alice, da' Olguţa?... Nu vreau aşà, şopti ea în braţele doamnei Deleanu.

— Lasă, nu te îngriji, Monica. Olguţa are destule.

— Merci, moşu' Puiu.

— Hopa!

Luând-o în braţe, Herr Direktor o aşeză pe divan şi se dădù îndărăt măsurând-o prin monoclu.

— Alice, schimbă-i pieptănătura. S'o facem Japoneză deabinelea... Merită Japonia!

— Vrei, Monica?

— Da, tante Alice, răspunse Monica prin visul kimonoului.

— Alice, să fii la înălţimea kimonoului... şi-a europencei.

— Cu-aşà păr nu-i greu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ş'acum deschid bazarul de jucării. Jos moşnegii!... Începem după vrâstă. Dănuţ e cel mai mare. Poftim o puşcă, Dănuţ. E cu doi ani mai mică decât tine: calibrul nouă. Uite şi-o cutie cu cartuşe. Uite şi cartuşiera.

Puşcă adevărată! Adevărată! La aşă bucurie nu s'aşteptă. Inima lui Dănuţ, ca un toboşar napoleonian bătu imnuri de glorie... Ţinând puşca în mână, aruncă o *altfel* de privire Olguţei. Olguţa îl priveă mai dinainte, aşteptându-l.

Întâlnindu-i ochii, Dănuţ îşi răsuci privirea spre geam, ocoli plafonul, şi strânse mai tare puşca. Ochii Olguţei parcă erau de un calibru mai mare decât al puştii.

— Dacă vrei, uită-te şi tu, Olguţa.

Mută, Olguţa luă puşca din mâna diplomatică în mâna ei războinică. Pusca devenise internaţională.

— Dănuţ. Dănuţ. Tot Dănuţ! Iar Dănuţ! Încă Dănuţ!... Nu cumva te-ai protejat?

Pachetele zburau unul după altul pe al treilea divan.

— A venit rândul Olguţei. Poftim cizme de călărie şi pantaloni de amazoană. Bluza să-ţi facă maică-ta. Cal să-ţi dea tată-tău.

— Măi-măi! De antilopă! — se minună doamna Deleanu pieptătând-o pe Monica.

— Ce vrei. Pentru-aşă gazelă!

— Herr Direktor...

— Olguţa!... Ajutor, oameni buni! Tigroică, nu gazelă! gemeă Herr Direktor năucit de sărutările Olguţei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1932-1932

— Uite, Herr Direktor.

Luând cizmele în braţe, Olguţa le sărută cu evlavie, pe fiecare în parte, cum sărutau străvechii luptători armele de luptă.

— Stai, că n'am isprăvit. Uite două *diabolouri*, o minge de foot-ball; şi uite,-uite...

Alte pachete zburară, despuiate cu înfrigurare de Olguţa şi Dănuţ.

— Ce ziceţi? — îi întrebă doamna Deleanu dându-se laoparte cu o încetineală savantă din faţa Monicăi.

— Aferim! aplaudă Herr Direktor.

Monica, roşie ca suflată cu vaporoş mărgean. şedea turceşte pe divan, cu genele şi umerii plecaţi şi mânile — în mânicile largi — încrucişate pe genunchi. Sfiala şi kimonoul îi insuflase gesturile înguste ale Japonezelor. Părul ei de aur tumultos, înflorise în coc nipon, prins cu pieptenii doamnei Deleanu... In rumen revărsat de zori, un pui de piersic înflorit, c'un paradis de aur pe creanga cea din vârf, învelit de zeul livezilor cu kimonoul unei fetiţe, ca să nu-i fie frig peste noapte: visul unui poet japonez îndrăgostit de piersici. Aşă erà Monica: o vignettă la începutul unei legende.

— Staţi, copii, uitasem. Deschideţi gura şi întindeţi mânile.

Herr Direktor desfăcù repede o lădiţă de carton îşi suflecă mânicile ca un hirurg, îşi cufundă mânile în cutie.

— Va banque!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Prune, cireşe, caise, renclode, piersici, pere. mere, pere, ridichi, alune, morcovi, cepe, castane, migdale... de *marţipan,* cădeau, săreau, se rostogoleau ca o grindină umoristică de fructe şi legume, făcute din pastă de migdale.

— Prinde-o, papa!

— Pe el. Olguţa!

— Au, Herr Director!

Duhul anarhic al neorânduelii, paradoxal răsărit din cufărul ordinei, intrase în odaia turcească. Trântiţi pe jos deavalma, mari şi mici, culegeau bunătăţile, de teamă să nu le calce.

Olguţa c'un morcov în dinţi, ca un nas de clown; Dănuţ, cu obrajii umflaţi de piersica din gură; doamna Deleanu, muşcând — minune! — dintr'o ceapă inofensivă; Monica, împiedicându-se în kimono, făcând mereu mătănii graţioase fructelor ca unor drăgălaşe zeităţi; domnul Deleanu, punând piedici Olguţei şi Herr Direktor, contemplându-i ca un boscar încântat.

— Apă! M'am topit!

— Un duş ne-ar trebui. Am înebunit cu toţii!

— Cine-i acolo? Intră.

Profira intră, clipi prosteşte şi rămase cu gura căscată... subt obştescul hohot de râs al celor de jos.

— Prohiro, uite ceapă dela Nemţi. Pune-o în gură, porunci Olguţa bombardând-o cu cepe.

— Mănâncă, Profiro, să vezi şi tu cum îs cepele de pe-acolo, stărui doamna Deleanu.

Cepele erau învălite într'o foiţă de mătasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1901-1974

dogorîtă care imită foiţa lor. Profira luă ceapa, o suci, o întoarse, tot trăgând cu ochiul la zâmbetul neliniştitor al copiilor.

— Fă-ţi cruce şi mănâncă, o sfătui Olguţa văzând-o că se codeşte.

— Hai Profiro, zi: Doamne-ajută.

— S'o curăţ, coniţă... Nu-i lucru curat.

— Ia nu te mai strâmba. Parcă n'ai mai văzut ceapă de când eşti!

Profira făcu o cruce cu limba în gură şi muşcă din ceapă, fără s'o mai curăţe, cu nările înfiorate de teamă.

— Ptiu! scuipă ea în pestelcă, scărpinându-şi limba cu dosul palmei.

— Te-ai otrăvit.

— Doamne păzeşte! Asta-i doftorie, coniţă!

— Ceapă nemţească, Profiro!

— S'o mănânce sănătoşi. Mă lipsesc.

— Fugi şi adă apă de băut.

Un morcov aruncat de Olguţa o expulză pe Profira. Ridicându-se în picioare, doamna Deleanu redeveni severă gospodină.

— Vai-vai-vai! Ce-am făcut aici! Parcă-i un bazar din Stambul.

— Herr Direktor, lasă-mă să-ţi fac un turban, îl rugă Olguţa născocind un mijloc de-a prelungi dezordinea.

— De unde turban?

— Fac eu c'un prosop.

— Se aprobă. Atunci daţi-mi şi un şal.

— Ştiţi ce? — se amestecă doamna Deleanu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din nou convertită la extravaganţe, — hai să ne costumăm cu toţii. Fiecare cum vrea. Mâna liberă fantaziei fiecăruia.

— Eu rămân aşă, tante Alice, se rugă Monica.

— Sigur, tu eşti gata costumată. Şi eu tot Japoneză mă fac.

— Da' eu, mamă? întrebă Dănuţ.

— Tu... căută doamna Deleanu îmbrăcând kimonoul, — tu...

— Mamă dragă, el are costumul japonez, — interveni Olguţa cu o ciudată suavitate în glas.

— Nu vreau. Ce te-amesteci!

— Ce idee bună! Sigur, Tu ai costumul lui Kami-Mura. Du-te şi ţi-l pune.

— De ce, mamă?

Fiindcă şi eu is Japoneză şi Monica.

— Da! Monica are haină frumoasă, bombăni Dănuţ.

— Cred bine! Ea e domnişoară. Tu eşti soldat viteaz.

— Da! cu haine urîte!

— Dănuţ, te rog să nu-mi strici cheful. Du-te şi te'mbracă. Aşă vreau eu.

— Fără puşcă? se posomori Dănuţ mai tare.

— Cu puşcă şi cu tun dacă vrei! Hai, repede.

— Alice, dă-mi şi mie o idee.

— Tu... tu şi Grigore sunteţi Turci, — adică tu eşti paşă — îţi fac eu turban şi tot dichisul—iar Grigore-i eunucul haremului.

— Dragă Alice, nu-i fi având tu vre-un strămoş mongol?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revistatransilvania.ro/index1902-1932

— ...?

— Uită-te 'n oglindă. Eşti Japoneză autentică.

Părul negru, în noua pieptănătură, ochii depărtaţi şi paloarea brună a obrajilor ovali, erau un adaos exotic la kimono.

— Mai ştii! zâmbi doamna Deleanu.

— Ia priviţi, îi invită Olguţa cu un gest teatral, Cu prosopul împrovizat turban în jurul capului, Herr Director avea înfăţişarea unui Indian de operetă. Şalul turcesc de pe umeri nu izbuteă să anuleze efectul european al monoclului şi al zâmbetului de rigoare.

— Ha-ha-ha! Ia uitaţi-vă la Buftea!

— Kami-Mura!

— Bravo, Kami-Mura, eşti în formă!

Dănuţ, se retrase pe lângă zid într'un colţ, târând săbiuţa ruginită şi zângănitoare, ca o ruşine întrupată în coadă de tinichea.

Ca dimensiune, uniforma de amiral japonez aveă şase ani, Dănuţ unsprezece! Iar chipiul, prea mic, se răzbună exagerând circonferinţa 'buclată a capului care o purtă plouat!

— Numai cafeaua şi rahatul îmi mai lipsesc! Narghileaua am, harem am, eunuc am, esclamă domnul Deleanu.

— Papa, tu eşti Nastratin Hogea.

— Prea onorat!... Şi tu, Olguţa?

— Eu îmi pun cizmele şi pantalonii de călărie. Mă fac haiduc şi o fur pe Monica.

— Mă aşteptam! — oftă doamna Deleanu, mai mult pentru viitor decât pentru prezent. Du-te şi ţi le pune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Profira intră cu tablaua de dulceți.

— Iraca'n de mine!

— Te-ai speriat, Profiro?

— Nici nu te-am cunoscut, coniță, sărut mâna.

— De ce râzi, Profiro? — o întrebă doamna Deleanu văzând tablaua primejduită de hurducăturile vulcanice ale veseliei pântecoase.

— ...

— Spune, Profiro.

— Să nu vă supărați, coniță! Tare-i frumos! Parcă-i la panoramă!

— Bravo, Profiro!

— Trăiască Profira!

— Să închinăm un pahar cu apă în cinstea Profirei!

— Să trăiți și dumneavoastră și tot veseli să fiți.

— Dănuț, tu nu te servești?... Da' tu ce cauți, Anica?

— Hă!

Prin ușa întredeschisă, Anica, numai ochi și zâmbet, sorbea tot ce vedea, minunându-se. Peste umărul ei, cu gura până la urechi, se ivi capul de lună umoristică al bucătăresei.

— Ce-i? Ați venit la panoramă?

— Hă!... Hă! zâmbiră dimpreună, cu glas de soprană și de bariton, Anica și baba.

— Hi-hi! — le îngână Profira, clipind din ochi către ele.

Se auzi un pocnet. Baba se răsuci. Anica o zbughi. Peste hotarul gol al pragului, Olguța sări în odae c'un bici în mână.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://pustaitransilvania.ro/mdrr1901-19

— Ce ţi-ai făcut, Olguţa?

— Musteţi, mamă dragă. Aşà au haiducii.

Musteţile de funingine împodobeau o fragedă faţă de haiduc mărunt, în stilul baladelor populare:

„Mustecioara lui
Pana corbului
Ochişorii lui
Mura câmpului.
Feţişoara lui
Spuma laptelui...“

Cizmele de antilopă, pantalonii bufanţi, şi mai ales bluza roşie cu centură de lac, erau licenţe poetice. Olguţa puteà haiduci printre flori de luncă, pe unde năvălesc fesurile macilor musulmani.

— Eu propun să redevenim oameni serioşi.

— De ce, Herr Direktor? — îl dojeni Olguţa.

— Mor de căldură în Turcia asta.

— Staţi. Nu vă desbrăcaţi. Am o idee.

— Spune, mamă dragă, spune.

— Să ne fotografiem.

— Să ne fotografiem. Bravo!

— Bine, dragă. Ce nu fac eu pentru copii!

— Ridicaţi storurile; eu aduc aparatul.

— Cum ne-aranjăm, Iorgule?

— Ce să ne mai aranjăm! Aşà cum suntem.

— Unde te duci, Dănuţ! — îl întrebă doamna Deleanu, întâlnindu-l pe coridor, cu sabia şi chipiul în mână.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— ...

— Hai înapoi, Dănuţ... Vrei să mă superi? Şi'mbracă-te la loc.

Mobilizat din nou în oştile ridicolului, Dănuţ mergeă, mânat din urmă de mama lui şi de blestematul aparat fotografic în care ruşinea clipei de faţă, înghiţită ca de-o sugătoare uriaşă, aveă să se întindă în viitor.

— Alice, hai şi tu cu noi.

— Şi cine vă fotografiază?

— Pune tu aparatul la punct; restul poate să-l facă şi Profira.

— Ţi-ai găsit! Nu pune ea mâna pe-aşă ceva s'o tai! Se teme!

— Să-l chemăm pe Kulek, propuse Herr Direktor. El se pricepe.

— Perfect, cheamă-l tu, Olguţa.

— Cum să-i spun, Herr Direktor?... „Komen sie, Herr Kulek... nach Herr Direktor". E bine?

— Spune-i ş'aşă, Olguţa. Are să vie râând. Să nu te superi!

— De-acuma aşezaţi-vă, îi pofti doamna Deleanu. Fraţii Turci alături pe divan. Aşă... Grigore, de ce nu stai turceşte?

— Poftim. Aşâ-i bine? A la turca, bre!

— Bun. Monica, tu stai la picioarele divanului cum ai stat adineoarea... Apleacă-ţi capul... puţin numai. Dănuţ aşează-te lângă Monica... Brrr! Crunt mai eşti! Adevărat Samurai!

— Küss die Hand, gnädige Frau. Was wollen sie, Herr Direktor? urmă Herr Kulek cam zăpăcit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Explică-i, te rog, Grigore... Olguța, tu stai la dreapta Monicăi. Așa.

Doamna Deleanu se așează la picioarele divanului între copii. Herr Direktor luă o narghilea și-și cabră monoclul.

Domnul Deleanu își răsuci mustețile.

— Ruhig bleiben, bitte schön.

Olguța privi cu coada ochiului pe Dănuț, — ironică. Monica își privea mânecile, dar vedea tot pe subt gene.

Dănuț, ținând recordul încruntării, întoarse capul obiectivului, lăsând posterității profilul unui amiral japonez cu bucle de fetiță, care pregătea o răzbunare aprigă Japonezei cu coc blond, ocrotită de zâmbetul haiducului cu mustețe de funingină.

* * *

De pe scări, doamna Deleanu — cercând să compenseze cu gravitatea tonului, neseriozitatea piepțănăturii și a kimonoului — vorbi apăsat:

— Grigore, te fac răspunzător! Ține-o din scurt, mai ales pe Olguța... Și nu uită pariul.

Olguța păstrase numai costumul de haiduc; mustețile și le spălase cu vată îmbibată în colonie.

— Mama-i fricoasă, Herr Direktor. Nu samănă cu mine.

— Ia lasă!

— Vorbesc serios, Herr Direktor.

— E fricoasă pentru *tine,* Olguța.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tot una.

— Ai să-ți schimbi părerea.

— Eu?? Niu.

— Tu. Și eu mi-am schimbat părerile decând am nepoți.

— Tu nu ești fricos, Herr Direktor.

— Sunt, când trebue... prudent.

— Ce-i asta prudent?

— Curaj cu linguriţa.

— Ca o doctorie.

— Aşa-i bine.

— Nu-mi trebue. Eu îs sănătoasă.

— Olguţa, de ce o superi tu pe mama?

— Fiindcă-i mama *mea*, Herr Direktor.

La câţiva paşi înaintea celorlalţi, cu puşca plecată în jos — ca vânătorii — Dănuţ îşi ducea oştirile la luptă. Oştirile din spatele închipuirii lui Dănuţ erau nesfârşite. Începeau de unde răsare soarele şi coborau şi suiau dealuri — hăt! în urmă — se revărsau pe câmpii, — şi abiă capetele lor ajungeau pe viteazul împărat din frunte, ai cărui paşi erau paşii oştirilor care-l urmau mute, supuse, ca o trenă uriaşă.

Armata din spatele concret al lui Dănuţ eră alcătuită din Herr Direktor, Olguţa şi Monica. Pentru expediţia vânătorească — copii fuseseră iertaţi de somnul ritual în această zi — Herr Direktor îmbrăcase haine uşoare de *tussor* şi inaugurase casca de colonist. Nu lipseau nici mănuşile cu toţi nasturii încheiaţi. Herr Director îşi păstră albeaţa mânilor îngrijite „ca o..." spuneă doamna Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce o ce, mamă?

— Ca o cucoană. Asta a vrut să spue mama şi nu găseà cuvântul.

— Merci, Grigore. Cuvântul acela îl găseşti tu mai uşor decât mine.

— El mă găseşte! — zâmbise Herr Direktor cu modestie.

— Grigore, eşti un caraghios! Uite: eu am mâni mai negre decât tine. Soarele-i sănătate. Atâta cochetărie la un bărbat?!

— Dragă Alice, îmi plac mânile ţigăncilor fiindcă-s fine şi uscate, nu fiindcă-s negre. Să mă iertaţi cu soarele dumneavoastră! Mă pârlesc eu deajuns la cărţi!

Monica mergeà alături de Olguţa. In sufletul ei, pe o creangă înflorită, se legănau pasările brodate pe kimono, la adăpost de puşti şi ochi de vânători.

...Armatele închipuirii lui Dănuţ, călăuzite de împăratul lor, mergeau să ucidă un zmeu străjuit de balauri. Primejdiile pândeau la tot pasul. Zmeul puteà se fure soarele şi să arunce noaptea ca un codru des în faţa năvălitorilor. N'aveà grijă împăratul! Dădeà foc codrului şi treceà mai departe printre flăcări. Parcă pompierii nu umblă prin foc!... Inaintea lui Dănuţ alergà Ali cu coada ţanţoş răsucită în sus ca o musteaţă rurală.

...Cânele împăratului erà năzdrăvan. Puteà creşte cât o vacă; se puteà preface în armăsar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1918

cu aripi, pe care nimeni nu cuteză să-l atingă... Dar pe împărat îl ascultă ca un câne.

Zmeul avea balauri la poartă şi buzdugan năpraznic în cui... Şi ce? Împăratul avea puşcă... Să poftească zmeul!... Împăratul avea în cartuşieră moarte pentru o sută de zmei şi tot atâţia balauri... Cartuşele le păstră Herr Direktor, dar Zmeul n'avea de unde să ştie ce ştia Dănuţ.

Armata din spatele lui Dănuţ — mai puţin Monica — mergea să ucidă o legendă şi să câştige o prinsoare cu prilejul botezului vânătoresc al puştii lui Dănuţ.

Iată obârşia legendei: In casa lui Conu Costache Dumşa, sultănise vreme îndelungată, peste toţi şi peste toate, Fiţa Elencu, sora lui mai mare, mult mai mare.

Vlăstar urât al unui neam de oameni frumoşi, Fiţa Elencu, eră hâdă pentru întregul ei neam în cumpăna a două veacuri, pe care o înclină înspre ea. Dar nimeni n'ar fi cutezat să gândească măcar, una ca asta, căci ochii verzi ca verdele veninului, ai Fiţei Elencu, răzbăteau dincolo de frunţile plecate în faţa ei. Deşteaptă pecât eră de slută, răutatea ei le întreceă pe amândouă la un loc.

Când plecă la Medeleni, în cupeu, însoţită numai de cărţi în felurite limbi, aduse de prin străinătăţi, — Iaşul boeresc, scăpat de robia roşie şi verde a unei limbi şi a unor ochi, — oftă cu dulce uşurare. In schimb, la Medeleni, începeau vremuri de bejenie. Peste copilăria şi tinereţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

doamnei Deleanu şi peste tinereţa mamei ei, Fiţa trecuse ca lăcustele prin lanuri. Un boer de pe vremuri o poreclise „soacra bucuriei" şi multele ei nurori nu puteau trăi cu ea în casă. Şi'n casa lui Conu Costache, Fiţa trăise încă şi după moartea lui.

Cu tinereţele fecioarei bătrâne se îngropase în trecut o taină şoptită odinioară, apoi amuţită. O dragoste... Oare?... Un tânăr îndrăgostit de Fiţa Elencu... Cu putinţă?... Înşelarea cu o ţigancă trupeşă dela Medeleni. O plimbare pe iaz, cu barca, un înec din care Fiţa Elencu scăpase... văduvă — şi o roabă bătută cu harapnice până când trupul luase culoarea sângerie a buzelor păcătoase, culoare ademenitoare de muşte verzui ca ochii Fiţei.

Ţăranii bătrâni vorbeau că iazu-i blestemat.

O singură slăbiciune avuse Fiţa Elencu — de nimeni ştiută — : Olguţa. Ochii negri ai feliţei de cinci ani nu se plecau în faţa ochilor verzi. Cruţaţi de bătrâneţă, ochii verzi urmăreau deseori prin casă, pletele brune şi fruntea scurt şi dârz tăiată, ca pe o inscripţie netălmăcită încă. Curând însă, o întâmplare nemaipomenită în lunga viaţă a Fiţei, o luminase.

Singurii dinţi de care bătrâneţa o despuiase pe Fiţa Elencu, erau cei obârşiţi din gingii. Fiţa purtă dantură. La prânz şi la masă, în faţa tuturor comesenilor, feciorul aduceă într'un pocal albastru, plin de apă, dinţii albi şi ţapeni ca un rânjet de strigoi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Naturalia non turpia".

Nimeni nu crâcnea. Pofta de mâncare pierea, ca toate celelalte.

Intr'o bună zi, Fiţa Elencu începu un post care ţinu mai bine de două luni — şi care-i grăbi sfârşitul — fiindcă dinţii luaseră drumul iazului.

Feciorul venise la masă cu pocalul gol, aşă de palid la faţă că parcă-şi aduceă inima în pocalul fără de dinţi.

— *Eu* i-am zvârlit în iaz, vorbise răspicat Olguţa, intr'o tăcere de oraş îngropat subt lavă.

— Să-mi aducă un pahar cu lapte la mine în odae. Şi mata, fetiţo, să pofteşti la mine după ce-i stă la masă.

Olguţa nu-şi pierduse pofta de mâncare: dimpotrivă, cu plecarea dinţilor, pofta-i venise la loc. După masă, intrase în odaia Fiţei trântind uşa, ostentativ.

— Am venit.

Fiţa o privise din cale-afară de lung — cu toată puterea ochilor şi a minţii — făcând-o pe Olguţa să crească mare în viitor, cum germinează o sămânţă în mâna unui Fakir.

Şi pentru intâia oară în viaţa lor, buzele fără dinţi sărutaseră c'un fel de acră duioşie, obrajii aprinşi ai Olguţei. Din clipa aceia, Fiţa Elencu nădăjduise că neamul ei de „papă-lapte" mai căpătase o Fiţă Elencu. O lăsase moştenitoare.

Drept răsplată, după bine-cuvântata ei moarte, Olguţa botezase cu numele celei răposate, o ciudată broască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din tată'n fiu, sătenii din Medeleni păstraseră vorba că iazu-i blestemat şi că Fiţa Elencu... După moartea Fiţei — spuneau ţăranii — se ivise în iazul cu pricina o broască neobişnuit de mare şi de îndrăzneaţă. Râioasă fireşte, domneà peste celelalte, cum domnise Fiţa cu ochi verzi peste toţi. Moş Gheorghe scăpase o vorbă — ca s'o ferească pe Olguţa de iazul necurat — vorbă necugetată! Olguţa începuse vânătoarea Fiţei iazului în care zâmbeà dantura celeilalte Fiţe. Praştia nu izbutise; nici meşteşugul vânătorilor de aiurea.

Acum, satul întreg ştià că Fiţa Elencu s'a prefăcut în broască fermecată. Şi la adăpostul legendei, broaştele nesupărate de nimeni se înmulţeau în voe ocărând cu glasuri din ce în ce sporite, priveliştile Domnului, cu broasca cea mare între ele ca un nesecat şi diabolic potir cu venin...

* * *

...Se apropiau. Iazul pustiu ca subt lună, sclipeà zimţat în bătaia piezişă a soarelui, mirosind a mâl şi a răcoare putredă.

...Impăratul redevenì Dănuţ fiindcă Dănuţ ştià legenda şi nu-i veneà să'nfrunte singur, iazul ocolit de toţi. Ridică puşca, ochì lung cerul până când îl ajunseră ceilalţi şi porni cu ei alături lepădându-se de puşcă: nu-i bine să te pui rău cu Fiţa Elencu! Ca simplu privitor e altceva. Lui Moşu' Puiu nu-i pasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1912

Răsună dinspre trestii orcăitul broaştelor, ca mii de saci cu nuci scuturaţi. Larma creşcu patetică. Orăcăitul se dezlănţui mai pătimaş, întretăiat de bocete, de văicăreli şi tânguiri — ca psalmodia unei sinagoge.

Pe mal şedeau broaşte cu gura blazată şi ochi astronomici privind cerul fără stele... Hămăitul lui Ali le făcu să tresară, fără să le alunge din lenea lor şi-a mălului.

— S'aşteptăm, Herr Direktor. Ai *s'o* vezi acuşi.

— Tu o cunoşti, Olguţa?

— Sigur. Nu pot s'o sufăr! Aşa-i de obraznică!

— Lasă, Olguţa, că-i vin eu de hac.

Monoclul lui Herr Direktor o aşteptă pe Fiţa Elencu. Şi puşca încărcată. Şi praştia Olguţei pe deasupra.

De aproape broaştele erau soliste. Latratul lor aquatic nu porneă vulcanic din craterul soarelui de-apus, sau din nostalgica paloare-a lunii, — ci din câte un trup bubos şi moale ca de bătrâneţă viermănoasă.

— Olguţa, poate că ese'n altă parte.

— Nu, Herr Direktor, iţi spun eu. Acela-i tronul ei.

Mâna Olguţei izbucni duşmănos, arătând cu degetul un ciot de salcie săltată deasupra apei, mult mai încolo de mal, ca dinadins. Incomat de lintiţă, ciotul păreă un trup de cal decapitat, oprit din salt, cu copitele în apă, şi'ncremenit.

Pânda începuse. Herr Direktor aprinse o ţigară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Olguţa îşi încercà praştia întinzând-o prelung cu un gest graţios. Monica ascultà ţânţarii al căror ţiuit apropiat erà ca freamătul tânguitor a mii de vioare, în cer parcă.

Un broscoi încălecă o broască şi împreunaţi se azvârliră hâzi în apa nupţială, urmaţi de un inel de-argint înfiorat. Alte broaşte ţâşniră din apă; cu salturi de gumă trecură prin mâl, rămânând în genunchi, nemişcate, cuprinse de un brusc extaz.

Din vălurele răsăreau capete cu ochi holbaţi de înnecat şi s'afundau la loc.

Dănuţ nu se simţeà la îndemână. Prin apă îl pândeau mii de ochi... Şi apa e adâncă!... Şi apa e ciudată ca o neînsufleţită mână de mort, care deodată poate să te apuce şi să te tragă *dincolo*...

Incet, încet, deandaratelea — ca cineva care se teme să nu fie prins pe la spate — soarele roşu, mare şi rotund se 'ndreptà de iaz, privindu-l.

Când vorbele amuţesc, gândurile încep să vorbească singure, iute, ciudat... Dănuţ ar fi fost mulţumit să-l *atace* Olguţa. Dar Olguţa pândeà luciul apei din preajma sălciei, ca pe-o uşă îndărătul căreia o mână apăsà clampa.

— Sst.

Nu vorbeà nimeni. Herr Direktor aruncă ţigara şi trase trăgaciul.

— Acuma să ştiţi că ese, şopti Olguţa, cu fruntea brăzdată.

Monica îşi astupă urechile.

In jurul sălciei, subt apă, zvâcneau noroadele mucegăite.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Uite-o! Nu trage. Mai stai.

Răposata Fiţa Elencu răsărise din apă... sau din salcie. Şi toate broaştele, împrejmuind cu ochi şi bube, salcia, începură a prohodi în cor.

Burduhănoasă ca un idol chinezesc, leproasă, ştirbă şi guşată, Fiţa Elencu nu se clinti din faţa puştei.

Glonţul porni, — piatra porni. Şi glonţ şi piatră în zădar.

Prohodul broaştelor, din ce în ce mai urlător, goneă parcă şi glonţ şi piatră.

Cu mişcarea elegantă a vânătorilor — asemănătoare cu destinderea în salt a ogarilor — Herr Direktor sprijini puşca de umăr şi trase din nou. Piatra după glonţ.

Galeş şi sinistru, Fiţa Elencu îi priveă.

Şi deodată, înghiţită, Fiţa Elencu rămase numai în ochii vânătorilor. Salcia goală. Broaştele se risipiră.

— Ce zici, Herr Direktor?

— Ştiu eu!... E greu să tragi în apă; te orbeşte lumina... Urâtă broască.

— Urâtă broască, oftă Olguţa.

— Urâtă, şopti Monica strânsă de un fior în spate.

— Hai să plecăm, Moşu' Puiu, se grăbi Dănuţ.

— Nu, dragă. L'am scăpat pe decan. Să ne luăm măcar revanşa cu membrii baroului. Institui premiu un leu de broască. Eu ţin contabilitatea. S'a făcut?

— Bravo, Herr Direktor! Lasă că le-arăt eu!

— Dănuţ, începe tu... Nu te pripi, măi băete!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ocheşte liniştit... Acuma trage. Ai scăpat-o. E rândul Monicăi.

— Eu nu ştiu, Moşu' Puiu.

— Inveţi... N'ai frică, Monica. Nu face zgomot, o îmbărbătă Herr Direktor văzând-o că-şi astupă urechile în loc să apuce puşca.

— Monica, mă supăr, interveni Olguţa. Eu aştept.

Dojana Olguţei o hotărî. Luă puşca, stângace — aşà cum fumează femeile care nu ştiu — şi trase la noroc. O broască intoarsă pe burtă deveni nufăr alb.

— Un leu pentru Monica... Ia să te văd, Olguţa.

Broasca Olguţei făcù un salt desnădăjduit şi căzù pe apă, arătând cerului, cu lăbuţa, inima rănită.

Ali alergà dealungul malului, hămăind. Un pocnet îl alungà înainte, altul îl întorceà îndărăt, mai mânios, mai buimac. Păreà că se luptă cu ţânţarii: el prea mare, ei prea mici.

— Pauză. Să facem bilanţul. Monica are doi lei; Dănuţ cinci; Olguţa opt... E rândul tău, Dănuţ,

— Ssst! Herr Direktor! Fiţa.

Pe iazul vânăt de înserarea cerului se făcuse linişte. Numai păpurişul din fund suspina uscat.

— Olguţa, trage tu; eu nu mai văd, şopti Dănuţ lepădându-se de puşcă.

Olguţa i-o luă din mână fără să-l asculte. Obrajii îi ardeau ca atunci când intrase în odaia Fiţei Elencu pentru răfuială. De astădată, broaştele amuţiră ca să răsune singur glasul celei de pe salcie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1938

De unde răsună?... De-acolo sau de-aiurea?... In tăcerea topită şi'n umbra clipei vinete, suiau cirezele negre din fundul pământului, mânate de un hohot de râs hurducat, înăbuşit şi gros.

— Ali, vin aici. Ţine-l de gât.

Dănuţ ascultă porunca epică. Olguţa se lăsă într'un genunchi, îşi sprijini cotul de genunchiul celălalt, şi ochi, şi ochi, până când ţelul se încrustă în burta albă ca un ciob de lună. Din inima Olguţei şi din puşca împietrită, glonţul ţâşni... şi nimeri. Labele Fiţei izbucniră în sus, tragice, ca braţele unui blestem. Imbrâncit de glonţul care-l găurise, trupul se prăvăli în apă...

Răsăreau stelele pe cerul creştin.

— Bravo, Olguţa. Asta-i lovitură de maestru. Meriţi o puşcă de vânătoare.

— Olguţa, îţi dau ţie puşca mea, sări Dănuţ cuprins de entuziasmul darnic al marilor evenimente.

— Merci, păstreaz'o. Eu am să am puşcă de vânătoare.

— Olguţa am câştigat pariul. Adică tu l-ai câştigat. Un cataif cu frişcă dela mama, — şi un flacon de parfum dela mine.

— Herr Direktor, nu se puteă să scape. Trebuiă s'o ucid.

— Dece, măi drace?

— Aşă... Fiindcă-mi eră frică de ea, răspunse tare Olguţa ca s'o audă şi Olguţele din trecut.

Acesta fu epitaful celor două Fiţe.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzical, visul unei nopţi de vară sună pe hotarul toamnei. Fluere şi flaute, cimpoae, cobze şi vioare, tălăngi, viole şi violoncelul monocord al buhaiului de baltă cântau din trei zări întunecate — albastru, pentru paloarea de argint a unei zări. Nu răsărise luna pe acolo; de mult trecuse soarele. In naltul luminiş, o stea tremură ca prinsă în pânze de paianjen.

Dânuţ cu puşca aplecată în jos, deschideà alaiul. Lătratul lui Ali crăiniceà victorii.

...Impăratul se întorceà singur dela luptă. Oştile îl aşteptau mai încolo, ca o pădure gata să 'nflorească sau să piară subt secure... Bietul împărat! Numai el îşi primejduise viaţa pentru ostaşii lui şi pentru liniştea împărăţiei. Ce împărat de treabă! Ce împărat viteaz! Bravo lui!

Şi ce întunecime! Unde-s ceilalţi?

— Moşu' Puiu, unde eşti?... Ali! Ali! Hei-hei...

Inainte erà cimitirul dela marginea satului îndărăt iazul cu Fiţa Elencu. Dar Moşu' Puiu erà înaintea iazului. O luă la goană îndărăt, cu puşca.

— Herr Direktor, dece nu-s eu băiat?

— Aşa a vrut Dumnezeu!

— Ei, Dumnezeu!

Herr Direktor schimbă un zâmbet ateu cu steluţa de sus.

— Sau cocostârcul.

— Ei, cocostârcul!

— Cine atunci? — întrebă şi se 'ntrebă prudent Herr Direktor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Mama, Herr Direktor. Iţi spun eu.

— Bine. Mama şi tata au vrut, amplifică scrupulos Herr Direktor.

— Nu. Mama singură.

— Dece tocmai mama?

— Ca să mă persecute.

— Ei!

— Ba da. Dece nu l-a făcut fată pe Buftea?

— Lasă-l în pace, măi drace! Ce-ţi mai trebue? Acuma eşti băiat: ai pantaloni.

Olguţa oftă amar.

— Nu-s băiat.

— Dece, Olguţa? Ce mai vrei?

— Nu ştiu!... Da' ştiu eu...

— Şi nu eşti tu mândră să fii la fel ca mama?

— Asta-i altceva. Herr Direktor. Mamei îi place.

— Şi ţie?

— Mie nu.

— Iţi plac băeţii, Olguţa?

— Mie?? Nu pot să-i sufăr.

— Atunci dece vrei să fii băiat?

— Eu nu vreau să fiu fată.

— Atunci ce vrei să fii?

— ...Vezi, Herr Direktor! Spun prostii... fiindcă-s fată.

— Da' tu, Monica? — o întrebă Herr Direktor, mângâindu-i cozile cu palma.

— ...Eu aş vrea să fiu ca tanle Alice.

— O iubeşti, Monica?

— Da.

— Şi pe mine?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr1901-1932

— Sigur, Herr Direktor, îl încredinţă Olguţa: ea e prietena mea.

Treceau în dreptul stogurilor de fân rânduite pe câmpie, ca nişte falnici cozonaci abia scoşi din cuptorul verii.

— Monica, aşa-i c'ai obosit? — o întrebă poruncitor Olguţa, încetinind pasul.

— Puţin!

— Da' tu, Herr Direktor!

— Ajungem îndată.

— Dragă Herr Direktor, mai avem... şi te-aş rugă ceva.

— La dispoziţie.

— Da' să-mi promiţi că faci.

— Depinde.

— Spune că da, Herr Direktor.

— Spune tu ce vrei.

— Spun, dacă promiţi.

— Spune.

— Vrsăzică mi-ai promis?

— Să zicem!

— Hai să ne odihnim, Herr Direktor. Uite: Monica nu mai poate.

— Şi mama ce-are să spue?

— Are să ne-aştepte.

— Cu biciuşca!

— Ba cu mâncare bună şi caldă fiindcă noi am câştigat pariul.

— Aşa să-i spui!

— Sigur. Eu am să-i spun.

— Să ne aşezăm... Da' unde-i Dănuţ?... Dănuţ... Dănuţ! Kami-Mura, stop!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

U-uuu... tra-raa... oo-ooop, hăuli ecoul desmăţat.

— Moşu' Puiu, mă duc eu să-l aduc, se oferi Monica, spăimântată de singurătatea lui Dănuţ.

— N'are să-ţi fie frică?

— Nuu, minţiră buzele Monicăi, desminţite de obraji.

Cu dinţii şi pumnii strânşi, Monica o luă la goană orbită de întuneric. Pe măsură ce se îndepărtă mai tare de cei rămaşi pe loc, alergă mai iute. Şi spaima, ca un greer negru şi strident, ţipa'n tăcerea ei: Dănuţ, Dănuţ, Dănuţ...

Inimile celor doi fugari, lovindu-se una de alta pe neaşteptate, căzură'n jos, de fier, şi zvăcniră în sus, istovitor de elastic.

Cu picioarele cosite Monica se opri în drum, închise ochii şi ţipă, gâfâind: „Dănuţ, ajutor"...

Lui Dănuţ, în sprinteneala fugii, îi căzuse puşca din mâni în dreptul Monicăi. Ţipătul Monicăi îl opri. Se întoarse îndărăt, ridică puşca şi încruntat se porni asupra Monicăi.

— Dece m'ai strigat?

Ţinea puşca de ţeavă, cu patul proptit în pământ, — calm. In schimb vorbele-i erau anemiate ca aripele fluturilor strânse în degete brutale.

Monica, mută, îl apucă de mână, sorbind adânc răcoarea serii.

— Lasă-mă. Nu vezi că ţin puşca?

— Tu eşti, Dănuţ?

— Eu, sigur, se făli glasul învârtoşat. Nu vezi! Ce cauţi aici?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— M'a trimes Moşu' Puiu să te chem înapoi.

— Şi dece fugeai?

— Mi-eră frică, Dănuţ.

— Aha!

— Te rog să nu mă spui Olguţei. Ea se supără.

— Şi eu mă supăr!

— Nu te supără, Dănuţ. Eu îs fricoasă.

— Ştiam eu!

— Cu tine nu mi-i frică.

— Hee! Cred!

— Tu eşti băiat; eşti curajos.

— Şi ce vrei?

— Să mergem înapoi.

— Şi dacă nu vreau?

— Atunci mergem acasă. Da' parcă şi tu veneai înapoi?

— Mă plimbam.

— Eu merg cu tine, Dănuţ, unde vrei.

— Ştii tu ce-i acolo? — o întrebă Dănuţ, arătând cu ţeava puştii.

— Satul.

— Nu. Ci-mi-ti-rul, vorbi tare Dănuţ, estompând treptat silabele fioroase.

— Vai, Dănuţ!

— Ţi-i frică?

— Cu tine, nu.

Dănuţ îşi stăpâni un oftat de uşurare.

— ...Bine. Hai *cu mine* înapoi.

— Lasă-mă să te ţin de mână, Dănuţ...

Două mâni se încleştară, încuiate în apropierea cimitirului. Porniră. Paşii lui Dănuţ creşteau. Din nou goana clocotea în el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dănuț, nu vrei să mergem mai încet?

— N'ai decât să rămâi singură.

— Nu, Dănuț... eu cu tine vreau... dă' nu mai pot. Hai mai încet, Dănuț...

— Dacă-ți place! Eu mă grăbesc.

— Dece, Dănuț? Moșu' Puiu ne așteaptă.

— Aii! Am spus odată!

...In drum, o vrăjitoare ațînuse calea împăratului. Cu mânile — fiindcă isprăvise gloanțele — împăratul se luase la trântă cu ea. In ajutorul vrăjitoarei săriseră din cimitir toate duhurile rele. Dar mânele împăratului erau de fier, ca și curajul său. Pușca într'o mână, mâna vrăjitoarei în cealaltă, — și la drum. Impăratul se ducea să înece vrăjitoarea în sângele balaurului răpus... Halal de-așă împărat!...

Din marele belșug ceresc, căzeau steluțe, stele și luceferi prin noapte și prin veacuri.

— Ce stai?

Dănuț întoarse capul îndărăt. Monica privea cerul cu ochii măriți ca și cum ar fi văzut zborul unui înger. Apoi, cu aceiași ochi, îl privi pe Dănuț.

— Vai, Dănuț, ce frumos e!

Așă se desvălui sufletului Monicăi, întâia noapte lirică a lunii...

— Unde-s — se răsti Dănuț dând drumul mânii de prisos de acum înainte.

— Crede-mă c'aici i-am lăsat! — se apără Monica, îndoindu-și degetele înțepenite de strânsoarea viteazului împărat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In locul vânătorilor de broaşte — ca într'o vrajă — un moş decorativ coceă păpuşoi la un foc aromat de vreascuri şi coceni.

La auzul vorbelor, moşul se aplecă şi întoarse un păpuşoi rumenit: pe stogurile de fân şi pe câmpie, şi poate şi pe cer, — o umbră mitologică răsuci gâtul unui balaur cu limbele vâlvoi.

— Moşule.

— ...

— N'auzi, moşule?

— ...

Autoritar, Dănuţ bătu cu patul puştii în pământ.

— Hei! Moşule! Eu îs dela curte!... N'auzi?

Moşul se întoarse clipind. Cu ochii micşoraţi şi troeniţi de sprincenele albe, îl privi pe Dănuţ cum priveşti o rândunică pierdută în cer, sau o gâză prizărită printre ierburi.

— Ha?

— Poate că n'aude, săracu'! — interveni Monica. Vorbeşte mai tare, Dănuţ.

— Tu să taci! Mo-şu-le, urlă Dănuţ, roşu la faţă, n'auzi odată?

— Aud?

— N'ai văzut un domn şi-o domnişoară? — răcni Dănuţ ca pentru cineva din lună.

Moşul trase cu ochiul la carul cu boi oprit în drum, trase cu ochiul şi la faţa lui Dănuţ, posomorită cu toată veselia flăcărilor, — şi-şi căută de treabă mai departe. Un alt păpuşoi fu tolănit pe cealaltă coastă de-o mână deprinsă cu focul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ei comedia dracului! — oftă din greu Dănuț.

Dacă și surâsul ar fi să aibă umbră, al moșneagului ar fi acoperit câteva fălci, de mare și bun ce era.

— Moșule-moșule, n'auzi?

— N'am văzut ni'că! Ei!

— Ești sigur?

— ...

— Ți-ai bătut joc de mine! — se întoarse Dănuț către Monica.

— Crede-mă că nu, Dănuț! Aici erau...

— Da' nu-s! — bătu el din picior.

— Poate că-s mai încolo.

— Du-te și-i caută.

— Parcă ți-ar fi nevastă, boerule!... Așa-i ghini!... Mai stați oleacă la foc. Ia luați câte-un păpușoi.

— Eu mă duc să-i caut, suspină Monica. A!...

Dănuț îi întoarse spatele.

Olguța răsărise din car, pe jumătate în bătaia flacărilor, făcând semn. Monicăi să tacă și să vie. Înălțată de brațele lui Herr Direktor, Monica se trezi în fân gâdilitor și parfumat ca un îndemn la râs, — cu stelele deasupra și șoaptele Olgutei la ureche.

— Olguța, să-l chem și pe Dănuț.

— Lasă-l să *te aștepte!*

— Să steà singur?

— Sigur. Așà a vrut!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://mdrr.transilvania.ro/mdrr1901-1922

Olguţa înjumătăţi păpuşoiul adus de Monica, suflând în palme. Se înfruptară toţi trei.

— Herr Direktor, ai băgat de seamă? Când mănânci păpuşoi parcă paşti!

— Merci!

— Să-ţi mai dau?

— *Reste!* Imi stric poafta de mâncare.

Culcat pe spate, Herr Direktor priveà cerul prin monoclu. Calea laptelui adià până'n zare, ca vântul într'un lan astral de rochiţa rândunelii.

„Un taraf de lăutari... şi celelalte" dori tainic Herr Direktor, oftând.

— Olguţa, trebue să pornim spre casă.

— Iaca pornesc.

— Cheamă-l pe moşneag.

— Parcă eu nu ştiu să mân! Hăis, boală! — îndemnă ea boii cu glas prefăcut.

— Iacă mă chiamă nepotu-meu. Stai, măi copchile măi! Nu porni.

Moşneagul se porni de lângă foc, păturind în pănuşi păpuşoi copţi.

— Apoi te las cu bine, boerule.

— Moşule, mă laşi aici?

— Păi cum?

— Moşule.

— ...

— Moşule, n'auzi? Vin şi eu.

— Aşteaptă-ţi copchiliţa, boerule. N'o lăsà, c'o mânâncă lupchii.

— Hăis.

Scârţţ-scârţ, scârţ-scârţ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Lupii? — murmură Dănuț îngândurat, strângându-se lângă foc.

Scârț-scârț, scârț-scârț... Parcă-i făceă in ciudă!

Cu pas împărătesc, legănându-și coarnele prin stele, boii trăgeau; carul scârțâiă. Moșneagul lângă boi. Și numai Dănuț lângă foc.

— Monica! Unde ești, Monica?

— Aici-s, Dănuț.

— Kami-Mura!

— Buftea, hoo!

— Uf!

...Din car, Dănuț dădu un bine-meritat congediu bravului împărat.

— Uite luna!

— Luna-i?

— Luna. Samănă cu tine, Buftea, când ai *oreillons!*

Răsărise colorată ca un abțibild, fără gură și sprincene lineare, luna care-o văd copii mici prin somn, strâmbându-se elastic: serioasă, veselă sau tristă.

Olguța o vedeă ilară și-i veneă să-i scoată limba.

— Nu seamănă cu Dănuț, Olguța! — protestă Monica după o scrupuloasă examinare.

— Da' cu cine seamănă? Cu tine?

— C'un nătărău de bostan! — glumi Herr Direktor.

— Buftea spune și tu cu ce seamănă. C'un glob de aur?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://cdrom.tatransilvania.ro/mdrr1901-1933

— Lasă-mă 'n pace.

— Fii politicos! Ai noroc că-s bine dispusă.

Dănuţ nu se gândeà la lună. Constatase din auzite prezenţa ei, şi o găsise în Turbinca lui Ivan, fără s'o privească pe cer.

Lui Dănuţ îi erà foame. Luna din Turbinca lui Ivon cu faţa ei de lipovan gras, erà stăpâna unei băcănii mai mare decât a lui Ermacov dela Iaşi. Dănuţ o vedeà punând în vastul coş de hârtie, cutii cu sardele; tăind patace roşcate de salam; deschizând cutii cu masline marinate; întinzând, spre gustare, cu vârful cuţitului, o aşchie grasă de caşcaval de Penteleu; desfăcând un hârzob de păstrăvi afumaţi...

— Herr Direktor, mie mi-i antipatică luna.

— De ce?

— Dela Slănic, Herr Direktor.

— Ce ţi-a făcut la Slănic?

— Trebuià să ne plimbăm *pe lună*. Pe atuncea eram eu mică.

— Şi-acum eşti mare?

— Nu. Da' atunci eram mai mică... Eu mergeam de mână cu Buftea, înainte. Şi'n urma noastră veneau nişte domnişoare care se sărutau cu domnii...

— I'auzi!

— Da, Herr Direktor. Eu vedeam umbrele lor... De ce se sărutau, Herr Direktor?

— Se jucau, Olguţa.

— Asta-i joacă!

— Joacă de oameni mari!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mai rău decât copiii, Herr Direktor! Eu n'am să mă joc aşă, niciodată. Herr Direktor, spune-mi drept dacă ţi-ar veni ţie să te săruţi pe gură cu o cucoană care nu ţi-i rudă?

— Aaa! Mai ales! Sigur că nu, oftă Herr Direktor.

— Sigur. Asta-i greţos. Uite: Monica-i prietena mea. Spune tu, Monica, mă spăl eu pe dinţi cu periuţa ta?

— Nu. Tu ai periuţa ta.

— Vezi, Herr Direktor! Ei, îţi spun pe onoarea mea, că domnişoarele celea se sărutau pe gură cu domnii de-acolo!

— Vai de mine!

— Crede-mă, Herr Direktor. De asta, eu nu le lăsam să mă sărute pe obraz... Şi eu am băgat de seamă că ziua nu făceau aşă. Numai când erà lună.

— Vrasăzică nu eşti bine cu luna?

— Nu, Herr Direktor. Când o văd îmi vine ciudă.

— Vin să te pup, Olguţa.

— Pupă-mă.

— Nu te superi?

— Nu. Tu eşti rudă cu mine... Şi tu nu faci ca domnişoarele dela Slănic.

— Ferească Dumnezeu!

La intrarea în sat, un tunel gălbui, găurì noaptea.

— Ne-am fript, copii! Au trimes după noi, zâmbì Herr Direktor recunoscând farul dela automobil şi presimţind ce adăposteà.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Iar Anica! — se supără Olguța... Moșule, ia vin să *grăim* oleacă.

— Să grăim!

Moșul rămase în urma boilor, ștergându-și musteața.

— Moșule, să spui că nu ne-ai văzut. Are să te 'ntrebe o țigancă — glasul Olguței scăzu — care umblă cu un Neamț: știi, Neamțu cu *căruța dracului*.

— Lasă că le-arăt eu! Neam spurcat! — mormăi moșul trecând lângă boi.

Herr Kulek se apropia, cu brațul încolăcit pe mijlocul Anicăi. Ținea farul în mână ridicată, ca pe o halbă.

— N'ai văzut pe boeri, moșule? — întrebă distrat, Anica.

— Hm! Ai să te-afurisești, fa! Chei din fața mea! Hii, boală!

Hohote de surdă veselie porniră din fânul carului, acoperite de râsul greerilor și-al cosașilor.

Spiritual, Herr Kulek lumină luna cu farul și trecu mai departe, vorbind Anicăi ca unei surdo-mute de același neam.

* * *

— Borșul, Profiro, strigă domnul Deleanu din cerdac, svârlind țigara.

— Borșul, Profiro! — întonă corul din car, prin zarva cânilor din curte și din sat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu lampa într'o mână şi cu lingura de salată în cealaltă, doamna Deleanu îi aşteptă pe scări, severă, ca o alegorie a Justiţiei casnice pentru acei care întârzie la mese.

— Poftim! Car cu boi vă mai lipsea! Domnule automobilist, acum se vine la masă, şi aşà?

— Păziţi, c'o arunc pe Fiţa.

— Aii!

Doamna Deleanu se ghemui, ferindu-se. Mănuşile lui Herr Direktor, purtaseră o clipă, groaznică poreclă. După mănuşi sări din car Ali, gudurându-se frenetic.

— Am câştigat pariul, întreabă-i, — ţipă Olguţa avântându-se din car pe-a doua treaptă în braţele domnului Deleanu.

— Adevărat?

— Veşnica ei pomenire! — intonă Herr Direktor.

— Uf! Slava ţie Doamne! — răsuflă doamna Deleanu. Parcă am avut o presimţire: cataifu-i gata.

— Ura pentru cataif!

— Dar n'am să vi-l dau fiindcă vă faceţi de cap.

— Patapum, bum... Dă-ni-l de sufletul lui Patapum, mamă dragă se jelui Olguţa arătând moartea declamatorie a bassetului.

— Ce-avem la masă? — năvăli Dănuţ scuturându-se ca un căţelandru scos din apă.

— Buna-sara, tante Alice... Olguţa a împuşcat broasca.

— Daa? Buna-sara, Monica. Hopa. Ţi-i foame?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mori1901-1932

— Grozav, tante Alice.

— Bravo!

Cu fân zburlit în părul blond şi cu obrajii rumeniţi, Monica clipeă, luminoasă în lumina lămpii.

— Da' unde-i Anica? N'aţi întâlnit-o?

— Caută luna! — mormăi Olguţa, mestecând un colţ de pâne.

— De miere! adăugă Herr Direktor, scuturându-se de fân.

— Grigore! Nu-ţi dau cataif.

— Are Kulek şi pentru mine!

Paşii Profirii duduiră. Aduceă castronul cu borş.

— Poftă mare, boerilor, le dori moşul, plecându-se.

— Asemenea, moşule.

— Hii, boală... Niè, potae!

Boii porniră visători prin ocara cânilor.

Aburii borşului pictară nostalgii pe feţele înfometaţilor.

In tăcerea deplină, vorbiră numai lingurile, greerii şi ochii cânilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA DOUA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?id=1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. I.

„Mediul Moldovenesc".

Ca dintr'un cantalup ţinut la gheaţă, dela-olaltă cu lumina soarelui, intră răcoarea prin ferestrele deschise: venîse toamna.

Coşuleţul cu struguri din mijlocul mesei, împodobit cu frunze bahice, luminà.

Struguri de culoarea dimineţelor blonde, şi-a celor verzui; de culoarea amiezelor bălane; de culoarea amurgurilor profirii; de culoarea miezului de noapte vânăt de duhuri necurate; de culoarea nopţilor albastre iluminate de somnul lunii, — se îngrămădeau redeşteptând icoana zilelor şi nopţilor trecute.

Dănuţ mâncà poama, iute şi plural. In farfuria lui sâmburi şi coji nu existau: numai scheletele verzi ale ciorchinelor înlăcrimate. Olguţa aruncà cojiţele, vehement, ca nişte insulte farfuriei, preocupată de mişcare mai mult decât de gust. Monica desprindeà boaba, o desbrăcà de cojiţă între buze şi pe când gura alegeà sâmburii de miezul apos, degetele aşezau cojiţa în farfurie, meditativ, ca pentru un joc de şah: se apropià sfârşitul vacanţei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Dănuţ, spală poama, de câte ori ţi-am spus! Dănuţ mulie strugurii în apă...

— Să ştii c'ai să capeţi apendicită! De ce înghiţi sâmburii?

„De-ar da Dumnezeu" dori Dănuţ în sinea lui, înghiţind înainte: se apropia şcoala.

— Un chibrit, cerù doamna Deleanu, turnând apă clocotită în ibricul de cafea.

Herr Direktor alese un chibrit din cutiuţă.

— Dă-mi cutia, omule. Doar nu-ţi cer luna!

— Imposibil! Cutiile de chibrituri dispar.

— Bine. Revanşa mi-o iau la caimac.

— Poftim cutia... numai să fie cafeaua blănită.

— De ce-or fi dispărând cutiile de chibrituri? — întrebă domnul Deleanu, aprinzându-şi ţigara şi punând cutia în buzunar, maşinal.

— Fiindcă toţi furăm cutiile de chibrituri ale celorlalţi! Dă-mi înapoi cutia.

— Ce cutie?

— A mea.

— De unde! A mea e. Am scos-o din buzunar. Poftim: o singură cutie... Ei! drăcie!

Două cutii eşiră din buzunar.

— Ai dreptate! Mare minune cu chibriturile! Se vede că au un element penal în compoziţia lor.

— Focul, nu chibriturile.

— Dela Prometeu cetire?

— Te cred.

— Bravo, Grigore. Voiu propune, când se va face revizuirea codului penal, o nouă infracţiune: delictul prometeian... Aşi face-o numai ca să văd

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

capul mui multor colegi *de dincolo*. „Ce-i aia?" „Cine-i ăla?"

— Cine-i *ăla*, papa?

— Un viteaz, Olguța. A furat focul zeilor și zeii l-au pedepsit mai rău decât pe hoți.

— Și el s'a făcut haiduc?

— Nu. A murit.

— Și cine l-a răzbunat?

— Literatura, zâmbi doamna Deleanu.

Olguța tăcu, încruntată. Anumite discuții însoțite de zâmbete, o supărau ca o convorbire într'o limbă pe care nu o înțelegea îndeajuns. Și pe deasupra, și mai presus de toate, o nemulțumeă surâsul lui Dănuț.

— Ce râzi?

— Am nimerit o boabă acră.

— Hm! Îți șade bine: de asta te-am întrebat. Parcă ești Patapum. *La dulce*, plângi?

Dănuț făcuse un spirit pe tăcute. Când domnul Deleanu explicase Olguței că hoțul focului fusese pedepsit, Dănuț gândise: „S'a fript!" Dacă n'ar fi fost și Olguța, Dănuț ar fi spus spiritul. Așă scăpase de Olguța! Indeobște, Dănuț erà tăcut pe dinafară și limbut pe dinăuntru, poate fiindcă înăuntru nu erà Olguța.

In jurul ibricului de cafea, hora violentă a flacărilor se roteà ușoară.

„Fuuu!"

Bolborosind, cafeaua se umflase deodată, clăbucită și mânioasă ca un curcan de șocolată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://vistatransilvania.ro/mdrr1901-1977

Ţinând ibricul de coadă, deasupra flăcărilor, doamna Deleanu începù culesul caimacului.

— Nu mai pot! — gemù Olguţa, combativă. M'am umflat. Mamă dragă, fă-mi şi mie o cafea.

— Ia mă rog.

— Te rog, mamă.

— Cafeaua nu-i pentru copii.

— De ce?

— Fiindcă enervează.

— Atunci tu de ce bei?

— ...Fiindcă ajută digestia.

— Şi eu n'am digestie?

— Ai şi fără cafea.

— Şi tu ai nervi şi fără cafea, mamă dragă, şopti galeş Olguţa.

— Olguţa, nu te obrăznici.

— Dacă mi-i poftă de cafea.

— Lasă că-ţi dă tata din farfurioară, un pic... un picuşor de poftă, adăugă domnul Deleanu simţind privirea de Neptun a doamnei Deleanu îndreptată asupra lui din clocotul cafelei.

— Bine că vine şcoala, oftă mama Olguţei. Să am şi eu puţină vacanţă... Dănuţ, ajunge. Du-te şi te spală pe mâni.

— Merci, tante Alice.

— Să-ţi fie de bine... Olguţa, hai şi tu; plimbă-te pe afară cu Monica. Acuşi trebue să vă culcaţi.

— Ştiu, oftă Olguţa. Papa, îmi dai cafea? Domnul Deleanu îşi umplù farfurioara.

— Suflă, Olguţa, s'o răcoreşti.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bruna furtună din farfurioară azvârli un val şi pe faţa de masă.

— Olguţa! Azi am pus faţa de masă.

— Mamă dragă, începù Olguţa după ce-şi sorbi cafeaua, de ce spui tu, când verşi cafea, că ai să iei bani?

— Fiindcă aşà se spune.

— Atunci de ce te superi când vărs eu?

— Iţi mulţumesc!

— Pentru puţin, mamă dragă. Merci, papa. Hai, Monica.

După ce rămaseră singuri, Herr Direkter începù să râdă.

— Cine-i profesoara Olguţei?

— O fată excelentă.

— Mult sânge rău trebue să-i mai facă.

— Inchipueşte-ţi că nu! Bine înţeles, lecţiile sunt *discuţii,* şi raporturile dintre ele, camaradereşti. Olguţa-i oferă ceai sau dulceaţă, şi profesoara, convorbiri instructive... Dealtfel, Olguţa învaţă uşor şi cu plăcere: singura moştenire simpatică dela Fiţa Elencu!... Şi sunt convinsă că prietenia cu Monica şi viaţa împreună or s'o mai îmblânzească.

— Păcat ar fi! — suspină domnul Deleanu.

— Păcat?! Gândeşte-te că-i fată, nu haiduc!

— Da-da. Aşa-i şade bine Olguţei... Să fi fost Dănuţ ca ea...

— „Dănuţ îi mai prostuţ: el samănă cu mama lui". Inchipueşte-ţi, Grigore, că această amabilitate mi-a fost servită în faţă, de o prietenă a voastră din copilărie... probabil un flirt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cine? — întrebă râzând, Herr Direktor.

— Domnişoara Dobriceanu.

— Mai trăeşte?!

— Dragă, îi de-o vrâstă cu voi!

— Biata Profiriţă! Dela ea nimic nu te poate supără. E latifundiară inexpropriabilă în împărăţia cerurilor. Aveâ mare admiraţie pentru Iorgu...

— Numai?

— Mai ştii!... Tu şi cu Dănuţ nu sunteţi *genul ei!* Ii plac oamenii limbuţi şi agresivi. Şi ea e un mieluţ. Da'-i plac toreadorii!... Săraca!... Iorgule, îţi aduci aminte ce obrăznicii îi spuneai?

— Da... Saraca!

— Dragii mei, începù Herr Direktor, ştergându-şi monoclul cu batista, ca pentru o luptă cu ochii, — fiindcă a venit vorba de Kami-Mura, şi fiindcă a sunat ceasul plecării...

— Deja?

— Dacă nu mă daţi voi afară mă dá toamna... Şi cum spuneam, fiindcă se apropie plecarea, aşi vreà să limpezim o chestie care mă preocupă serios. Ce intenţii aveţi voi cu privire la Dănuţ?

— Cum? E foarte simplu, răspunse repede doamna Deleanu. Il dăm la liceu.

— Şi?

— Punct.

— Grăbită mai eşti la puncte!

— Nu văd unde vrei s'ajungi?

— Indată... La ce liceu vreţi să-l daţi?

— La „Liceul Internat".

— Intern?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1918

— Vai, Grigore! Se poate una ca asta! Dănuț intern?... Extern, firește.

— Iorgule, tu n'ai nimic de spus?

— Eu sunt de acord cu Alice. Chestia-i limpede ca apa.

— Deloc!... Ce vrâstă are Dănuț?

— Unsprezece ani; nu știi?

— Perfect. Vrasăzică e băiat.

— Copil.

— Nu-nu. Băiat. Și nenorocirea e că pentru tine va fi mereu copil.

— E natural. Sunt mama lui.

— Foarte frumos și lăudabil. N'am nimic de spus. Tu ești o mamă admirabilă.

— Tț!

— Și tocmai de asta ești primejdioasă pentru educația unui băiat.

— Vai!

— Ascultă, Alice, să lăsăm fleacurile. Să vorbim serios. E în joc viitorul singurului tău băiat, singurului urmaș al numelui nostru. Tu știi bine că-ți iubesc copii. Da sau ba?

— ...

— Eu copii n'am. M'a ferit Dumnezeu de căsătorie până acum, și de-acum înainte știu să mă feresc singur. Așă că toată afecțiunea mea... și restul, e pentru copiii voștri. Și singura mea bucurie — alții ar numi asta ideal; eu îs mai modest — e să-i văd oameni... mai vrednici și mai întregi decât noi. Și, slavă Domnului, nici noi nu suntem de lepădat.

— Și? — se împacientă doamna Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Herr Direktor aprinse o nouă țigară.

— Vă rog să mă credeți că tot ce vă spun e gândit și copt de mult, în căpățîna asta fără de plete poetice... Vă 'ntreb: ce-are să se aleagă din Dănuț dacă va face liceul așa cum vreți voi?

Doamna Deleanu ridică din umeri.

— Dragul meu, ce s'alege din toți copiii crescuți în condiții bune, subt privegherea părinților. Răspunde tu mai precis... dacă poți.

— Cred că da. Un•ratat.

— Grigore!

— Azi ești în toane rele, zâmbi domnul Deleanu, cu oarecare îngrijorare totuși, ca la auzul unui gând de-al său, ocolit, și rostit de un altul.

— Nu glumesc, nici nu cobesc. Vă pot dovedi ceiace am afirmat, cu creionul în mână, matematic.

— Poftim... ai devenit prooroc!

— Nu, Alice. Degeaba te superi. Sunt convins că Iorgu gândește la fel: spune.

— ...

— Dragă Iorgule, tu ești un om de ispravă: iți iubești copiii, nevasta — hai să zicem, — dar ești un om comod, moldovan prin excelență. Și asta spune tot... Știi, de pildă, că ți se dărâmă acoperișul casei. În loc să-l dregi — ceiace te va scoate pentru câtva timp din tabieturile tale — ești în stare să te îmbeți în fiecare zi ca să uiți că din clipă 'n clipă, poate să-ți cadă în cap. Așa-i?

— Poate. Numai că, din fericire, acoperișul casei noastre e teafăr.

— Bine. Să lăsăm acoperișul. Nasturul dela

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-193

pantaloni, din zi în zi mai descusut, nu-l coşi la loc fiindcă te bizui pe noroc şi ai ferma convigere că norocul se preocupă de nemurirea aţei de care-ţi atârnă nasturul. Iar în ziua când îţi cade, devii pesimist şi faci admirabile stanţe melancoliei celor bătuţi de soartă, — fără ca să-ţi coşi alt nasture la loc... Uite Iaşul, Iaşul nostru, Iaşul! Un oraş care are poeţi şi n'are primari, fiindcă, bine înţeles, primarii sunt tot moldoveni. Toată activitatea primarilor se reduce la înzestrarea cu ruine din ce în ce mai poetice şi mai melancolice, a reveriei poeţilor din ce în ce mai beţivi, mai acri şi mai calici...

„Dragii mei, lenea moldovenească începe cu vorba moldovenească şi se închee cu fapta moldovenească. Voi nu vedeţi că limba noastră e făcută pentru femei şi pentru taclagii! Dulce — ce-i drept — şi molatecă, îngrozitor, deprimant de molatecă! Parcă-i vorbită numai din puf, la gura sobei, cu jumătate gură, între două cafeluţe cu şerbet, cu ochii cârpiţi de somn. Limba Valahilor e vulgară: recunosc. E brutală: adevărat. Dar e vioae. Vorbele-s scurte, răstite, ca pentru luptă. Ai impresia că cine le rosteşte are muşchi, şi muşchi vânjoşi, — şi nervi pe deasupra... Şi credeţi-mă că ce spun, spun cu durere, căci mi-e dragă Moldova... Uite, până şi dragostea pentru Moldova e plină de milă, ca pentru un biet bătrân nevolnic dar venerabil. Dealtfel asta e şi expresia consacrată a Moldovenilor pentru Iaşi de pildă: „Bătrânul nostru oraş! Bietul Iaşi!"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaforumiviania.ro/mdrr1901-1932

Toţi îl deplâng şi toţi revendică mila celorlalţi pentru bătrâna capitală a Moldovei.

„Şi spune-mi tu, Iorgule, dacă nu eşti prototipul moldoveanului?

— Aşa-i, magarule, suntem fraţi!

— Sântem fraţi... Da. Numai că moldovenismul mei a primit un altoi salutar...

— Monoclul?

— Dacă aşi fi rămas în Moldova sunt sigur că-l purtam, cum se spune, în fundul pantalonilor.

— Exagerezi!

— Deloc!... Adu-ţi aminte că printr'a şasea de liceu făceam versuri!

— Şi?

— Arvonisem deja energia la Muntele de Pietate.

— Toţi băeţii trec pe-acolo.

— In Moldova mai ales... şi nenorocirea-i că rămân.

— Ai devenit moldo-fob?

— Nuu... Dar constat că Moldova-i primejdioasă. Trăsătura ei esenţială, din care decurg toate celelalte, e o anumită lene, elegantă, aristocratică, estetică, cum vrei să-i spui, — dar nefastă mai ales. Cine trăeşte în Moldova din copilărie, trebue să-şi pue vată în urechi, ca şi marinarii lui Ulysse, altfel îi ucid frumoasele sirene...

— Grigore, eu am trăit numai în Moldova, şi trăesc: hm?

— Şi sunt ferm convins că te întrebi şi tu cum ai ajuns unde eşti.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1[illegible]

— N'am obiceiul să-mi pun astfel de întrebări... dar poate că ai dreptate.

— Sigur că am. Dacă nu era Alice, tot talentul şi toată inteligenţa ta, ţi-ar fi fost un ferment de amărăciune în plus.

„Poate exagerez puţin, dar în fond, am deplină dreptate. Mediul moldovenesc e primejdios pentru educaţia băeţilor...

„Viitorul lui Dănuţ nu trebue încredinţat *norocului moldovenesc*. Deocamdată îl aveţi voi, îl avem noi, în mânile noastre.

— De Dănuţ nu mă despart. Asta s'o ştii, se scutură nervos doamna Deleanu.

— Dragă Alice, mâine-poimâne vine armata. Vrând-nevrând ţi-l ia. Nu mai vorbesc de miile de despărţiri dintre părinţi şi copii — dintre mame şi băeţi, mai ales — inerente vieţii. Or să'nceapă femeile, chefurile, etc... inevitabile. Ce-ai să te faci. Ai să-l legi? Nu. Ai să plângi... Ori, şi pentru tine — şi mai ales pentru el — e bine ca despărţirile să fie fără lacrimi, bărbăteşti. Şi-i iarăşi foarte bine, ca nenumăratele ispite ale adolescenţei şi-ale tinereţei, să-l găsească *bărbat* călit în viaţă, — nu poet ancorat în fustele mamei...

„Şi să ştii, Alice, — ţi-o spune o experienţă— adevărată dragoste pentru mamele lor au numai copiii crescuţi în *viaţă*, nu cei crescuţi în etacul mamei. Odraslele din etacul mamei ştiu să-i canonească bătrâneţele, cu nenorocirile lor futile. Ceilalţi ştiu să preţuiască şi delicateţa şi jertfele secrete ale celei care i-a crescut, fiindcă la tot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pasul s'au lovit de viaţa care, cum ştii, nu-şi pierde vremea cu solicitudini şi amabilităţi materne...

— Grigore dragă, se rugă doamna Deleanu, — da' eu nu-l răsfăţ pe Dănuţ. Spune tu: nu-s eu destul de severă cu el? Poate mai severă decât cu Olguţa!

— Alice, genul acesta de severităţi nu contează. Indărătul *mamei severe* e tot *mama*. Copilul ştie sau simte aceasta. Ajunge atâta: răsfăţul e gata.

„Severitatea care vine dela un străin e tonică... Evident, nu vorbesc de monstruoasele prigoniri care ucid sufletele. Slavă Domnului, suntem în măsură să-l ferim pe Dănuţ. Vorbesc de severitatea, de asprimea pe care copilul trebue s'o întâlnească de mic, fiindcă numai aceia îi dă muşchi şi individualitate combativă.

„Să admit, ipotetic, că severitatea educaţiei de până acuma e fără cusur... Să întoarcem pagina.

Să-l privim pe Dănuţ în liceu, — în liceu la Iaşi, bineînţeles. Ia închipue-ţi, că într'o zi Dănuţ vine acasă cu capul spart, fiindcă s'a bătut sau s'a jucat cu alţi băeţi... Ei! vezi! Ai tresărit! Atunci te vei alarmà, vei exagerà, vei plânge, îl vei compătimi... Şi Dănuţ va simţi nevoia să aibă câte o soră de caritate pentru fiecare durere sau necaz... Ori, în viaţă şi 'n războiu surorile de caritate nu-s obligatorii, şi chiar dacă ar fi, sunt rare...

„Sau altceva. O notă proastă, depildă. Dănuţ te va convinge — cu lacrimi, la nevoe — că-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

persecutat. Tu-l vei crede fiindcă ești sensibila lui mamă, și fiindcă, pedealtă parte, belferii care sunt oameni din viață — cu tot ce implică aceasta — nu sunt la fel cu mamele și nici nu pot fi mamă a treizeci-patruzeci de copii străini... Consecința: în loc să născocească el singur mijlocul de-a birui reaua voință, neatenția sau severitatea dascălului, — va obține o intervenție la director, prin părinți... Ei! asta topește bărbăția...

„Și ascultați-mă, condițiile de viață devin tot mai grele. Răscoala țărănească e un semn. Vor începe alte răscoale, alte turburări, — mai curând sau mai târziu. Civilizația a început să pătrundă în țara noastră, luând aspecte comice de operetă, — dar va isprăvi prin a pătrunde adânc, efectiv, și atunci va luà aspecte tragice. Se vor revizui valorile sociale, se vor dărâmà așezămintele barbare și poetice, și marile energii ale muncii vor copleși tirania trândăviei stăpânilor de eri. Vom avea, însfârșit, mai mulți medici și mai puțini popi, mai multe spitale și școli, — și vor năvăli în viața socială oameni care vor *târî* civilizația cu ei, vulgari dar energici, brutali dar puternici.

„S'atuncea, dragii mei, a fi nepotul lui Conu Costache Dumșa nu va mai însemnà nimic, decât poate în rarele saloane cu mobile mâncate de molii și boeri scăpătați. Atunci nu te va mai întrebà nimeni: „Cine-a fost tată-tău?" Pașaportul ereditar pentru saloanele aristocratice și pentru viața socială de azi, — va fi un arhaism perimat... Ferice însă de cel care puternic prin el, va știe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://statransilvania.ro/mdrr1901-1918

să-şi arunce numele cu iz de cronici nespălaţilor pe care i-a biruit cu pumnii lui, — ca o impertinenţă. Aşà da! Acela va fi stăpânul celorlalţi, ca şi strămoşii lui, dar *altfel*...

— Grigore, tu uiţi că Dănuţ va fi bogat...

— Nu uit deloc... Averea moştenită, e socotită ca o fericire căzută din cer, de poeţi, dar de oameni teferi, nu. A! nu spun că sărăcia lucie e o fericire! Această pretenţie o las religiei cu popi graşi! Dar tot atât de mare primejdie ca şi calicia, e averea de-a gata, pentru sufletul copiilor.

„Dragă Alice, bietu' tatu-meu, erà un om care se ridicase numai prin puterile lui... N'ai teamă! Nu-s demagog, nici nu fac politică, nici nu-s snob de-a'ndoaselea! Vreau să-ţi spun atât: tata a avut experienţa vieţii. Ei bine, ştii ce ne spuneà el când eram mai mari? „Măi băeţi, sănătoşi sunteţi; cap aveţi: iacá-tă averea pe care v'o las. Dacă-ţi şti să fiţi *oameni*, îţi lăsà nepoţilor mei mai mult decât vă las eu vouă, — dar cât v'am lăsat v'ajunge". Iată, Alice, singura avere cu adevărat mănoasă. Cealaltă — când e şi moştenită pe deasupra — e bună pentru bacara, pentru şampanie... şi mai târziu pentru doctori.

„Dănuţ va fi bogat": te cred! Foarte bine! Numai că în clipa când îşi va mânui singur averea, să fie atât de întreg, atât de călit, încât să aibă mândria că el singur ar fi fost în stare s'o adune aşà cum au făcut şi părinţii săi, — şi s'o preţuiască mai degrabă ca o dovadă şi ca o amintire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

a vredniciei înaintaşilor săi, — nu să-şi măsoare nemernicia şi slăbiciunea în faţa ei.

„Şi pentru asta trebue să-l facem *om,* înainte de a fi om bogat.

— Să-l trimit în Germania? — vorbi rar, cu teniere şi sfială doamna Deleanu.

— Nici nu m'am gândit la aşă ceva!

Doamna Deleanu respiră, înseninându-se. Herr Direktor îşi stăpâni un zâmbet cu o încruntare. Lăsând ţigările îşi pregăti o havană. Herr Direktor fumă havane numai după mesele lungi, cu lăutari şi alte muzici, — şi după discuţiile lungi pe care le vedeă isprăvindu-se cu izbândă.

O aprinse.

Dragii mei, în această privinţă credinţa mea e alta decât aceia a parveniţilor, ciocoilor şi chiar a multor boeri autentici care-şi trimit odraslele prin străinătăţi, deîndată ce le-au înţărcat, ca să înveţe *limbi străine*. E o eroare cu grave urmări. dintre care cea mai de căpetenie e înstrăinarea de limba naţională.

„Copilăria fiecărui om, în concepţia mea, trebue să fie etnică. Fiecare om trebue să ştie să injure în limba lui — fără dicţionar, — trebue să poată râde, plânge, şi iubi la fel. Când n'ai amintiri din copilărie, în limba ta naţională, ci într'o limbă învăţată cu dascăli, vei fi o corcitură lamentabilă, — cum avem atâtea. *Ori,* studiile în străinătate nu urmăresc, şi nu trebue să urmărească *înstrăinarea,* ci altoiul fertil al unei civilizaţii superioare, pe un suflet format din punct de vedere etnic, tocmai în clipa când mai e permeabil.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Cât despre Germania!... Voi credeţi că vreau să-mi trimit toate neamurile in Germania, fiindcă acolo mi-am făcut eu studiile? Eroare, dragii mei... Mai întâiu, Germania n'a fost pentru mine o *vocaţiune* cum e, de pildă, Parisul, pentru atâtea secături. Ferească Dumnezeu! M'am dus în Germania să învăţ în condiţii practice ca nicăeri aiurea — după cât ştiu eu — specialitatea mea: ingineria. Asta nu înseamnă că socot Germania indispensabilă unei bune educaţii! Germania e o ţară cu multe calităţi sociale şi cu multe cusururi vădite pentru sugacii *Lupoaicei*. Mie mi-a folosit, fără ca să mă robească. Dar asta-i altceva!... Sunt în măsură să preţuesc şi alte educaţii decât cea germană. Dealtfel, pentru un om întreg, e bună orişice civilizaţie *adevărată*. Contactul cu mai multe chiar, nu-i strică. Dimpotrivă, deschide câteva ferestre adevărate în încăperea cu ferestre pictate care e mintea noastră de cele mai de multe ori. De asta om vorbi mai târziu. Deocamdată-i vorba să-l formăm pe Kami-Mura.

— Şi?

— Simplu. Indepărtarea de etacul moldovenesc al excelentei sale mame.

— Grigore, vorbeşti serios? — întrebă domnul Deleanu.

— Dragă Iorgule, tu te uiţi prea mult la monoclu meu. Uite: îl scot.

— Grigore, dreptate ai, nu zic ba. Dar îţi mărturisesc franc: dorinţa mea e să-mi văd copiii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

crescând la un loc, subt ochii mei, așa cum am crescut și noi subt ochii părinților noștri... De rest... vom vedea...

— Sau mai exact, — nu te supară, Iorgule — cât despre rest, cum o vrea Dumnezeu! Dumnezeu... și lotul cel mare la loteria statului.

— In definitiv eu nu m'amestec! Am spus numai care-i dorința mea... Să hotărască Alice... Piedică pentru viitorul copiilor mei nu vreau să fiu... chiar dacă mi-aș călca pe inimă.

Rămasă singură pe câmpul de luptă, doamna Deleanu își mușcă buzele strângându-și batista în mână.

— ...? — o privi Herr Direktor prin monoclul din nou pus.

— Grigore, vorbește precis, fără ocol. Ce propui?

— Slavă Domnului!... Pe Dănuț mi-l dați mie... Stați, nu vă alarmați! Pe Dănuț îl dați pe mâna mea.

— Precis; nu așa.

— Precis: îl dau intern la o școală di București, — la care, vom vedea. Vorbesc principial... Școala Luterană, depildă. Asta la început, provizor. L-aș da acolo numai din pricina sporturilor. La Nemți sportul e obligator. Și mediul e destul de românesc... Unde mai pui că în contact cu nemțișorii, Dănuț va deveni patriot din clanul românilor de-acolo: tot teatrul social în mic, — plus sporturile. Ce ai de zis?

— Vorbim în principiu. Mai departe?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr/1901-1932

— Bun... Vacanţele le petrece la Bucureşti — sau aiurea — în tovărăşia mea. În tot cazul nu acasă.

— Cum??

— Stai, Alice. Nu-s atât de negru! Vorbesc de vacanţa de Paşti şi de Crăciun; cea Mare, evident, o petrece cu voi, la Medeleni, — ca să facă odată pe an, inhalaţii de moldovenism în familie.

— Grigore, e inuman!

— Dragă Alice, spriţurile sunt bune şi-şi au rostul lor numai în pahar... În astfel de ocazii, ori vin, ori apă. Îl vrei bărbat? Dă-mi răgaz să ţi-l fac. Dă-mi-l mie cât îl dai şi învăţăturii; un an şcolar, cu vacanţele cele mici... şi nu vei regretă!

— Grigore dragă, să nu-l văd un an întreg?

— N'ai decât să vii când nu mai poţi, împreună cu Iorgu — el are destule procese la Casaţie — şi să-l vezi... în vorbitor însă.

— Şi cine are să se îngrijească de el? Cine are să-l îmbrace? să-l cârpească?

— Eee! Asta-i!... Cine are să-i şteargă nasul! Cine are să-i potrivească pălăria! Dece nu-l însori, Alice?... Nu-nu, n'ai nici-o grijă! Îngrijesc eu de el, *cât trebue* şi *cum trebue*.

— ...Grigore, şi casa noastră?... Rămâne goală...

— Da' Olguţa? Face cât cinci! Da' Monica? Un copil delicios; tocmai ce-ţi trebue ţie: delicată, cuminte, frumoasă... Şi vei avea mândria să-ţi iei, cu Olguţa şi cu Monica, o îndoită revanşă — regională şi femeiască — asupra bărbaţilor de felul meu, şi asupra Muntenilor.

Doamna Deleanu privea în gol...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Și mai am o ultimă pretenție, necesară, adăugă repede Herr Direktor: vacanța următoare să mi-l lăsați mie pe Dănuț. Vom face împreună o plimbare prin străinătate: Italia, Germania, Franța, Anglia... Vreau să-i dau un aperitiv internațional... Și să n'ai grijă, Alice! Evident, n'o să-i fiu mamă. În schimb va avea în mine un camarad atent și experimentat. Se va deprinde să stea singur într'o odae de hotel — de mâna întâia, se înțelege, alături de odaia mea. Va învăța să-și facă singur geamandanul — de piele, cu trusă, și înzestrat de un burlac competent în geamandane. Va trebui să se descurce în limbi necunoscute, cu chelnerul, cu portarul... Va asculta muzică bună — vezi, Alice, de ce sacrificii sunt în stare! — ca să învețe cum să-și stăpânească somnul în public... Și peste doi ani, îți trimit un alt Dănuț — ceva mai dezghețat și mai neatârnat — care va aduce, cum se cuvine să facă cineva care vine din străinătate, cadouri alese de el, din banii lui, pentru surori și părinți... Ș'ai să ai vreme atunci — trei luni de zile, mari și late — să-l înzestrezi cu delicatețea și eleganța sufletească — atât de necesare — și care sunt darurile neprețuite ale mamelor de calitatea ta...

Din ochii închiși ai doamnei Deleanu, lacrimi repezi curgeau pe obraji căzând pe fața de masă, Uneori, palmele i se ridicau — răzvrătite sau rugătoare — și iar cădeau, învinse de lacrimi.

În sofrageria fără de copii și, cu toamnă, pluteă tăcerea și apăsă viața.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanulromanesc.ro/mdrr1901-1932

Domnul Deleanu întoarse capul spre fereastră, uitând ţigara aprinsă pe faţa de masă. Herr Direktor se surprinse oftând, şi tuşi.

— Ascultă, Grigore, începù doamna Deleanu ştergându-şi ochii nu cu batista ci cu palmele, — Dănuţ... Dănuţ — glasu-i tremură ca şi bărbia — Dănuţ e un copil, şopti ea, izbucnind în plâns.

Faţa de masă începuse să ardă negricios, nebăgată în seamă de nimeni. Domnul Deleanu se retrase lângă fereastră. Herr Direktor ridică din umeri.

— Dă, Alice dragă, asta-i soarta noastră. Suntem copii... până când nu mai suntem... Suntem oameni... pe pământ... Facem şi noi ce putem...

— Grigore, îl rugă doamna Deleanu, cu ochii acoperiţi, — nici nu-i pregătit... N'are uniformă... Nici nu-i pregătit... Câte-i trebue... Dacă nu-i pregătit...

— Ia să lăsăm jalea laoparte! Parcă l-am prohodì Ce Dumnezeu! Doară nu-l trimetem la moarte! Vom face din el un om întreg, un bărbat. Şi vom fi fericiţi cu toţii.

— Grigore, se înviorà deodată doamna Deleanu, — trebue să-l întrebăm şi pe Dănuţ dacă *vrea*. El trebue să hotărască.

— Ai dreptate, Alice. Altfel decât crezi şi decât doreşti, dar ai dreptate. Să se înveţe de mic să *vrea*. Să-l chem.

— Eu mă duc, izbucni doamna Deleanu.

— Alice dragă, du-te mai întâiu şi te răcoreşte. Uite: ai ochii roşi. Nu trebue să te vadă aşà!... Noi v'aşteptăm.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Doamna Deleanu eşi cu umerii plecaţi de povara ultimei speranţe.

— Ei, lorgule, am rămas între bărbaţi... Trebue să convii că ce-am făcut e bine...

— Ai dreptate, dragă Grigore... Mediul moldovenesc e cam slab, zâmbi domnul Deleanu ştergându-şi ochii umezi... Bietul Dănuţ!

* * *

Mingea de *foot-ball*, cu două pântece — de piele pe dinafară şi de gumă pe dinăuntru — înghiţise mingile de oină ale copiilor, cum avea să înghită toate mingile de oină ale ţării, dealungul anilor. Întâile ei victime în casa Deleanu erau ghetele: roase ca de lepră.

— Grigore, să nu uiţi — când îi plecă — să iei tiparul picioarelor nepoţilor tăi. După fiecare partidă de foot-ball, îţi dau o telegramă urgentă: „Trimite". Şi tu ai să expediezi câte două perechi de ghete de cap. După trei telegrame le-ai compromis. Tot Bucureştiul va şti că ai copii clandestini.

— Sau, mai exact, că am nepoţi a căror mamă e denaturată, răspundea Herr Direktor încântat de succesul *balonului*.

După ghete, victimele mingii nemţeşti erau Anica şi Profira. Anica şi Profira aveau picioare — Profira, trândave; Anica, agere. Dar mingea avea aripi şi o frunte de berbec...

Şi însfârşit veneau geamurile: niciodată mingea nu intră în casă pe uşă. La marginea satului, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fața cimitirului, se întindeà un tapșan: loc mai potrivit decât ograda pentru jocurile cu mingea. Doamna Deleanu însă, socoteà că-i mai cuminte s'o *audă* pe Olguța — chiar spărgând geamuri, decât să n'o audă deloc.

Herr Direktor proclamase legile jocului, cu demonstrații lămuritoare.

— Bine, Herr Direktor, da' de ce n'ai voe să loveşte cu mâna? Obiectase Olguța nevoind să accepte această ciungie sportivă.

— Fiindcă legea-i lege. Nu se discută.

— Atunci eu am să fac altă lege.

— Cum, Olguța? Nu eşti tu în stare să faci ceiace fac sute de Nemțişori?

— Bine! Am să le-arăt eu lor!

Şi ca să se răzbune pe Nemțişori, Olguța se jurase față de Monica, să bată acest *cap de Neamț*, care nu merită să-l loveşti cu mâna, numai cu piciorul.

* * *

Monica erà arbitru.

Dănuț purtà mingea, lovind-o din fugă cu un picior, îndrumând-o cu celălalt. Olguța îl aşteptà calmă, cu ochii ageri, cum aşteptă un boxeur în *ring* atacul celuilalt. Goana dintr'un capăt al ogrăzii, depănând mingea cu picioarele, şi apropierea treptată de Olguța, îl istovise pe Dănuț. Îi zvâcneau tâmplele.

— Haide odată!

Erau față în față la câțiva paşi. Mingea ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mişcată aşteptă lovitura care-i va deslănţui salturile.

Pierzându-şi cumpătul, Dănuţ întrebuinţă un vicleşug naiv: se prefăcu numai că loveşte mingea spre dreapta cu piciorul drept, — cel stâng atacă, hotărît. Dar Olguţa sărise spre stânga şi primise mingea între picioare încleştând-o. Dănuţ se repezi orbeşte... în gol. Odihnită, Olguţa mână mingea, fără grabă, magnetizând-o cu poruncile îndesite ale picioarelor.

Dănuţ gâfâia, alergând după Olguţa cu desnădejdea ghinioniştilor... Olguţa întoarse capul... se feri vertiginos — Dănuţ căzu — iar mingea lovită puternic, săltă lung şi intră în *bar*.

Genunchiul lui Dănuţ era însângerat ca o rodie coaptă. Monica alergă cu batista în mână.

— Te doare, Dănuţ?

— Dă-mi pace.

— Ce i-ai făcut, Olguţa? — întrebă doamna Deleanu coborînd scările în goană.

— L-am *bătut!* — ţipă Olguţa aducând mingea în braţe.

— Cum l-ai bătut?

— Ne-am jucat, mamă. M'am împiedicat şi-am pierdut partida.

— Olguţa, să ştii c'am să arunc în fântână mingea *asta*. Să te linişteşti odată.

— De ce eşti supărată, mamă dragă? — întrebă Olguţa blând, privind-o cu băgare de samă.

— Nu-s supărată!... Da' nu-mi plac jocurile violente!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce-ai plâns, mamă?

— Lasă-mă, Olguţa!... Dănuţ dragă, hai cu mama în casă.

— Mamă, azi nu mai dormim?

— Lasă... Mai joacă-te cu Monica.

Şchiopătând, cu batista Monicăi în jurul genunchiului şi mâna doamnei Deleanu, dezmierdătoare, pe creştetul capului, Dănuţ păşi spre viitor...

— Monica, să ştii că s'a 'ntâmplat ceva! Haidem în casă... Stai: numai odată s'o mai arunc.

Picioarele Olguţei se desfăcură în unghiu drept; mingea zvâcnì sus-sus-sus... până ce derapă in jos din cerul îngerilor.

— Ai văzut lovitură! Acuma hai.

* * *

Scrumelniţele erau pline de mucuri; faţă de masă căruntită pe-alocurea, de scrum.

Herr Direktor fuma. Domnul Deleanu fuma. Amândoi tăceau' urmărind dansul oriental, învăluit în voaluri, al fumului aromat.

Olguţa-şi luă la masă locul obişnuit. Monica se strânse lângă Olguţa.

— Herr Direktor, de ce nu mă 'ntrebi de ce am venit?

— A! tu eşti Olguţa! Iaca te 'ntreb: de ce-ai venit?

— Aşa!

— Bine.

— Papa, da' tu nu mă 'ntrebi?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce să te 'ntreb?
— Ce vrei tu.
— ...Ce-ai făcut până acuma?
— M'am jucat afară.
— Bine.
— Tot ce fac eu azi îi *bine:* de ce papa?.
— Ce-ai spus?
— Nimica. Am glumit.
— Bine.

Olguța o privi pe Monica, răsfrângându-și buza de jos. Monica mătură fărămiturile de pe fața de masă.

— Herr Direktor, ai migrenă?
— Nu.
— Atunci tu ai migrenă, papa?
— De ce, Olguța? N'am.
— Atunci eu am migrenă.

Și tăcu încruntată.

— Te doare capul, Olguța?—o întrebă domnul Deleanu privind-o însfârșit cu luare-aminte.
— Știu eu!
— Spune tatei, Olguța. Te văd cam înfierbântată.
— Nu mă doare capul... Eu nu spun minciuni.
— Ești supărată?
— De ce să fiu supărată?
— Atunci ce ai?
— Da tu ce ai, papa?
— ?.... Nimic. Fumez. Mă gândesc...
— La ce te gândești, papa?
— La tine... la Dănuț... la voi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

— Bine, papa.

Se auzi un zgomot la uşă. Toţi întoarseră capetele într'acolo. Profira intră mestecând. Veneă din bucătărie să-şi ia desertul în sofragerie.

— Conaşule, pot să strâng masa? întrebă ea potolindu-şi un căscat, cu ochii la strugurii rămaşi.

— După ce-i isprăvi de mâncat, îi răspunse crunt Olguţa.

— Am isprăvit.

— Du-te şi te uită 'n oglindă.

— ...?

— Hai du-te, Profiro; ai să strângi masa mai târziu, interveni zâmbind domnul Deleanu.

Profira eşi. Un voluminos sughiţ căinici mersul paşilor ei masivi.

— Papa, de ce stăm noi aici?

— O aşteptăm pe mama.

— Şi tu o aştepţi, Herr Direktor?

— Eu îl aştept pe Dănuţ.

— Să aştept şi eu?

— Dacă vrei...

— Tu ce zici, papa?

— Cum vrei tu, Olguţa!

— Eu fac aşa cum vrei tu.

— Stai şi tu... de ce nu!

Olguţa ciuguli câtevă boabe dintr'un ciorchine. rostogolindu-le pe masă.

— Papa, numărul treisprezece poartă ghinion?

— Tu ştii ce-i *ghinion,* Olguţa? o cercetă prin monoclu Herr Direktor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Sigur, dac'am spus!... Ginion e când ai tu bac la cărți.... și când am eu crampe.

— Bravo! Și cine te-a 'nvățat?

— Tu, Herr Direktor.

— Unde-i Alice să te-audă! Ași căpătă o papară!

— Spune, papa, numărul treisprezece poartă ghinion?

— Știu eu, Olguța! Așă cred unii.

— Da' tu ce crezi?

— Dă!... Da și nu.

— Mai mult da sau mai mult nu?

— Parcă mai mult da.

— Ca și mine, papa... Her Direktor, nu cumva azi ii treisprezece?

— De ce? Azi ai ghinion?

— Mă rog!... Spune tu și spun și eu!

— Nu-i treisprezece. Acuma spune.

— Eu n'am... da poate că au alții!

— Iaca n'ai nimerit: *alții* au noroc azi.

— Știu, Herr Director, îl iscodi Olguța.

— De unde știi? Ai ascultat la ușă?

— Eu n'ascult la ușă!

— Atunci ce știi?

— Intrebă-l pe papa.

— Ce știe, dragă?

— Știu eu!

— Mare drac mai ești, Olguța!

— ...Herr Direktor, ce faci tu când ți-i ciudă?

— Depinde! Uneori înghit... alteori....

— Alteori?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Alteori fumez!

— Eu înghit.

— Inghiţi! Ce înghiţi?

— Poamă, Herr Direktor, răspunse calm Olguţa, strivind în dinţi ca pe-o alună, un fraged bob de busuioacă.

* * *

In etacul doamnei Deleanu, prin stolurile lăsate în jos, lumina amiezii de toamnă pătrundeà ostenită şi odihnitoare.

Cu o mână, Dănuţ se rezemà de umărul mamei lui îngenunchiată lângă el. Piciorul cu pricina şi-l ţineà întins. Genunchiul zdrelit fusese spălat şi badijonat cu iod... Acum venise rândul bandajului antiseptic.

Un pronunţat miros farmaceutic măguleà nările lui Dănuţ. Ochii nu i se mai desprindeau de pe învelitoarea bandajului, însemnată cu o cruce roşie.

„...Rănit în războae soldatul căzuse.

Şi'n puţine zile chinuit muri.

Departe de-o mamă care îl crescuse şi care-l iubi..."

Neştiind că Dănuţ mureà „departe de-o mamă care îl crescuse şi care-l iubi", doamna Deleanu erà îngrijorată de gravitatea obrajilor lui.

— Te strânge pansamentul, Dănuţ?

— Da, pansamentul... Nu. Nu mă strânge pansamentul!

— Spune mamei, Dănuţ. Dacă te strânge să ţi-l fac din nou.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Nu, mamă. Aşa e foarte frumos. Merci.

Pornind de deasupra genunchiului, pansamentul ajungeă până la mijlocul pulpei dând piciorului un vestmânt de rană pentru decoraţii.

„Il pressent quelque chose!..."

Mai demult, doamna Deleanu vorbeă franţuzeşte cu domnul Deleanu mai ales atunci când vroiă să n'o înţeleagă urechile copiilor. Deprinderea de prisos în vorbe — acum când copiii ştiau franţuzeşte — se refugiase înăuntru, pentru gândurile tainice.

— Eşti trist, Dănuţ? — îl întrebă ea desmerdându-i fruntea.

— ...

Întrebarea se prefăcuse în îndemn: Dănuţ deveni trist.

„Pauvre petit! Quel sourire navrant!..."

Pătruns de vanitatea tristeţelor poetice, Dănuţ primi desmierdări pe frunte, pe obraji, — cum ar fi primit aplauze.

— Vrei tu să-ţi dau ceva? Hai! Cere ceva mamei...

— Mamă azi nu mai trebue să dorm? — întrebă Dănuţ cu glas din ce în ce mai nesigur.

— Eşti obosit, Dănuţ? Ţi-i somn!

— Nuu!

— Atunci de ce să te culci! Nu-i bine-aici, cu mama?

— Ba da.

— Hai să te pieptene mama.

„Poate că m'am îmbolnăvit" nădăjdui Dănuţ, simţindu-se *la putere*.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.atransilvania.ro/mdrr1901-1934

Prin vălurele moi şi încâlcite, pieptenele vâsleà uşor, ascultând mai mult de melancolia ochilor de cât de mânile care-l purtau c'un scop practic.

Pentru oricine altul decât doamna Deleanu, părul lui Dănuţ era castaniu şi buclat. Dar ochii străinilor sunt distraţi şi văd convenţional: nu mai mult, nici altfel, decât ochii funcţionarilor dela paşapoarte.

„Castaniu şi buclat"! Adică la fel cu sute şi mii de capete prin care trece foarfecele şi cosmeticul bărbierilor!... Bieţii băeţi! Trebue să fii femee ca să bage de seamă lumea că ai păr frumos!

Inima doamnei Deleanu se strânse amar, simţind nepăsarea oamenilor. Şi mânile mamei ocrotiră, o clipă, zadarnic, împotriva ochilor şi-a foarfecilor, — risipa buclelor lui Dănuţ.

— Stai jos, Dănuţ. Să te pieptene mama frumos.

Dănuţ se aşeză pe dormeusa dela picioarele paturilor alăturate.

— Intinde-te bine... Aşa... Ştii, Dănuţ, când erai mic....

Se lungise dealungul dormeusei, cu capul pe genunchii doamnei Deleanu. Ghetele prăfuite odihneau pe şalul turcesc, şi — ciudat! — nici o observaţie! Dimpotrivă, un zâmbet zărit printre gene.

„Rănit în războae..."

— Să-ţi spue mama o poveste?

— Daa!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce să-ţi spue mama?

— ...

— Dănuţ, se întristă ea deodată, — nu mai ştie mama poveşti pentru tine! Eşti mare, Dănuţ!... Cum trece vremea!

Doamna Deleanu oftă şi lăsând pieptenele în păr, alintă capul pentru care nu mai aveă poveşti.

„...Departe de o mamă..."

Ochii doamnei Deleanu cunoşteau nuanţele buclelor lui Dănuţ ca notele unei Nocturne de Chopin...

Bucle castanii!... Castanii pe dinafară: da. Dar câte flăcări mocneau înăuntru! Câte ape ruginii! Ce delicate chenare arămii ardeau pe marginile şuviţelor!

La sfârşitul vacanţelor, buclele lui Dănuţ erau altele decât cele dela începutul vacanţelor. In roşul lor de soare cuprins de întuneric, simţiai o dogoare parcă, simţeai apropiindu-se toamna, cum simţi în luminişul unor tablouri de Rembrandt, nimbul lui Isus.

„Şi buclat!" Buclă cu buclă altfel buclat. Dimineaţa, când Dănuţ se deştepta din somn — în clipa hâdă când părul oamenilor e zburlit şi desmăţat — părul lui răsăreă ca o grămadă de lalele — când arămii, când castanii — înflorite în grădinile somnului.

Atâtea dimineţi! Atâtea deşteptări copilăreşti! O clipă, tot trecutul anilor din urmă se acoperi de brunul lan de aur al lalelor rotunde...

...Şi iată, începeă liceul... viaţa.... uniforma....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdlr1901-1932
tunsul... bătrâneţea pentru unii, tinereţea pentru alţii... şi copilul cu bucle de fată, întins pe dormeusă, niciodată, niciodată nu va mai fi la fel...

— Dănuţ.

— ...

Furată de gânduri, doamna Deleanu nu băgase de seamă că Dănuţ aţipise pe genunchii ei. Ridicându-i capul cu mânile, îl aşeză pe căpătâiul dormeusei, încetişor, ca pe un vas cu flori şi fluturi.

Cranţ... Dănuţ se deşteptă înspăimântat, în sunet de săbii parcă.

— Ce-i?

— Nimic, Dănuţ. Uite...

— Mă tunzi, mamă? — se alarmă el văzând şuviţa de păr şi foarfecele din mâna doamnei Deleanu.

— Nu, Dănuţ, zâmbi ea cu tristeţă la gândul că alţii îl vor despuia. Am tăiat o şuviţă numai... pentru mine.

— De ce, mamă? — întrebă Dănuţ căscând cu poftă.

— Aşa... s'o vezi şi tu când vei fi mare... Dănuţ...

— Poftim?

— Tu eşti mare, Dănuţ?

— Da, mamă.

— N'ai vrea tu să rămâi aşa cum eşti: mititel?...

— Nu!

— ...împreună cu mama.

— Daa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă nu se poate, Dănuţ!... Hai să-ţi dea mama ceva bun.

— Din şifonieră?

— Din şifonieră, zâmbi doamna Deleanu în faţa şifonierei de mahon a mamei şi-a bunicei ei.

...Parfumul dătător de nostalgii al şifonierelor copilăriei din etacul somnului şi al răsfăţului! Parfum care se duce cu trecutul... Parfum pe care-l regăseşti — trecând grăbit de viaţă pe o veche uliţă cu zarzări înfloriţi... Te ţine 'n drum ciudata adiere, venind cu-a primăverii printr'o fereastră necunoscută la care poate să răsară un chip de fată tânără... — din casă? ori din trecut? — turburător.

Parfum de livănţică şi sulfină strânse în săculeţe colorate, care atârnă de rafturi ca nişte delicaţi desagi ai amintirilor... Miros de iarbă-mare, de colonie şi de parfumuri cu nume pe veci uitate ca ale fericirii... Grămezile albiturilor, zâmbitor de albe 'n umbra violetă a rafturilor...

...Şi zăngănitul argintiu al cheilor, şi scârţâitul muzical al şifonierelor deschise de o mână albă, când în oglinda lor răsare — o clipă numai — un etac şi un copil cu buze umede şi ochi duioşi fiindcă în şifonieră e şocolată...

— Mamă, câte am voe să iau? — întrebă Dănuţ, ronţăind o tabletă rotundă de şocolată „Marquis", mâncând din ochi cutia rămasă în mâna lui.

— Ia-ţi-le pe toate... să ai şi tu la tine în odae.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Adevărat?

— Adevărat.

Dănuţ închise cutia după oarecare dibuire cu capacul: era emoţionat.

— Ş'acum hai să te purfumeze mama.

Dănuţ plecă capul ca pentru încoronare. Do pul de sticlă, umezit, şerpui printre bucle, pe după urechi, pe tâmple, lăsând o adiere de lună jilavă şi de bomboane acre.

— Dănuţ...

— Poftim.

— Dănuţ...

Mânile doamnei Deleanu umblau repede printre rafturi, sucind şi frământând teancul batistelor.

— Dănuţ, şopti ea rar, în silă, — du-te în sofragerie... Te aşteaptă Moşu' Puiu.

Dănuţ eşi. Curentul trânti uşa smulgând-o mânii distrate. In afara uşii, Dănuţ aşteptă cuvenita observaţie: „Uşile *se'nchid,* nu se trântesc?" Neauzind nimic, se miră, şi porni spre sofragerie cu buzunaru umflat de cutia şocolăţilor, şchiopătând din pricina bandajului.

Oglinda şifonierii oglindi în treacăt o mână care acoperea un obraz...

* * *

— Uite şi pe Kami-Mura! — izbucni voios Herr Direktor, azvârlind cărţile.

In aşteptarea — cam lungă — a lui Dănuţ, Herr Direktor jucase câteva partide de écarté cu domnul Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da' ce-i cu tine, Kami-Mura?

— M'am julit la genunchi, Moşu' Puiu.

— Şi ai primit cadou un pansament... Bravo ţie! Ia stai jos.

Herr Direktor îşi strâmbă scaunul spre Dănuţ... Olguţa care îndurase cazna unei silnice tăceri, îşi turti bărbia de masă, cu ochii la pândă. Domnul Deleanu îşi statornici privirea pe plafon; Monica, pe genunchi.

— Ţi-a spus mama pentru ce te-am chemat?

— Nu.

— Foarte bine. Atunci să vorbim noi amândoi, ca doi bărbaţi... ca doi prieteni: da?

— Da, îngână Dănuţ, strângând cutia cu şocolată.

— La vrâsta ta — câţi ani ai? Doisprezece?

— Neîmpliniţi, regretă Dănuţ roşindu-se.

— N'are-a-face! La doisprezece ani nu mai eşti copil. Eşti gogeamite băiat mare! Aşa *trebue* să fii.

Vocea lui Herr Direktor răsună categorică, directorală. Dănuţ se pregăti pentru un lung şir de „da".

— Tu ştii, Dănuţ, că Moşu' Puiu te iubeşte... ca şi mama, ca şi tata...

— Da.

— ...şi că-ţi vrea binele şi numai binele...

— Da.

Olguţa se frământă.

— Bine, Dănuţ. Se vedem numai, dacă-l iubeşti şi tu pe Moşu' Puiu cât te iubeşte el pe tine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://istoriatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dănuţ clipi. Atâtea vorbe adresate lui, şi numai lui, îl ameţeau. I se păreà că între cap şi picioare. erau kilometri. Capul se înălţase sus-sus, dimpreună cu plafonul; picioarele coborîseră afund-afund, dimpreună cu podelele. Şi peste prăpastia dintre cap şi picioare, alergà mereu trenul asurzitor al vorbelor...

— Ia să-mi spui tu mie, Dănuţ, dacă vrei s'ajungi într'o zi la fel ca Moşu' Puiu?...

— Da.

— ...Să câştigi şi tu bani — cât vrei — să cheltueşti cât poţi, să ai automobil, să porţi monoclu, — să fii într'un cuvânt stăpân pe tine, şi când îi spune o vorbă să tremure ceilalţi în faţa ta şi să te asculte ca pe un rege...

— Da.

— Atunciă Dănuţ, *trebue* să faci cum îţi spune Moşu' Puiu.

— Bine... Dar fiindcă eşti băiat mare şi deştept şi învăţat şi ascultător...

O licărire de spaimă îl nelinişti pe Dănuţ, ca un fulger prin ceaţa deasă.

— ...Moşu' Puiu vrea să hotărăşti tu singur... Şi hotărîrea luată de tine va fi sfântă. Cum vei spune tu aşa vom face noi, Şi tata şi mama şi Moşu' Puiu, te vor ascultà pe tine ca şi cum noi toţi am fi copiii tăi... Dar tu, Dănuţ, trebue să chibzueşti serios, şi să răspunzi ca un bărbăt. Dacă vei face aşà cum credem noi, te vom iubi mai tare şi te vom tratà ca pe un om mare şi cuminte, nu ca pe un copil... Ne-am înţeles?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dă, vorbiră singure, buzele lui Dănuţ.

— Acuma ascultă bine...

„Rănit în războaie soldatul căzuse..." Ce s'a întâmplat?...

— Începând din anul acesta — fiindcă acuşi se isprăveşte vacanţa...

Dănuţ strânse mai tare cutia din buzunar.

— ...tu intri la liceu... Hei! Nici nu-ţi închipui tu, Dănuţ, ce mândrie-i să fii licean! Ce înseamnă asta: şcoală primară? Fleac! Pentru copii mici!... Liceul e altceva! Şi tata şi eu am fost liceieni. Şi ce rău ne pare că nu mai suntem!...

Dănuţ trase cu coada ochiului la Olguţa, dar întâlni numai ochii trişti şi miraţi ai Monicăi.

— De-acuma înainte ai să ai pantaloni lungi, cu dungă! Auzi, Dănuţ? *Pantaloni lungi*. Aşa cum poartă tata şi cu mine. Ce mai vrei!

Dănuţ începu să asculte.

— Ce se'ntâmplă însă: noi cu toţii vrem ca tu să ai parte în viaţă de ce-i mai bun, şi ce-i mai ales... Şi fiindcă la Iaşi nu sunt licee de samă, am dori să urmezi liceul la Bucureşti. In capitala ţării, Dănuţ! Să stai într'un oraş cu regele! Duminica, te scot din internat, şi după ce tragem un... o masă grozavă la Enescu — unde-ai să comanzi tu ce-ţi trece prin cap — ne trântim într'o trăsură cu doi cai negri şi facem o plimbare la Şosea... Şi să ştii, Dănuţ, muscalul care l-oi alege eu întrece caleasca regelui! Hei-hei! Saracul rege! Noi înainte, picior peste picior, şi el în urma noastră... Ştii tu că Moşu' Puiu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pricepe!... Şi la anul — după ce-i învăţă tu bine, ca să nu-l faci de râs pe Moşu' Puiu — facem amândoi o plimbare în străinătate. Când cu trenul, când cu vaporul!.. Şi când ţi-i întoarce, vorbind atâtea limbi străine, rămâne Olguţa, cu gura căscată, glumi Herr Direktor, făcând cu ochiul Olguţei.

„Vrasăzică, Dănuţ, iaca ce-ţi propune Moşu' Puiu: ori rămâi la Iaşi — într'un liceu dărăpănat unde vin toţi desculţii şi nespălaţii, într'un liceu cu uniforme urâte — ori vii la Bucureşti cu Moşu' Puiu, la un liceu ca cele din poveşti, în oraşul în care stă regele, în oraşul în care Duminicile, o ducem numai într'o petrecere, şi de unde, când vine vacanţa, hop în tren şi tot înainte...

„Acuma tu gândeşte-te şi alege... Tu ştii cum e bine şi ce vrea Moşu' Puiu. Hotărăşte.

— Hai, Monica. Noi n'avem ce căută *aici*.

Uşa pocni... Herr Direktor aprinse o havană... Dănuţ îşi roti privirea prin odae... Domnul Deleanu privia plafonulă încruntat, ca şi cum acolo sus ar fi fost zugrăvită vânzarea lui Isus.

Privirea lui Dănuţ întâlni capul tuns al lui Herr Direktor, cicatricea de Schläger; înfricoşată, se abătu în spre bufet... Bietul bufet! Când Dănuţ eră mic se ascundeă în bufet... Acum eră mare!... Şi mama nu eră în sufragerie...

Înghiţi uscat; iar înghiţi... Singur pe un scaun deasupra lumii... Şi trebuiă să răspundă *da*.

Ridică ochii înfrânţi spre Herr Direktor.

— Nu te grăbi, Dănuţ, îl îmbărbătă Herr Direktor. Gândeşte-te bine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capul lui Dănuț zvăcnea gol.

Mâna-i înțepenise pe cutia din buzunar... O viespe venită de-afară, îi bâzâi subt nas. Scuturâ capul, se apără cu mânile. Viespea se așeză pe struguri. Mâna lui Dănuț încleștă din nou cutia.

„...A!... Vrasăzică de asta mama..."

Și tata și Olguța! Toți știuseră, numai el nu!... Îl alungau din casă... Toți îl părăseau... Nimănui nu-i păsă de el... și mama? Chiar mama!... Dănuț nu mai avea pe nimeni...

Închise ochii umeziți... Și deodată, Turbinca lui Ivan se întredeschise. Din ea năvăliră — ca niște umbre uriașe, într'o lume pustie: — Barbara Ubric, Genoveva de Brabant, Cenușăreasa, toate domnițele și împărătesele nefericite... și printre ele, cânele soldatului mort în războae, cânele Azor.

„Vrasăzică așa! Vrasăzică așa!...

Pe obrajii lui Dănuț și peste lumea jalnicelor umbre, alunecară două lacrămi... șterse cu mânie de mâna lui Dănuț... Căci din Turbinca lui Ivan — cu plete negre'n vânt, cu ochi scânteetori, cu paloșul într'o mână și buzduganul în cealaltă — eșise Făt-Frumos din Lacrimă.

Mâna lui Dănuț zmuci cutia cu șocolată, izgonind-o pe masă.

„Nu-mi trebue! Dacă-i așa, bine!... Lasă că v'arăt eu!..."

Cu glas ridicat, neobișnuit de tare și de hotărît, Dănuț rosti marile vorbe:

— Da, Moșu' Puiu, merg cu mata la București. Așa vreau eu.

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bravo, Dănuț, bravo! Așa băiat mai înțeleg și eu! Vino să te sărut.

— Dănuț, strigă doamna Deleanu, scoțând capul prin ușa întredeschisă, fără să intre, ca în așteptarea rezultatului unei operații.

„Ce-am făcut?..."

Ca roua dimineții, Făt-Frumos se risipi în ploae de lacrămi pe obrajii sărutați ai lui Dănuț.

— Alice! Hai, Alice! S'a făcut! Să ne trăiască Dănuț! O sticlă de Cotnar.

— Lasă-lasă, dragul mamei, are să fie bine, îl alină doamna Deleanu strângându-l în brațe așa cum l-ar fi strâns pe peronul unei gări lugubre, subt țipătul locomotivei care l-ar fi dus la măcel.

* * *

In câteva clipe sofrageria își schimbă înfățișarea. Profira iuțită de-o poruncă scurtă, strânse față de masă cu scrum și fărmături, măturâ pe jos, aruncând priviri crunte sprintenei și zâmbitoarei Anica, ale cărei mâni purtau farfurii și zăngănitoare tacâmuri, ca pe niște castaniete. O altă față de masă, albă, împodobită cu broderii simple, acoperi masa, dându-i un aer duminical. Herr Direktor ajută pe doamna Deleanu, potrivind cu un fel de galanterie, faldurile și căderea feței de masă.

Domnul Deleanu se duse în beci. Dănuț, nemișcat pe scaun, aveă privirea gravă și distrată a figuranților pentru schimbarea decorului piesei în care și ei sunt decor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon1901-1932

— Alice, fac prinsoare pe ix kilograme de maroane că n'ai bişcoturi de şampanie.

— Bine, Grigore. Priveşte...

Intr'un raft de sus al bufetului, alături de tradiţionalul paneraş cu struguri de malaga şi migdale, bişcoturile se înălţau în vraf pudrat, ca nişte galbene vâsle ale veseliei.

— Am pierdut. La poruncă!

— Ai să ne trimiţi dela Bucureşti, când începe sezonul maroanelor' un vagon... Facem un praznic. Dănuţ! Aşa-i?

— Poftim?

— Nimic... Spune mama prostii.

O strângere de inimă... Când îi vremea maroanelor, Dănuţ va fi la Bucureşti... O odae goală în casă şi alta în suflet...

S'auziră lovituri de picior în uşă.

— Deschideţi.

Anica zmuci uşa 'n lături. Gâfâind, cu pălăria pe cap şi pardesiul pe umeri, intră domnul Deleanu.

— Asta-i pentru Alice şi pentru copii.

— Prezint-o!

— Mumm nouă sute şase.

— Se aprobă, exclamă Herr Direktor descifrând eticheta în timp ce degetele încercau soliditatea dopului cu cască războinică.

— Grigore, ia priveşte.

— Bine că mai văd şi eu colb autentic pe o sticlă de vin.

— ...de Cotnar, rectifică domnul Deleanu cu un ton heraldic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Uite ce mi-aţi făcut faţa de masă!

In mijlocul mesei, domnul Deleanu culcase Cotnarul, făcându-i căpătâiu dintr'un şervet. Sticla neagră cu dopul îmbrobodit în ceară, avea straiul de praf şi aţe de paianjen al anilor subterani.

— Anica, du-te în odaia fetiţelor şi pofteşte-le.

— Să ne aşezăm.

— Cum?

— Dănuţ lângă mine, hotărî doamna Deleanu, luându-l de după gât.

— Vrasăzică pe mine m'aţi dat afară! — protestă Herr Direktor.

— Tu stai cu şampania. Noi, Moldovenii, stăm cu Dănuţ şi cu Cotnarul.

— Mă lepăd de Satana!

— Nu se leapădă ea de tine!

— Da' Olguţa unde-i? — întrebă doamna Deleanu pe Monica.

— Tante Alice, Olguţa... Olguţa a spus că doarme, şopti Monica, subţiind pecât cu putinţă pe a *spus*.

— Nu se poate. Să vie şi Olguţa.

— O doare capul, tante Alice.

— Ia să mă duc eu să văd ce-i, — se ridică domnul Deleanu simţind că nu-i lucru curat.

— Pot să intru?

— ...

— Olguţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1918

Domnul Deleanu crăpă uşa, privi şi încetişor se îndreptă spre patul Olguţei.

— Dormi? — o întrebă el, dezmierdându-i pletele.

— Nu, răspunse ea cu ochii închişi, cu pumnii închişi.

— Te doare capul?

— Nu.

— Atunci de ce nu vrei să bei şi tu un pahar de şampanie pentru Dănuţ?

— Nu vreau.

— Ia uită-te la tata.

De subt genele negre, privirile negre izbucniră. Olguţa — ca şi cum deschiderea ochilor ar fi implicat imperios schimbarea poziţiei, — se ridică, aşezându-se pe pat. Priveă fără să clipească.

— Ei! Văd că eşti supărată! Ia spune tatei ce s'a întâmplat?

— Sunt supărată.

— De ce?

— Fiindcă am dreptate.

— Asta-i bucurie, Olguţa, nu supărare!

— Nu. Fiindcă eu am dreptate şi tu n'ai... şi eu vreau ca tu să ai dreptate totdeauna.

Domnul Deleanu abiă îşi stăpâni un zâmbet: Olguţa gesticulă cu degetul: asta însemnă că supărarea-i pe sfârşite.

— Ia explică-mi cum vine asta.

— Papa, începu Olguţa vehement, cine-s eu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tuu? Fata mea.

— Şi mai cine sunt eu?

— Fata mamei.

— Şi mai cine, papa?

— ...Şi prietena lui Moş Gheorghe.

— Ei, papa! Tu mă faci să râd şi cu vreau să fiu serioasă! Spune, papa.

— Am ajuns la fundul sacului! Mai spune şi tu.

— Papa, cine-i Dănuţ?

— Aha! Fratele tău.

— Vrasăzică el e fratele *meu?*

— Sigur.

— Papa. vrasăzică Dănuţ e ruda cu mine tot atât cât e şi cu tine şi mama?

— Da, Olguţa, zâmbi domnul Deleanu.

— Ş'atuncea, dacă eu aşi fi tot aşă de mare ca şi mama, aşi fi mama lui Dănuţ.

— Aşa-i. Ar aveă două mame. Vai de el!

— Papa, zău că nu glumesc... Vrasăzică eu sunt sora lui numai fiindcă-s mică...

— Nu, Olguţa!. Eşti sora lui Dănuţ fiindcă amândoi sunteţi copiii noştri.

— Sigur, papa. Eu ce spun!... Vrasăzică eu sunt ca şi mama pentru Dănuţ, numai că eu sunt mică şi mama-i mare... Da' şi eu am să fiu'mare.

— Te-ai supărat pe tata fiindcă-l trimete pe Dănuţ la Bucureşti?

— ...

— Spune, Olguţa. Tu ştii că tata te ascultă cu plăcere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Papa, dece nu *m'ați* întrebat și pe mine?

— Tu îl iubești mult pe Dănuț?

— Mă rog!... Eu sunt sora lui. Dece nu m'ați întrebat?

— ...Știu eu!... Așa-s părinții, Olguța: n'au încredere în copii. Și poate că n'au dreptate... întotdeauna.

— Te ai supărat, papa?

— Nu. M'am posomorit poate fără să vreau.

— Papa, eu nu vreau să te supăr. Eu vreau să ai tu dreptate... Dece-a plâns mama?

Mâna domnului Deleanu îi răspunse dezmierdându-i mâna.

— Și ție-ți pare rău, papa. Sunt sigură.

— Cum îți pare rău și ție, Olguța! Așa-s părinții! — glumi el melancolic.

— Vezi, papa! Pe mine nu m'ați întrebat!

— Olguța, tu știi că Dănuț *vrea* să plece? El a hotărît, nesilit de nimeni... Insfârșit!

— Știu eu. El face cum vrea Herr Director.

— Și Moșu' Puiu îl iubește pe Dănuț ca și noi. El îi vrea binele... altfel decât noi... și cred că are dreptate.

— Spui drept, papa?

— Da-da.

— La noi acasă nu-i bine?

— Ii bine, Olguța... Dar pentru un băiat e mai bine să crească între băeți... strunit cum trebue.

— Mai bine eram eu băiat.

— Dece, Olguța?

— Așa!... N'ar fi plâns mama.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr/1901-193

— Ba da, Olguța. Mama vă iubește deopotrivă pe amândoi.

— Știu, papa, nu zic!... Da' eu nu vreau să plângă mama.

— Și-l lăsai pe tata singur, dacă erai băiat?

— Tu ești bărbat, papa!

— Și?

— ...Nu te-așî fi lăsat, papa izbucni ea mânioasă, — fiindcă-s fată.

Domnul Deleanu o sărută.

— Ți-a trecut supărarea?

— Dacă ai tu dreptate, sigur.

— Am, Olguța. Avocații au totdeauna dreptate!

— Și părinții, papa!

— Ei, bravo! Așă te vreau: veselă. Haidem în sofragerie.

— Papa, Herr Direktor e mai sever decât tine: așa-i?

— Decât mine — mi se pare — nu-i greu să fii mai sever? Ce zici?

— Adevărat! Tu nu ești deloc!... Nici nu-i nevoe să fii!

— Da! Spui tu!

— Ba da, papa. Dacă ai fi tu sever, eu...

— Tu?...

Olguța îl privi cu o vicleană seriozitate.

— Eu m'așî arunca de pe acoperiș... cum erai să faci și tu când erai mic,—și ți-ar părea rău!

— Oare!

— Da' tu nu ești sever. Tu nici nu poți să te superi, papa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei?!

— Da. Iţi spun eu! Ţie-ţi vine să râzi când te superi, ş'atunci *vrei* să te superi şi mai tare...

Domnul Deleanu râdea.

— Tu sameni cu mine, papa.

— Da, Olguţa. Ar trebui să-l pui la colţ pe tata, fiindcă nu ştie să fie tată serios.

— Ei, papa! Eu te-ascult pe tine. Ştii, eu te-am supărat odată, şi fiindcă tu nu mi-ai spus nimica, eu singură m'am pus la colţ... Vezi! Nu mi-i ruşine! Eu îţi spun .. Da' vreau să ştiu dacă Herr Direktor e sever?

— Cât trebue, Olguţa. Grigore vă iubeşte.

— Ştiu papa... Lasă, am să vorbesc eu cu Herr Direktor... Ce cauţi aici? Dece nu baţi la uşă, Anica?

Intreabă coniţa dece nu mai veniţi?

Hai să mergem, papa... Imi pare bine că mi-ai făcut o vizită. Am să învăţ să fac cafea. Când mi-i mai face tu o vizită am să te tratez cu cafea neagră.

— Mă omoară Alice, măi drăcuşorule!

— Şi dulceaţă-ţi dau, papa.

— Ai tu dulceaţă?

— Sigur. Uite, papa... Da' să nu mă spui!

Ochii domnului Deleanu sclipiră de râsul amintirilor, privind gavanoasele din sobă.

— Acolo-i bufetul tău!

— Da, papa, acolo am să ascund cafeaua şi ibricul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

— Şi de unde ai să ai tu cafea şi ibric?

— Imi cumperi tu, papa... ca să-mi pot primi musafirii.

— Şi dacă ne prinde mama?

— Are şă guste şi ea din cafea... să vadă dacă-s bună gospodină!

— Şi dacă se supără?

— Ne pune la colţ pe-amândoi!

— V'aţi impotmolit? — îi întâmpină doamna Deleanu scuturându-şi gândurile.

— Tăcere! — cuvântă Herr Direktor. Dau cuvântul lui Mumm. Aviz urechilor delicate!

— Grigore, să nu spargi oglinda.

— N'ai grijă, Alice! Dopurile de şampanie au predilecţie pentru urechile tale! De rest n'ai grijă, că are dopul!

Intr'o pornire, doamna Deleanu şi Monica îşi astupară urechile. Totuşi, pocnetul festiv le făcu să tresară. Dopul zbură ca o vrabie dintr'un exuberant zarzar înflorit în sticlă, scuturat în cupe.

— Impecabil! — se autocomplimentă Herr Direktor, umplând cupele... Serviţi-vă. Cea mai plină pentru Kami-Mura.

— Umple-o bine, Herr Direktor, nu mă persecută! îl luă în primire Olguţa arătând cu degetul, adevăratul nivel al şampaniei subt cel decorativ al spumei.

— Alice, ce ai de spus? Fiică-ta vrea abatajuri alcoolice!

— Dă-i Grigore. In norocul lui Dănuţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Stai, Olguța, nu începe... N'ai grijă: te-ameţești îndată.

— Ai să ţii un discurs, Herr Direktor?—întrebă Olguța cu buzele pufoase de spumă.

— Nu mă interpelă! Tu eşti veşnic în *opoziţie*... Dragii mei, începù Herr Direktor ridicând cupa, — de azi înainte am pierdut un nepot, dar am căpătat un băiat în aceleaşi condiţii ca şi Fecioara Maria. Beau mai întâi, în cinstea noului tată — vrednic tată! — care-şi botează fiul în şampanie nu în apă ortodoxă... Şi în ce şampanie! — adăugă el muind-şi buzele în blonda roire. Geudeamus igitur.

Ciocnite, cupele cântară pura arietă a cristalelor subţiri.

— Hai, Alice, nu fii mamă vitregă! Ciocneşte cu tatăl copilului vostru!

— Umple-o, Grigore.

— Cum? Ai şi băut-o! Tu, Alice!

— Eu.

Herr Direktor turnă veselie acolo unde era nevoe de multă. C'un foşnet, spuma crescù. In mişcarea ei, cupa se înălţă parcă, palpitând, asemeni unei balerine 'n vârfuri, furată de zborul voalurilor desfăşurate.

— Ş'acum, dragii mei, urmă Herr Direktor ciocnind cu doamna Deleanu, — să bem în sănătatea *fiului îndrumat*. Dorinţa mea cea mai fierbinte e ca peste vre-o zece ani, adunaţi în jurul acestei simpatice mese, să ciocnim din nou toţi cei de-acum. Ş'atuncea, Dănuţ, să mă pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista Scînteia ro/mdr1901-1932

veşti tu prin monoclu — cum te privesc eu acuma — şi să zici: „Acest ramolit care în viaţa lui n'a ştiut să aibă un copil... a izbutit să facă un om". In aşteptarea acelei zile, s'o cinstim pe aceasta cum se cuvine să cinstim pe mame.

— Eşti bine dispus, Herr Direktor!—îl apostrofă Olguţa c'un bişcot în mâna.

— Mi se pare că suntem amândoi... Bună-i şampania. Ce zici, Olguţa?

— Ii bună, Herr Direktor! Te pişcă de limbă!

— Atunci ţine şi tu un toast.

— Crezi că mi-i frică?

— Ia să te vedem! — o provocă Herr Direktor, răsturnându-se pe speteaza scaunului.

Olguţa se ridică în picioare.

— Mamă, dă-mi voe să mă sui pe scaun.

— Ce vrei să faci?

— Vreau să ţin un discurs... pentru Herr Direktor.

— Sue-te. Vezi numai să nu cazi!

— Parcă eşti o statue! — exclamă Herr Direktor privind-o cu gâtul strâmb.

— Nu mă *interpelà,* Herr Direktor!

Domnul Deleanu nu-şi găseà locul pe scaun. Cunoştea tractul debuturilor oratorice, şi, deşi glumă, debutul Olguţei îl emoţionà.

Olguţa îşi trecù pulma peste frunte, umplându-se de fărămături fiindcă aveà în mână un ciot de biscot.

— Dragă Herr Direktor, vorbi ea fără şovăire, privindu-l — noi doi şi până azi am fost rude

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fiindcă tu eşti moşul meu. Şi nu-mi pare rău!

— Nici mie, Olguţa.

— Atunci avem noroc la rude, amândoi!

— Bravo, Olguţa, aplaudă domnul Deleanu.

— Mare noroc. Olguţa! Să ştii dela mine.

— Ştiu, Herr Direktor, decând am fost rudă cu Fiţa Elencu... Da' de azi înainte suntem *mai rude*.

— Chiar foarte rude! — superlativă Herr Direktor comparativul Olguţei.

— Ba nu! Foarte rudă sunt numai cu tata, cu mama şi cu *cineva*...

— Cine-i misteriosul *cineva?*

— Ai să vezi, Herr Direktor.

— N'o întrerupe, Grigore, o apără domnul Deleanu.

— Lasă, papa, eu îi răspund... De azi înainte Herr Direktor, tu eşti tatăl fratelui meu. De asta suntem noi mai rude: fiindcă doi e mai mare decât unu, şi fiindcă tu, de azi înainte, eşti de două ori rudă cu mine.

— Şi-ţi pare bine, Olguţa?

— Sigur că-mi pare bine!

— Atunci hai să ciocnim.

— Stai că n'am sfârşit!... Şi eu doresc, Herr Direktor, să aibă şi fratele meu noroc la rude cum avem şi noi doi.

— A bon entendeur, salut! — exclamă Herr Direktor luând-o în braţe.

— Bravo, Olguţa! Nota zece la discurs!

— Dragii mei, vociferă Herr Direktor, aşe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zând-o pe Olguța la locul ei, — că am căpătat un băiat, nu-i mare lucru! Dar văd că nu scapă omul de ce e scris să i se întâmple. M'a ferit Dumnezeu de nevastă, și iacătă că'n schimb îmi trimete o soascră!... Să bem în cinstea celei mai minore soacre de pe globul terestru și să dorim ca toate celelalte să-i samene!

...Dănuț mâncase mai multe bișcoturi muiate în șampanie, fără poftă. Auzea răsunând cupele ciocnite, vorbele, glumele, râsetele, fără să le asculte... Vrasăzică se întâmplase ceva *bun*. Toți erau veseli fiindcă Dănuț spusese da. Dănuț ar fi putut să spue da sau nu... Șezuse pe un scaun din sofragerie, înalt, ciudat de înalt — ca toate scaunele clipelor solemne — și toți așteptaseră să hotărască el... *Da*.

Când îi scosese dentistul, mai demult, o măsea, Dănuț, cu măseaua în mână, plânsese privind-o cu nedumerire și dușmănie. *Ș'atunci*, ca și acum, părinții lui îl felicitaseră, răzând alături de scaunul caznei... Ciudat! Atunci o măsea, acuma un da, — din gura lui Dănuț eșite.. ...Și toți erau veseli! Dac'ar fi spus nu? Toți ar fi fost triști...' Săracu' Dănuț! Numai el era trist... și parcă nu... Era odată un împărat care cu jumătate față râdea și cu jumătate plângea...

Răsturnat pe scaun, domnul Deleanu respiră Cotnarul din păhăruț.

— Grigore, începù el zâmbind cu ironică me-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lancolie, — mult ai mai terfelit tu astăzi biata noastră Moldovă!...

— Scopul scuză mijloacele!

— Nu-nu! Criticele tale erau sincere, şi mai bine decât copiii nimeni nu ştie să vadă paiul din ochii părinţilor.... Dar eu, dragă Grigore, am băut şampanie, ş'acuma beau Cotnarul acest roznovenesc care are cincizeci şi nouă de ani: e tocmai din o mie opt sute patruzeci şi opt!... Şi închin la rândul meu, pentru această Moldovă în care s'a făcut Cotnarul amar şi blând, pentru această Moldovă în care mai răsar suflete asemănătoare Cotnarului, şi fiindcă-s amare, şi fiindcă-s blânde, — şi fiindcă-s rare. Ş'atât doresc eu copilului meu: să fie din acele suflete atunci când în pivniţele Moldovei, Cotnar nu va mai fi.

— Papa, Cotnarul e mai bun decât tutunul?

— Vrei să guşti, Olguţa?

— Dacă spui tu!

— Ia să vedem.

Olguţa îşi muie buzele, sorbi cu încordată atenţie, — şi ridică din umeri încreţindu-şi fruntea.

— Îi amar, papa! Mai bună-i şampania!

— Tu nu te pricepi, Olguţa! — zâmbi domnul Deleanu. Asta-i pentru moşnegi ca noi!

— Papa, da' spune-mi dacă-i mai bun decât tutunul?

— Hei! Cred bine! Şi-i mai rar!

— Atunci am să te rog cevă.

— Spune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Olguța se ridică de pe scaun, se apropie de domnul Deleanu, și începu să-i șoptească la ureche, trăgând cu ochiul la ceilalți.

— Olguța, nu-i politicos ce faci tu! — o dojeni doamna Deleanu.

— Merci, papa!... Mamă dragă, așa-i când faci un chef!

— Uite, Olguța... Si spune-i să-l bea în cinstea voastră a copiilor.

Olguța eși cu paharul de Cotnar în mână, călcând ca o acrobată pe frânghie.

— Pentru Moș Gheorghe? — întrebă doamna Deleanu.

— Mai încape vorbă!

— Rămânem fără copii, zâmbi doamna Deleanu oftând. Pe Dănuț ni-l ia Grigore, pe Olguța ni-o ia Moș Gheorghe... Numai Monica e a noastră... Hai să ne sculăm.

— Noi mai rămânem, Alice, protestă Herr Direktor, arătând paharul pe jumătate plin.

Herr Direktor și domnul Deleanu rămaseră singuri în fața paharelor.

— Când pleci tu, Grigore?

— Mâne.

— Și pe Dănuț când ți-l aduc?

— Peste vre-o săptămână.

— Așa degrabă?

— Acuși începe școala.

— Și tribunalul.

— Incep toate!... Trebue să-l pregătesc: să-i fac uniformă, să-l mai plimb prin București...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bine... Să trăim!

— Noroc!

Pornită tocmai din îndepărtate vremi — cu alean de soare îngălbenit pe foi de nuc—aroma Cotnarului se răspândi în tăcerea odăii. Și adierea toamnei de afară, învăluind suflarea toamnei din Cotnar, se umplu de amintiri...

* * *

Doamna Deleanu eșise din sofragerie dezmierdând cu degetele buclele lui Dănuț, urmată de Monica. Ajungând în dreptul ușii etacului se opri.

— Haideți la mine, copii.

Mut, Dănuț trecu înainte, spre odaia lui, cu capul aplecat. Intră. Ușa se închise. Părăsită de buclele lui Dănuț, mâna doamnei Deleanu rămase o clipă în aer, cu degetele răsfirate, ca o frunză desprinsă de pe creangă și răzlețită de fructul pe care-l ocrotea... Căzu.

— Tu vrei să vii cu mine, Monica?

Fetița apucă mâna cea tristă, o strânse cu toată puterea ei copilărească și intră în etac, furișând o privire abătută spre ușa lui Dănuț.

Două tăceri, una lângă alta, mână în mână.

Doamna Deleanu ședea întinsă pe pat, cu ochii închiși; Monica așezată pe marginea patului.

Ochii Monicăi nu se desprindeau de pe chipul neclintit al doamnei Deleanu. Îi veneă să-și ție suflarea ca să nu facă zgomot.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dela o vreme genele doamnei Deleanu tremurară... şi două lacrimi alunecară de-alungul obrajilor. Ţinându-şi suflarea, Monica se aplecă şi sărută cu timiditate mâna doamnei Deleanu.

— Tu erai aici, Monica? — tresări doamna Deleanu.

— Cu mata, tante Alice.

— Pui mic... tu du-te lângă Dănuţ... Eu am să dorm.

Monica eşi in vârfuri. Se opri în faţa uşii odăii lui Dănuţ. Bătu încet cu degetul.

— Dănuţ, şopti ea aplecând urechea.

— ...

Apăsând binişor clampa, întredeschise uşa.

— Doarme!... Săracu' Dănuţ!...

După ce se închise uşa la loc, Dănuţ deschise ochii din nou, — şi nu zâmbi.

Monica intră singură în odăiţa fetiţelor.

In trei odăi, trei tăceri priveau viaţa...

* * *

Venind dela Moş Gheorghe cu paharul gol, Olguţa dădu busna în sofragerie. Profira sări de pe scaun, cu gura plină, ca o mătăhăloasă elevă surprinsă mâncând în clasă, de Profesoară. Anica plecă ochii în jos, ascunzând bişcotul la spate, cu gestul revelator al şcolarilor fumători.

— Poftă mare. Anica, hai cu mine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Profira le aşteptă să iasă. Deîndată ce se închise uşa, învie, ca statuia unui tablou alegoric după ce se lasă cortina... Aplecându-se, luă biscotul aruncat de Anica, şi-l înghiţi.

— Ascultă, Anica, o cercetă aspru Olguţa,—ai mâncat numai, sau ai şi băut?

— Nici n'am apucat să mănânc, dudue Olguţa, se tângui Anica arătându-i mânile goale.

— Bine! Atunci trebue să te grăbeşti fiindcă Profira mănâncă tot. Stai, nu plecă. Ai treabă cu mine... Ia să-i dau şi Profirei o treabă!

Meditâ încruntată, şi repede deschise uşa sofrageriei.

Profira!

Of! M'am speriat, dudue!

Du-te şi spune vierului să-ţi dea poamă fragă: auzi? S'o aleagă frumoasă.

Da' aici cine să cureţe?

Ştie şi Anica să mănânce bişcoturi! Du-te şi mănâncă poamă. Hai repede.

Profira oftă şi porni... scoţând un alt bişcot din buzunarul pestelcii.

Ascultă bine, Anica.

Ascult, dudue.

— Ai să te duci în odaia turcească, la Moşu' Puiu, ş'ai să baţi la uşă *încet*. Şi dacă nu răspunde ai să baţi *tare*... Ia arată-mi cum ai să faci?

Anica se apropie de uşa sufrageriei... şi bătu.

Anica te joci cu mine?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Am uitat, dudue Olguţa!

— Fă cum ţi-am spus.

— Da. Bat încet...

Toc-toc, bocăni ea cu degetul.

— ...Şi dacă nu răspunde bat tare.

Buf-buf, bătu ea cu pumnul.

— Aşa. Si dacă nici atunci nu răspunde, intri în goană, trânteşti uşa, te baţi cu mâna peste gură şi spui în gura mare: „Păcatele mele! Eu gândeam că eraţi în sofragerie!" Ai înţeles? Da' să faci zgomot ca să-l trezeşti!

— Şi dacă se supără, dudue Olguţă? — întrebă Anica abia ţinându-şi râsul.

— Nu-i treaba ta! Ai să-i spui că duduia Olguţa vrea să-i vorbească.

În aşteptarea Anicăi, Olguţa se plimbă cu mâinile la spate, din ce în ce mai repede, ca cinvă care născoceşte dialoguri cu replici scurte. Uneori se opreă, îşi descopereă fruntea mereu bătută de şuviţele negre şi iar porneă.

— A spus să poftiţi.

— Dormeă?

— Nu fumă.

— Bine. Acuma du-te şi mănâncă tot ce-a rămas pe masă. Să nu laşi nimic Porfirei!

— Bucuros de musafiri? — întrebă afabil Olguţa intrând la Herr Direktor.

— Incântat!

— Ce mai faci, Herr Direktor? Nu te deranjez?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tu! Prietena mea! Imi pare rău!... Ce vânt te-aduce pe la mine?

— Nimic, Herr Direktor! Am venit să te văd, să mai stăm de vorbă...

Herr Direktor se ridică într'un cot pe divan, încrustându-şi monoclul în orbită.

— Imi faci *o vizită?*

— Sigur... Da' frumos halat ai! Tu eşti elegant ca o cucoană.

— Aşa-s burlacii, Olguţa.

— Dece numai burlacii?

— Fiindcă ei n'au nevastă! In schimb au un halat frumos.

— Şi cei însuraţi nu trebue să aibă?

— N'au nevoe. Ei au o nevastă frumoasă.

— Şi dacă-i urîtă?

— Se consolează! Adică nu. Dă! Oftează şi ei!... Da' stai jos. Ce pot să-ţi ofer: o ţigară?

— Azi eşti vesel, Herr Direktor!

— Ca întotdeauna.

— Azi nu-i ca întotdeauna.

— Ai dreptate. Azi e o zi mare.

— Pentru tine?

— Şi pentru Kami-Mura... şi pentru toţi. N'ai văzut?

— Atunci dece-a plâns mama?

— De unde ştii tu c'a plâns?

— Am văzut eu.

— Bine. A plâns... fiindcă-i mamă.

— Ei! Atunci ar trebui să plângă în fiecare zi!

— A plâns de bucurie, Olguţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu, Herr Direktor.

— Aşa cred eu.

— Să-ţi spun eu de ce-a plâns: fiindcă pleacă fratele meu.

— Dragă Olguţa, mama a înţeles că-i mai bine pentru Dănuţ să înveţe la Bucureşti, şi ea singură a hotărît — cum dealtfel a hotărît şi Dănuţ.

— Atunci dece-a plâns?

— Aşa-s cucoanele, Olguţa. După ce se hotărăsc să facă ceva, plâng, şi le trece.

— Şi-a *călcat pe inimă*, Herr Direktor!

— Măi! că multe mai ştii!

— Herr Direktor, când pleci?

— Mâne, Olguţa.

— Pleci singur?

— Da. Dănuţ vine cu Iorgu, peste o săptămână.

— ...Imi pare bine, respiră ea.

Herr Direktor îi dezmierdă pletele.

— Bună fată eşti tu!

— Her Direktor, începu Olguţa privindu-l drept în ochi, — tu eşti sever?

— Cu cine Olguţa?

— Ştiu eu!... La Bucureşti, cu funcţionarii tăi.

— Sigur. Altfel nu merg treburile.

— Şi ce faci tu când eşti sever?

— Dă!... Vorbesc mai aspru, mă încrunt... şi dacă nu m'ascultă îi dau afară.

— Şi dacă n'are să te-asculte fratele meu?

— Dănuţ m'ascultă.

— Cine ştie! Dacă face-o prostie?

— Ii fac morală.

— Şi dacă mai face una?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Hm!... Om vedeà!

— Hm!... Herr Direktor, tu ai băut vreodată pe cineva?

— Poate! Nu-mi mai aduc amintte! Când eram băiat...

— Da-ţi place să baţi?

— Nu, Olguţa. E urît şi sălbatec.

— Vrasăzică, n'ai să-l baţi pe fratele meu?

— Pe Dănuţ! Ferească Dumnezeu!

Olguţa respiră adânc.

— Merci, Herr Direktor. Ştiam eu! Tu eşti sever da' bun... Imi dai voe să umblu în geamandan?

— Mă rog!

— Inchide ochii, Herr Direktor... Astupă-ţi ochii cu mânile... Acuma să-mi spui ce-am să fac?

— Ai să-ţi faci un duş cu colonie!

— Bine-mi pare că n'ai ghicit!... Azi nu te doare capul, Herr Direktor?

— Slava Domnului, am scăpat!

— Ce rău îmi pare! Eu vroiam să-ţi fac o fricţiune.

— Ba mă doare! Cum nu!

Revărsându-se, colonia gâlgâià; palma Olguţei se roteà repede, împrăştiind-o pe capul zimţat aspru de părul mărunt, în timp ce buzele suflau din răsputeri spre creştet.

— Iţi place, Herr Direktor?

— Straşnic! Parcă s'a mutat Polul Nord în capul meu! Numai ia-o mai încet că acuşi capăt o migrenă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu-i nimica, Herr Direktor! Iţi mai fac o fricţiune. Azi îi *o zi mare!*

— Pe capul meu!

— Şi pe altele, Herr Direktor, adăugă Olguţa, frământând amarnic.

* * *

Era o dărăpănare atât de străverzie că parcă nu era, în văzduhul toamnei, — şi o blândeţă vastă în lumină, ca un trecut...

Dănuţ cobori treptele pridvorului cu mâinile în buzunar şi umerii plecaţi. Zărind mingea de foot-ball, uitată în ogradă, îşi aminti că se jucase cu Olguţa, că se rănise la genunchi mai adineori, — şi i se păru că treptele pe care le coboară sunt altele decât acele pe care le suise, şi că ograda-i alta, şi că Dănuţ e altul...

Caşicum treptele suite *atunci* şi coborîte *acum*, ar fi fost ale vremii, nu ale pridvorului casei părinteşti.

Închise ochii...

De multe ori, spre sfârşitul vacanţelor mai ales, Dănuţ visa că i s'a întâmplat o nenorocire. Şi 'ntotdeauna, deschizând ochii, nenorocirea se isprăveă. Şi Dănuţ erà fericit, cu sufletul fragezit de zâmbete desprinse din spaima somnului. Astfel nenorocirile din somn îl deprinseră să socoată nenorocirea ca un prag peste care treci — deschizând uşa cu o deschidere de pleoape — pentru a intrà în alba încăpere a luminii, cu oglinzi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

numai pentru zâmbete şi ferestre numai pentru soare...

...Deschise ochii. Mingea de foot-ball, aceiaşi cerul înalt şi întins; începeă şcoala, se apropia plecarea; Dănuţ mic şi singur...

Vrasăzică l-au dat afară din casă... Nu-i venea să plângă, nu. Oftă.

Cum ar fi vrut Dănuţ să se facă cerul mic-mic, şi jos-jos, aşă cum erâ cuvertura măsuţei pe care făceă uneori, iarna, doamna Deleanu pasienţe, sau ceteă o carte. Şi dedesubtul cerului micşorat şi coborît aşă cum ar fi vrut Dănuţ, să fie un covor luminat de flăcările soabei şi o pisică somnoroasă...

Deasupra măsuţei mai erâ o lampă cu abat-jour. Subt măsuţă se vedeau picioarele mamei în pantofi subţiri, stând locului, sau strâmbându-se pe-o coastă de nedumerire, sau bătând tactul unei supărări, cu vârfurile. Dănuţ, fireşte, şedeă subt măsuţă. Olguţa se jucă pe-afară, în omăt. Dar lui Dănuţ nu-i trebuiă altă joacă. Acolo, lumea se micşorâ ca o căsuţă de păpuşe. Nimeni nu mai erâ pe lume decât picioarele măsuţei, Dănuţ la mijloc, pantofii mamei şi pisica. Dănuţ ştiă ce face mama fiindcă vedeă ce fac pantofii. Ştiă când zâmbeşte, când se încruntă, când se supără. Pisica dela o vreme torceă. Şi erâ o tăcere!... Căldura sobei ajungeă acolo molatecă şi somnoroasă... Acolo începeau poveştile cu Satu-Palmă-Barbă-Cot, cu Prichindel... Acolo făurise Dănuţ o lume măruntă, cu oameni mici ca literile, cu animale de statura

Muzeul Digital al Romanului Românesc

majusculelor, şi căsuţe niciodată mai mari decât o carte de poveşti, să 'ncapă 'n ele numai basme. Dănuţ numai, erà uriaş, dar ce uriaş cumsecade!... Erà bine acolo! Aceia erà patria lui Dănuţ luminată de focul din sobă ca de un soare al covoarelor pe care dorm copii şi visează pisici...

L'au izgonit.

Ce înalt erà cerul! Ce mare pământul!

Porni încet spre livadă... Ce se întâmplase în Turbinca lui Ivan? Ce vânt veştejise, scuturase şi alungase împărăţii, Feţi-Frumoşii şi poveştile? Turbinca lui Ivan erà goală?

Dănuţ mergeà *singur*. Nimeni nu-l mai însoţeà. Oştile care întotdeauna veneau în urma lui Dănuţ sau îl aşteptau înainte, — pieriseră. Pustiu înnainte, pustiu în urmă! Din casă-l izgoniseră, înainte-l aşteptă şcoala...

Turbinca lui Ivan erà goală şi erà grea fiindcă în ea intrase durerea din viaţă în locul celei din basme, cu duioasa apăsare de moarte a toamnei pe păduri.

In drum spre livadă îl ajunse Ali, gudurându-se pe lângă el.

Numai Ali îl iubeà pe Dănuţ. Şi după ce va plecà Dănuţ, amândoi vor rămâneà singuri: Dănuţ la Bucureşti, Ali la Medeleni.

— Dănuţ!

Cu cozile fluturând pe spate, Monica alergà după el.

— Dănuţ, stai puţin, Dănuţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Il ajunse în livadă. Gâfâia.

— Dănuț... îmi pare-așă de rău că pleci! — se spovedi ea gata de plâns, luându-l de mână și privindu-l cu ochii măriți.

— Ce v'am făcut eu? Ce mai vreți cu mine? Dece nu-mi dați pace?

Zmulgându-și mâna din mâna Monicăi porni înainte, înstrăinându-se de-ai lui în toamnă.

— Ce i-am făcut eu? — murmură Monica acoperindu-și obrajii cu mânile... Saracu' Dănuț!

Și fiindcă numai Ali mergeà după Dănuț, deși gonită, Monica porni după Ali.

* * *

Arome dulci și amărui, mirodenii pipărate, mirezme stinse, suflări umile, abia simțite, deslușite totuși...

Soarele umed — adierele vântului de pe miriști și grădini și arături — fructele și frunzele crengilor — trunchiurile pomilor — pământul — frunzele și fructele căzute — și firele de iarbă 'ncovoiate, miroseau deavalma toate-toate.

Pluteau suflete printre pomi și suflete se desprindeau din iarbă și din vânt, — și căderea frunzelor dezmierdà mâhniri fără de frunte și sfâșieri fără de mâni.

Și pretutindeni începeà o plecare, și nicăeri nu se vedeà tristul cufăr al plecărilor, nici femeia care stă pe el înfrigurată, cu genunchii strânși și coatele împreunate, acoperindu-și ochii: să nu mai vadă și să nu mai plângă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar toamna?

Monica se tupilase după trunchiul unui măr domnesc. Deasupra ei, merele pline încovoiau crenguţele, împovărându-le, ca cercei cu prea grele nestimate urechile micilor Infante.

Deacolo, Monica ţinea tovărăşie lui Dănuţ, într'ascuns.

Ostenise. De aceia îngenunchiase.

Dănuţ şedeă pe banca de sub nuc, nemişcat. Monica-i vedeă numai capul aplecat asupra mesei de stejar. Soarele-l bătea în plin, cărlionţându-l cu aramă.

Pe masa de stejar căzdeau frunze, lumini de soare şi nuci întunecate în cojile verzi. Se desfăcuse parcă un străvechiu gromolnic, cu scoarţele de foi de nuc suflate cu lumini de soare. Şi capul unui pui de faun, aplecat, visă...

O lacrimă de-ar fi lucit în soare căzând din ochii lui Dănuţ, Monica ar fi cutezat să iasă din ascunzătoare. Dar numai frunzele căzdeau din crengile de nuc.

* * *

Sufletul lui Dănuţ se îndepărtase atât de mult de trupul lui Dănuţ, că murmurul buzelor lui eră al unui copil care abiă ştiă să vorbească, şi numai zâmbetul eră poate al lui Dănuţ dacă nu al soarelui de pe obraz.

„Unú' Ilă
Duduilă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

Eşti caş
Toporaş
Pe la moara Murgului
Trece fata Turcului
C'un cojoc
De moţoc
C'o pestelcă
Strecătoare
Una mara
Două para
Triaria
Còmpania"...

Fără înţeles, versurile căpătau odinioară farmecul naiv al buzelor care mai degrabă ştiau să rădă decât să vorbească. Pe-atunci, Dănuţ avea vre-o trei ani. Purtă rochiţă ca şi Olguţa şi când îi era somn anunţă: „Vau naniţi". Şi o bucovineancă, dadaca lui, poate în dorul satului de peste graniţă, îl învăţase încetul cu încetul versurile copilăriei ei. Dănuţ le recită din braţele doamnei Deleanu şi după ce isprăvea, căpătă bomboane şi sărutări. Când se culcă, le recită în şoaptă, pentru el, până ce adormeă.

Unu' Ili
Duduili"...

— Nani, Dănuţ! — răsună ca prin vis glasul doamnei Deleanu din patul slab luminat de lampa cu abat-jour verde. Şi Dănuţ şopteă mai încet:

Esti cas
Topoas"...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.patrimoniu.ro/mdrr1901_1932

— Sst!

„Pe la moaa Murgului
Tece fata Tucului"...

— ...? Tț-țț!

Şi Dănuţ zâmbeă fiindcă numai gândul lui mai auzeă că fata Turcului aveă:

„Un cozoc
Di moţoc"...

Şi adormeă zâmbind.

...Căderau frunzele nucului câte una şi mai multe laolaltă pe masa de stejar.

Şi pomii astă primăvară erau înfloriţi, şi-acum nu mai aveau flori şi căderau frunze galbene din eî, foşnind uscat. Poate de asta versurile cantilenei care lăsă zâmbetul somnului pe buzele lui Dănuţ — pe când aveă trei ani, — acum, fără de înţeles, şi-atât de trist i se desprindeau de pe buze, rupte din trecut:

„Unu' Ilă
Duduilă
Eşti caşi
Toporaş"...

Se ridică 'n livadă — pe măsură ce se lungeau umbrele — răcoarea umedă. Monica îşi acoperise pieptul cu mânile: tremură.

Şi Dănuţ eră îmbrăcat subţire! Dacă răceă? Se ridică în picioare, frecându-şi genunchii înduraţi. Începù să se îndepărteze deandăratelea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ascunzându-se pe după trunchiuri. Se oprì, uitându-se: Dănuț nu se mișcă. O luă la fugă din răsputeri ca să aducă mai degrabă pelerina lui Dănuț.

...Când ești trist de tot, îți vine să dormi. Îți vine să-ți culci capul pe genunchii altcuiva care te iubește, sau dacă ești singur și n'ai pe nimeni, să ți-l culci pe palmele tale... Da. Îți vine să dormi când ești trist. Și să uiți... Dar când te deștepți? Iar ești trist și nu mai poți s'adormi din nou!...

Dănuț oftă.

...De ce cădeau frunzele?... Fiindcă venise toamna... Frunzele erau moarte?... Nu. Frunzele cădeau și mureau jos pe pământ fiindcă venise toamna... Toamna...

Frunzele cădeau sau *vroiau* să cadă?... Dacă venise toamna!... Ce să mai facă ele pe crengi!...

Când vine toamna, pasările pleacă și frunzele cad...

Dacă Dănuț ar fi fost o frunză pe creanga nucului, și-ar fi venit toamna, — ce-ar fi făcut?... Toate frunzele din jurul lui ar fi căzut, și el ar fi rămas din ce în ce mai singur — așa cum era acum... Da. Și el s'ar fi *aruncat* de pe creangă... și l-ar fi luat vântul și l-ar fi amestecat cu celelalte frunze, și cine știe unde l-ar fi azvârlit... și nimeni-nimeni n'ar mai fi știut de el...

...Când ești trist de tot îți vine să dormi și să uiți...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://mdrr.ro/mdrr1901-1934

Un gând ciudat se apropia de Dănuţ, de dinafară parcă, — aşà de ciudat că ochii lui Dănuţ se deschiseră mari şi orbi, ca în întuneric, când se apropie spaima care-ţi apucă inima şi ţi-o gâtue...

In fundul livezii erà o râpă înaltă — tot atât de înaltă pentru Dănuţ cât erà pentru o frunză creangă de pe care se svârleà în jos. ...Frunzele plutesc, alunecă şi se aşează lin... Nucile cad şi se sfarmă!... Nucile n'au sânge. Dac'ar aveà, le-ar curge sângele pe coajă... ca unui om... ca unui om cu capul sfărmat... ca unui biet om trist...

„Dănuţ! Dănuţ! Unde eşti, Dănuţ? Unde-i Dănuţ?"...

Şi l-ar fi găsit boarul, jos, lângă râpă, cu capul sfărmat, cu şiroae de sânge pe obraz...

Mort Dănuţ?... *El, Dănuţ, mort?...*

— Eu?

„Nu se poate"! — murmură un gând îndepărtat şi învăluitor ca orizontul răsăritului.

...Toţi sunt în doliu. Merg în urma sicriului lui Dănuţ. Plâng... Şi lui Dănuţ îi vine să plângă fiindcă şi el merge în urma sicriului.

— Mort?

Singur în sicriu? Singur în groapă? In pământ negru?... Şi noaptea cu strigoii? Singur!

„Nu. Mai bine la şcoală".

Dănuţ oftă adânc.

...Toamna mor nucile sfarmate şi frunzele căzute. Dănuţ pleacă la şcoală.

Monica răsări îndărătul băncii ca o icoană lu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

minată de candelile apusului. Fără să spue o vorbă, așează pelerina pe umerii lui Dănuț... și fără să vrea și fără să știe dece, brațele ei subțiri îi încolăciră grumajii, și buzele închise îi sărutară buclele...

Văzând că brațele nu sunt ale mamei lui, Dănuț sări în picioare scuturându-și buclele.

— Cine ți-a dat voe să mă săruți?

— ...

— Dece mi-ai adus pelerina?

— Ca sa nu răcești, Dănuț, îngână Monica, înghițind.

— Mai bine-ași răci. Ce te-amesteci?

— Dacă mi-i milă de tine!

— Cine ți-a dat voe să-ți fie milă? N'am nevoe!

Aaa! Nu se isprăvise vacanța! Are să le-arate el! Intâlnind cozile Monicăi, apucă și trase. Capul Monicăi zvăcni îndărăt, docil. O amintire trecu pe dinaintea ochilor lui Dănuț: la începutul vacanței, pe vremea caiselor, în livadă, o trăsese pe Monica de cozi... Și parcă se temuse de Monica... și-i păruse rău. Ce repede trecuse vacanța! Incepeă școala! Plecă Eră frig, toamnă!

— Te-ai supărat, Monica?—o întrebă el dulce, lăsând să-i cadă cozile din mâni.

— ...

Nu-i vedeă fața: numai cozile blânde și grele.

— Imi pare rău, Monica. Pardon... Nu ți-e frig?

Capul Monicăi făcu semn că nu.

— Da' vrei să fugim împreună?

Capul Monicăi făcu semn că da.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tu eşti căluţ şi eu te mân: da?

— Da.

— Hii, căluţ! — răsună puternica şi ascuţită vocea lui Dănuţ.

Tot nu se isprăvise vacanţa!

Trezit din somn, Ali ţâşni săgeată. Ca cozile de aur în mâni, Dănuţ fugea subt foile de aur. Şi'n faţa lui fugea Monica, zveltă, cu faţa plânsă şi zâmbitoare. Şi pretutindeni printre ei, Toamna.

* * *

Nori lungi şi subţiri se aşternusera din înaltul cerului siniliu până în zarea apusului, ca nenumărate trepte de marmură ale palatelor din basme.

In gloria luminilor — ca'n para unor torţi înălţate de braţele curtenilor — un punct negru tresări şi pieri. O rândunică poate. Şi soarele apuse dincolo de lume, ducând cu el condurul delicat pierdut de vară pe cea din urmă treapta a palatului ceresc, şi melancolia prinţilor îndrăgostiţi de o cenuşăreasă.

* * *

Monica tresări prin somn, îngăimând cuvinte nedesluşite.

Dormea pe-o coasta, dezvelită, cu picioarele îndoite dela genunchi, c'un pumn adus lângă frunte, celălalt repezit dealungul coapsei, albă în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

goliciunea copilărească şi cea lunară, — ca statueta Fugii, răsturnată.

— Hii, căluţ!

...Aleargă prin livadă, fără să-l poată vedeă pe cel care-o mână dela spate trăgând-o de cozi...

Se zmunci atât de tare, încât visul ca un lung păr despletit îi flutură pe dinaintea ochilor... Se acoperi cu pledul pe picioare, ridicându-se.

— Hii, căluţ!—murmură ceresc, glasul din vis.

Un zâmbet fericit îi răsturnă capul pe spate... Şi ce cuminte erâ Dănuţ! Ce surâs blând aveâ!... Şi ce ochi dulci, verzui şi aurii! Şi buclele lui cu miros de castane coapte! Şi ce repede-i treceâ supărarea!...

— Hii, căluţ!

Râzând cu ochii închişi, Monica 'şi răsturnă capul pe pernă aşteptând somnul.. şi visul care aveâ să unească din nou cozile ei cu mânile lui Dănuţ.

* * *

Cu foşnetele toamnei şi ţărâitul greerilor, balul alb al lunii ondulă pe la ferești.

Prin întuneric, domnul Deleanu răsuci o ţigară şi o aprinse aplecându-se pe marginea patului.

— Nici tu nu dormi?

— Fumez, Alice.

— Câte ceasuri?

Flacăra unui chibrit clipi, răscolind umbrele.

— Cam târziu... Unu.

Doamna Deleanu se coborî din pat, îşi aruncă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.md/md/1901-1932

pe umeri kimonoul... Intră în vârfuri în odaia lui Dănuţ, apăsând şi ridicând clampa, mut. Dănuţ dormeă cu buzele întredeschise. Se desvelise. Cămeşa albă se îngrămădise înfoiată deasupra genunchilor, descoperind picioarele lungi cu genunchii zgâriaţi, pulpele lin rotunjite, gleznele subţiri.

In palma desfăcută îi jucă o lumină de lună. Lumini de lună îi tremurau prin păr şi pe obraji.

Ca un copil de casă adormit la picioarele unei albe caselane al cărei evantai de pene albe îi lumină somnul.

Doamna Deleanu îl înveli, îi alintă cu vârful degetelor buclele rotunde şi eşi încet.

— Ce face?

— Doarme.

— Bine-i să fii copil! — dădu din cap domnul Deleanu turtindu-şi ţigara în scrumelniţă.

— Bieţii copii! — îngână pentru ea, mama lui Dănuţ.

Cu mişcări nesigure şi albe, cădeau petalele unui trandafir de pe măsuţa de noapte: cum se dezvelesc copiii mici prin somn, când visează...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. II.

Robinson Crusoe

Ploua...

Cea din urmă căruţă a şatrei de Ţigani se oprise în drum, ceva mai încolo de poarta ogrăzii boereşti. Caii firavi muriseră parcă în picioare cu capetele grele, şi mâţa unghiulară, legată cu o frânghiuţă îndărătul căruţei, mieună slab.

Subt coviltirul de culoarea norilor, zdrenţele galbene şi roşii ale Ţigăncilor şi sclipirea focoasă a salbelor abia se deslușiau prin întunericul încetoşat de fumul lulelelor, înstelat când şi când de luceferi rubinii.

Un glas femeesc moneă încetişor, cântă poate, adormind un copil, sau o durere.

Anica, zgribulită în burniţă, îşi odihnea sufletul şi mâna desfăcută, în palma castanie a ghicitoarei. Când rare, când repezi şi bolmojite, vorbele sorocului aduceau nădejde sau înfricoşare. Anica privea cu spaimă degetul vrăjit căutându-i în palmă cărările vieţii, potecile norocului şi dumbrăvile dragostii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.transilvania.ro/mdrr1901-1932

Ploaia se înteţea răscolită de vânt. De subt coviltir un glas aspru bodogăni răstit.

Ghicitoarea îşi luă banii şi porni spre căruţă. Anica intră în ogradă cu capul plecat în jos. Trecând pe subt stejarul dela poartă, zări urma slabă a unui pneu de automobil. Privirile-i alunecară spre zarea afumată... Oftă. Toate drumurile erau şterse de cenuşiul des. Se scutură înfrigurată şi alergă spre casă. Câinii strânşi pe subt streşini abia o priviră.

In priveliştea moartă, căruţa cu Ţigani se îndepărtă ducând subt coviltir cele din urmă focuri şi culori ale toamnei, lăsând în urma ei vazduhul sur ca o bolnavă lumină de lună...

Nu s'auzeă nici un lătrat. Ploia vorbeă singură ca o cerşetoare nebună.

* * *

Prin ferestruicele de mansardă ale podului — zăbrelite de ploae pe dinafară, zbârcite de paianjeni pe dinăuntru — lumina intră ca un val de dantelă de mult aruncată acolo printre celelalte vechituri. Şi câte nu erau! Pe măsură ce porniseră bătrânii din casă luând drumul cimitirului, podul se umpluse cu tot ce le indestulase mai curând tabieturile şi ciudăţeniile lor cât şi ale vremii lor, decât trebuinţele.

Odaia Fiţei Elencu fusese surghiunită în pod, în întregime, ca osemintele unui ciumat. Încăpătoarele fotolii şi canapele cu picioare arcuite şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

primitoare speteze, căptușite cu mătasă albastră —inadins adusă din Franța—cărunțiseră decând tăcerea moțăiă în ele. Taburetele, ca niște broaște țestoase cu albastră carapace, înțepeniseră subt apăsarea vremii. Și toate cărțile, bucoavnele, gromolnicele și ceasloavele răsfoite de uscatul deget al Fiței și colindate de ochii ei verzi, zăceau în lăzi sau grămădite pe jos.

Intr'un ungher, stranii instrumente de muzică — născociri ale unui strămoș meloman și șui — așteptau pe strănepotul în care aveă poate să invie sufletul străbunului, — să le deslege melodiile amuțite. Vioare de lemn blond cu gâtul curb; vioare brune ca zahărul ars, cu gât șerpuitor de lebede; viole cu pântecele bombat ca al voluptății; cobze, mandoline și ghitare, care de care mai sucite, mai întortochiate. Și toate înnecate în tăcere!

Teancuri de portrete cu rame negre, castanii sau aurii, ovale sau pătrate, de lemn sau catifea, mari și mici, — desprinse treptat de pe zidurile odăilor de jos, se rezemau laolaltă pe umărul aceleiași uitări; și chipurile lor păreau icoane ale colbului și ale paianjenilor, nu ale unor fețe omenești.

Miroseà a lemnărie încinsă de căldură, a putregaiu uscat și a colb de arhivă.

Așa că aroma de proaspete piersici, în pod, crà ingrozitor de veselă...

„...Mâncam ca un rege în fața Curții. Nu aveà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

voe să-mi vorbească decât papagalul, ca un favorit. Cânele meu care îmbătrânise, şedeă totdeauna la dreapta mea; cele două pisici, la fiecare capăt al mesei, aşteptând să le arunc câte o bucăţică de carne"...

Ajungând la acest pasaj, Dănuţ întoarse cartea pe dos, aşezând-o pe podea, luă o persică fardată şi muşcă din ea zgomotos.

Cel mai fericit om din lume era Robinson Crusoe, aşa cum îl arătă lucioasă cromolitografie de pe copertă:

Intre coliba — mai mult peşteră — şi palmierul de trunchiul căruia atârnă o nucă de cocos, se vedeă marea, dincolo de gârduţ, inofensivă şi drăguţă ca o grădiniţă de albăstrele.

La intrarea colibei, în gaura neagră-verzue, un paianjen alegoric îşi ţesuse o pânză neglijent poligonală. Din colibă, porneă iarba tânără cu reflexe verzi de aquarelă udă.

Trebue să fi fost tare cald când se fotografiase Robinson, fiindcă deasupra căciulei ţuguete — care-i acopereă şi urechile şi ceafa, ca o glugă — radiă o umbrelă făcută din frunze de palmier cu marginele roze de soare subt cerul albastru prin care literele titlului defilau roşii: Robinson Crusoe. Da' aşa-i plăceă lui Robinson să umble gros îmbrăcat pe orice vreme! Sarica de blană bărboasă erà croită pe talie. Robinson aveă o faţă foarte simpatică — aducea cu Moş Crăciun, numai că barba şi mustăţile-i erau castanii. Mustăţile spiritual răsucite; obrajii rumeori; barba

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

frumos retezată. De subt căciulă îi năvăleau cârlionții până deasupra sprincenelor, ca un breton drotat.

În mâna stângă, ridicată deasupra genunchiului stâng, ținea papagalul. Adică papagalul susținea mâna, fiindcă toate degetele — corect alineate — se rezemau pe spinarea verde, ca pe găurile unui fluer; iar cele patru degete de păpușă ale mânii drepte, pluteau pe spinarea căpriței care întindea botul spre papagal, ca și cum ar fi vrut să-l sărute sau să-l pască.

Robinson era așezat pe... — nu se vede pe ce! Ședea cum stau Fakirii, pe aer. La picioarele lui — depărtate unul de altul și în vârfuri, ca ale cuivă care saltă un copil pe genunchi — se încrucișa o lopată cu altă unealtă decapitată de chenarul coperții. Pisicile dormeau pesemne, în colibă sau pe acoperișul ei. Câinele fugise de pe copertă și sforăia în pod la picioarele lui Dănuț. Se numea Ali. Tot în pod, veghea și un papagal — aidoma cu cel de pe copertă — numai că era împăiat.

Insula lui Robinson, cu vesela sihăstrie a cromolitografiilor, se mutase în podul cu vechituri. Dănuț era Robinson Crusoe în insula lui Robinson Crusoe. Și era foarte bine!

Barba lui Robinson de pe coperta cărții, era umedă și plină de picuri aromați... fiindcă în podul cu vechituri al Medelenilor, Robinson Crusoe mâncă piersici, în tovărășia unui câne adormit și a unui papagal împăiat.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
bibliotransilvania.ro/mdrr1901-1932

Hârtiile şi cărţile celor două biouri — dela Iaşi şi dela moşie—ale domnului Deleanu, aveau flux şi reflux, datorite pe rând magnetismului ordonat al doamnei Deleanu şi izbucnirilor tumultoase ale domnului Deleanu.

In epocile fluxului, biroul era o odae ca oricare alta, înzestrată cu masivă mobilă de biurou bărbătesc, ţinută în cea mai amănunţită ordine şi curăţenie. In acele epoci domnul Deleanu ori nu era acasă, ori nu lucra.

In epocile refluxului, din dulapuri, de pe dulapuri, din saltare, de pe etajere, din buzunarele tuturor hainelor, pardesiurilor, halatelor, pijamalelor şi paltoanelor, — năvăleau tomuri multicolore şi proteiforme, dosare, reviste, ziare, caete, carnete, coli, scrisori, telegrame, recipise, fituici. cutii cu tutun, cu ţigări ,cutii de chibrituri... peste tot. In acele epoci, doamna Deleanu nu intră în biurou. Domnul Deleanu lucra ca Neptun în vâltoarea valurilor.

O telegramă sosită, de dimineaţă, dela Iaşi, dezlănţuise refluxul.

„Arestat bancrută frauduloasă. Confirmat mandat. Rog lucraţi memoriu cameră acuzare. Interveniţi urgent. Soţie soseşte bani, informaţii. Nu mă lăsaţi. Respect.

Blumm"

Arţăgoasă, peniţa alergă dealatul colii de hârtie. Madam Blumm, vehement izgonită din biurou, aşteptă în salon, cu umbrela şi sacoşa în mână, cu pălăria în cap, trăgând cu urechea şi oftând pe nas de durere şi gutunar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domnul Deleanu aprinse mânios o ţigară, aruncă o privire piezişă pe motivarea stereotipă a mandatului de arestare... şi oratoria întemniţată în peniţă, izbucni:

„E revoltătoare"...

Şterse... Zâmbi, închipuindu-şi spasmul clopoţelului justiţiei statuare şi irascibile ca toate femeile care fac puţină mişcare.

„E ciudată şi jignitoare, uşurinţa cu care se răpeşte libertatea unui om într'o societate civilizată care ştie să respecte averea şi nu ştie să respecte omul. O arestare preventivă, în definitiv, e un sechestru asigurător asupra persoanei..."

Când lucră nimeni nu intră în biuroul domnului Deleanu, — afară de Olguţa, fireşte.

— Iţi aduc cafeaua, papa... O vărs sau n'o vărs? — întrebă ea, apropiindu-se cumpănitoare cu ceaşca în mână.

— Ce verşi e pentru tine!

— Ei! Papa! Vrei să nu vărs deloc?

— De ce?

— Ai să crezi că fac dinadins.

Domnul Deleanu sorbi din ceaşcă; Olguţa din farfurioară.

— Tare-i frig şi urît, papa! Iţi vine să fii bolnav!

— Mi se pare că n'ai ce face, Olguţa?

Olguţa îl privi pe sub sprâncene, stăpânindu-şi un căscat din senin venit ca un strănut.

— Am! — oftă ea. Mă plimb prin casă... da' mi-i ciudă că nu-i frumos!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce să facem noi oare? — se întrebă domnul Deleanu c'un ochiu la Olguța și altul la memoriu.

— Lasă papa. Te deranjez. Văd eu că ai de lucrat.

— Când ai să fii tu mare, Olguța?

— De ce, papa?

— Să lucrăm noi doi împreună.

— Ce bine-ar fi, papa! — am râde tot timpul și-am beà la cafele!

— Da... Ne-am face de cap!

— Da' am face și treabă, adăugă Olguța ridicând sprincenele.

— Mai încape vorbă!

— Tu mi-ai dictà, papa, și eu aș scrie... și după ce-ași obosi, eu ți-aș dictà și tu ai scrie... Și n'ai mai avea nevoe de secretar!

— Pe tine te-ași pune să primești clienții.

— Clientele, papa. Le-ași arătà eu!

— Ai dreptate! Clientele-s teribile! Ar trebui să plătească dublu.

— Papa, femeia ceia din salon divorțează?

— De unde și până unde?

— Oftează, papa! Nu pot s'o sufăr: a vrut să mă sărute!

— I-auzi!

— Da, papa! Da' ce-s eu?... Ce au, papa, cucoanele că sărut tot timpul?

— Asta-i ocupația lor!

— Eu n'am să sărut niciodată!

— Nici pe tata?

— Ba pe tine da. Asta-i altceva.

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Bine ne mai împăcăm noi doi, Olguța!

— Păcat că nu ești tu mic, papa. Ne-am fi jucat împreună! Eu ași fi vrut să fim frați.

— Suntem prieteni.

— Da' eu nu te las să lucrezi, papa. Mă duc.

— Unde?

— In salon.

— Cu madam Blum?

— Lasă, papa!... Tu lucrezi și ea oftează! Am să fac atâtea game la pian că are să plângă!

— Bravo, Olguța! Și după asta o dăm afară și-o expediem la gară.

— Da, papa. O dăm afară.

— Și facem amândoi ordine în biurou!

Olguța zâmbi. Știă ea ce înseamnă să facă ordine!

— Halal tată ai tu, Olguța!

— Papa, tu nu trebuiă să te faci tată... Da'-i foarte bine așă cum ești!

— Pe placul tău?

— Da, papa... Parcă te-ași fi căpătat cadou dela Moș Gheorghe!

* * *

Sofragerîa eră năpădită de funigei coloraţi, ca toate croitoriile: într'aceasta se lucră la zestrea școlară a lui Dănuț. Cu mânii intermitente dar mereu împrospătate, mașina de cusut își înval-măşeă zornăitul metalic într'un galopant cres-cendo, brusc amuțeă, și iar începeă, ca o soție care-și ceartă soțul în rate pasionate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/din 1931 - 1932

Limbuţia etnică şi profesională a cusutorese adusă dela Iaşi, negăsind nici-un ecou, se convertise în muţenie posacă, dezminţită de dansul picioarelor de pedale, şi de jargonul roş al părului.

Doamna Deleanu, ermetic albă în şorţ de sor de caritate, cu metrul de muşama încolăcit p după gât şi foarfecele în mână croia pe mas intinsă.

Monica, aşezată de profil lângă fereastră, p un scaun cu două pernuţe, cu spatele puţin adus brodă iniţiale pe batiste. DD —, adică: Dan Deleanu. Aşa avea să-l strige la şcoală, la catalog.

Monica brodă pe întâiul D puţin mai mic decât pe-al doilea, imperceptibil mai mic, fiindcă nici mânile Monicăi nu puteau să-i spue lui Dănuţ altfel decât: Dănuţ.

Dac'ar fi ştiut cineva!... DD, adică: Dănuţ Deleanu... Acul şovăia în mânile Monicăi. Adevărul, ca un parfum de garoafe, năvălea aprins pe obrajii aplecaţi asupra sufletului... DD, adică... „dragă Dănuţ".

Cele două iniţiale erau întâia scrisoare d dragoste a Monicăi.

— Monica, n'ai văzut tiparul?

Monica tresări, scăpând batista pe genunchi. In locul ei răspunse c'un surâs afabil, plin de pistrui, madmazel Clara care ştia orice, chiar şi locul tiparului.

„Cine ţi-a dat voe să mă săruţi?" — se supărase Dănuţ când îl sărutase în livadă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Cine ţi a dat voe să-ţi fiu drag?“ — s'ar fi supărat Dănuţ dacă ar fi ştiut.

„Dragă Dănuţ...“

Da. Cine i-a dat voe să-i fie drag?

Şi zâmbi... Cine ştie! Poate că Dănuţ i-ar fi dat voe să-i fie drag...

* * *

— Cucuţi!

— Doo, replică pianul, profund.

Madam Blumm dădu din cap.

Cu degetul cel mic al mânei stângi şi cu cel gros al mânei drepte, Olguţa bătuse înverşunat un dublu do, in extrema stângă a clavirului, punând şi podala. Un bubuit bas de furtună în munţi zbârnâi prin salon, lovindu-se de geamuri şi oglinzi.

Olguţa vroià să facă douche écossaise timpanului clientei. De aceia, gama începù să alerge într'un tempo zglobiu subţiindu-şi sunetele, până când, cu ajutorul pedalei din nou puse, se prefăcù într'un viscol de vibraţii urzicătoare, într'un ţiuit străpezitor de chinină în urechi, din care se prăvăliră îndărăt, spre cruntele sonorităţi din stânga, stridenţele din dreapta...

Vaerul creşteà... Se dărâmau sunetele, îmbrâncite de pedala cu deşanţată brutalitate a unui rix într'o tavernă de apaşi.

Olguţa lăsă pedala. Gama sireapă amuţi... Acalmia se lăsă ca un parfum de tei... Şi domol, cu o blândeţă jezuită, procesiunile de călugăriţe ale gamei normale se strecurară prin salon.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Olguţa trăgea cu urechea şi coada ochiului.

Insă timpanul auditoarei erà deprins mai demult, şi cu notele enervate, drept răspuns la casnice întrebări, şi cu tumultul muzicei pentru care ai plătit bani şi-ţi dă ameţeli de cap... dar şi invidia celorlalţi comercianţi. Madam Blumm aveà o fată absolventă a clasei de pian dela Conservatorul din Iaşi. Domnişoara Raşela ceteà „Fleurs du mal" şi cântà la pian operele lui Wagner.

Nici nu i-ar fi trecut prin minte Olguţei că auditoarea devenise admiratoare. Madam Blumm aprobà, minunându-se de lipsa notelor. Pentru ea, Olguţa cântà pe dinafară. Aşà da! La fel cu Raşela, numai că notele Raşelei multe parale mai costau! *Cucuţî* samana lui Conu' Iorgî. Şi el bine mai vorbeà şi tot pe dinafară! La el erà scăparea...

— Ooff!

Braţele Olguţei osteniseră. Incetul cu incetul începù să scurteze câmpul gamelor, făcându-le egal şi monoton ca un exerciţiu de dimineaţă. după somn.

In salon erà frig. Ploaia intunecà geamurile. Lumina intrà alburie ca o pâclă...

— Cum?

Nu-şi crezù urechilor. Intoarse capul, privind peste umăr Madam Blumm adormise, fără sà-şi fi lepădat sacoşa şi umbrela. Adormise orchestral: sorbeà aerul suspinând, ca o supă fierbinte, horăià oftà şi şuerà pe nas şi pe gură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Olguța întoarse capul, cu scârbă... Era rău dispusă... și nu mai avea pe cine să se supere. Monica era prietena ei. Buftea... Dănuț plecă... Pe lângă asta, de două zile, odată cu ploia intrase în sufletul Olguței o neliniște pe care ar fi vrut s'o bată și n'avea cum. Niște vorbe, din întâmplare auzite:

— Ce să fie cu Moș Gheorghe? Că tare s'o mai sfrijit! — întrebase vatavul unei moșii învecinate.

— Ia, ce să fie! Îl ajunge și pe el ceasul morții... că-i vremea! — oftase Ion, succesorul lui Moș Gheorghe la grajd.

— Nu ți-i rușine să spui minciuni? — sărise Olguța, bătând din picior.

S'atât.

De-atunci, de câte ori rămânea singură se temea de *minciunile* lui Ion. Și-i era ciudă pe ea, pe teama ei, caș icum astfel și ea ar fi crezut că-s adevărate minciunile lui Ion, îndemnându-le oarecum să se adeverească.

Începu să cânte concertul de Mozart în la major, pentru piano și orchestră, — de astădată cu note. Ca și în viață, în muzică Olguța avea simpatii și antipatii violente. Concertul de Mozart era prietenul ei.

— Ce mai studiezi tu, Olguța? — o întrebă doamna Deleanu în timpul vacanței când o vedea cam rar prin salon.

— Am să studiez *concertul meu,* răspundea Olguța expropriindu-l pe Mazart și viitorul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Concertul ei sună a melancolie. Închise caetul... Madam Blumm horăia lugubru... Toţi *lucrau* în casă. Afară plouă. Olguţa îşi lăsă fruntea pe claviatură. Clapele, adâncite brusc, scânciră. Cu mânie se revoltă, piciorul Olguţei lovi în pedala a doua a surdinei.

* * *

...Trecuseră ani mulţi prin ţile şi prin pod, dela masa lui Robinson în tovărăşia papagalului, cânelui şi a pisicilor.

Odinioară rădeau cărnoase persici; acum nu mai erau decât sâmburii, ca inimi mici de lemn. Ali îmbătrânise, dormind, — poate murise. Papagalul cu pene veştede şi prăfuite, amuţise, împăiat cu trecut. Ninsoarea colbului şi a aţelor de paianjen, aşternuse peste toate cele, cenuşii troene, vechi tăceri. Iar pe la geamuri, ploaia, ploia şi iar ploaia sură în văzduhul toamnei şi'n clepsydrele vremii.

Nici Dănuţ nu fusese cruţat de lunga trecere de ani. Pe chipul lui, altfel decât în sarbăda tălmăcire, se vedeă că Robinson îşi părăseşte insula, că se desparte pentru totdeauna de-o poveste îndelung trăită.

„Spunând adio insulei luai cu mine căciula şi umbrela"...

Dănuţ oftă, — şi începù din nou lectura, cu cinci rânduri mai de sus, cum un îndrăgostit aşteaptă trenul nu pe peron ci în sala de aşteptare, fiindcă-i ceva mai aproape de casa iubitei şi ceva mai departe de ultimul prag al despărţirii.

„Puţin după aceasta"...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Ochii celeilalt din răsputeri „puțin după aceasta", iar violele și dulcile violoncele-ale melancoliei, plângeau cu-aceiași lungă aplecare de arcuș „spunând adio insulei"...

...„Puțin după aceasta barca cu proviziile promise fu trimisă în insulă. După rugăciunea mea, comandantul puse într'ânsa și lăzile cu hainele marinarilor, pe care aceștia le primiră foarte bucuroși"...

Și iarăși:

„Spunând adio insulei"...

Impăinjeniți de lacrămi, ochii lui Dănuț își luară un lung adio dela cromolitografia de pe coperta pătată de lacrimile bucuriei. Plângeă și Robinson, zâmbind ce-i drept. Lacrimile erau ale lui Dănuț, nu ale textului. Pe-atunci — pe când zâmbise pe copertă — nu știa c'are să plece. Preocupat de căciulă și umbrelă, tălmăcitorul uitase lacrimile.

Urgent și implacabil, textul plecă subt ochii lui Dănuț.

„Spunând adio insulei, luai cu mine căciula, umbrela și papagalul neuitând nici banii despre care am vorbit și care stătuseră ascunși atâta vreme incât ruginiseră"...

...„In insulă" adăugă, fericindu-i, gândul lui Dănuț.

Mai erau șapte rânduri pânăla sfârșit.

...„Astfel imi părăsii insula, la 19 Decembrie 1686, după o ședere de 28 de ani, două luni și nouăsprezece zile, salvat din viața această tristă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

în aceiaşi zi a lunei în care scăpasem din sclavia Maurilor din Salé".

Şi nici n'a mai privit insula, de pe vapor, până ce n'a mai văzut-o? Şi nici n'a fluturat batista?

Dănuţ privi din nou, cromolitografia de pe copertă: Cum? *Tristă* viaţa din insulă? Atunci de ce rădea Robinson?... Şi de ce rădea parcă şi insula în jurul lui, într'aceiaşi culoare ca şi obrazul lui Robinzon?

Începu iarăşi:

„Astfel îmi părăsii insula"...

Îşi aşezase cartea pe genunchi. Ceteă şi plângea ştergându-şi ochii cu mânile.

„Călătoria mea fu norocoasă. Sosii în Englitera la 11 Iunie al anului 1687, după ce lipsisem din patria mea treizeci şi cinci de ani".

— Treizeci şi cinci de ani, murmurară încă odată buzele lui Dănuţ în tăcerea podului.

Şi nu luase nimic din insulă! O pietricică măcar! Un pumn de nisip! O floare sau o frunză!.. Nimic, nimic!

Dănuţ închise cartea, îşi plecă obrajii uzi deasupra coperţii şi sărută adâc şi lung întristarea colorată a fericirei.

Sufletul lui Dănuţ eră o insulă din care plecase Robinson Crusöe, luându-şi numai căciula, umbrela şi papagalul.

...Clasa întâia... a doua... a treia... a patra... a cincea... a şasea... a şaptea... a opta; şi alte clase încă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi Dănuţ singur în faţa oceanului de bănci şcolare...

In pod erà numai *ce-a fost odată*. In pod erà insula lui Robinson Crusoe. Dincolo de pod începeau băncile şcolii...

„Spunând adio insulei" Dănuţ îşi rândui cartea în ladiţa jucăriilor stricate şi-a poveştilor cetite, îl strigă pe Ali şi eşi din pod... Dar turbinca lui Ivan, desnădăjduit de larg deschisă, înghiţi şi pod şi insulă şi clipă, cu aţe de paianjen, lacrimi. colb, parfum de piersici, zâmbitoare poze...

De asta pesemne, umerii lui Dănuţ erau plecaţi.

Se coborâ pe scări, trecând din podul cu vechituri în plină toamnă.

* * *

In grabă, negăsindu-şi galoşii, Olguţa-i luase pe-ai lui Dănuţ. Ii erau prea mari. Trebuiă să meargă târiş prin măzga lunecoasă.

Când te alungă o spaimă din urmă şi nu poţi fugi, drumul îţi înăduşă pieptul şi-ţi loveşte inima, ca un coşmar.

Cu trupul infăşurat în perelina de cauciuc şi capul gol acoperit de glugă, Olguţa înaintă greu. Indesă cu toată puterea degetelor în botul galoşilor ca să nu-i piardă... se afundă în glod... şi ca să treacă mai departe îşi încordă pulpele zmuncindu-se pieziş.

Parcă mână o minge de fier cu paşi de piatră în fundul unei mări împaenjenită de meduze.

Ingenunchiat în faţa icoanelor, Moş Gheorghe se închină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In jurul unui om bătrân care se închină, tăcerea e ca răsunătul unui cor îndepărtat.

Plutea parfumul religios al busuiocului. Luminița din păhărelul roș al candelii, rumenea chipurile întunecate ale icoanelor, ca o presimțire de auroră trunchiurile codrilor adânci.

In răstimpuri, Moș Gheorghe își desfăcea mânile din împreunarea rugăciunii, acoperindu-și pieptul scurmat de tusă.

Dumnezeu îi împlinise statornic rugăciunile: avea să i le 'mplinească și de-acum înainte.

Era drept să tușească: fiindcă era bătrân.

Era drept să se 'nădușe și să-l înjunghe prin piept: fiindcă era bătrân.

Era drept să sufere cât mai avea de trăit și să moară cât mai curând: fiindcă era bătrân.

Tot ce era, drept era să fie. Nici nu cârtea nici nu se căină, nici nu ofta. Moș Gheorghe nu vroiă ca tocmai acum, în pragul ceresc al morții, un blestem — cugetat sau șoptit — să întoarcă dela el fața milostivă a Domnului și urechea Lui îngăduitoare. Moș Gheorghe cereă îndurare pentru greșelile altora: boerii lui de-acum nu se împărtășeau niciodată, și rar călcau prin biserica ctitorită de strămunii lor. Incolo, erau buni la inimă, milostivi și drepți, — dar uitaseră de casa Domnului și de frica Domnului.

— Iartă-i, Doamne, că mare-i mila Ta.

Iar tusa, ca o toacă de vecerne omenească.

Dumnezeu îi împlinise rugile. Nu se rugă pentru el. Moș Gheorghe avea să pășească *din-*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

colo, urmat de privirea bieţilor cai pe care-i îngrijise şi cruţase ca pe nişte orfani.

Se rugă pentru copilul nevinovat ca roua şi frumos ca florile; — de care curând avea să se despartă.

— Duduiţa moşului...

Să nu apese asupra ei rătăcirea părinţilor. Şi să-i fie viaţa blândă, fără de dureri şi-amărăciuni.

Sufletul lui Moş Gheorghe se aşternă la picioarele lui Dumnezeu, ca un covor de bunătate, pe care ar fi vrut să tot copilărească duduiţa moşului de pe pământ în faţa slăvitului Bunic din cer...

Cu galoşii în mână, Olguţa trecu în goană prin ograda lui Moş Gheorghe. Ajungând în faţa uşii, dădu să intre. Zăvorul eră tras pe dinăuntru. Bătu cu pumnii în uşă. Nici-un răspuns.

Zvârlind galoşii, izbi cu amândoi pumnii în uşă.

— Moş Gheorghe! — ţipă ea poruncitor şi tremurat.

— ...Ce-i, duduiţa moşului! Mata aici? Pi vremea aiasta!?

Auzindu-l, văzându-l, Olguţa respiră adânc. Ridică galoşii tencuiţi de glod şi căpătându-şi cumpătul, zâmbi viclean scuturându-se de ploae.

— Moş Gheorghe, am venit să te'ntreb dacă nu li-i frig cailor?

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdrr1901-1932

Dănuț cutreerase casa pe dinafara odăilor fără să intre în nici una. Nu-și găsea loc, nici astâmpăr. Indelungata lectură din pod îl înstrăinase de toate cele. Îi era dor de insula lui Robinson; îi era milă de singurătatea ei, milă de singurătatea lui.

Decorul familiar, întâmpinându-l pretutindeni cu prezențe concrete îl îndepărtă de casă, ca o asprime când ești trist. Astfel, purfumul femeii de care te-ai despărțit plângând, plutindu-ți în suflet și în nări, te face să-ți pară trivială melodia oricărui alt glas femeesc, și brutală, delicateța oricărei alte solicitudini.

Instrăinări, mâhniri și nostalgii, sortite să-și găsească alinare și cămin numai în scrisorile acele scrise cu mâni calde încă de strânsoarea mânilor dorite, — scrisori cu tânguiri umile și amare ca parfumul tomnatecelor tufănele.

Intră în salonașul doamnei Deleanu. Zărind calendarul de pe biurouaș, se apropie de el. Era deschis la o zi neagră; tot neagră și cea care urmă. Negre erau toate. Parcă murise toate sărbătorile roșii din calendar, odată cu vacanța și cu frunzele...

Intră la el în odae.

Hainele groase, de curând scoase din cufere. și rânduite pe spetezele scaunelor, miroseau a naftalină. Soba rece zbuciumată de vânt oftă și se văită ca un țăran bolnav de piept, — sporind frigul odăii și pustiul ei.

Și mai era așă de mult până la noapte că lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dănuţ îi venea să caşte şi sa scâncească. Se trânti pe pat, aducându-şi genunchii la bărbie, vârându-şi mânile în căldura mânicilor ghemuindu-se în el; cercând să-şi ţie singur tovărăşie cu trupul, ca pisicile...

Capul Olguţei răsări întrebător şi obraznic.

— A! Tu eşti aici?

— Da.

— Ce faci?

— Nimica. Stau.

— Am venit să te văd.

„Ce-o fi vrând Olguţă" se întreba Dănuţ apatic pe dinafară, atent pe dinăuntru.

Olguţa intră cu galoşii lui Dănuţ în mână, lucioşi ca nişte galoşi de abanos. Erà desculţă, în papuci.

— Ii pun subt pat.

— Ce?

— Galoşii.

— Galoşii?? De ce?

— Galoşii tăi. Unde vrei să-i pun?

— Pune-i.

„Ce-o fi făcut cu galoşii mei?"

— Olguţa, ce-ai făcut cu galoşii?

— I-am spălat, îi explică ea, apropiind galoşii de nasul lui Dănuţ, ca pe nişte flori atunci culese.

— Merci, se feri Dănuţ. De ce i-ai spălat?

— Aşà mi-a venit. N'aveam ce face!

— Ţi-ai spălat şi botinele? — o întrebă serios Dănuţ, ridicându-se într'un cot.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932
Olguţa se încruntă. Răzgândindu-se zâmbi.

— Ai fost în pod? — îl iscodi ea cu ochii micşoraţi.

— Cine ţi-a spus? — tresări Dănuţ.

— Ştiu eu!

— Te rog să nu mă spui, Olguţa!

— N'ai grijă! — îl asigură ea gesticulând cu galoşii.

— Merci. Da' tu unde-ai fost?

— M'am plimbat.

— Cu galoşii mei.

— Cu nişte galoşi! — se supără Olguţa zvârlindu-i subt pat.

— Văd!

— Nu vezi nimica! Ascultă: ţi-i poftă de roşcove?

— Ai tu?

— Sigur.

— De unde ai?

— Răspunde: vrei sau nu vrei?

— Vreau.

Făcându-şi vânt cu braţele, Olguţa sări peste prag în odaia ei.

— Aha! — se dumeri Dănuţ făcând legătura dintre roşcovele Olguţei şi galoşii lui.

— Poftim roşcove.

— Merci... Is bune, Olguţa, grozav îs de bune! — exclamă Dănuţ ştiind că-s dela Moş Gheorghe!

Olguţa zâmbea, măgulită. Dănuţ zâmbi şi el mândru c'a fost mai şiret decât Olguţa.

— Olguţa, dacă te vede mama fără ciorapi?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce să mă vadă?

— N'ai ciorapi?

— Ba am eu... da' mi-i lene să-i caut.

— Poţi să-ţi dau eu o pereche.

— Lungi?

— Da. Din cei pentru şcoală. Nu i-am pus niciodată.

— Dă-mi-i. Iţi dau eu alţii.

— Nuu! Ţi-i dau cadou.

De câteori se întâmpla să fie complicele Olguţei, Dănuţ răsfrângeà şi asupra lui admiraţia pentru ispràvile ei. Ofranda ciorapilor erà şi o îndatorire şi plata unei măguliri.

Olguţa se aşeză tuceşte pe patul lui Dănuţ, îşi scoase papucii şi începù să-şi privească picioarele goale, aşteptând ciorapii.

— Tu poţi să mişti degetul cel mare *fără să le mişti pe celelalte?*

— Nu pot.

— De ce râzi? — se încruntă Olguţa demonstrând acrobaţia în care excelà.

— Nu ştiu... Is caraghioase degetele picioarelor!

— Mele? — complectă ameninţător Olguţa.

— Nu. Toate degetele dela picioare.

— Ai dreptate, reflectă Olguţa cu glas tare, intinzând piciorul şi examinându-şi degetele răsfirate... Iţi vine să râzi când te uiţi la ele!

— Olguţa, începù Dănuţ încurajat de intimitatea convorbirii, aşezându-se pe marginea patului, — eu am observat ceva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr/1901-1932

— Spune.

— Da' tu ai să râzi... Ai să spui că vorbesc prostii!

— Văd eu! Mai întâi spune.

— Eu... cred — vorbi rar Dănuţ, cu ochii îndreptaţi spre piciorul Olguţei, — că-i mai bine să fii picior decât mână...

— Cum??

Dănuţ se înroşi.

— Mai spune odată.

— ...

— Stai. Vrasăzică tu spui că-i mai bine să fii picior decât să fii mână? — meditâ Olguţa examinându-şi alternativ mâna şi piciorul... Nu m'am gândit niciodată! De ce spui tu aşa?

— Eu m'am gândit la asta într'o zi, la şcoală...

— Hai, spune-odată!

— Ştii... şedeam în bancă. Era ora de aritmetică. Eu făceam o împărţire pe caet... şi m'am încurcat.

— Sigur, dacă nu era mama cu tine!

— Ş'atuncea m'am gândit că-i mai bine să fii picior decât mână... Fiindcă picioarele nu făceau nimica: ele şedeau în botine: şi şedeau aşa... degeaba. Pe când mâna mea se muncea să facă împărţirea...

— Da. Sigur: picioarele nu făceau nimica.

— Nu-ţi spun! Cu picioarele ce faci? Te joci în recreaţie şi în clasă se odihnesc! — ridică din umeri Dănuţ înfierbântându-se la vorbă.

— Bine, da' cu picioarele *mergi*, obiectă Olguţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu zic! Da' ţie nu-ţi place să mergi?

— Sigur că-mi place!

— Vezi! Cu picioarele faci numai ce-ţi place!

— Ţie-ţi place să mergi la şcoală? — îl interogă Olguţa.

— ...Ei, nu.

— Vezi că picioarele nu fac numai ce-ţi place?

Dănuţ meditä muşcându-şi degetul.

— Stai, Olguţa! Da' lor nu le pasă! Picioarele nu *învaţă* la şcoală.

— Aşa-i! Ele-s tot timpul în recreaţie!

— Foarte bine ai spus! Asta vroiam să spun şi eu!

— Stai. Tu ai spus la început că-i mai bine să fii...

— ...picior. Da, îi luă Dănuţ vorba din gură, gesticulând convins.

— Nu-i rău să fii nici mână! Iarna ai mănuşi, stai în buzunarul dela palton sau în manşon... Mânile-s deştepte! — zâmbi Olguţa, privindu-le pe ale ei cum trăgeau ciorapii lui Dănuţ dupe ce luaseră galoşii lui Dănuţ.

— Dacă eşti picior ai şoşoni, îşi apără Dănuţ, cu timiditate, punctul de vedere.

— Ce-are-a-face! Şoşonii îs urîţi şi picioarele-s proaste! De asta nici nu le vezi: le ascunzi în botine... Eu ţin cu mânile... Buni ciorapi! Merci.

— Olguţa, ce-ai vrea tu: să-ţi tae mânile sau picioarele?

— Da' nu vreau nici una, nici alta!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu. Zic așa! Dac' ai fi într'o poveste și împăratul ar porunci să-ți tae mâinile sau picioarele, ce-ai alege tu?

— M'așî face haiduc și i-așî tăia eu lui și mâinile și picioarele și limba.

— Nu vrei să răspunzi! — oftă Dănuț.

— Nu ți-am răspuns? N'are decât s'aleagă el! Eu nu dau nimic!

Olguța sări pe covor. Dănuț rămase gânditor pe marginea patului.

— Olguța, tu îți închipui cum ar fi cu capul tăiat?

— Foarte rău!

— Eu pot să-mi închipui... Da' amețești!

— N'ai nevoe să-ți închipui!

— Tu nu te-ai gândit niciodată?

— De ce să mă gândesc la asta! Am eu la ce să mă gândesc! De asta ai cap, ca să te gândești că nu-l ai?

— Eu m'am gândit... Oare mori dacă-ți tae capul?

— Sigur.

Dănuț nu îndrăzni s'o desmintă pe Olguța, dar clatină din cap cu îndoială.

— ...Eu m'am uitat odată în oglindă... și mi-am închipuit că n'am cap.

— Trebuiă să ți-l tai mai întâiu.

— Nu l-am tăiat... Eu mă uitam în oglindă și-mi închipuiam că trupul e *afară* și capul numai în oglindă.

— Hei! Da' tu te gândeai cu capul tău! Vrăjmică gândul nu era în oglindă, era în cap

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

— În capul din oglindă, stărui Dănuț.

— Și n'ai spart oglinda când ți l'ai pus la loc?

— Mi-a fost frică, Olguța. Eu mă uitam din *oglindă*, numai la picioare. Vrasăzică picioarele erau *într'o parte* și capul în altă parte... cum ar fi doi oameni față în față, numai că unul n'avea cap. Uite-așa, Olguța.

Dănuț își ridică palmele una'n fața celeilalte.

— Acuma, să spunem că aici ar fi ochii, în vârful degetelor. Vrasăzică mâna dreaptă e capul din oglindă. Vezi: îmi aplec degetele și văd *din oglindă*, numai picioarele.

— Asta înseamnă că tu te uiți în oglindă... și vezi prostii!

— Să încerci și tu, Olguța. După aceia îți vine să închizi ochii și să dormi.

Olguța nu-l mai ascultă. Pândeă pe fereastră în livadă.

Dănuț oftă... El ar fi vrut să-i spue multe Olguței, — de plecare. Să-i spue, de pildă, că dacă-ți tae capul nu mori *tot*. Moare capul: da. Moare trupul: da. Dar mai este ceva: Turbinca lui Ivan. Ea nu poate să moară fiindcă nici nu trăește: n'are nici trup, nici cap. Ea este „când închizi ochii". Când ești mort închizi ochii. Vrasăzică Turbinca lui Ivan rămâne acolo unde este. Atunci nici Dănuț nu moare, fiindcă deși Turbinca lui Ivan e a lui Dănuț, și el, Dănuț e în Turbinca lui Ivan. Când închide ochii se poate gândi la el ca la altcineva. Și Olguța-i în Turbinca lui Ivan. Toți îs acolo. Vrasăzică dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mcri 1901-1932

moare Dănuţ, rămâne Turbinca lui Ivan. Când Dănuţ trăeşte, Turbinca e a lui. Cine ia Turbinca după ce moare Dănuţ? Dumnezeu... Dacă vrea Dumnezeu suflă în Turbinca lui Ivan, şi toţi cei de-acolo învie; Dănuţ împreună cu ei... Da, numai că atunci Dănuţ nu va mai avea Turbincă. Turbinca o ţine Dumnezeu. In schimb, toţi cei care-au fost în Turbincă sunt ai lui Dănuţ, fiindcă el i-a adus la Dumnezeu. în Turbinca lui. Ş'atunci Dănuţ va fi stăpân *înafară* aşă cum e acuma stăpân înăuntru...

Dacă Olguţa nu vrea să-l asculte!

— Unde-s cartuşele? — întrebă iute Olguţa desprinzând puşca din cui.

— Ce vrei să faci?

— Lasă! Dă-mi-o repede.

Mergând în vârful picioarelor până la fereastră, o deschise puţinişor. Fumegarea toamnei aburi odaia... Pipăită de ploaie, o cioară se legănă, în cumpănă pe o crenguţă şi pe ţelul puştei.

— Las-o, săraca!

Olguţa îşi strâmbă gâtul îndărăt, fără să clintească puşca, măsură din ochi pe Dănuţ — cu privirea jucătorilor de cărţi pentru cei care dau sfaturi dela spate, în plin joc — întoarse capul la loc, rectifică ochirea şi trase. Cioara căzu. Şi toate ciorile livezii izbucniră, carbonizând livada şi cerul, cu o explozie de negru sonor.

Olguţa încărcă puşca din nou.

— Dece ţi-i milă de ciori? Am împuşcat-o în cap: vroiam să văd dacă trăeşte fără cap... ca tine!

Muzeul Digital al Românului Românesc
revista Mihai Eminescu, ... 1991-1993

— Nu mi-i milă! — minţi Dănuţ roşindu-se. Am crezut că vrei să împuşti o vrabie.

— Ai văzut ce lovitură?

— Da.

— Uite-o! — tresări Olguţa săltând puşca.

Inadins parcă, uşa se deschise odată cu pocnetul puştii. Cioara căzu departe. Doamna Deleanu se feri îndărăt, scăpând din mână pijamaua lui Dănuţ.

— Olguţa! Asta ce mai este?

— Impuşc ciori.

— Să ştii c'am să dau odată puşca asta!

— Mamă dragă, nu-i a mea; e-a lui!

— Ţi-o dau ţie! — zâmbi Dănuţ.

— Dă-o mamei; mie-mi dă Herr Direktor una de vânătoare.

— Inchide fereastra şi du-te 'n odaia ta. Şi tu dezbracă-te, Dănuţ, să-ţi încerc pijamaua.

— Ia s'o văd şi eu, se rugă Olguţa închizând fereastra.

— Lasă-má, Olguţa! Nu ştii ce să mai faci ca să mă superi! Asta mai lipseà: vânătoare în casă.

— Dacă plouă! Tu coşi, mamă dragă — frumoasă pijama! — eu ce să fac? Trag şi eu cu puşca.

— Dece nu studiezi la pian?

— Asta nu! Ce-s eu, lăutar? Clienta sforăe şi eu să-i cânt!?

Speculându-şi indignarea, Olguţa trecù pragul închizând uşa. Totodată salvase şi puşca de sechestru, din care pricină zâmbi enigmatic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Monica tocmai intrase în odae, cu teancul de batiste lirice; însuşindu-şi-l zâmbetul Olguţei o neliniştì. Îi ocoli privirea, ascunzând batistele la spate.

— Ţi-am adus zece roşcove, o vesti Olguţa.

Monica se roşi şi mai tare.

— De ce eşti tu aşa bună cu mine? — vorbi ea privind păpucii Olguţei.

— De ce spui că-s bună cu tine! — izbucni Olguţa mânioasă.

— Fiindcă eşti prea bună... şi eu nu merit.

— Nu-i adevărat! Nu-ţi dau voe să vorbeşti aşa! Tu eşti prietena mea. De ce mă superi?

Uşa zvâcni în lături făcând loc doamnei Deleanu.

— Ce s'a întâmplat?

— Nimic!

— Atunci de ce ţipi?

— Ţip? La cine să ţip? Vorbesc tare... ca să mă încălzesc.

— Încălzeşte-te fără să te-aud!

Uşa se închise la loc.

Monica se aşeză pe pat, alături de batiste.

Olguţa ascunse puşca după sobă şi se apropie de Monica. Dând cu ochii de batiste, o luă pe cea de deasupra, şi înainte ca Monica s'o poată opri, îşi suflă nasul.

— Olguţa! Ce faci?

— Nu vezi?

— Na-ţi-o pe-a mea.

— Asta nu-i bună?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— I-a lui *Dănuț*.

Din fericire, batista lui Dănuț slujise numai de instrument muzical. Monica o păturì la loc.

— Monica, tu ai băgat de samă că dacă vezi mai multe batiste îți vine să-ți sufli nasul?

— Fiindcă tu n'ai niciodată batistă la tine!— clocoti Monica.

— Cine are batistă? Numai tu ai!

— Și Dănuț are, protestă Monica apăsând batistele cu podul palmei.

— Crezi tu! Intr'o săptămână le pierde pe toate! — o încredință Olguța autoritar.

— Vai! Nu-i adevărat! De ce spui așa?

— Cum nu-i adevărat? Atunci de ce i-a făcut mama atâtea batiste? Ca să aibă de unde pierde!

Monica privi în sus, în jos; întoarse capul la dreapta, la stânga...

— Vezi, Monica! Mie-mi vine să-mi suflu nasul când am batiste... și ție-ți vine să plângi! Mai bine să n'ai deloc!

* * *

In pijamaua de flanelă albă, Dănuț părea mezinul lui Pierrot.

— Nu te strânge subțioară, Dănuț?

— Nuu!

— Și să știi, Dănuț, ai să îmbraci pijamalele numai când ți-o fi frig *acolo*. Nu-i bine să dormi gros îmbrăcat!

Doamna Deleanu ocoleă cuvântul: dormitor.

— Dănuț nu-și mai luă ochii din oglindă. Pan-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

talonii pijamalei erau cei dintâi pantaloni lungi ai copilăriei lui. Îi pipăiă mereu, cu o nedesluşită teamă să nu-i simtă desprinzându-se brusc de deasupra genunchilor — acolo unde era vechiul hotar al pantalonilor — şi să rămâe scurţi şi aceştia. Aveau şi dungă: omagiul spălătoresei. Graţia obraznicuţă a genunchilor şi a pulpelor se mistuise în rigiditatea dungii.

Dănuţ era mândru. Aşa de mândru că ar fi dorit spectatori, — chiar pe cei din dormitorul internatului.

— Nu te tae, Dănuţ? — urmă doamna Deleanu cu întrebările care făceau din cea mai desăvârşită haină un provizorat.

Dănuţ scutură capul şi picioarele în acelaş timp.

— Nu, mamă! Pantalonii cei vechi mă tăiau! — îi învinui el postum.

— Să-i porţi sănătos. De-acuma desbracă-te.

— Mamă, lasă-mă să rămân azi cu pijamaua... Mi-i frig la picioare.

— Bine, Dănuţ. Cum vrei tu!

Doamna Deleanu eşi repede. Alba hăinuţă de flanelă era grea pentru sufletul ei.

— Olguţa!

— Ce vrei?

— Ai uitat cartuşele la mine.

— Bine. Adă-le 'ncoace.

Monica se îndreptă spre fereastră, ştergându-şi ochii ca şi cum glasul lui Dănuţ pătrunzând prin uşa închisă, ar fi putut s'o vadă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Dănuţ făcu un actoricesc popas în faţa uşii. Îi venea mereu să râdă. Compunându-şi o seriozitate demnă, intră, întinzând Olguţei cutia cu cartuşe.

— Dacă o vedeă mama! Noroc c'am ascuns-o eu!

— De ce te lauzi? Mama nu pune mâna pe cartuşe!... Cum îi cu pantalonii lungi?

— Im!

— Diseară am să-i încerc şi eu.

— Tuu! se muie Dănuţ.

— Eu. De ce te miri?

— ...Fetele nu poartă pantaloni!

— Eu am să port. Eu am şi pantaloni de călărie!

— De ce nu vrei tu să porţi kimonoul? — se jertfi Monica.

— Fiindcă am poftă de pantaloni!

— Nu mai împuşti ciori? — cercă Dănuţ s'o abată spre alte victime.

— Nu... Nu vreau s'o sperii pe mama.

— Atunci ce facem? — se desnădăjdui Dănuţ.

— Ştiţi ce? Vouă vi-i frig?

— Da ,răspunseră într'un glas Monica şi Dănuţ.

— Vreţi să staţi la foc?

— La ce foc? — se miră Dănuţ.

— Nu te priveşte! Vrei?

— Vreau.

— Veniţi după mine... Şi 'ncet să n'audă nimeni!

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Cu umbletul de taină al celor care merg să se închine unor zei prigoniți, Monica și Dănuț, unul după altul, urmară pașii călăuzei în papuci.

Uitaseră necazurile și amărăciunile posomorîtei după-amieze de toamnă.

Dănuț zâmbia fiindcă-și plimbă pijamaua, și fiindcă împreună cu Olguța se îndreptă spre o ispravă nouă.

Monica zâmbia fiindcă era 'mpreună cu Dănuț.

Zâmbea și Olguța, fiindcă misteriosul foc la care îi ducea să se încălzească era, pur și simplu, focul din bucătărie.

* * *

Venirea copiilor în bucătărie schimbase înfățișarea plitei. În locul meditativelor oale de toate mărimile — înghesuite acuma în fund — izbucneau râsetele albe ale grăunțelor de păpușoi, preschimbate în *cucoșei*. Pe marginea plitei, trei mere domnești se coceau, priveghiate de baba, ca o trinitate bosumflată de repetente, strunită de ochii profesoarei, și zeflemisită de colegele mărunte.

La gura sobei, pe trei scăunele joase, Olguța, Monica și Dănuț își rumeneau obrajii în bătaia flăcărilor, ronțăind cucoșei fierbinți.

— Ii! Tă-te Dumnezeu! Acuși!... — se răsti baba la oala nervoasă care-și strâmbase capacul bufnind.

Tustrei bufniră de râs.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Baba se sfădea cu oalele, cu tingirile, cu mușțele, necontenit. Așă că cineva care ar fi ascultat din odaia de alături și-ar fi închipuit că bucătăria-i plină de bărbați muți, dresați de o matroană cu glas bărbătesc. Și 'ntr'adevăr, în bucătărie baba era stăpână peste tot ce era înăuntru. Zeloasă și harnică stăpână ca vara în livezi. Și groasă! Atât de groasă că păreă supranatural dospită în cuptorul vast din care cozonacii eșeau opulenți și falnici ca Pașalele dela Sultan.

Trăgând cu coada ochiului la mere, baba crăpă portița rolei, aruncă înăuntru o privire savantă, și repede o închise la loc.

Dintr'acolo, căldura se revărsă purfumată.

— Miroase a turtă dulce, babo! — se stropșl Olguța răzând.

— Are cine-o mâncă! — oftă baba răsucind un măr.

Pe plită, merele îmbătrâneau văzând cu ochii. Feciorelnicul lor ten, se 'ntunecă zbârcindu-se. Suspinau înădușit și lăcrimau somnoros. In schimb, aroma lor creșteă mai văratică, mai îmbătătoare, ca sufletul spre cer purces al mucenicelor arse pe rug.

Olguța ședeă la mijloc, drept în fața flăcărilor care-i îmbrăcau fața în aur și aramă fluidă; Monica și Dănuț ședeau la dreapta și la stânga ei.

Pe jos, dealungul cuptorului, motanii și pisicile, numai puf și arabescuri, torceau de lene și de cald ce le erâ. Mai la o parte de pisici—prudență sau demnitate — dormeă Ali. Mai toate mușțele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aţipiseră amorţite. Totuşi se găseau destule să-l necăjească. Urechile lui Ali — veşnic atente — pălmuiau şi trăgeau sfârle.

Subt cuptor, într'un paneraş plin de făn, o cloşcă îşi dospeà puişorii de aur. Un greer, cine ştie subt ce grindă ascuns — ţinea ison subtil. corului primăvăratec.

Şi soba duduià de flacări şi de vânt, ca o horă.

Intrând în bucătărie domnul Deleanu dădu cu ochii de copii stând în jurul unei mesuţe rotunde. Mâncau mere coapte, cu mânile. Pe mesuţă, în loc de mămăligă, se răcoreà o turtă dulce tăiată felii.

— Aici îmi erai Olguţa?

— Da' tu ce cauţi *aici,* papa?

— Mamă Marie, spune te rog lui Ion să pue caii la trăsură... Ei! — ş'acum să vă răfuesc eu! — se încruntă domnul Deleanu frecându-şi mânile.

— Rămâi cu noi, papa! — se rugă Olguţa urmată de Monica şi Dănuţ.

— N'am loc, Olguţa!

— Uite-aici, lângă mine.

Când se întoarse, baba găsi patru oaspeţi grămădiţi pe trei scaune în jurul mesuţei. Îşi acoperi râsul cu mânile.

— Mamă Marie, da' pe mine nu mă cinsteşti cu nimica?

— D'apoi cu ce conaşule?

— Ei!... c'o cafeluţă... D'a nu de-a *noastră,* de-a *dumitale.*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Lasă că are baba! — se făli ea făcând cu ochiul.

— Muşcă, papa.

Domnul Deleanu muşcă din mărul întins de Olguţa.

— Pii! Grozav de bun!... Aşà cevà n'am mâncat de când eram copil!

— Papa, ştii ce? Povesteşte-ne ceva de când erai tu mic.

— Hai, papa, se rugă şi Dănuţ.

— Şi eu te rog, Moşu Iorgu.

— De când eram eu mic... Hei!

— Mai muşcă odată, papa. Aşa ai să-ţi aduci aminte!

Aroma merelor coapte, parfumul cald de turtă dulce, flacările sobei, şi trei chipuri de copii care-ţi sunt dragi, — nu sunt numai îndemn, ci chiar izvor de basm şi amintiri.

In jurul mesuţei erau patru copii.

Afară, ploia curgeà cenuşie, bătând în geamuri. Peste sate, şesuri, codri, dealuri şi oraşe, cădeà ursuzul potop al tristeţei, mucezind frunzele, sporind glodul, înteţind tusa, alungând zâmbetele. Dar bucătăria rumenă de flacări, plină de copii. pisici, pui de găină şi poveşti, — pluteà prin ploae şi prin toamnă ca o nouă Arcă a lui Noe. Şi umbra babei pe zidurile albe, aveà o amploare biblică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. III.

Păpuşa Monicăi.

In odaia lui Dănuţ ardeà focul încălzind lumina soarelui. Pe podele s'alinau ghetele, pantofii, papucii şi galoşii. Patul, masa şi scaunele erau troenite de albiturile pregătite pentru cufărul din mijlocul odăii.

— De ce te 'nghesui? — mormăi Dănuţ, strângându-se mai tare.

— Taci... Ţi-am mai spus odată să taci! îl ameninţă Olguţa, scuturându-l de umăr.

Şedeau îngrămădiţi în cufărul golit de rafturi, cu atitudini rigide de Fakiri. Cufărul erà al lui Dănuţ; *ideia,* a Olguţei. Dănuţ blestemà ideia. — Olguţa dispreţuià cufărul. Numai că Olguţa îşi duceà ideile până la capăt.

— Nu mai pot. Eu es afară, se răsvrăti Dănuţ.

— Ba ai să stai.

Dănuţ oftă acru.

— Macar deschide puţin... să răsuflu.

Cu multă zgârcenie, Olguţa crăpă capacul. Dă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nuț își umplu plămânii de libertate, și repede bătu din cap o mătanie berbecească, din pricina plafonului grăbit.

Presiunea psihologică sporea necontenit, ca într'un submarin naufragiat, pe măsură ce se scufundă.

Din antret veneă svon de glasuri. Acolo, subt diriguirea doamnei Deleanu, Anica și Profira umpleau celălalt cufăr: cel cu așternutul.

Profira icneă îndesând salteaua, ca Ion la frământatul cozonacilor. Treaba o făceă Anica; Profira trudeă numai verbal.

Alături de cufăr, Monica, îmbrăcată cu rochiță și bluză de postav albastru, se uită în gol... Apucând deodată, ca prin somn, mâna doamnei Deleanu, o strânse tare.

— Ce-i, Monica?

— Nu... Nimic, tante Alice! tresări ea.

Își încleștă pumnii. Ochii i se 'năspriră de mânie împotriva ei. Vroise să și-l închipue pe Dănuț și nu izbutise. Și doar îl știă mai bine decât se știă pe ea! Și doar acuma îl văzuse!... Atunci? După ce va plecă Dănuț — mai erà o noapte numai — să nu-l mai vadă deloc?

„Nu-i adevărat!"

Cum erà Dănuț?... Aveà ochi verzui-aurii, bucle castanii, nasul în sus. Purtà hăinuțe de catifea gris care-i veneau așa de bine.

— Da' unde-i Dănuț?... întrebă doamna Deleanu incuind lacata.

Monica își scutură cozile și întoarse capul spre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1901-1932

usă de teamă să nu vadă tante Alice că Dănuț se joacă de-a ascunselea în sufletul ei.

— Dănuț! Olguța! Unde sunteți?

— ...

— Vezi, nu-s dincolo, Monica?

— Nu-s, tante Alice!

Monica se uită șubt patul lui Dănuț: Doamna Deleanu scotoci prin dulap.

— Sărut mâna, coniță.

— Ce-i, mamă Mario?

— Am venit să iau poruncă dela stăpânul meu — zâmbi ea, clipind — ce dulciu să-i fac de rămas bun?

— Auzi, Dănuț! — îl ispiti deamna Deleanu ca pe un duh mâncăcios.

— Eu es, Olguța! — explodă Dănuț, imbrâncind capacul.

Zburlit, congestionat ,buimăcit de lumină, stăpânul bucătăreisei și-al Monicai încălecă marginea cufărului

— Aii! — se schimonosi el, mușcându-și limba.

— Ce-i, Dănuț?

— M'a pișcat de picior!

— Să te 'nveți minte să privești unde calci! — tună Olguța, căutându-și nou-născutul cucui pe frunte.

— Bată-i norocul să-i bată copii! — chioti bucătăreasa ajutând Olguței să iasă.

— Babo, să faci bezele.

— Lasă, Olguța. Azi poruncește Dănuț.

— Nu vezi că tace, mamă dragă! Până ce se hotărăște el, vine masa!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

— Eu nu tac...: spun... să.... facă...

— Ce să facă? Bezele. Uite: nu poți spune nimic! — îi porunci Olguța, ținîndu-l cu ochi de hipnotizator.

— Spune, Dănuț, îl încurajă doamna Deleanu: ce-ți place ție mai mult? O cremă de vanilie? Clătite cu dulceață de căpșune? Niște crafle?...

— Bezele-s cele mai bune. Eu vreau bezele cu frișcă.

— Cu frișcă? Cataif cu frișcă, o contrazise Dănuț inspirat.

— Bezele, sfidă Olguța.

— Văd eu că am doi stăpâni! Face baba și cataif cu frișcă și bezele cu frișcă.

...La fereastră, mărul despuiat de frnze, clocotea de vrăbii. Gălăgia lor subțire și destrăbălată semăna atât de mult cu întâia recreație a unei școli primare după sfârșitul vacanței, că te-așteptai mereu să răsune clopoțelul de intrare în clasă. curmând-o.

* * *

Intrecerea la fugă pornea din față ogrăzii. Monica își inoda cozile subt bărbie. Intinzându-și brațele și îndoindu-și trupul, Dănuț își verifică elasticitatea mușchilor greu încercați în cufăr. Ali latra, gudurându-se pe lângă ei. Cu muchia tălpii. Olguța trase o linie pe șosea; în dreptul pietrei care marcă locul Olguței, linia era dreaptă, — se strâmbă însă cotind îndărăt pe măsură ce se apropia de piatra lui Dănuț.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu mă ţin! protestă Dănuţ privind pieziş linia vicleană.

— Tare-i prost! Fă-o tu, Monica.

Monica-şi cruţă tălpile. Luă o piatră ascuţită şi zgârie conştiincios pe şoseaua jilavă o linie tremurătoare.

— Un... doi, murmură Olguţa, istovitor de rar, încordându-şi pulpele.

— Trei, ţipă Dănuţ, pripindu-se.

— 'Napoi. Eu număr.

Dănuţ îşi reluă locul, încruntat.

— Un, doi... trei.

Porniră în pas alergător cu Ali în frunte: Monica în rând cu Dănuţ, Olguţa în urmă. Dănuţ priveà casa lui Moş Gheorghe, spe care alergau. Monica trăgeà cu coada ochiului la Dănuţ cu care alergà: Olguţa-i urmà calm, ca şi cum amândoi ar fi fost înhamaţi la goana ei.

Cozile Monicăi se desfăcură: şi le 'nodă la loc întorcând capul spre Dănuţ. Ce bine ar fi fost să alerge cu cozile în mânile lui prin frigul de aur! Nimeni nu i-ar fi întrecut!

Dănuţ gâfâià. Intoarse capul îndărăt; Olguţa şi-l plecă în jos, zâmbind. Adunându-şi puterile, Dănuţ îşi dădù drumul. Se 'mpiedică.

Oprindu-se, Monica-i ajută să se ridice.

— Din cauza ta am căzut!

Olguţa trecù pe lângă el în goana mare, cu ochii la Moş Gheorghe care-i aşteptà în pragul porţii.

— Buftea, acuma te ţii?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dănuț suspină. Monica-și încetini goana jertfindu-se pentru Dănuț.

— Ai văzut, Moș Gheorghe?

— Ca o rândunică, duduița moșului!

— Cine-i al doilea?—se interesă distrat Olguța.

— Dănuț, triumfă Monica.

Dănuț nu mai puteă vorbi: respiră. Aruncând din treacăt o privire haină învinsei, intră pe poartă înaintea ei, dimpreună cu Olguța: așa-s biruitorii.

— Cine merge cu mine la scrânciob? întrebă Olguța umplându-și gura cu vișine uscate.

Monica așteptă răspunsul lui Dănuț. Moș Gheorghe își scutură luleaua pregătindu-se de plecare.

Dănuț tăcu. Ședea întins pe laviță, în fața vetrei. Îi eră așă de lene că-i veneă să râdă și nu puteă.

— Tu nu mergi, Monica?

— Mi-i frig.

— Atunci mă duc singură.

— Da' pe moșu nu-l ei?

Olguța zâmbi.

— Da' casa cine-o păzește?

— Hei! Moșnegii care stau la foc. Noi tinerii ne dăm huță în scrânciob.

Singură cu Dănuț!... Necutezând să se așeze pe laviță, alături de el, Monica se așeză pe un scăunel, lângă laviță, cu fața la foc. Dacă flacările vetrei ar fi putut străbate prin sufletul Monicăi, deasupra lui Dănuț ar fi lucit un curcubeu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

...Atâtea vitejii făptuise Făt-Frumos, că toate la un loc n'ar fi încăput într'o bibliotecă ticsită cu cărţi de poveşti. Şi totuşi nu erà sătul. Pornise pe alte tărâmuri, spre alte isprăvi.

In inima lui Dănuţ, copitele calului năzdrăvan băteau un trap eroic... Un vâjâit de buzdugan? Nu. O muscă. Făt-Frumos opri calul. Dănuţ deschise un ochiu: pe spinarea nasului, gâdilitor. o muscă peregrinà. Strâmbă nasul; musca zbură. ilară. Ochiul deschis o întovărăşi până când se aşeză pe capul Monicăi. Dănuţ închise ochiul.

Monica aveà cozi de aur ca şi Ileana Cosânzeana? Oare ce făceà Făt-Frumos când erà singur cu Ileana Cosânzeana? O trăgeà de cozi?

Nu. Se sărutau. Aşà spuneà povestea.

Da' de ce se sărutau?

— Monica, tu ştii de ce se sărutà Făt-Frumos cu Ileana Cosânzeana?

Ileana Cosânzeana ştià, dar îi băteà inima atât de tare că nu putù răspunde lui Făt-Frumos.

O spaimă ciudată trecù prin sufletul lui Dănuţ... ca şi cum Făt-Frumos ar fi rupt-o la fugă... Cum? Nu se temeà Făt-Frumos de Zmei şi de Balauri şi-are să-i fie frică de o Ileană Cosânzeană?

Deschise ochii. Intinse mâna. Apucă o coadă de-a Monicăi şi trase în spre el. Capul Monicăi se îndoi pe spate; ne mai având sprijin, căzù pe laviţă, cu ochii închişi şi faţa palidă ca parfumul crinilor.

Dănuţ se aplecă asupra Ilenei Cosânzeana. Sim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţindu-i respiraţia dulce şi caldă — de tainică zmeură — se dădu puţin îndărăt.

Aceiaşi muscă stăruitoare şi concretă începu să colinde obrajii legendari. Lui Dănuţ îi veni inima la loc. Cu degetul alungă musca.

„Unde s'o sărut?“ zăbovi Dănuţ plimbându-şi vârful degetului pe conturul obrajilor. Alese vârful nasului, parcă eră mai puţin primejdios, fiind punctul cel mai depărtat de restul feţii.

Fără să vrea, simţind buzele lui Dănuţ pe vârful nasului, Monica tresări. Sărutarea alunecă şi căzu ca o floare umedă pe buzele Monicăi.

— Dămi pace! se zmulse Dănuţ, trăgându-şi capul îndărăt. Nu mă mai joc cu tine de-a Făt-Frumos.

Ileana Cosânzeana nu se jucase.

* * *

Odaia lui Dănuţ se golise treptat. Razele soarelui luminaseră palid, fundul cufărului înfăţat cu un cearceaf; străluciseră aurii pe albiturile raftului de sus; acum se stingeau roşii pe capacul închis, printre etichetele hotelurilor cosmopolite.

Erau şi surprize în cufărul lui Dănuţ. Câte un napoleon de aur în buzunarul fiecărei hăinuţe: o puşculiţă de argint, căptuşită cu catifea violetă. plină fireşte cu bani de argint; o cutie cu bomboane englezeşti; pachete de şocolată „Velma Suchard“; o cutie cu tablete „Marquis“; săculeţe cu livănţică; un saşeu parfumat pentru batiste... O bună parte din sufletul şifonierei plecă la internat în cufărul lui Dănuţ, fără să ştie el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://revistatransilvania.ro/mdrr1901.html

— Anica, deschide fereastra s'aerisim puțin.

Cu zările roșii, străpunse de asprul croncănit al ciorilor, amurgul de toamnă părea uriașa oglindire a unui câmp de luptă acoperit de înfrângeri. Venea vânt rece dintr'acolo.

Doamna Deleanu încuie cufărul, încercându-i încuietorile.

— Anica, închide dulapul.

Era plin de jurnale mototolite ca dulapul unei camere de hotel după plecarea pasagerului.

— Doamne, coniță! Mata!? Lasă că-l trag eu.

Doamna Deleanu împingea cufărul, din mijlocul odăii spre părete.

— Lasă, Anica; tu curăță pe jos.

— Coniță, întrebă Profira intrând cu lampa aprinsă, — unde să-i fac patul lui conașu' Dănuț?

— Cum unde? Aici... Ce-i musafir?

— Da' n'are saltea!

— Țț! Ia dela alt pat.

Doamna Deleanu mai aruncă o privire prin odae, oprindu-și-o apoi asupra cufărului gata de plecare: era greu cum uneori o inimă e grea.

Ocolind lumina lămpii, ești afară.

Anica și Profira se priviră lung.

* * *

Le istorisea Moș Gheorghe o poveste de pe vremea când Dumnezeu umblă printre oameni, însoțit de Sfântul Petru, cu chip și strai de cerșetor.

Tustrei îl ascultau cuminți și reculeși, grămădiți pe laviță. Moș Gheorghe ședea pe un scăunel.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

cu spatele la vatră şi faţa la copii. Il auzeau mai mult decât îl vedeau, fiindcă lumina scăzuse, viorie, albastră, apoi vânătă ca prunele, — şi ferestruicele odăii erau mici. In vatră, cenuşa brumase mormanele de jar, învălindu-le cărunt, roşeaţa.

Răsunaseră în urechile copiilor, glasurile a tot felul de oameni: şi buni, şi haini, şi nepăsători, şi milostivi. Pe toţi îi întâlnise Dumnezeu pe căile basmului, cu toţi vorbise, — şi trecuse mai departe. Şi nici unul din drumeţi nu auzise inimile celor trei copii cântând prin veacuri la urechea lor, ca trei mici clopote de argint: „Vorbiţi cu Dumnezeu. Vorbiţi cu Dumnezeu. Vorbiţi cu Dumnezeu".

Şi basmul trecuse înainte, minunat ca umbra Dumnezeului cerşetor pe albe drumuri de ţară.

Când vorbeă Sfântul Petru lui Dumnezeu, Moş Gheorghe se ridică în picioare, plecându-şi capul alb în semn de smerenie şi adâncă supunere. Şi glasul lui Sfântul Petru şi cuviinţa lui, semănau atât de mult cu glasul şi felul de-a vorbi al povestitorului, încât copiii, prin poveste, îşi aduceau aminte de Moş Ggeorghe şi-i zâmbeau fără să-l vadă. Dar glasul lui Dumnezeu nu semănă cu nici un glas ştiut de ei şi totuşi parcă le eră prieten.

Vorbeă Dumnezeu o dulce moldovenească de ţară, în şoaptă, lămurită, însă şoaptă: atât de tainică încât trei rândurii de urechi se plecau s'o asculte, şi trei capete.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

...Se lăsa noaptea în poveste cum se lăsà şi pe la ferestruicile căsuţei lui Moş Gheorghe. Dumnezeu cereà adăpost şi hrană la uşa unei căsuţe dărăpănate.

— Intraţi, oameni buni; cum de nu. Că loc, slavă Domnului, este. Da' mâncare n'am de unde să vă dau că-s vadană nevoiaşă cu trei copii.

Moş Gheorghe deschise uşa. Cu vântul sineliu al nopţii, Dumnezeu şi Sfântul Petru intrară în căsuţa primîtoare, unde trei copii scânceau de flămânzi ce erau. Femeia coceà la foc o turtă de cenuşă ca să le-amăgească foamea.

— ...Şi când dă biata femee să râdice sărăcia de turtă de pe foc, ce să vadă?...

Dilataţi şi candizi ca soarele, ochii copiilor aşteptau.

— ...O pâne cât un soare... Dumnezeu făcuse minunea. Saracul de lângă vatră erà chiar Dumnezeu.

Tăcere şi întuneric.

— Moş Gheorghe, unde eşti? ţipă tare Olguţa.

— Aici-s, duduiţa moşului.

Olguţa-şi trecù mânile peste ochi. O străfulgerase teama că Moş Gheorghe-i Dumnezau şi că l'a pierdut.

* * *

— Moş Gheorghe! răsună un glas la uşa tindei, curmând o lungă tăcere.

— Asta-i mama, le şopti Olguţa sărind de pe laviţă. Ascundeţi-vă repede. Aici-aici. Gata, Moş Gheorghe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr.1901-1932

— Sărut mâna, cuconiță. Demult n'ai mai venit pe la moșu'! întâmpină Moș Gheorghe pe doamna Deleanu care intră cu trei paltonașe pe braț.

— Lasă că are cine să vie! Da' unde-s?

Moș Gheorghe aruncă o privire prin odăiță...

— O fost ei trei iezi cucueți, da' se vede că i-o mâncat lupul!

Amintindu-și cum aflase lupul din poveste pe cei trei iezi — și mai cu seamă pe unul dintre ei — Dănuț bufni în râs. Alte râsete aclamară șoaptele lămuritoare. Dibuind cu mâna prin umbră, doamna Deleanu descoperi izvorul: trei capete înghesuite subt masa cu bucovane. Intre timp Moș Gheorghe aprinse lampa. Pe zidul alb se perindară albastre, umbrele a trei urși eșind din bârlog deabușelea.

— De-acum nu mai ai nevoe să mături, Moș Gheorghe! zâmbi doamna Deleanu arătându-i ciorapii copiilor.

— Daa! — se minună Moș Gheorghe. Tare-s gospodari copii moșului. Au ei cui samană!

Alte hohote de râs izbucniră.

— De ce rădeți? — îi cercetă doamna Deleanu alergând cu privirea dela unul la altul.

— Să-ți fie de bine... nașule! — izbuti Olguța să îngâne printre gemete de râs.

— Ce spui tu acolo?

Copii se priviră între ei. Și din ochii lor măriți, râsul din nou clocoti, abătându-i ca un uragan, care pe laviță, care pe jos, cu ochii uzi de lacrimi și mânile pe stomah.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce-au păţit, Moş Gheorghe?

— Copii, cuconiţă! — îşi muşcă musteaţa moşneagul, abia stăpânindu-şi râsul.

— Naşul, mamă, naşul!

— Ce-aveţi cu *nasul?* Ce-i cu *nasul?* — se miră doamna Deleanu, pipăindu-şi nasul, involuntar.

Monica şi Dănuţ plângeau deabinelea. Olguţa se văită, legănându-se ca o bocitoare.

— Povestea cu lupul şi cu cei trei iezi, cuconiţă! — ridică din umeri Moş Gheorghe, zguduit de râs.

— Cu lupul?

— Ţi-o spus-o el moşu' şi matale, da' erai mititică pe-atunci. Ei...

Tusa îi înecă vorba începută. Cu mâinile pe piept, împleticindu-se puţin, Moş Gheorghe trecu în tindă târând tusa după el. O clipă, răsetele şi cu tusa răsunară împreună, ca un ciudat zvon de jale. Apoi răsetele se sfiiră şi conteniră brusc. Intrase parcă cevă străin în căsuţa lui Moş Gheorghe, dincolo de lumina lămpii, în tindă, prin umbra neagră. Şi toţi aşteptau cu strângere de inimă, sfârşitul unei lupte, parcă. Pe obrajii copiilor, ultimele lacrimi ale râsului se întristară, lunecând dealungul altor obraji.

O suliţă neagră se desprinse din flacăra lămpii şi dreaptă se înălţă, veghind tăcerea şi aşteptarea.

După un timp, Moş Gheorghe răsări din nou în lumină.

— Ei, copii, hai să plecăm. Spune-ţi buna-sara

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui Moș Gheorghe, — și tu, Dănuț, ia-ți rămas-bun... și mata, Moș Gheorghe, ai să faci bine ș'ai să stai în casă și mâne și poimâne... până când ți-oiu spune eu. Auzi, Moș Gheorghe?

Dănuț oftă încet: uitase că pleacă. Și Monica uitase.

Moș Gheorghe desprinse o iconiță îmbrăcată în argint — cea mai scumpă din câte aveă — o sărută și o întinse lui Dănuț.

Să te aibă Dumnezeu în paza lui. Să crești mare și voinic... s'ajungi să faci fericirea stăpânilor mei...

Vorbeă răgușit, privind în pământ.

Fără să-și dea bine seama, Dănuț se aplecă și sărută mâna care-i întindeă iconița. Aplecându-se mai adânc decât Dănuț, Moș Gheorghe-i răscumpără greșala, sărutând mânuța copilului stăpânilor săi.

...Într'un târziu, Moș Gheorghe, așezat pe marginea laviței, înălță capul, aruncând o privire prin încăpere: miroseă a funingine. Lampa filă de mult. Sticla erâ neagră. Dând din cap, Moș Gheorghe strânse flacăra și se așeză din nou pe marginea laviței. Plecă Dănuț: curând va plecă și Olguța... Apoi și el...

* * *

— Mama, de ce-s trei chei? — întrebă Dănuț intrând în etac după doamna Deleanu.

Trei cheițe zângăneau captive în inelul cheilor celor două cufere ale lui Dănuț. Două groase și cenușii; una subțire, nikelată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fiindcă ai două cufere şi un geamandan.

— Şi *un geamandan!* — tresări Dănuţ.

Doamna Deleanu zâmbi.

— Care, mamă? — întrebă el, arătând cu nădejde şi neîncredere geamandanul de marochin albastru, aşezat pe dormeusă.

— Sigur, Dănuţ. Ţi l-am dat ţie.

Subt ochii nedumeriţi ai doamnei Deleanu, Dănuţ o rupse la fugă afară, smuncind uşa... şi se întoarse, întovărăşit de Olguţa şi Monica, gesticulând.

— Mamă, Olguţa nu mă crede! Uite: geamandanul care miroasă frumos. Dacă ţi-am spus!

— Sigur că nu te cred! Mai întâiu vreau să văd.

— Ai văzut?

— 'Mda!... Da' nu mai miroasă aşa frumos!

— Spui minciuni! Ai tu gutunar, se indignă Dănuţ, respirând cu nesaţ declamator, marochinul.

— Nu-l deschide, Dănuţ. Ai să-l desfaci la Bucureşti.

— Şi eu să nu văd ce-i înăuntru? — se îmbufnă Olguţa.

— Nu-i nimic de văzut! — ridică din umeri doamna Deleanu, deschizându-l. Iacătă: batiste, o cămeşe de noapte...

Dar Olguţa avea ochi de vameş socialist.

— Da' acolo ce-i?

Şi fără să aştepte răspunsul, scoase la iveală o plumieră de lac japonez.

— Nu pune mâna, Olguţa! se supără Dănuţ pescuind şi el o pungă de piele plină de reliefuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Staţi, staţi. Vă arăt eu singură, oftă doamna Deleanu văzând invazia.

Şi cu resemnarea zâmbitoare a unui artist silit să biseze, desfăcu geamandanul.

Geamandanul de marochin — el singur dar — cuprindeà atâtea alte daruri, încât închiderea lui avù drept urmare deschiderea şifonierei. Altminteri, Olguţa ar fi spus că-i persecutată — necuviinţă pentru care doamna Deleanu ar fi trebuit s'o pedepsească — sau ar fi gândit numai că-i persecutată — cum ar fi gândit poate şi Monica despre Olguţa, — gânduri pe care deamna Deleanu le socoteà mai primejdioase decât obrăzniciile.

Olguţa primi un pachet de şocolată şi făgăduinţa unui cuţitaş la fel cu acel din plumiera lui Dănuţ; Monica, o sticluţă elegantă, plină cu „Eau de Cédrat".

Dănuţ se plimbă prin etac, aruncând priviri posesive geamandanului înfăşurat în învelitoarea de pânză. Frământă cheiţele din buzunar, cu vârful degetelor, zăngănindu-le înăduşit: căpătase ticul tuturor acelora care poartă în buzunare, chei sau bani de metal.

— Hei! Da' pe mine m'aţi uitat!... Nu stăm la masă? — întrebă domnul Deleanu din pragul uşii, scuturându-şi scrumul ţigării pe covor:

— Ai-ia-ia! Otravă mi-ai dat, Olguţa! — se schimonosi domnul Deleanu, mozolind bucata de şocolată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Mama mi-a dat-o! — se apără Olguța răzând... Papa, când faci așa semeni cu motanii! Mai fă odată.

— Ia lăsați șocolata. Așa vă stricați pofta de mâncare. La masă.

Din pricina însuflețirii copiilor, a focului din sobă și a darurilor, ajunul plecării lui Dănuț, păreă un ajun de crăciun. Așteptai parcă să răsune la ferestre, glasuri subțiri, cântând vechea vestire:

„Stea-ua sus ră-sa-a-re
„Ca o tai-nă ma-a-a-a-re...

Dar după ce eșiră toți, luând și lampa, la geamurile palide 'n lumina lunii, răsunară trilurile greerilor toamnei.

* * *

Din voluptățile prelungite răsare melancolia ca un înger păzitor, bolnav de rău-de-mare. De astădată, răsărise din frișca bezelelor — pentru Olguța — și din a cataifului, pentru Dănuț. Afară de domnul Deleanu, toți erau gravi și taciturni în jurul mesei. Monica abeă gustase din cataif: doamna Deleanu, deloc. Nici Profira. In schimb, ochii ei, când întâlneau faldul de frișcă revărsat pe vrejii rumeori ai cataifului, deveneau umani ca ai cânilor flămânzi.

— Mamă, pot să mă scol? — întrebă Dănuț ocolind privirea cataifului și a Olguței.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da. Sculați-vă cu toții... Puneți-vă paltonașele și plimbați-vă pe-afară.

Monica se apropie de doamna Deleanu, îi sărută mâna și vorbi încet, privind în jos:

— Tante Alice, dă-mi voe, te rog, să mă culc.

— Nu ți-i bine, Monica?

— Ba da... Da' mă doare capul.

— Să nu fi răcit cumva!... Bine, culcă-te. Dănuț, ia-ți rămas bun dela Monica.

— De ce? — se oprì Dănuț din drum, amar.

— Fiindcă tu pleci dis-de-dimineață. Monica are să doarmă atunci... Hai, sărutați-vă, copii!

Monica întinse buzele; Dănuț, obrazul.

„Nu mai mănânc niciodată cataif", se jură Dănuț în gând, ferindu-și obrazul de buzele Monicăi, a căror suflare îi adusese încăodată aminte de nesuferita dulceață a cataifului.

Și se ținu de cuvânt, deocamdată, lăsând obrazul Monicăi să plece nesărutat și roșu subt ochii lui blazați.

* * *

Monica încuie ușile. Aprinse lumânarea. Trase un scaun lângă șifonieră și înălțându-se în vârfuri, luă de deasupra un pachețel învălit în hârtie de mătasă. Așeză scăunelul la loc. Și'n loc să se dezbrace ea, începù să-și dezbrace păpușa: Monica cea mică.

Două nopți dearândul, după ce adormeà Olguța, Monica lucrase rochița de matasă albă — din pachețelul ascuns deasupra șifonierei — pe care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

trebuia s'o îmbrace păpuşa în locul rochiţei negre purtate necontenit dela moartea bunicei... până în ajunul plecării lui Dănuţ.

Îi puse mai întâiu şosetele şi papucii albi luaţi din picioruşele păpuşei dăruite de doamna Deleanu. Când veni rândul rochiţei, degetele Monicăi tremurară mai tare... Dacă-i veneă rău? Dacă-i eră prea scurtă?

„Dă, Doamne, să-i steă bine. Da, Doamne, să-i steă bine".

Îi încheie ultimul nasture dela spate şi o aşeză pe măsuţa de noapte în lumina lumânării.

— Vai, ce frumoasă-i!

Dolofană, preă rumenă şi ţapănă de stângăcie, păpuşa păreă o miniatură de ţăranculţă în rochie de mireasă, la fotograf.

— Monica, tu ştii dece se sărută Făt-Frumos cu Ileana Cosânzeana?

Fiindcă Ileana Cosânzeana eră frumoasă... frumoasă cum eră păpuşa gătită cu rochiţă albă.

Obrajii Monicăi ardeau. Inima-i băteă repede. Şi mai-mai că-i veneă să plângă în faţa păpuşei fiindcă preă eră frumoasă, pe când ea...

Se uită în oglindă. Văzându-şi rochiţa întunecată, ghetele prăfuite, plecă ochii în jos. Capul nu şi-l privise.

Preă eră frumoasă păpuşa... Şi Dănuţ, şi Dănuţ — pieptul Monicăi se zbătea ca după fugă — şi Dănuţ se va îndrăgosti de păpuşa ei.

Scuturându-şi cozile începu să se dezbrace repede, în goană. Îşi puse cămeşa de noapte, îşi despleti părul, luă păpuşa de câte-o mână şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răstignind-o pe trupul ei, se privi din nou în oglindă.

Păpuşa avea rochiţă albă...

Monica avea cămeşa albă...

Păpuşa avea bucle blonde...

Monica zâmbi, — şi se roşi, respirând adânc.

Păpuşa-i semăna. Avea ochii negri, gene compacte, o gropiţă în mijlocul bărbiei. Avea *şi ea* bucle blonde... *dar scurte*. Saraca păpuşă! Ea nu putea face din părul ei hăţuri lui Dănuţ.

— Da' eşti aşa de frumos îmbrăcată! — o consolă Monica.

Inseninată, luă lumânarea de pe măsuţa de noapte, aşezând-o pe masa de scris. Totul era pregătit de cu ziuă: şi condei cu peniţă nouă, şi cerneală şi scrisoare: o scrisoare din acele mici cât o foiţă de ţigară, colorată, cu un trifoi pe plic.

Incet, cu o pasionată caligrafie, scrise pe hârtiuţă liniată:

„Monica îl iubeşte pe Dănuţ din toată inima"...

Opt vechi cuvinte pe o hârtiuţă: opt ceruri tropicale imens înstelate.

Rochiţa albă a păpuşei avea o singură taină, candidă: un buzunărel pentru scrisoarea de dragoste. Sufletul Monicăi era la fel cu rochiţa păpuşei.

* * *

Olguţa şi Dănuţ mergeau alături prin ogradă. Tăceau, explorând buzunarele paltonaşelor, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care mai găseau resturi din iarna trecută. Dănuț descoperise un bilet de intrare la patinaj și două bomboane acre încrustate în fundul căptușelii sparte; Olguța frământă un ghemotoc de hârtie de cositor care învelise odinioară niște castane zăhărite.

Paltoanele miroseau a naftalină. Aerul intră rece și ascuțit pe nări, înroșindu-le. Suflările abureau. Subt pașii lor, pământul sună tomnatec.

Linia dealurilor hotărniceă noaptea cu plutitoare ondulări ca o cădere de voaluri lente de pe goliciunea lunară.

Două umbre trecură pe la poartă — ireal de albastre în argintul profund. Câinii se repeziră, hămăind. Intonată cu glas de bas răgușit, o sudalmă națională autentifică decorul.

— Tu nu știi să te bați! — ridică din umeri Olguța, oprindu-se brusc.

— Cum nu știu?

— Nu știi.

— Ai să mă 'nveți tu?!

— Sigur, afirmă Olguța cu tărie.

— Hm!

Totuși, inima lui Dănuț — de altă părere decât buzele — bătu mai tare.

Olguța îl privi cu solicitudine compătimitoare.

— Dacă-ți trage cineva o palmă, ce faci?

— Îi trag și eu.

— Și dacă-ți trage un pumn?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-193

— Trag şi eu.

— Şi dacă-ţi trage încă unul?

— Îi mai trag şi eu.

— Şi dacă te-apucă de mâni?

— Mă zmuncesc.

— Şi dacă-ţi dă cu piciorul?

— Fug, răspunse Dănuţ sincer din cauza repezelii.

— Vezi!

— Adică, nu! — reveni Dănuţ, furios. Lasă-mă 'n pace! Ştiu eu ce să fac!

— Bine, atunci dă-mi o palmă.

Dănuţ o măsură.

— Vrei să ne batem? — întrebă el împăciutior.

— Nu. Vreau să-ţi arăt.

— Şi dacă-ţi dau o palmă nu te superi?

— Nu, fiindcă nu poţi!

— Zău?!

— Încearcă.

— Ai să te superi!

— N'am să am dece! — zâmbi Olguţa.

— Ei!

— Ei-ei! Încearcă.

Dănuţ îşi pregăti mâna pentru o palmă sinceră, ţintind obrajii Olguţei. Când braţul lui Dănuţ porni, piciorul Olguţei îi pusese piedica. Dănuţ căzu în mâni, pălmuind pământul.

— Asta-i porcărie!

Râzând, Olguţa se plecă să-l ridice, cu braţele desfăcute.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Dă-mi pace.

Indepărtându-se câțiva pași, Dănuț luă o piatră cu degetele tremurătoare de mânie — o aruncă în Olguța și fugi în goana mare spre scări.

— Nu m'ai lovit! — țipă Olguța după el. Lașule! Buftea!

Dănuț n'o mai auzea. Intrase în etacul doamnei Deleanu.

Șchiopătând, Olguța porni spre casă. Piatra o lovise drept în fluerul piciorului.

Monica era culcută. Olguța se dezbrăcă pe tăcute, fără să-și privească piciorul îndurerat. Inainte de-a stinge lumânarea se uită lung spre ușa lui Dănuț.

— Monica, dacă ești prietena mea — sprincenele Olguței se îmbinară — să nu mai vorbești cu Buftea — explodară buzele ei — niciodată. Auzi, Monica? Nu vreau eu să mai vorbești cu Buftea.

Lumânarea stinsă fumegă înecăcios. Subt oghial, Olguța își masă piciorul.

Monica se prefăcuse numai că doarme: genele-i tremuraseră. Să nu mai vorbească cu Dănuț?... Ca niciodată, uitase să își spue rugăciunea, fiindcă în sufletul ei, scăldate-n aur, murmurau coruri de Inviere:

„Monica îl iubește pe Dănuț din toată inima".

* * *

Tăiatul unghiilor de către doamna Deleanu—și mai ales al pieliței, fusese totdeauna o cazną

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

umilitoare pentru Dănuț; de data aceasta, binecuvântată. Uitase că s'a isprăvit vacanța; că mâne dis-de-dimineață când somnul e mai dulce, va plecà de acasă pentru tare multă vreme; că va fi intern la București; uitase. Totul erà abstract: numai răzbunarea Olguței erà concretă fără să i se arate, ca cineva care-ți stă la spate și se face nevăzut numai când întorci capul.

Nouă unghii deveniseră ovale și roze. Polissoirul alunecà pe-a zecea. Dănuț ar fi vrut să aibă o sută. Pe măsură ce unghia se rumenea, Dănuț vedeà stingându-i-se steaua polară.

Dar doamna Deleanu zăboveà. Ea singură hotărîse ca Dănuț se plece dimineața la Iași, împreună cu domnul Deleanu, și de acolo, în seara aceleiași zile, spre București.

— Are să-ți pară rău, Alice. Mai ține-l acasă o zi și sara mi-l aduci la gară; nu-i păcat să-și piardă o ultimă zi, petrecută acasă, pentru vizite?

— Nu. E datoria lui să-și ia rămas bun dela rude. O zi mai mult sau mai puțin...

— Bine. Te-ai molipsit și tu dela Grigore!

Acum îi păreà rău. Da, dacă trenul de sară cu care Dănuț aveà să plece la București nu s'ar fi oprit la gara Medelenilor, ar fi fost mai ușor parcă să-l îndemne să-și îndeplinească datoriile, cu sacrificiul unei zile petrecute acasă. Dar așa!

— Dănuț... dacă vrei, dacă ții tu mult, nu mai pleci mâne dimineață. Stai cu mama toată ziua, și sara mergem la gară să-l așteptăm pe tata. Vrei Dănuț?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Nu. Plec cu tata, vorbi Dănuț pe nerăsuflate.

— Ce? Nu v'ați culcat? — se miră domnul Deleanu intrând în etac. Știți că-s unsprezece? Acuși trebue să ne sculăm. Hai la culcare.

Doamna Deleanu, cu degetul lui Dănuț într'o mână și polissoirul în cealaltă, ridică ochii, deschise buzele... și le închise la loc: „așa-s bărbații!"

— Haidem, Dănuț. *Nouă* nu ne e somn.

Papucii erau pe covorașul din fața patului; cămeșa de noapte pe pat. Dănuț își căutase papucii subt pat; cămeșa de noapte în dulap. Olguța nu era nici subt pat, nici în dulap. Mai rămânea numai ușa dinspre odaia ei.

— Mamă, eu n'am avut niciodată cheia la mine! începu Dănuț cu ton plângător.

— Ce chee, Dănuț?

— Cheia dela odaia mea.

— Da' ce vrei să faci cu ea?

— Să 'nchid ușa, mamă... De ce stă cheia la Olguța? Eu îs mai mare.

— De ce nu mi-ai spus?

— Am uitat.

— Tare mai ești copil, Dănuț — îl dezmierdă doamna Deleanu... Uite cheia, șopti ea închizând ușa la loc.

I-o întinse râzând. Dănuț încuie ușa, învârtind cheia de două ori.

— Mamă, nu ne culcăm? — respiră el, congediindu-și paznicul inutil.

Întinzându-se în pat, Dănuț simți ceva tare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr.1901-193

ațăturî de el, subt oghial. Sări din pat: i se păruse că mișcă. Aprinse lumânarea.

— Aa!

In locul șoarecelui de care se temuse, descoperi păpușa îmbrăcată în rochie de mireasă.

— Aha! Iți bați joc de mine! — ridică el pumnul spre ușa închisă. Lasă că-ți arăt eu! Râzi tu, râzi!

Are să vadă Olguța! Să-i pue o păpușă în pat! Da' ce-i el? Fată?... N'are decât să se bată dacă i-i poftă! Da' să nu-l insulte.

Din geamandanul de marochin, Dănuț luă plumieră; din plumieră, cuțitașul cu limbi tăioase. Apoi se așeză pe marginea patului, cu păpușa între genunchi. Și 'ncet cu 'ncetul, buclele blonde, de curând parfumate cu „Eau de Cédrat" începură să cadă pe cămeșa lui Dănuț, tunse sarcastic.

Păpușa năpârlise deabinelea. Buclele împachetate într'un jurnal mai pâlpâiră odată, blonde, în blondul flăcărilor sobei. Dănuț, bine învelit în oghial, din căldura patului, zâmbi flăcărilor și ușei închise de două ori cu cheia.

Subt pat, păpușa, în care aștepta dragostea Monicăi, proaspătă și delicată ca întâia cireașă de Mai — dormea complect transfigurată de tunsoare și de barbișonul și mustețile „Hardtmuth No. 1.

* * *

...Dănuț plânge. Olguța îl ajunge din urmă și-l lovește în spate cu pumnul și piciorul. Dănuț nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1901-1932

spune nimic. Ştie bine că merită să fie lovit.

— Tu plângi? — îl întrebă Olguţa, punându-i mâna pe umăr, pacific.

— ...

— Lasă, Dănuţ! Hai să ne împăcăm.

Se sarută amândoi. Dănuţ ar vrea să-i spue ceva... da' nu-şi aduce aminte ce!

Şi plimbarea prin ogradă reîncepe: de data aceasta însă, merg la braţ amândoi, ca doi fraţi model. Dănuţ vede că Olguţa-i aliata lui, şi-i pare foarte rău că *trebue* să-i ascundă ceva. Dacă nu-şi aduce aminte ce!

— De ce să pleci tu la Bucureşti? Asta-i persecuţie!

— Dacă vrea mama! — oftează Dănuţ din greu.

— Da' nu vreau *eu*.

...Amândoi fug de-acasă la Moş Gheorghe. Noaptea e grozavă, dar Dănuţ nu se teme fiindcă Olguţa e lângă el.

Au ajuns. Ciudat! Căsuţa lui Moş Gheorghe luceşte în noaptea neagră, ca o lună.

Bat la uşă. Lui Dănuţ îi sare inima. Uşa se deschide dela sine, şi'n tindă răsare Moş Gheorghe. Olguţa şi Dănuţ cad în genunchi, înaintea lui Dumnezeu, fiindcă Moş Gheorghe e chiar Dumnezeu.

Îi sărută mâna.

Olguţa spune că Dănuţ e persecutat, că vor să-l trimeată intern la Bucureşti şi că de asta au fugit de-acasă. Dumnezeu îi primeşte în casă.

Olguţa şi Dănuţ stau pe laviţă; Dumnezeu, pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scăunaș. Deodată, răsare un înger cu zmeul lui Dănuț în mână. E chiar zmeul cel mare dela începutul vacanței, cu sfoara tăiată de Olguța.

Dumnezeu se uită la Dănuț. Dănuț zâmbește iertător.

Răsare un alt înger cu păpușa Olguței în mâni. Dănuț tremură.

Dumnezeu ia păpușa pe genunchi, îi trece mâna peste față și 'n locul chipului cu musteți și barbișon, zâmbește Monica. Numai că n'are păr.

Dumnezeu vâră mâna în sobă, ia un pumn de flăcări și-l răstoarnă pe capul tuns al Monicăi.

Dănuț închide ochii. Oare a ars Monica?... Nu. I-au crescut cozile la loc.

Dumnezeu dăruește păpușa lui Dănuț și zmeul, Olguței... Vrasăzică Monica a rămas păpușa...

S'aud bătăi în ușă. Ii caută de-acasă. Olguța se încruntă. Dănuț se cutremură. Numai Dumnezeu zâmbește.

Ce-i de făcut? Casa e înconjurată. Herr Direktor, tata și cu mama bat în ușă din răsputeri.

Fără să-i pese de cei care bat, Dumnezeu ia o iconiță din cui, îi preface pe toți trei în sfinților zugrăviți și așează iconița la loc. De-acuma poate să-i caute!

Herr Direktor își pune monoclul și se uită prin odae.

Dănuț face cu ochiul sfintelor de pe iconiță. Sfintele se prăpădesc de râs.

Herr Direktor se uită la ei, vede icoana, și-și face cruce. Sfinții își trag coate și se încruntă așă de sever că Herr Direktor mai face o cruce.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

L-au păcălit pe Herr Direktor.

Iacă şi mama! Şi ea se uită la ei... cam lung. Sfinţii clipesc.

Mama ia icoana, s'apleacă asupra ei — Dănuţ simte lămurit parfumul mamei — şi sărută pe frunte tocmai pe Dănuţ...

— Hai, Dănuţ, scoală-te, şopti doamna Deleanu, dezmierdând pe frunte cea din urmă deşteptare în casa părintească, a copilului cu bucle castanii.

* * *

Deşi s'apropia dimineaţa, casa părea deşteptată în negru miez de noapte.

Femeile intrară în antret cu lămpile aprinse, urmate de Ion şi de Pricop: celălalt argat dela grajd. Cu toate semnele şi poruncile date în şoaptă de doamna Deleanu, cizmele lui Ion şi ale lui Pricop bocăneau aspru pe podele, primejduind somnul fetiţelor.

Anica şi Profira, îmbrăcate gros, cu capetele înfăşurate în tulpane negre, erau încă buimăcite de somnul neisprăvit.

Dănuţ, cam palid în hainele de catifea albastră, cu guler tare „rabattu" şi eleganta lavalieră, se uită distrat în jurul lui. Mestecă mereu, cu un aer nemulţumit; vărsase din greşeală prea multă apă de dinţi în paharul cu apă: îl usturau gingiile.

Curentul făcu să tresară şi să tremure flacăra lămpilor. Cufărul cu aşternutul fu scos afară. Ali

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

intră în casă pe uşa deschisă. Nimeni nu-l goni.

Oamenii ridicară cufărul din odaia lui Dănuţ. In tăcerea de şoapte, curmată doar de bocănitul cizmelor, umbrele oamenilor care duceau cufărul erau lugubre.

* * *

In podul cu vechituri, la lumina slabă a lumânării, Dănuţ ştergea cu radierul mustăţile şi barba păpuşei. Nimic nu se schimbase în pod, de când se despărţise de Robinson Crusoe. Acelaşi miros, aceiaşi pace, aceiaşi sămburi de piersică, uscaţi şi prăfuiţi.

Subt hărnicia radierului, obrajii păpuşei îşi recăpătară tenul femenin. Bărbia-şi arătă din nou grobiţa; buzele-şi pierdură aroganţa zâmbetului muşchetăresc, regăsindu-l pe acel suav. Numai lipsa buclelor mai amintea urgia care se abătuse asupra ei.

Cuprinzând-o c'o mână de mijloc, Dănuţ o îndepărtă puţin, privind-o In sufletul lui Dănuţ era visul nopţii, şi'n visul nopţii păpuşa se oglindi.

Păcat c'am tuns-o, dădu din cap Dănuţ.

Păpuşa din vis semăna cu Monica — era chiar Monica —; păpuşa din mână, de când era tunsă, nu mai semăna cu păpuşa din vis. Şi lui Dănuţ îi părea rău, fiindcă abia acum îşi aducea aminte că în vis Dumnezeu îi dăduse lui păpuşa care semăna cu Monica, şi îi bătusce inima ciudat, dar nimeni nu ştiuse, fiindcă-i era ruşine de Ol-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

guţa. Oftând, Dănuţ îi făcù loc în lada cu cărţi alături de Robinson Crusoe. Păpuşa cu rochiţă de mătasă albă, singură între atâtea cărţi, avea cocheta dezolare a unei domniţe în bejenie. De acuma şi pe ea o aşteptà colbul, ca o bătrâneţă între străini. Dănuţ închise capacul.

Noaptea păpuşei începù odată cu cântecul cu coşilor, — şi insomnia, fiindcă Dănuţ uitase s închidă ochii de sticlă în care aflase melancoli de ce se sărută Făt-Frumos cu Ileana Cosân zeana, când erau singuri.

* * *

La loc de cinste, în capul mesei, samovaru de aramă sclipeà şi fumegà, obez. In şolduril lui gălbue se oglindeà sofrageria, masa, şi c trei comeseni, comic deformaţi, de rasa mo golică parcă.

Aşteptând să i se răcorească ceaiul, Dăn ronţăià îngândurat, cornuleţele presărate cu c mion, abià scoase din rolă: bucătăreasa se s- láse înaintea tuturora.

Doamna Deleanu desenà cu degetul pe faţa masă capul lui Dănuţ.

Domnul Deleanu îşi sorbeà ceaiul cu l controlându-şi uneori nodul cravatei. Erà dispus. După o lungă, necurmată şi tihnită canţă la ţară, în familie, Bucureştiul...

Apucând maşinal sticla cu rom, turnă în harul lui Dănuţ cam mult... aşà cum torn sticlă, când la spate cântă lăutarii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu-nu-nu! Asta nu.

— Lasă-l, Alice! E băiat mare; ce Dumnezeu!

Băiat mare! Departe de-al măguli, aceste două cuvinte îl înfricoşau, ca un tren negru care-l ducea de-acasă între străini. In ceaiul cu rom căzură lacrimi.

Treptat, zorii profirii ca sănătatea tinereţii, bucurară ferestrele. Doamna Deleanu se sculă dela masă şi începù să privească afară.

In tăcerea deplină, samovarul bufneà şi şuerà ca o ironică locomotivă.

* * *

— Bună dimineaţa şi sărut mâna.

Ei, Moş Gheorghe! Ce bine-mi pare!! — se lumină Dănuţ văzându-l pe capră.

— Moş Gheorghe!—îl dojeni doamna Deleanu cu degetul ridicat; parcă ne-a fost vorba să stai în casă?

— Da, dudue! D'apoi cu sumanul ista sau în casă nu-i tot una?

Toţi servitorii eşiră pe scări. Copitele cailor dansau pe loc. Dănuţ se aşeză la mijloc între domnul şi doamna Deleanu. Arăca şi Profira păturiră pledul de-oparte şi de alta.

— Parcă-i un prinţişor! — exclamă tare bucătăreasa.

Dănuţ îşi trăgeà mănuşile de piele. Doamna Deleanu zâmbi pentru el. Caii se zmunciseră. Dănuţ făcù un semn cu mâna spre casă şi servitori, şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o clipă numai zări în pragul uşei pe Monica — visă? — cu părul desfăcut şi kimonoul prea larg, ţinându-şi mânile pe gură...

Câmpiile erau albe de brumă; cerul vânăt; zarea răsăritului tumultoasă de aur roşu.

Ali se luase după trăsură. La intrarea în sat, dulăii ciobăneşti se repeziră crunţi spre el. Palid Dănuţ se ridică în picioare.

— Mamă, uite, mamă! Hai să-l luăm în trăsură, se rugă el dezmierdând mâna doamnei Deleanu.

— Opreşte, Moş Gheorghe.

Ali se urcă în trăsură, ocrotit de şuerul biciului, grămădindu-se pe pled la picioarele lui Dănuţ. Trapul cailor răsuna din nou. Satul rămase în urmă. Şi vacanţa...

„Unu' Ilă
Duduilă
Eşti caş
Toporaş"...

— Bun aer! — exclamă domnul Deleanu. Când mă gândosc la infecţia din Bucureşti!

— St! Doarme! — şopti doamna Deleanu, luând pe braţe capul îngreuiat al lui Dănuţ.

„Pe la moara murgului
Trece fata Turcului..."

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1938

Într'un capăt al băncii de pe peronul gării. Dănuț și doamna Deleanu ședeau alături ținându-se de mână. Așezat pe marginea celuilalt capăt, domnul Deleanu răsfoia grăbit teancul de citații, copii și extracte, ascultând explicațiile domnului Ștefica cu privire la procesul ajuns la Curtea de Apel... Domnul Deleanu cerea dela clienții săi, când se întâmplă să-i asculte, celeritate și preciziune, însușiri care lipseau cu desăvârșire domnului Ștefica. Dialogurile dintre ei erau o necontenită ciocnire între un expres și-un tren de marfă.

— Dă, cucoane Iorgule, pe mine așă mă tae capul. Cum adică?... Da' aduc martor tot județul!

— Domnul meu, îl întrerupse glacial domnul Deleanu, ridicând ochii de pe hârtii.

Domnul Ștefica își șterse fruntea nădușită și oftă.

Doamna Deleanu vorbea lui Dănuț pe șoptite.

— Să-i scrii mamei cum ajungi... tot-tot-tot ce faci. Auzi, Dănuț?

Îi mai îndreptă odată lavaliera și bereta.

— Domnule Ștefica, începu domnul Deleanu categoric...

Domnul Ștefica se înclină cu deferență.

— ...Eu stau la Iași până diseară. Azi îți fixez termenul de judecată și văd dosarul. Diseară ai să mă aștepți, la trenul de București. Am să-ți spun ce trebue să faci.

O sonerie vibră teatral prin pacea câmpenească a peronului. Doi țărani se sculare. Doamna De-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

leanu se ridică. Mâna lui Dănuţ îi încleştă mâna.

Trenul intra în gară, lung, murdărind lumina dimineţii. Vagonul de clasa întâia se opri dincolo de peron. Alergară într'un suflet. La ferestre clipeau somnoros chipuri palide şi unsuroase.

— Hai, Ioane, îl grăbi domnul Deleanu, îmbrâncind cu piciorul în vagon, geamandanele. Şi tu de ce nu bagi de seamă?

Dănuţ înghiţi în sec. Il lovise peste picioare.

— Dănuţ, Dănuţ! — îl chemă doamna Deleanu mergând alături de trenul pornit.

Abeà avù vreme să-i sărute mâna întinsă.

— Mamă, îngână Dănuţ ştergându-şi ochii, — nu-l lăsà pe Ali; ia-l în tră... în trăsură, ţipă el ne mai văzând-o.

In urma trenului o cioară coborî între şine, ciugulind prin prund.

— Duduiţă, vorbi Moş Gheorghe ridicând de jos batista doamnei Deleanu, — mai *avem* pe cineva acasă.

* * *

Prea mare fusese sofrageria pentru tăcerea în trei, din timpul dejunului şi al mesei; prea mare salonaşul doamnei Deleanu, pentru tăcerea de după masă, cu noaptea la ferestre.

— Hai la culcare, copii.

Olguţa şi Monica îi sărutară mâna. Doamna Deleanu nu le mai însoţi în odae. Se despărţiră în antret.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se făcuse grijitură mare în odaia lui Dănuţ. Uşa cu panoplia Ruso-Japoneză era dată în lături. Mirosul de terebentină al podelelor proaspăt ceruite, pătrundeă răcoros în odaia fetiţelor, ca o indiferenţă.

Itainte de a se desbrăcă, Olguţa închise uşa. Monica se aşeză îmbrăcată pe marginea patului, privind în jos.

— Tu nu te culci? — o întrebă Olguţa.

— Ba da.

Începu să-şi scoată rochiţa, cu mişcări ostenite. Olguţa se sui în pat. Monica-şi spuse rugăciunea mai repede ca de obicei.

— Noapte bună, Olguţa.

— Noapte bună, Monica.

Olguţa suflă în lumânare. Monica rămase în picioare între paturi, prin întuneric, multă vreme... Ţinându-şi suflarea se apropie de patul Olguţei.

— Ce faci? — tresări Olguţa simţind o lacrimă pe obraz.

— Olguţa, vorbi Monica zguduită de suspine: te-am trădat... Eu îl iubesc pe Dănuţ.

— Sigur. Tu eşti prietena mea... Şi eu îl iubesc.

* * *

Ingrăşat de confort, îmbrobonat de lumini rotunde, mirosind a piele C. F. R.-istă şi a fum de havană, vagonul de dormit gemeă şi scârţiă molatec dealungul kilometrilor.

Pe fotoliul din fundul coridorului, conductorul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://statransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu chipiul pe ceafă şi tunica desfăcută la gât, îşi făceà socotelile, muind mereu în gură creionul chimic.

In cabina mică — No. 10—11 — domnul Deleanu jucà o partidă de écarté cu un confrate bucureştean. Alături, pe măsuţă, tresăreà o sticlă de „Cherry Brandy"; două bahare cu monograma companiei de „Wagon-Lits" cântau ciocnindu-se, cristalin.

In faţa cabinei, aşezat pe strapontiul de lângă fereastră, Dănuţ priveà afară cu fruntea rezemată de sticla rece. Nimeni nu-i mai spuneà „Du-te la culcare, Dănuţ" sau „Cum? Nu te-ai culcat?" deşi trecuse ora când copii „trebue să se culce".

— Pă asta, nene, greu s'o câştigi!

Huruitul roţilor şi vorba muntenească a partenerului domnului Deleanu ţineau tovărăşie gândurilor lui Dănuţ.

Locomotiva ţipă ascuţit. Trenul îşi incetini mersul.

— Papa, am ajuns! se ilumină Dánuţ văzând la fereastra vagonului oprit figura familiară a domnului Şteflea.

— Ce, nene, te-aşteaptă clienţi pă la gări?

— Un imbecil care mă pisează!

Cu cărţile de joc in mână, domnul Deleanu ridică geamul din dreptul lui Dănuţ, dădù câteva ordine laconice domnului Şteflea şi grăbit îşi reluă patrtida. Domnul Şteflea rămase aiurit la geam. Dănuţ îşi frângeà mânile... Să fi putut i-ar fi dat domnului Şteflea şi Turbinca lui Ivan... Dacă nu ştià ce să-i spue!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

Gornița de plecare răsună, dramatic.

Desnădăjduit, Dănuț scoase cutia cu bomboane de mintă și o întinse pe geam. Domnul Ștefiea o luă nedumerit și rămase cu ea în mână, privind-o... Trenul porni. Dănuț, aplecat pe fereastră, flutură batista îndelung spre șeful gării, care prea târziu alergă după tren să restitue cutia cu bomboane.

Pierzându-l din ochi, Dănuț se așeză din nou pe strapontin, și ca și cum șeful gării i-ar fi fost singura și ultima bucurie dealungul drumului amar, începu să plângă.

O doamnă, din ușa cabinei alăturate, privise toată scena. Se apropie de Dănuț cu un pachet de șocolată.

— Cum te chiamă, puiule?

— Dănuț! suspină el ridicându-se în picioare.

— Bravo, nene! Halal fecior! Iți seamănă! clipi confratele către domnul Deleanu, arătându-i cu degetul idila de pe coridor.

...Trei gânduri urmăreau prin noapte același tren căutând pe-același călător.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. IV.

„Moş Gheorghe nu tragi din lulea?"

„La tante Julie
La tante Sophie
La tante Mélanie
Et l'oncle Léon..."

— Ah! Papa! Iar ai greşit! — îl dojeni Olguţa zburlindu-i părul cu podul palmei.

Domnul Deleánu, aplecat peste umărul Olguţei asupra pupitrului, descifră cu glas de bariton răguşit, şansoneta adusă de la Bucureşti odată cu răguşala. Olguţa îl acompaniá la pian.

— Vezi, papa, tu cânţi: si-sol-mi-do, — în loc să cânţi: si-*la*-si-do. Ascultă-mă pe mine.

Începù din nou, şuerând melodia şi bătând tactul cu piciorul. Domnul Deleanu fredona cu buzele închise, dând din cap.

— Ei, papa, iar!? Ce-are să spue mama?

Domnul Deleanu îşi luă o figură de şcolar prins cu lecţia neînvăţată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce greşeşti tu, papa, tocmai la *L'oncle Léon?*

— Mare mister!—se'ncruntă domnul Deleanu... Eu cred că *tante Mélanie* îmi pune piedică!

Olguţa bufni de râs.

— Vai, papa! Dac' ai şti tu cine-i tante Mélanie n'ai spune una ca asta!

— Da' tu de unde-o cunoşti?

— Aşa!... Mi-o închipui eu... Ştii, papa, are ochilari pe vârful nasului şi se uită pe deasupra lor, — o învocă Olguţa, sculptând-o cu degetele în aer.

— Şi ce mai are?

— Aa! Un neg... un neg păros deasupra buzei! Şi-i slabă ca un ţâr...

— ...Cu ochelari, adaugă domnul Deleanu.

— Stai, papa! Are musteţi!

— I-auzi!

— Zău papa. Mă jur! Când mănâncă ouă fierte îi rămâne gălbănuş pe musteţi. Asta-i greţos! Vai, ce urâtă-i!... Papa ,tante Mélanie e nevasta lui oncle Léon, saracul de el.

— Ce-ţi spuneam eu! Vrea să divorţeze şi m'a angajat pe mine avocat.

— Nu primi, papa. Oncle Léon are dreptate. Tante Mélanie e o zgripţuroaică. Ea îl persecută.

— Ce-i de făcut?

— S'o persecutăm şi noi pe ea.

— Atunci hai să mai cântăm odată.

— Hai.

Şi din nou, glasul de soprană şi cel de bariton, silabisiră pomelnicul rimat al tantelor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901 1932

Diminața intră pe ferestre ca un viscol de polen, aurind sclipitor covoare și oglinzi. Monica ședea pe divan lângă sobă, ținând pe genunchi o carte din „Bibliothèque Rose".

— Saraca Olguța! oftă ea adânc din cap.

Din întâmplare, Monica aflase adevărata pricină a contramandării plecării la Iași, dar făgăduise doamnei Deleanu să nu spue nimic Olguței.

„...Et l'oncle Léon".

— Bravo, papa!

— Cu așa profesoară ajung departe!

— Știi ce, papa? Hai să te 'nvăț acompaniamentul.

— Vrei să mor?

— Hai, papa... c'un deget macar.

Vrând-nevrând domnul Deleanu se așeză la pian. Olguța începu să-i călăuzească degetele nedibace printre clapele uniforme.

Ușa salonului se deschise încetișor. Anica-și vâri numai capul, așteptând. Monica eși afară.

— A venit doctorul?

— Da, dudue, înghiți Anica ștergându-și ochii cu pestelca... Cere conița spirtul din dulap și un prosop curat.

Cu prosopul și sticla în mână, Anica o luă la goană pe scări. Monica intră în salon cu fruntea încrețită și ochii grei.

„La tante Julie
La tante Sophie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La tante Mélanie
Et l'oncle Léon..."

Doamna Deleanu eşi cu doctorul în tindă.

— ...?

— Dă, doamnă,... azi... mâne: e o chestie de ore.

— Să-l transportăm la Iaşi, la spital...

— Păcat de cheltuială! Nu rezistă.

— ...Anica, du-l pe domnul doctor la curte... Domnule doctor, vorbi doamna Deleanu trecându-şi mâna peste frunte, — fetiţa mea îl iubeşte pe Moş Gheorghe... Aşi vrea să nu ştie... O lăsăm să creadă că eşti un client al bărbatului meu, venit pentru afaceri.

— Voyons! N'aveţi nici-o inchietudine, zâmbi doctorul ridicând mâna. In cinci minute suntem cei mai buni amici. J 'en fais mon affaire.

Văzându-l pe doctor, ţăranii aşezaţi pe prispă se ridicară în picioare, salutându-l adânc.

— Scapă, domnule doftor? — întrebă unul.

— Ceva moştenire? — glumi doctorul ascuţindu-şi privirea. N'aveţi nici o grijă. Mult nu mai are.

Urmat de Anica, doctorul trecu înainte; trăsura-l aşteptă la poartă cu Ion pe capră.

— Spurcăciune! — scuipă printre dinţi Oţăleanca, urmându-l c'o privire duşmănoasă pornită din ochii uzi de lacrimi curate.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Transilvania.md/md/1901-1932

Moş Gheorghe cercă să închege un zâmbet mucalit cu colţul buzei şi coada ochiului; zâmbetul răsări trist pe faţa topită în jurul ochilor amari de suferinţă.

Doamna Deleanu se aşeză pe marginea laviţei, binişor.

— Vrei ceva, Moş Gheorghe?

— Dudue, şopti el rar, frământându-şi degetele subţiate, — di ci m'o mai impus?

— Fiindcă aşa trebue, Moş Gheorghe. Asta-ţi dă sănătate.

— Sărut mâna... da' eu aşi zice să vie părintele.

Ochii lui Moş Gheorghe stăruiră umili subt privirea doamnei Deleanu care încet întoarse capul.

— Bine, Moş Gheorghe, are să vie şi părintele... dacă vrei.

Un oftat greu curmă tăcerea.

— Te doare, Moş Gheorghe?

— ...

Ochii moşneagului îndreptaţi spre ferestrele luminoase se umplură de lacrimi.

— ...Am să *ţi-o* aduc mai încolo, Moş Gheorghe.

Odăiţa în care Olguţa descoperea fructele din livada Oţălencei, după aromă, de cum intră pe uşă, mirosea acum a iod, a eter şi a spirt ars.

— Bună ţuică, domnule Deleanu.

— Bătrână.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bună şi bătrâneaţa la ceva! — clipi doctorul. Şi întorcându-se către Olguţa.

— A la vôtre, mademoiselle.

Olguţa îl privi cu ochi de miop şi-şi vârî din nou nasul în carte, obraz în obraz cu Monica.

— Monica, ai băgat de seamă? Clientul se rade pe frunte! — şopti ea, prefăcându-se că ceteşte.

Profira eşi cu tablaua, aruncând doctorului o privire scârbită: mâncase toate aperitivele.

— Şi cu ce se delectează, mă rog, domnişoarele? — dacă nu-s indiscret? — le întrebă doctorul aşezându-se pe divan alături de ele.

— Les malheurs de Sophie, recită repede Monica, titlul cărţii ,strângându-se în Olguţa.

— Les malheurs? A! Nu! Cu-aşa cetitoare trebue să schimbăm titlul. Eu propun: Les bonheurs de Sophie.

Spiritual, aspiră aer pe nas. Olguţa se încruntă.

— Şi vrasăzică, Sofia dumneavoastră e nenorocită? Ia puneţi-mă şi pe mine la curent cu nenorocirile ei.

— Cum nu, se oferi Olguţa, privindu-l drept în ochi.

— Vous avez la parole.

— Sofia noastră — începù Olguţa descoperindu-şi fruntea, combativ, — erà o fetiţă ca şi noi...

— Frumoasă, cuminte şi amatoare de poveşti, îi luă doctorul vorba din gură.

— Şi bine crescută, adăugă scurt Olguţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://etatransilvania.ro/mdrr1901-1934

— Bucuria părinţilor, incheé doctorul.

— De unde ştii mata?

— Aa! Ce nu ştiu eu! Imi spune degetul cel mic.

— Daa? Te rog să spui mata degetului cel mic, — care? dela mâna stângă, dela mâna dreaptă... sau dela picior?

— Iacătă-l.

Olguţa îl privi cu deosebită şi lungă atenţie.

— Te rog să-i spui mata că spune minciuni şi drept pedeapsă să-i tai unghia.

Unghiile doctorului erau tăiate — sau, mai exact mâncate — scurt. Numai degetul cel mic al mânii drepte erà privilegiat cu prisosinţă, datorită pesemne unei concepţii estetice.

— Ha-ha! Şi de ce spune minciuni, domnişoară?

— Fiindcă Sofia noastră nu erà bucuria părinţilor.

— Nu-mi vine a crede!

— Ascultă mata şi ai să vezi.

— Je suis tout oreilles.

— Odată, vine un domn in vizità la părinţii Sofiei...

Domnul Deleanu, subit, se aşeză pe divan, la picioarele Olguţei.

— Sofia tocmai cântà la pian. Ce să facă? Se scoală şi ea să-l primească pe musafir fiindcă erà o fetiţă bine crescută. Dar musafirul n'o lăsà în pace. In loc să steà de vorbă cu părinţii Sofiei — cum stau oamenii mari — el vorbeà cu Sofia...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Olguța, eu ași propune să ne așezăm la masă, se amestecă domnul Deleanu.

— N'o așteptăm pe mama?... Ș'atunci — urmă Olguța îndâjită — Sofia nu s'a mai putut ține și i-a spus în față: „Domnule musafir, nu pot să te sufăr: fiindcă te razi pe frunte, fiindcă miroși ca o farmacie, și fiindcă nu-mi dai pace".

Tăcere gâtuită.

Ușa se deschise. Doamna Deleanu intră cu o prefăcută însuflețire.

— O veste bună: o scrisoare dela Dănuț.

— Ia să văd, sări Olguța.

— Haidem la masă... Ei, cum vă 'mpăcați? — întrebă doamna Deleanu pe doctor.

— Admirabil! Ne tachinăm deja. Știți: „Qui s'aime se taquine".

Domnul Deleanu își mușcă musteața, strănutând.

* * *

Din plicul deschis se revărsă pe farfuria doamnei Deleanu un teanc de fotografii.

— Dănuț! Uite Dănuț! — se bucură doamna Deleanu.

— Ia să vedem, mamă.

— Tuns! — se 'ntristă doamna Deleanu, privind cu deamănuntul fotografia proaspătului licean.

Singur doctorul își mâncă omleta cu brânză și verdețuri.

— Mamă, uite: scrie ceva pe dos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Petru Monica dela Dănuţ" ceti doamna Deleanu slova caligrafică... Poftim, Monica.

Zugrumată de emoţie, Monica-şi luă fotografia fără s'o privească, o aşează pe genunchi pipăind-o cu degetele, înghiţi, şi-şi trecu şervetul peste obrajii aprinşi.

— „Pentru papa dela Dănuţ".

— Hei! Ca o ridiche! Căpăţinosul tatei!

— Asta-i pentru mine. „Pentru Olguţa dela Dănuţ".

— Mamă, da' aceia pentru cine-i?

— „Pentru Moş Gheorghe..." ceti repede, oprindu-se prea târziu, doamna Deleanu.

— Bravo, Dănuţ! — jubilă Olguţa. Eu i-o duc lui Moş Gheorghe.

Toţi se posomorîră. Numai doctorul zâmbi, clipind cu înţeles către deamna Deleanu.

— Staţi, mă rog, interveni el mestecând. Daţi-mi şi mie o fotografie. Nu-s eu prietenul juneţii?

— Poftim omletă, ripostă crunt Olguţa îndesând farfuria în spre el.

— Chiar aşa. Hai să mâncăm, se scutură doamna Deleanu.

— Ce scrie, mamă? Ceteşte scrisoarea.

— „Dragă mamă, mi-e foarte dor de voi toţi, de Moş Gheorghe şi de Ali...

O pauză lungă.

— Lasă Alice. Ceteşte fiecare după masă.

Dacă n'ar fi fost doctorul la dejun, omleta s'ar fi întors aşà cum venise, fără ca bucătăreasa să se mire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mamă, eu mă duc la Moş Gheorghe să-i duc fotografia, anunţă Olguţa urmărind cu o privire cruntă pe doctorul care intră în salon.

— ...

— Lasă mai târziu, Olguţa. Moş Gheorghe-i dus la pădure. Mergi cu tata când s'o întoarce.

— Mergi şi tu, papa?

— Nu ţi-am promis? Ii facem noi doi *o vizită!*

— Şi ne dăm în scrânciob?

— Vai!

— Şi pe client îl lăsăm acasă: nu?

— Nici vorbă!

— Bravo, papa, respiră Olguţa. Nu pot să-l sufăr. Ai văzut cum mănâncă?

Doamna Deleanu întinse Olguţei scrisoarea lui Dănuţ.

— Ceteşte-o cu Monica. E vorba de nişte gavanoase! — cercă ea să zâmbească.

Auzind cuvântul gavanoase rostit de doamna Deleanu, Olguţa tresări. Luând-o pe Monica de mână se grăbi spre odaia ei în care nu se făcuse încă foc fiindcă Olguţa pretindeă că-i preă cald.

— ...

Doamna Deleanu începù să plângă.

— Biata Olguţa! — dădù din cap domnul Deleanu.

Olguţa ceteă cu glas tare scrisoarea lui Dănuţ: lângă ea, Monica urmăreă cu privirea şirurile neregulate pe care ar fi vrut să le alinte şi să le sărute.

„...Băeţii de aici mă râd fiindcă vorbesc mol-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

doveneşte. Chiar m'au poreclit „Şoldoveanu" şi „domnul Măi". Mie nu-mi pasă. Numai mi-i ciudă că spun minciuni! Spune şi tu, mamă dragă, dacă-i adevărat că eu spun: „şi mai faşi" în loc să spun „ce mai faci?"

— Nu-s eu acolo că v'aşi arătà eu *şi mai fac!* — se stropşì Olguţa la nevăzuţii Munteni, prigonitori ai lui Dănuţ.

— Da' nu-i adevărat, Olguţa. Dánuţ nu spuneaşà! — sări şi Monica, aprinsă de mânie.

— Sigur că nu spune! Da-s proşti Muntenii! Ştii, ei îs cam surzi! explică Olguţa, compătimitoare. Când vorbeşti cu un Mantean trebue să ţipi, altfel nu te 'nţelege. N'ai auzit? Ei nu spun *măi* ca *noi*. Ei ţipă: *băăă*.

...„Da nici eu nu m'am lăsat", urmà Dănuţ, îndărătnic.

— Bravo ţie! aprobă Olguţa pe neştiute.

Monica primì omagiul.

...„Eri, când intram în clasă, un băiat spuneà arătând pe nişte băeţi din altă clasă: „Mă, ei are liber, al dracului!" Atunci eu am sărit şi i-am spus că nu ştie să vorbească româneşte fiindcă în româneşte subiectul se acordă cu predicatul. ş'atunci trebuià să spue; ei *au* liber. Toţi băeţii râdeau şi spuneau că el are dreptate, fiindcă eu sunt Şoldovean căpăţinos. Eu n'am spus nimica"...

— Foarte rău! dezaprobă Olguţa.

— Ce erà să facă saracu Dănuţ? îl apără Monica.

— Să-i insulte şi să-i bată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

„...da în ora de Română, l-am întrebat pe domnul Ilie Popescu cum se spune. El mi-a dat dreptate. Da eu nu mai pricep nimic! Chiar el spune tot așă: „Ei *are*"! Spune tu, mamă dragă, și-a bătut joc de mine sau nici el nu știe românește?"

— Ilie Popescu, ești un prost! Se cunoște și după nume că-i prost: nu-i așă, Monica?

— De ce, Olguța? El i-a dat dreptate lui Dănuț.

— Nu trebue să ții cu proștii, Monica. Ei *n'are* dreptate niciodată.

„De când m'am tuns mi-i foarte frig. Și nu știu de ce, da mi-i rușine cu capul gol! Ce-ar mai râde Olguța să mă vadă așă!"

" — Săracu Bufteă! zâmbi Olguța privind fotografia din mânile Monicăi. Parcă-i dat cu var pe cap!

Olguța reîncepù lectura. Monica nu-și mai luà ochii de pe fotografie. Ascultà și priveà. Dănuț în uniformă cu pantaloni lungi aveà o poziție foarte fotografică: un picior înainte ca la comanda militărească „pe loc paus!"; o mână voivodal înfiptă în șold; cealaltă, purtătoarea chipiului, atârnând țapănă dealungul coapsei; capul strâmbat în sus. Surâdeà serafic mânei nevăzute a fotografului. Roși, obrajii Monicăi își însușiră zâmbetul.

Scrisoarea se isprăveà cu următorul post-scriptum:

„...Și eu am mâncat dulceață din gavanoasele dela Olguța. Bună mai erà, mamă dragă. Numai la noi acasă se face așà bună dulceață!"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.statransilvania.ro/mdrr1901-1

— Bravo, Dănuţ! Aşà aşi fi scris şi eu.

Olguţa admirà retorica măestrie cu care Dănuţ îmbinase spovedania jafului dulceţilor păstrate pentru iarnă, cu slăvirea lor şi măgulirea păgubaşului, — fără să-şi dea seamă că acel „bună mai erà, mamă dragă!" departe de a fi un vicleşug, pentru Dănuţ erà o naivă şi deplină doină.

* * *

După împărtăşanie, Moş Gheorghe privise lung aburii albăstrii ai fumului de tămâe, plutind înfloriţi prin odae. Dela o vreme aţipise. Acum dormeà cu faţa în sus. Braţele-i atârnau în lături, grele. Şi trupul şi chipul păstrau parcă întipărirea resemnată a unei răstigniri.

Doamna Deleanu îl vegheà, aşezată pe un scăunel alături de laviţă, cu coatele sprijinite pe genunchi, şi fruntea cufundată în palme.

Vegheà şi Oţeleanca. Neîndrâznind să steă jos. subt acelaş acoperemănt cu doamna Deleanu, şi fiind ostenită de lunga şedere în picioare, îngenunchiase în faţa icoanelor.

Doctorul, întins pe prispă la aer curat, ceteà un roman franţuzesc, făcând reflecţii specific româneşti.

...Pe când erà de-o samă cu Olguţa, doamna Deleanu căpătase dela Moş Gheorghe' un dar nepieritor ca trandafirii Iericonului: zâmbetul copilăriei. Fără de Moş Gheorghe nu l-ar fi cunoscut. Nu doar că n'o iubeau părinţii! Dar mama doamnei Deleanu, greu zdruncinată dela naştere,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trăise mai mult prin străinătate. Venirile ei acasă — din ce în ce mai rare — nu aduceau decât o față mai istovită, un zâmbet mai chinuit, și o poruncă de *liniște* sfătuită de doctori și rostită de Fița Elencu în fața mormanelor de jucării proaspăt aduse. Conu' Costache Dumșa, prins de viața politică, dezmierdă distrat, uneori numai — ș'atunci c'un oftat de mâhnire — capul fetiței timide cu care avea să i se stingă numele. In schimb, străjeri neclintiți ai copilăriei ei în căminul părintesc, fuseseră ochii Fiței Elencu, verzi, ca un mucegai nimicitor al ori cărei frăgezimi. Mai târziu, dascăli și guvernante, tot subt diriguirea Fiței Elencu, o învățară să fie bătrână la minte, deșteaptă, posomorită și savantă, și în alte limbi decât cea românească.

Moș Gheorghe-i ținuse loc de mamă și bunic. El alungase tot atâtea lacrimi pe cât deșteptase zâmbete și 'nviorări pe chipul palid al feței istovite de învățătură și singurătate.

Și ea fusese odată „duduița moșului". Acuma eră Olguța... Și moșul copilăriei lor se ducea...

Degetele doamnei Deleanu mângâiară ușor părul alb al moșneagului.

Alte amintiri, de mai târziu, înlocuiră pe-ale copilăriei; și acestea tot de Moș Gheorghe legate și de căsuța lui.

...Fița Elencu prinsese la Iași — eră mult de-atunci — o scrisoare de dragoste dela tânărul Iorgu Deleanu, profesorul de filozofie al nepoatei sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce-i asta, Alice? întrebase ea cu scrisoarea în mână şi un zâmbet oţetit în ochi.

Inima nepoatei simţise greutatea întregei planete.

— Ia să vedem noi ce-a scris *domnul profesor*, începuse Fiţa Elencu aşezându-se într'un fotoliu... „Draga mea Alice" Bre-bre!... Vrasăzică, scumpa mea nepoată, un slugoi, un Deleanu oarecare, are cutezanţa să te tutuiască pe *tine*, odraslă de neam boeresc! Frumos! Tare frumos! Ştii tu, fetiţo, pentru ce-s făcute bicele?... Nu ştii. Ei, să te'nveţe mătuşă-ta, că-i mai bătrână. Bicele dragă nepoată, sunt făcute pentru tălpile groase ca să le facă mai subţiri... şi mai simţitoare.

„Şi cum mai spune? „Dragă"! Un *adiectiv* foarte necuviincios!... Şi ce mai spune? „Mea!" Cum se poate! Nu-ţi pare ţie, scumpa *mea* nepoată, că acest posesiv nesăbuit porneşte dintr'o minte cu totul smintită? Că altfel nu-i cu putinţă să îndrăznească un fecior de robi să fure un cuvânt aşa de boeresc!... Mata, fetiţo, încheiase Fiţa păturind scrisoarea ca pe un document de mare preţ, — ai să mergi cu mine la ţară, şi acolo, am să-ţi spun eu „Draga mea Alice" până ce ti-i sătura de dragoste, ca să nu mai simţi nevoia să ţi-o spună slugile.

Fiţa se ţinuse de cuvânt aşa de vertiginos, încât tânărul Iorgu Deleanu găsise numai o uşă închisă în casa unde predă lecţii de filozofie. Pe când nepoata Fiţei învăţa la Medeleni să-şi stăpânească lacrimile subt atenta priveghere a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ochilor verzi, tânărul Iorgu Deleanu le lăsă să curgă în voe, la Iaşi, căpătând bile din ce în ce mai roşii la examenele de Drept.

Intr'o bună zi, vine la curte mama Anica, nevasta lui Moş Gheorghe.

— Sărut mâna, dudue, oftase ea ca să-şi ascundă zâmbetul, — o căzut la pat moşneagul.

Fără să mai aştepte încuviinţarea Fiţei, „duduiţa moşului" pornise într'un suflet. Moş Gheorghe o întâmpinase — mohorât de vesel ce era — în tindă.

In loc de boală, tânărul Iorgu Deleanu.

Moş Gheorghe ştia bine cine-i şi ce poate Fiţa Elencu. Totuşi nu pregetase.

O după amiază întreagă, Moş Gheorghe şi mama Anica pândiseră pe geam pentru fericirea dela spatele lor. O noapte întreagă dormiseră pe prispă, fiindcă în odăiţa lor dormeă somn fericit, somn tineresc, „dragul duduiţei".

...Cresc uneori in faţa caselor copilăriei, masivi şi blânzi stejari, al căror zvon de frunze, al căror cor de cuiburi, cu zilele şi anii tot mai scump îţi este, fiindcă în frunză şi în cuiburi trăesc şi cântă amintiri, şi fiindcă umbra lor e dulce ca o dragoste. Şi dacă se întâmplă ca securea să-i abată, căderea lor e-o prăbuşire de trecut şi golul lipsei lor, vaer de jale.

In tăcerea odăiţei nu s'auzeau decât suflarea hurducată şi şuerătoare a lui Moş Gheorghe. Cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://revistatransilvania.ro/mdrr1901

hârşcâit de ferestrău, moartea doborâ un blând stejar.

Doamna Deleanu plângeâ.

Oţăleanca se închinâ la icoane.

* * *

Când povesteâ sau când pledâ, domnul Deleanu erâ stăpânit de un sbucium meridional care-l făceâ să nu-şi găsească astâmpăr. Odată, la Curtea cu Juri, înfierbântat de oratorie şi de întreruperi, părăsise, încetul cu încetul, *banca apărării;* şi începuse să înainteze... Ajunsese în mijlocul sălii, între acuzat şi Juraţi.

Fără să-şi deâ seama, valsâ mereu, înaintând spre masa Curţei, până când Preşedintele sunase clopoţelul:

— Domnule avocat, îmi permiteţi să chem aprodul să mute masa Curţei... ca să aveţi loc!

— Mă ertaţi, domnule Preşedinte, replicase domnul Deleanu, oprindu-se. Adevărul te poartă înainte, ca un asalt spre Dreptate. Mulţumesc Onoratei Curţi că m'a trimes la timp îndărăt.

De astădată, subiectul povestirei erâ în cel mai desăvârşit acord cu temperamentul povestitorului. Isprăvile celor „Trei Muşchetari" nu erau numai povestite, ci şi redate prin gest şi atitudine. Spada neînvinsă a lui „d'Artagnan", redusă la proporţiile pitice ale coupe-papierului de pe biurou, doborîse atâţia guarzi de-ai cardinalului Richelieu, încât domnul Deleanu, când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înainte, de bună credinţă dădea la o parte cu piciorul, imaginare cadavre. Coupe-papier-ul nu mai avea pic de praf: după fiecare duel, domnul Deleanu îl ştergea de sânge.

Abat-jour-ul lămpii, răsturnat pe covor, arătă că slujise de feutru, ceremonioaselor saluturi schimbate între bravii Athos, Porthos, Armis şi al patrulea muşchetar al treimei: Gasconul d'Artagnan.

Ceaşca de cafea neagră erà mânjită pe dinăuntru de drojdie, fiindcă — deşi golită de pe la mijlocul povestirei — domnul Deleanu o răsturnà pe gât, muşchetăreşte, sorbind din ea închipuirea acelor savuroase vinuri care răscumpărau — în scurtele popasuri — truda şi încercările celor patru bravi.

Monica şi Olguţa aveau mişcări de rândunele, urmărind zig-zagurile povestitorului prin larga încăpere.

— ...Porthos îi vede, da' ce-i pasă lui de patru-cinci-şase guarzi de-ai şnapanului de cardinal! C'un brânci numai, răstoarnă cal cu călăreţ ca tot...

Un scaun căzù trosnind.

— ...Înşfacă pe călăreţ...

Cea mai nimerită întruchipare a călăreţului cardinalicesc erà statuia Justiţiei cu balanţele veşnic strâmbe. Domnul Deleanu înşfacă Justiţia de bronz.

— ...şi 'ncepe să facă mulineuri: trei guarzi cad morţi, doi răniţi, ceilalţi fug.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1938

Ultimul guard — Justiţia — căzù din greu pe covor, în aplauzele Olguţei. Caritabilă, Monica ridică Justiţia punând-o la locul ei pe biurou.

* * *

Ca un „Hristos a înviat" rostit de preot şi apoi de mii de guri, roşeaţa soarelui — din nor în nor, din zare în zare — iluminase cerul.

Ograda casei lui Moş Gheorghe, încetul cu încetul, se umpluse de ţărani. Veniseră să afle veşti despre cel mai bătrân şi cel mai bun dintre ei. Unii şedeau jos la pământ, alţii pe prispă, alţii în picioare, tăcuţi şi solemni ca la moartea unui Voevod.

Moş Gheorghe deschise ochii: erau turburi. Îi închise iar. O luptă fără trupuri se încinse în tăcerea odăiţei... Moş Gheorghe deschise din nou ochii. Gândurile se mişcau anevoe ca nişte care troenite prin nebulosul îngheţ al iernii.

Doctorul îi luă pulsul. Intâlnind chipul străin, ochii lui Moş Gheorghe se înturnară. Privi prin încăpere... o recunoscù... începù să caute... Ochii doamnei Deleanu întâlniră privirile muribundului.

Doamna Deleanu îşi trecù mâna peste frunte: uitase.

— Du-te acasă, şopti ea Oţălencei, făcându-i semn să se apropie, — şi ad'o pe Olguţa.

Cu multă trudă, Moş Gheorghe îşi urni capul din loc; aplecându-şi-l sărută mâna doamnei Deleanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alexandu Dumas scrisese aventurile celor Trei Muşchetari; domnul Deleanu le istoriseă puin viu grai. Pornind poate dela adagiul juridic: „La plume est serve, la parole est libre", povestitorul imensifică romantismul romancierului. Domnul Deleanu nu mai eră avocatul Iorgu Deleanu, ci al cincilea muşchetar inedit: verbalul vitez Tartarin de Tarascon.

Aşă că muşchetarii luptau cu oştiri întregi pe care, fireşte, le biruiau neglijent. In plin galop, Porthos zmulgeă buchete de stejari — sau alţi giganţi vegetali — pe care le aruncă în capetele urmăritorilor, fără ca armăsurul de subt el — de cea mai romantică rasă — să bage de seamă adaosul miilor de kilograme.

D'Artagnan treceă singur prin rândurile duşmane — ca Isus pe valurile mării — împărţind în dreapta şi 'n stânga trăsnete de spadă şi interjecţii româneşti.

Iar când toţi patru muşchetari luptau de laolaltă, vântul celor patru spade, desrădăcinà pădurile. Dacă *şnapanul* de Richelieeu ar fi fost mai practic, ar fi apelat la patriotismul muşchetarilor în loc să-i prigonească. Şi muşchetarii — *flamberge au vent* — ar fi făcut mulineuri din zori şi până 'n seară, purtând astfel cu vântul galic al spadelor, toate corăbiile Franţei pe mări şi oceane...

Deacum înainte, haiducii naţionali aveau serioşi rivali în stima Olguţei.

Anica bătù de câteva ori în uşă. Neprimind nici-un răspuns, intră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr19...

— ...O lovitură la stânga: bang! Adversarul o parase...

— ...Olguţa se încruntă: palpită.

— ...O lovitură la dreapta... Ce vrei?—întrebă d'Artagnan dând cu ochii de Anica.

— Afară, ţipă Olguţa. Spune, papa.

— Adversarul era chiar Athos?

— Eeei!

Anica nu-şi luă ochii dela domnul Deleanu care urmă aprins povestirea. Văzând că nu-i luată în samă, înaintă spre biurou.

— Atrimes cuconiţa după duduia Olguţa.

— ...Adversarul lui Porthos era chiar Aramis!

— Aaa!

— Lui Moş Gheorghe-i rău de tot, vorbi tare Anica.

— Ce-ai spus? — sări Olguţa.

Anica fugise. Olguţa se uită la domnul Deleanu cu fruntea încreţită.

— Ce-a spus, papa?

— ...

Domnul Deleanu trezit, cuprinse cu palmele capul Olguţei, strâns de tot, sărutându-l pe frunte. Olguţa clipi, se zmunci deschise uşa, şi o rupse la fugă.

* * *

Văzând-o pe Olguţa, ţăranii din ogradă se descoperiră ridicându-se în picioare. Olguţa, trecu în goană printre ei, privindu-i zăpăcită.

— Moş Gheorghe! — ţipă ea din tindă, gâfâind.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Oţăleanca intră după ea. Doamna Deleanu şi doctorul se ridicară în picioare. Olguţa se uită când la unul, când la altul, fără să primească nici-un răspuns.

In vârful picioarelor intrară domnul Deleanu, Monica şi Anica. Tinda se umpluse de capete. Toţi tăceau apăsător.

Obrajii Olguţei albiră. Se apropie de laviţă, privindu-l pe Moş Gheorghe cu spaimă şi neîncredere. Moş Gheorghe nu mai puteă nici să-i vorbească, nici să-i zâmbească. Abia o zăreă — poate — cu aburul de suflet rătăcit în ochi.

— Moş Gheorghe, nu tragi din lulea? — îl întrebă Olguţa tainic, aplecându-se asupra lui ca să n'o audă nimeni.

Pleoapele moşneagului se zbătură pe albul ochilor. Olguţa luă luleaua de pe masa cu bucoavne. Toţi se fereau din calea ei. Aşeză luleaua în mâna lui Moş Gheorghe, zăbovind îndelung cu mânuţa ei rece pe îngheţul degetelor albe.

Se duse din nou la masa cu bucoavne, luă cutia cu chibrituri, se apropie de laviţă. Aprinse chibritul. Luleaua căzu din degetele ţapene... Chibritul ardeă pâlpâind în mânuţa tremurătoare.

Oţăleanca întinse lumânarea şi o aprinse dela chibritul pe sfârşite, stingând totodată flacăra care ardeă degetele Olguţei.

— Dumnezeu să-l erte.

— Pentru ce? — întrebă rugându-se Olguţa, cu o sfâşietoare duioşie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901

Dar toţi plecară capetele.

Şi icoanele din părete, tăceau sever.

* * *

O amiază rece, cu cerul îmbătrânit de nouri suri.

Deasupra satului sună clopotul, amintind cerului depărtat intrarea în pământ a unui om. Pe uliţa cea mare şi prin faţa ogrăzilor nu se vedea ţipenie de om în vârstă; numai copii de cei mărunţi care vorbesc cu gâzele, se fădesc cu vrăbiile, şi se supără pe copaci. Satul părea al copiilor.

La cimitir, sătenii cu capetele plecate îndărătul familiei Deleanu, ascultau clopotul jalnic.

Când începuse slujba la mormânt, Olguţa se descoperise. Pletele ei negre fluturaseră în vântul aspru laolaltă cu pletele flăcărilor şi-ale moşnegilor.

Preotul era bătrân. Cimitirul, blând. Vorbele slujbei semănau cu-acele amuţite în bucoavnele căsuţei deşarte.

„Moş Gheorghe, unde eşti?"

— Fie-i ţărâna uşoară.

Şi deasupra mormântului, ţăranii adâncirâ crucea de stejar.

Dacă ar fi văzut Moş Gheorghe ochii duduiţei lui, încercănaţi ca niciodată şi pironiţi fără de lacrimi asupra mormântului—„Aici-s, duduiţa moşului" — privirea lor l-ar fi împovărat mai greu decât ţărâna umedă care-l pecetluise între morţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Indărătul caselor boerești începuse praznicul de pomenire pregătit de doamna Deleanu după datini.

Cu mâna ei, Olguța vărsă din cană în ulciorul fiecăruia. Doamna Deleanu și Monica împărțeau păharele cu rachiu de pe tablaua purtată de Oțăleanca.

Anica, Profira, și Safta — bucătăreasa oamenilor de pe moșie — aduceau felurile de bucate.

Sfiala posomorită adusă dela cimitir, nu ținu mult. Mai întâiu vorbiră amintirile bătrânilor. Pe urmă izbucniră glumele tinerilor: la început în șoaptă, la ureche, apoi fățiș. Rachiul, supa fierbinte și priveliștea bunătăților calde, întețiră voioșia.

Olguța se încruntă. O vorbă aprigă îi aprinse ochii... dar porni spre casă, strângându-și buzele uscate. In fața scărilor se opri, ca alungată de cineva. Se îndreptă spre grajd. Acolo nimeni nu rădea...

...Acolo, pe capra trăsurii neclintite, fără de cai, fără de hățuri, un copil plângeă cu mânile pe ochi.

Și Dumnezeul minunatelor povești nici nu trimese îngeri să se 'nhame, zburători; nici nu cuprinse dela spate pumnii uzi, dându-le hățuri: nici nu șopti c'un zâmbet blând:

— Mână mata, duduiță.

* * *

— Stai jos, părinte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vărând mâna subt rasă, preotul scoase la iveală un plic.

— Cucoane Iorgule, acum doi ani, Moş Gheorghe — Dumnezeu să-l ierte — mi-o încredinţat o hârtie pentru domnia-ta. Iacăt-o.

Domnul Deleanu luă plicul de pânză cu peceţi roşii. Pe-o faţă de coală, mâna lui Moş Gheorghe aşternuse tremurătoare chirilice. După o scurtă aruncătură de ochi, domnul Deleanu se uită la preot.

— Părinte, eu am cam uitat slova asta. Fii bun şi ceteşte.

Preotul îşi puse ochelarii şi dădu glas voinţelor din urmă ale celui dus. Începeă Moş Gheorghe, luându-şi rămas bun dela stăpânii săi şi mulmindu-le pentru pânea care o mâncase la casa lor şi pentru bunătatea cu care-l învredniciseră. Apoi arătă întrebuinţarea ce roagă să se deă banilor pe car i-a agonisit. Apoi:

...„Eu Gheorghe Iernilă, las cu limbă de moarte casa şi gospodăria me copiilor lui Cuconu Iorgu Deleanu, adicătelea, duduii Olguţa şi lui cuconaşu Dănuţ. Si li hie casa şi pământul mieu loc de gioacă după moartea me precum le-o fost şi cât am trăit. Iară sipetul brăşovenesc ce am dar dela răposatu Cuconu Costache Dumşa, îl lăs cu tot ce-i în el, duduii Olguţa. Am adunat în sipet oleacă de zestre, din munca me, pentru duduia Olguţa. Si vă roagă moşu cu plecăciune şi supunere, să faceţi duduii Olguţa haină de mireasă din mătasurile adunate în sipet. Că dacă n'am avut

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

eu parte s'o văd mireasă, măcar de-atâta bucurie să am parte că mult am iubit-o"...

Intre timp, doamna Deleanu intrase în biurou căutând-o pe Olguța. Vorbele testamentului se îmbinau în mintea ei cu dialoguri din alți ani, lămurindu-le.

— Cit, Moș Gheorghe, că-i bun și eftin.

— Ba mătasă, sărut mâna, că-i scumpă și frumoasă.

— Și pentru ce, Moș Gheorghe? Că doar fată de măritat n'ai?

— Si hiel Știe el moșu!

„Și mi-i iertat mie ca slugă veche a neamului dumneavoastră și ca om bătrân, să ridic ochii la stăpâna me, duduia Olguța, și să zic: „Duduița moșului, să nu-ți hie rușine să primești zăstre dela o slugă, că munca și dragostea îs sfințite chiar de Domnul nostru Dumnezeu..."

Numai doamna Deleanu știa — din întâmplare — că Olguța îmbrăcase într'ascuns rochița de doliu a Monicăi pentru înmormântarea slugei care-și închinase munca anilor din urmă unei albe rochii de mireasă.

* * *

Noaptea de toamnă era umedă și amară ca izgonită din fundul unui ocean.

Pe peronul gării, doamna Deleanu, domnul Deleanu și fetițele, strânși în jurul geamandanelor, ședeau tăcuți ca o familie de emigranți.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdrr1901-1932

Trenul intră în staţie cu o întârziere de un ceas. Se suiră repede. Pe coridorul neluminat un glas bărbătesc întrebă căscând:

— Ce gară mai e şi asta, domnule? Când dracu o să mai ajungem cu-atâta stat pe loc?

Olguţa strânse pumnii.

Gorniţa sună scurt. Trenul porni din anonima gară a vacanţelor spre oraşele cu nume atât de cunoscute.

FINE

URMEAZĂ VOLUMUL II. „DRUMURI"